

ЩОДЕННІ ДУМИ

ПОГЛИБЛЕНЕ ВИВЧЕННЯ
ЄВАНГЕЛІЯ ВІД МАРКА

ЩОДЕННІ ДУМИ

**ПОГЛИБЛЕНЕ ВИВЧЕННЯ
ЄВАНГЕЛІЯ ВІД МАРКА**

www.kraynebo.com

Видавництво «Крайнебо»

Львів, Україна

Copyright © 2019 Table Talk and Ligonier Ministries

Переклад українською мовою.

Усі права збережені © 2019 Видавництво «Крайнебо»

Видавництво «Крайнебо»

Львів, Україна

Малюнок на обкладинці: Роман Барабах «Ісус іде по воді», 2017. Ціанотипія.

Ілюстрація використана з дозволу автора.

© Роман Барабах (малюнок), 2017

© Видавництво «Крайнебо», 2019

ЩОДЕННІ ДУМИ

**ПОГЛИБЛЕНЕ ВИВЧЕННЯ
ЄВАНГЕЛІЯ ВІД МАРКА**

ДРУГИЙ ЄВАНГЕЛІСТ

Марка 1:1: Початок Євангелії Ісуса Христа, Сина Божого.

Боже спасіння і письмове одкровення є невіддільними одне від одного. Коли Господь втручається, щоб врятувати Свій народ, Він водночас надихає на створення Писання, щоб провадити його. Так, Бог викупив стародавніх ізраїльтян з рабства і Він же спонукав Мойсея до написання книг Буття і Повторення Закону. Під час періодів завоювання, монархії та вигнання наш Творець надихав пророків на створення історичних, поетичних та пророчих книг Старого Заповіту. Тож коли Господь чітко та явно діяв через Христа, щоб спасти грішників, написання Нового Заповіту було очікуваним.

У канонічному порядку Євангеліє від Марка є другою книгою Нового Заповіту. Проте з усіх чотирьох Євангелій воно, мабуть, було написане першим. З різних причин більшість дослідників Біблії сьогодні вважають, що спершу з'явилось Євангеліє від Марка, а вже потім – Євангелія від Матвія і Луки. Деякі науковці переконані, що Іван також брав до уваги Євангеліє від Марка. Як би там не було, процес написання інших трьох Євангелій передбачав щось більше, ніж просто доповнення інформації, яку подав Марко.

Для нас не настільки важливо, чи було Євангеліє від Марка написане першим, чи ні і чи інші опиралися на його роботу. Якщо воно є натхненне Богом, то чому б не використовувати його? Євангеліє від Марка є, безумовно, описом важливих оповідей Петра про Ісуса, як одностайно заявляють опці ранньої церкви. Це підтверджує і стиль цієї книги. Можемо припустити, що історії з напруженим сюжетом і короткими описами, які містяться в Євангелії від Марка, були колись частиною інших проповідей.

Незважаючи на те, що Петро був основним джерелом для Марка, він не написав цю книгу. Рання церковна традиція визначає, що її автором є Іван-Марко, син віруючої жінки з Єрусалима, який особисто знав Петра (Дії 12:6-25). Саме цей Іван-Марко був причиною суперечки між Павлом і Варнавою, через що на деякий час їхні шляхи розійшлися (Дії 15:36-41). Проте до кінця життя Павла апостол та Іван-Марко помирилися (2 Тимофія 4:11). За деякими позабіблійними переказами, Марко створив церкву в Єгипті й започаткував там катехитичну школу, щоб навчати людей християнської віри.

Усе вказує на те, що Марко написав своє Євангеліє, щоб оголосити якомога більшій кількості людей, що Ісус є Сином Божим, оскільки його Євангеліє починається і закінчується цією думкою (Марка 1:1; 15:39). Його простий і яскравий

стиль письма та пояснення єврейських звичаїв доводять, що він хотів, щоб широка аудиторія, зокрема неєвреї, могли прочитати його книгу.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Приділіть сьогодні деякий час на перегляд Євангелія від Марка та загальний опис життя Ісуса, про яке воно розповідає. Виберіть один або два уривки, щоб уважніше розглянути їх і поміркувати над тим, що в них сказано про Сина Божого і Його місію. Моліться, щоб Господь поблагословив вас на читання цього Євангелія протягом найближчого року і щоб це дало вам змогу ще більше наблизитися до образу Христа. Моліться також, щоб Бог поблагословив кожного, хто цього року вивчає Євангеліє від Марка, і щоб Він пролив світло на цю книгу для нашого зростання.

Для подальшого вивчення:

Марка 3:11; 5:7; 12:1-12; 14:61-62

Марка 1:2-3: Як у пророка Ісаї написано:

«Ось перед обличчя Твое посилаю Свого посланця,
який перед Тобою дорогу Твою приготує.
Голос того, хто кличе:
У пустині готуйте дорогу для Господа,
рівняйте стежки Йому!»

З усіх євангелістів Марко витрачає найменше часу для опису контексту Ісусового служіння. Матвій і Лука подають розлогі оповіді про народження Христа перед тим, як описати діяльність попередника Ісуса – Івана Хрестителя (Матвія 1-2, Луки 1-2). Перш ніж розповісти про служіння Івана Хрестителя, Іван починає з великого прологу, у якому явно стверджує про вічне існування Сина Божого (Івана 1:1-18). А Марко перед розповіддю про Івана Хрестителя подає лише одну цитату зі Старого Заповіту (Марка 1:2-3).

Утім, цей невеликий фрагмент багато говорить про служіння нашого Господа. На початку свого Євангелія Марко посилається на цитату з єврейського Писання і показує, що ми не можемо сповна зрозуміти життя Ісуса без історії Ізраїлю. Служіння Ісуса є виконанням Божого одкровення в Старому Заповіті. Новозавітна спільнота, яку наш Спаситель створив, не є абсолютно новою, вона є продовженням старозавітної.

Джерелом цієї цитати для Марка є пророк Ісаї (вірш 2), проте вона поєднує в собі Вихід 23:20, Ісаї 40:3 і Малахії 3:1. Ісаї згаданий саме тому, що коли стародавні єврейські автори об'єднували різні уривки, як це зробив Марко, вони зазвичай цитували лише автора найвідомішого з них. Можливо, Марко був не першим, хто об'єднав ці тексти; деякі вчені вважають, що він міг узяти цю цитату з попереднього джерела, у якому було зібрано важливі месіанські уривки з єврейської Біблії.

У будь-якому разі цей уривок набуває багаторівневого богословського значення, коли Марко застосовує його до діяльності Івана, котрий служив перед приходом Господа. Ісаї 40:3 міститься у другій половині книги Ісаї, у якій пророк описує новий вихід, який слід за Вавилонським вигнанням. Під час цього виходу відбудеться остаточне очищення від гріха, а завершиться він на нових небесах і землі (Ісаї 53; 65:17-25). Застосовуючи цей уривок до Івана, Марко дає зрозуміти, що Боже спасіння нас від рабства у гріху і оновлення Ним усього творіння відбувається через Христа, про прихід якого казав Іван. Те, що ця цитата Марка також стосується Виходу 23:20 і Мойсея, лідера першого виходу,

підтверджує думку, що Ісус є Тим, Хто розпочинає новий вихід для Свого народу. Також ми відзначаємо, що в Ісаї 40:3 йдеться про голос, який готує дорогу для Ягве, єдиного істинного Бога і Господа завіту з Ізраїлем. Коли ж Марко використовує цей фрагмент у розповіді про голос, який готує шлях для Ісуса, він тим самим визначає Ісуса цим єдиним істинним Богом і в непрямий спосіб вказує на Його божественність.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Багато віруючих нехтують вивченням Старого Заповіту тому, що вважають його важким для розуміння або тому, що припускають, що він є менш важливим для християнської віри, ніж Новий Заповіт. Як свідчить Євангеліє від Марка, це не так. Ми не можемо зрозуміти Ісуса чи Його євангеліє без належної уваги до Старого Заповіту. Тому важливо, щоб ми читали та пізнавали весь Божий закон. Не нехтуймо вивченням ні Старого, ні Нового заповітів.

Для подальшого вивчення:

Ісаї 40:1-5

Марка 14:49

1 Коринтян 10:1-6

2 Тимофія 3:16-17

Марка 1:4-6: Виступив був так Іван, що в пустині христив та проповідував хрищення на покаяння — для прощення гріхів. І до нього приходила вся країна Юдейська та всі єрусалимляни, і в річці Йордані від нього христились вони, і визнавали гріхи свої. А Іван зодягався в одержу з верблюжого волосу, і мав пояс ремінний на стегнах своїх, а їв сарану та мед польовий.

Цар Юди, Манасія, який правив у першій половині VII ст. до н. е., уособлював глибини гріховності, до яких опустився старозавітний Божий народ. Він не тільки вдавався до ідолопоклонства, як це робило багато інших царів, а й «перепровадив свого сина через огонь» (2 Царів 21:6) і «пролив дуже багато невинної крові» (вірш 16). З цього погляду він і багато інших царів та простих людей Ізраїлю і Юди були гіршими грішниками, ніж покоління пустелі, які вийшли з Єгипту. Ці покоління також чинили ідолопоклонство (Вихід 32), але не були винними у тяжких гріхах вбивства та інших мерзенних вчинках періоду монархії, які описані у Старому Заповіті. Як наслідок, багато старозавітних пророків ідеалізували епоху пустелі, коли Бог сформував Ізраїль як націю. Вони очікували на той час, коли Господь відновить Свій народ у пустелі. Він дасть їм можливість почати все заново і спасе їх так, як колись викупив із Єгипту (Ісаї 40:3; Осії 2:14-15).

У світлі цієї пророчої надії служіння Івана Хрестителя в пустелі (Марка 1:4) є особливо важливим. Його діяння ознаменували початок справжньої реформи Ізраїлю, нової епохи благословення, на яку очікували пророки. Служіння Івана також викликало обурення. У Матвія 3:7-10 і Марка 11:27-33 вказано, що фарисеї і садукєї ніколи не підтримували хрещення, яке проводив Іван. Воно суперечило одній з їхніх основних ідей про те, що бути євреєм за плоттю — фізичним нащадком Авраама — достатньо для того, щоб отримати місце в Божому Царстві (Матвія 3:7-10, Івана 8:31-33). Хрещення та покаяння в пустелі свідчило про інше. У той час над тими поганами, які наверталися до юдаїзму, євреї здійснювали ритуали з водою, подібні до хрещення. Зрештою, погани були нечистими грішниками і повинні були очиститися, щоб стати повноцінними членами обраного народу. Вимога до євреїв хреститися, як це проповідував Іван, було проголошенням того, що фізичне походження не робить людину істинним членом Божого народу, а справжній Ізраїль має складатися з покаянних грішників, які люблять Господа усім своїм єством (Повторення Закону 10:16; Римлян 2:28-29).

Наш Творець, як навчав Іван через своє хрещення, не спасає людей тільки через їхнє фізичне походження; Він рятує лише тих, хто кається і вірує в Його обітниці. За часів Івана єврейський народ потребував нового початку – життя як покаючих людей, тому що Боже Царство мало увійти в історію. Вони були грішниками, подібно до поган, і їм потрібно було навернутися до Господа.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Слово Ісуса до євреїв і до всіх людей є таким самим, як і Іванове: чоловіки та жінки можуть мати місце в Божому Царстві, лише якщо вони покаються у своїх гріхах і навернуться до Господа для спасіння (Марка 1:14-15). Ми не можемо покладатися на членство в церкві, нашу історію християнського служіння чи віру наших батьків, щоб спастися. Натомість ми спасемося тільки тоді, коли відвернемося від нашого гріха і повіримо в Христа.

Для подальшого вивчення:

Вихід 19

Єремії 2

Осії 13:4-5

Луки 3:1-20

Марка 1:7-8: І він проповідував, кажучи:

«Услід за мною йде он Потужніший від мене, що Йому я негідний, нагнувшись, розв'язати ремінця від узуптя Його. Я христив вас водою, а Той вас христиптиме Духом Святим».

Щоб знання чотирьох Євангелій не перешкоджало нам зрозуміти важливе значення Івана Хрестителя за його часів, ми повинні поставити себе на місце людей, які жили в ту епоху й на власні очі бачили його служіння. Євреї першого століття жили наприкінці періоду пророчого мовчання. З моменту смерті Малахії у п'ятому столітті до н. е. не було прямого слова від Бога. Євреї, які розуміли своє Писання, знали, що це мовчання не буде тривати вічно і що прийде Ілля «перше ніж день Господній настане, великий й страшний» (Малахії 4:5). Ця обіцянка породила надію на нового пророка, якого Бог мав відправити перед днем спасіння. Таким чином, чоловік у пустелі, одягнений як Ілля, був знаком того, що, мабуть, Господнє мовчання закінчилося і що Він нарешті почав діяти, щоб перемогти ворогів євреїв і побороти безбожництво попередніх поколінь старозавітної спільноти (Марка 1:6; див. 2 Царів 1:8).

Проповідь Івана, вміщена в уривку, який розглядаємо сьогодні, підтвердила надії та сподівання вірних євреїв, які стали свідками служіння Івана в першому столітті. Як зазначено в Марка 1:7-8, Іван Хреститель не говорив про себе як про сповнення Божих обітниць, радше він проголошував, що за ним ішов Хтось більший за нього. Так, людям Старого Заповіту було важливо підготуватися до приходу Господа, покаючись за свої гріхи, але справжнє відкуплення, на яке вони сподівалися, буде дане їм від Іншого, від Того, Хто буде хрестити Божий народ «Духом Святим» (вірш 8).

Зверніть увагу на те, що в Старому Заповіті сказано: посилає Святого Духа Сам Творець. І це також вказує на те, що зіслання Духа буде ознакою останніх днів, коли Господь здійснюватиме всі свої плани та цілі (Йоїла 2:28-32). Іван визнає Ісуса як Того, Хто дає Духа Своїм віруючим, а це свідчить про те, що Ісус приходить із владою та силою Бога. У поєднанні з іншими уривками, такими, як Малахії 3:1, який пояснює, що обіцяний посланець готує шлях для Самого Господа, ми маємо переконливе свідчення Івана щодо божественності Христа. Крім того, у Старому Заповіті пояснено, що після виходу єврейського народу із Єгипту Бог з допомогою Святого Духа повів його в пустелю (Ісаї 63:10-14). Передбачення, яке було дане Івану в пустелі, про те, що Дух знову при-

йде, також вказує на Ісуса як на провідника нового виходу, який вчинить ще більше для спасіння заради Своїх обраних слуг.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Різниця між хрещенням водою від Івана та хрещенням Святим Духом також вказує на те, що хрещення водою недостатньо, якщо це лише зовнішній обряд, який не супроводжується істинною вірою. Те, що є дійсно важливим, це хрещення Духом – не друге благословення Святого Духа після хрещення у воді, а суверенна дія Духа, яка змінює наші серця і дарує нам віру. Це єдиний вид хрещення, який може нас спасти. Ви отримали його?

Для подальшого вивчення:

Ісаї 32:14-20

Єзекіїля 39:29

Дії 19:1-7

1 Коринтян 12:13

ДЕНЬ 5

ХРЕЩЕННЯ ІСУСА В ЙОРДАНІ

Марка 1:9-11: І сталося тими днями, — прийшов Ісус з Назарету Галілейського, і від Івана христився в Йордані. І зараз, коли Він виходив із води, то побачив Іван небо розкрите, і Духа, як голуба, що сходив на Нього. І голос із неба почувся: «Ти Син Мій Улюблений, що Я вподобав Його!»

Вороги Христа часто крипикують чотири Євангелія, звинувачуючи авторів у тому, що вони не подають точного опису життя Ісуса. Напомість один із найсильніших аргументів на користь історичної достовірності Євангелій полягає в тому, що вони містять історії, які ніколи б туди не потрапили, якщо б ці книги були розроблені для пропаганди. Наприклад, у сьогоднішньому уривку ми читаємо опис того, як Іван хрестив Ісуса в річці Йордан. Враховуючи те, що Іван проповідував «хрещення на покаяння для прощення гріхів» (Марка 1:4), ця історія ставить питання, яких той, хто не цікавиться історією, прагне уникнути. Християни завжди визнавали безгрішність Христа (див. 1 Петра 2:22), тому хрещення Ісуса викликає певні проблеми розуміння, бо, на перший погляд, здається, що Ісусу потрібно було покаятися. Звичайно, що жоден віруючий навмисно би не вигадав такого епізоду, тому що він додає зайвих труднощів. Опис Ісусового хрещення вказує на те, що євангелісти мали намір розказати нам, що дійсно відбулося у житті Христа, навіть якщо це може викликати у нас певні запитання. Вони були істориками рівно настільки, наскільки були богословами.

Проте ми повинні з'ясувати, чому Ісус хрестився, якщо Він, по суті, був безгрішним. По-перше, у світлі всього того, чого навчає Біблія про нашого Господа, ми повинні погодитися із Жаном Кальвіном, що «загальною причиною того, чому Христос прийняв хрещення, є можливість проявити повний послух Отцеві». Ісус розумів Своє хрещення як таке, що «виповнює усю правду» (Матвія 3:15); частиною Його покликання було виконувати кожну Божу заповідь для Ізраїлю. Як часто зазначав доктор Р. Ч. Спроул, Христос повинен був дотримуватися усіх вимог, які Господь постановив для Свого народу, щоб забезпечити досконалу праведність для нас перед Богом. Господь послав Івана Хрестителя, щоб наказати євреям хреститися й таким чином підготуватися до приходу Його Царства, тому Ісус як наш Спаситель повинен був дотримуватися цієї вимоги.

Те, що Христос беззаперечно дотримувався Божого закону, підпадає під категорію того, що богослови називають Його «активним послухом». Для Ісуса

не було достатньо страждати й померти як замісна жертва за грішників. Відкуплення передбачає наше прощення, що, звичайно, є необхідним, але Господь вимагає від нас більше, ніж стати «чистим листком паперу». Так само, як Адам повинен був активно слухатися Бога, щоб пройти свій «випробувальний термін» у раю (Буття 2-3), так і чоловіки та жінки повинні мати позитивний досвід праведного послуху, щоб отримати місце на небесах. Лише через віру досконале життя Христа зараховується нам (2 Коринтян 5:21).

Sorati Deo: життя перед Божим обличчям

Ісус не тільки помер за нас, Він також жив заради нас. Його смерть на хресті не має значення без досконалого життя в послузі, завдяки чому Він став бездоганним Агнцем Божим і здобув таку праведність для віруючих, якої вони ніколи не змогли б досягти самотужки. Ісус зробив те, чого ми не можемо зробити, тому ми можемо бути впевненими у спасінні, якщо віримо в Нього. Бог-Отець бачить нас у Христі, Його Сині, який ніколи не впадав у гріх, тому Він не може вигнати нас зі Свого Царства, якщо ми приймаємо і покладаємося на Христа.

Для подальшого вивчення:

Повторення Закону 5:32

Матвія 5:17

Луки 3:21-22

Івана 1:24-28

СПОКУСИ В ПУСТЕЛІ

Марка 1:12-13: І зараз повів Його Дух у пустиню. І Він був сорок днів у пустині, випробовуваний від сатани, і перебував зо звіриною. І служили Йому Ангели.

Відразу після хрещення Ісуса Святий Дух «повів Його у пустиню» (Марка 1:12). У пустелі сатана спокушав нашого Господа. Цей епізод вважають одним із найважливіших для розкриття значення діяльності Христа.

Кожен, хто знайомий зі Старим Заповітом, швидко помітить багато схожого між Ісусовим перебуванням у пустелі та історією Ізраїлю. Подібність виявляється в тому, що Ісус проходить через хрещення водою перед тим, як піти в пустелю. Це є свідченням того, що ми повинні сприймати Його як нового Ізраїля, який виконує Божі цілі для Свого старозавітного народу. Є ще одна паралель між випробуванням Ізраїлю протягом сорока років у пустелі та випробуванням Ісуса протягом сорока днів у тому ж місці (Повторення Закону 8:1-2; Марка 1:13). Крім того, Мойсей, представник Ізраїлю, провів сорок днів на горі Синай у вирішальний момент Свого служіння. Подібно до нього Ісус, представник Ізраїлю, провів сорок днів у пустелі у вирішальний момент Свого служіння (Вихід 24:15-18; Марка 1:13). До того ж Ілля, пророк, представник Старого Заповіту, також перебував сорок днів у пустелі; тому цілком доречно, що головний Пророк — Ісус Христос — уподібнився до Іллі, провівши сорок днів у пустелі (1 Царів 19:1-8; Марка 1:13).

В Осії 11:1 йдеться, що старозавітний народ Ізраїлю був Божим сином через усиновлення, що ще більше об'єднує Ісуса, Сина Божого за природою, з історією Ізраїля. Писання також називає Адама «сином Божим» (Луки 3:38), тому Христос є й останнім Адамом, послухним Сином, який переміг у тому, у чому Адам не зміг. Сатана у вигляді змія спокусив наших прабатьків в Едемі, і він же спокушав Ісуса в пустелі (Буття 3:1-5; Марка 1:13; Об'явлення 12:9). І все ж Адам упав у гріх, незважаючи на всі переваги райського саду, а Ісус зазнав поневірянь у суворій пустелі, але не піддався спокусі (Буття 3:6-7, Луки 4:1-13). Він ніколи не згрішив, тим самим гарантуючи відновлення занепалого Божого творіння. Тож в Ісусі Бог створив нового Ізраїля і нове людство. Христос є прикладом того, якими Господь створив Адама і всіх людей, і тільки в Ньому ми віднаходимо повноту своєї людської природи.

Усе це сповнилося під контролем нашого Творця. Він створив Адама та Ізраїль і доручив їм місії, які вони зрештою провалили. Він також передбачив

місію для Ісуса, повівши Його в пустелю, де Той відкидав усі спокуси заради нашого спасіння (Марка 1:12-13).

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

У своїх коментарях до Євангелія від Марка доктор Р. Ч. Спроул відзначає, що перемога Ісуса над спокусою в пустелі була особливо актуальною для християн першого століття. Вони стикалися з переслідуваннями та смертю за свою віру і в Ісусі бачили приклад того, хто відмовився поклонятися будь-кому, окрім єдиного істинного Бога, навіть коли Йому обіцяли всі царства світу (Луки 4:5-8). Цей самий Ісус дасть нам силу встояти в нашій вірі, якщо ми Його шукатимемо.

Для подальшого вивчення:

Матвія 4:1-11

Римлян 5:12-21

ІСУС ПРОПОВІДАЄ ЄВАНГЕЛІЄ

Марка 1:14-15: А коли Іван виданий був, то прийшов Ісус до Галілеї, і проповідував Божу Євангелію, і говорив: «Збулися часи, – і Боже Царство наблизилось. Покайтеся, і віруйте в Євангелію!»

Марко починає свій опис життя Ісуса, розповідаючи нам, що його книга є «Євангелієм Ісуса Христа, Сина Божого» (Марка 1:1). Проте цей вступний вірш не пояснює справжнього змісту євангелія, окрім того факту, що Ісус є Божим Сином. Сьогоднішній уривок починає розкривати євангеліє, добру звістку, детальніше, зосереджуючись більше на самому Ісусі, а не на Його словах.

Безумовно, Марко підсумовує те, що Ісус проповідував після Свого хрещення (вірш 15). Проте перед тим, як це зробити, євангеліст визначає проголошене нашим Господом послання як «Боже Євангеліє». Тут акцент зроблено не стільки на євангелії як добрій звістці про Бога (хоча, звичайно, євангеліє відкриває нам різні істини про нашого Творця), а на євангелії як посланні від Бога. Це – Його послання, що випливає з Його плану спасіння, і спочатку дане Христу, а потім Його Церкві як таке, що потрібно оберігати, проголошувати і передавати незмінним із покоління в покоління. У такому самому значенні апостол Павло говорить про «Боже Євангеліє», коли проголошує добру звістку спасіння в Римлян 1:1. Як ми побачимо, це євангеліє від Бога стосується особи і діяння Христа, але оскільки Отець і Син завжди ідеально об'єднуються в кожному з Божих діл, євангеліє не тільки про Сина. Воно так само походить від Сина, як і від Отця. Воно сягає корінням вічності, коли три Особи Трійці визначили для Себе прославитися, спасаючи людей для Себе (Івана 3:16; 6:37-40).

Ми вже зазначали, що Марко зосереджує більше уваги на самому Ісусі, а не на змісті Його вчення. Розгляньмо Марка 1:15, у якому подано найкоротший підсумок Ісусових проповідей. Також Євангеліє від Марка в цілому містить менше прип'яток та інших вчень нашого Господа, ніж писання трьох інших євангелістів. Марко прагне підкреслити, що те, Ким є Ісус і що Він робить, має найважливіше значення. Євангеліє і є Ісус Христос – Він та діяння. Матвій, Лука та Іван погоджуються з цим, бо навіть у їхньому вченні зацентровано на самому Христі як на основі вічного життя і єдиному шляху до правильних відносин з Отцем (наприклад, Матвія 7:24-27; Луки 24:27; Івана 14:6). Ісус прийшов саме в той момент, коли «збулися часи» Отця і Його народ був добре підготовленим до приходу Месії (Марка 1:14-15).

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Євангеліє не є посланням про те, що «ви можете сьогодні жити найкращим життям», що «Бог любить вас і має чудовий план для вашого життя» або що ви повинні «запросити Ісуса у ваше серце». Деякі з цих тверджень можуть бути істинними, якщо їх правильно подати, але жодне з них не є євангелієм. Євангелієм є Ісус Христос — власне Він і те, що Він зробив. Якщо ми цього не проповідуємо, ми не проповідуємо євангеліє.

Для подальшого вивчення:

Ісаї 53

Марка 8:31

1 Тимофія 3:16

Євреїв 9:11-28

ІСУС КЛИЧЕ СВОЇХ ПЕРШИХ УЧНІВ

Марка 1:16-20: А коли Він проходив біля Галілейського моря, то побачив Симона та Андрія, брата Симонового, що невода в море закидали, — бо рибалки були. І сказав їм Ісус: «Ідіть услід за Мною, — і зроблю, що станете ви ловцями людей». І зараз вони свого невода кинули, — та й пішли вслід за Ним. А коли недалеко прийшов, то побачив Він Якова Зеведеєвого та брата його Івана, що й вони в човні невода лагодили. І зараз покликав Він їх. І вони залишили батька свого Зеведея в човні з робітниками, і пішли вслід за Ним.

Галилея була місцем, де Ісус розпочав своє земне служіння після хрещення від Івана (Марка 1:14-15), тому не дивно, що першими учнями, яких Він покликав, були галилеяни. Однак ми не могли очікувати того, що ці галилеяни, яких першими покликав наш Господь, не були ні експертами в Писанні, ні відомими єврейськими богословами; напомість на служіння наш Спаситель кликав успішних бізнесменів. Ми звикли сприймати Андрія, Симона та синів Зеведеєвих як рибалок, і вони справді були ними (вірші 16-20). Але вони не були такими людьми, які ледве зводили кінці з кінцями. У першому столітті риба була одним з основних продуктів середземноморського світу, зокрема на рибу з Галілейського моря був великий попит. Риболовля була прибутковим заняттям, тому Яків, Іван, Андрій та Симон багато від чого відмовилися, щоб слідувати за Ісусом.

Будь-хто може бути учнем Ісуса, бо слово «учень» означає «той, хто навчається». Проте не кожен може стати апостолом, тому що така людина, щоб бути покликаною до цього служіння, повинна бути свідком воскресіння (Дії 1:21-22; 1 Коринтян 15:7-9). Таким чином, четверо чоловіків, про яких згадано в сьогоднішньому уривку, точно були учнями, але вони також стали й апостолами. Жан Кальвін підкреслює цей факт у своєму коментарі до Марка 1:16-20. Справді, як каже Ж. Кальвін, Ісус покликав цих людей стати Його учнями, але Його слова «Я зроблю, що станете ви ловцями людей» вказують на те, що наш Господь також скерував їх до особливого служіння, до якого не покликані всі віруючі. Христос може багатьом людям пропонувати стати Його учнями, не відволікаючи їх від звичного заняття, але ті, кого Він призначив на апостольське служіння, повинні залишити свою попередню діяльність. Оскільки апостольське служіння відійшло зі смертю останнього апостола наприкінці першого століття, Господь сьогодні не дає нікому такого покликання. Однак Ж. Кальвін трактує слова Ісуса більш широко, зазначаючи, що Бог, як і раніше, закликає

деяких учнів залишатись там, де вони є, а інших – обійняти посаду пресвітера у своїй церкві.

Ця публічна посада передбачає, що особа стає «ловцем людей», тим, хто присвячує своє життя вихованню інших учнів шляхом навчання Божих принципів. Такий поклик означає участь разом із Господом у Його риболовлі, що в розумінні пророків означало: Бог ловить чоловіків і жінок для судного дня (Єзекіїля 29:4). Ті, хто стає рибалками людей, ловлять людей на суд, щобто готують їх до зустрічі з Господом без страху перед останнім днем, навчаючи їх жити життям віри і покаяння.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Бог покликав пресвітерів, вчителів та інших християнських лідерів бути ловцями людей – підготувати чоловіків і жінок до судного дня, закликаючи їх до покаяння та навчаючи їх біблійних істин. Проте навіть якщо рукопокладені церковні служителі відіграють особливу роль у цьому, завдання заклипати людей до покаяння та віри, щоб вони могли безстрашно стояти перед Богом, дане всім християнам згідно з їхніми можливостями і незалежно від того, де вони є (Матвія 28:18-20).

Для подальшого вивчення:

1 Царів 19:19-21

Ісаї 8:16

Івана 1:35-42

Дії 9:1-31

НАВЧАВ, ЯК МОЖНОВЛАДНИЙ

Марка 1:21-22: І приходять вони в Капернаум. І негайно в суботу ввійшов Він у синагогу, і навчати зачав. І дивувались науці Його, бо навчав Він їх, як можновладний, а не як ті книжники.

Чотири Євангелія показують, що Ісус викликав подив у людей під час Свого земного служіння через дві речі. По-перше, знаки та чудеса, які Він чинив, відрізнялися від усього, що вони бачили досі (Марка 4:35-41; Івана 11:38-45). По-друге, люди були сповнені благоговіння перед навчанням нашого Господа завдяки Його глибокому поясненню Старого Заповіту (Матвія 22:23-33) та Його явної влади.

Марко розповідає нам, що люди були вражені владою Ісуса, коли Він навчав у синагозі в Капернаумі (Марка 1:21-22). Це важливе галилейське місто розташовувалося на основному торговельному шляху між Дамаском та середземноморською прибережною рівниною, що робило його ідеальним місцем для служіння нашого Господа. У Капернаумі Ісус міг навчати місцевих євреїв та тих, хто проїжджав через це місто. Що стосується влади, то євреї високо шанували науку книжників, які посідали важливе місце в єврейському суспільстві першого століття. Книжники були знавцями закону Старого Заповіту, і люди вважали їхні плумачення Святого Писання беззаперечними. Зважаючи на це, а також на те, що книжники опікувалися згортками, на яких була написана Біблія, вони займали в синагогах місця для високоповажних людей. Лише вони могли бути членами Синедріону, керівного органу євреїв, служили цивільними юристами. У будь-якому разі книжники навчали, посилаючись на думки різних рабинів щодо певних питань, опираючись не на власну владу, а на владу інших.

Однак Христос не посилався на владу інших рабинів, коли навчав людей. Як зазначає Метью Генрі, Ісус навчав «як той, хто знав Божий задум і якому було доручено проголошувати його». Марко не описує так багато проповідей Ісуса, як це роблять інші євангелісти, тому розгляньмо уривок із Матвія 5:21-48, щоб зрозуміти значення фрази про те, що Ісус навчав, як можновладний. У цьому уривку ми читаємо, як Ісус протиставляв Своє розуміння Старого Заповіту і розуміння книжників. Він не цитував думки книжників та рабинів як обов'язкові, але сподівався, що люди побачать, як Його вчення випіснить їхне. Він навчав із владою Самого Бога. Грецьке слово *exousia*, перекладене як «можновладний» у Марка 1:22, зазвичай використовується в Біблії для позначення

Божої влади. Ісус не покладався на досвід чи знання інших людей. Він промовляв слова нашого Творця (див. Івана 12:49-50).

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Ісуса часто вважають хорошим учителем, але, як зазначає багато християнських апологетів, ми ображаємо Христа, якщо сприймаємо Його як просто хорошого вчителя. Наш Господь не був просто мудрим моральним філософом, радше Він говорив із божественною владою. Тому потрібно вірити в Його слова, адже вони є істиною. Якщо ж ми не прислухаємося до того, що Він говорить, то в судний день опинимося поза межами Його Царства.

Для подальшого вивчення:

Повторення Закону 28:1-14

Матвія 7:24-29

Івана 6:66-69

1 Тимофія 6:2-10

Марка 1:23-28: І зараз у їхній синагозі знайшовся один чоловік, що мав духа нечистого, і він закричав, і сказав: «Що Тобі до нас, Ісусе Назарянине? Ти прийшов погубити нас. Я знаю Тебе, хто Ти, — Божий Святий». Ісус же йому наказав: «Замовчи, і вийди з нього!» І запряс дух нечистий того, і, скрикнувши голосом гучним, вийшов із нього. І жахнулися всі, — аж пипали вони один одного, кажучи: «Що це таке? Нова наука із попугою! Навіть духам нечистим наказує Він, — і вони Його слухають». І чутка про Нього пішла хвилі пієї по всій Галілейській країні.

Серед інших єврейських учителів, які навчали в першому столітті, Ісус виділяється Своїми практиками. На попередньому занятті ми вивчали, як Христос говорив із владою, яку неможливо порівняти з чимось іншим. Він володів божественною владою, щоб показувати істинне значення Писання та плани Свого Отця (Івана 12:49-50). Ісус також вирізняється тим, як Він кликав Своїх учнів. Як ми побачили в Марка 1:16-20, Христос сам просив Своїх учнів слідувати за Ним, не вони Його шукали. Інші рабини цього часу не робили нічого подібного. Напомість люди, які хотіли бути учнями, прагнули, щоб рабин обрав саме їх. Згідно зі Своею владою Ісус наказував чоловікам і жінкам слідувати за Ним; Він не чекав, поки вони знайдуть Його.

У сьогоднішньому уривку ми читаємо про ще одне, чим Ісус відрізнявся від інших єврейських учителів, які були популярні в Палестині першого століття. Марка 1:23-28 описує перший із багатьох вигнань демонів, які чинив Ісус під час свого земного служіння. Потрібно зауважити, що Ісус не був єдиним вчителем першого століття, з ким пов'язували екзорцизм, були й інші рабини, які прославилися вигнанням демонів. Але нашого Господа вирізняє те, як саме Він виганяв цих злих духів. Інші екзорцисти опиралися на конкретні процедури, щоб допомогти біснуватим, і аж ніяк не діяли на основі власної природної сили. Однак, як ми бачимо в сьогоднішньому уривку, Ісус просто наказав нечистим духам вийти. Усе, що демон повинен був почути, це звук голосу Господа та наказ звільнити тіло, і він так робив. Таким чином, демон визнавав Ісуса «Святим Богом», який прийшов, щоб поставити царство сапани на коліна, тому у вірші 24 злий дух каже: «Ти прийшов погубити нас!»

Це вигнання демонів демонструє, що Царство Боже, яке втілювалося в служінні Ісуса, повинно було спочатку утвердитися в духовному світі. Господь прийшов, щоб зупинити пригноблення, встановити справедливість і зцілити хворих (Луки 4:16-21), але це не могло відбутися, поки сили зла не були перемо-

жені, а «дужий» не був зв'язаний (Марка 3:27). Христос повинен був відновити правильний порядок у світі, а це передбачало перемогу над дияволом, який поневолив світ у гріху й темряві.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Як зазначено в Римлян 8:19-21, спасіння, яке приносить Ісус, охопить навіть фізичний порядок. Проте це не відбудеться, поки Христос не подолає злих сил, які поневолюють творіння. Ісус зазнав вирішального удару та здобув перемогу на хресті і тепер завдяки поширенню євангелія звільняє людей від тиранії диявола. Ми покликані молитися за перемогу цього євангелія всюди, де воно є, щоб Божі обрані могли вільно і з радістю служити Йому.

Для подальшого вивчення:

Ісаї 61

Матвія 8:16

Луки 11:20

Ефесян 6:10-20

ЗЦІЛЕННЯ В КАПЕРНАУМІ

Марка 1:29-34: І вийшли вони із синагоги небавом, і прийшли з Яковом та Іваном до дому Симонового й Андрієвого. А теща Симонова лежала в гарячці; і зараз сказали про неї Йому. І Він підійшов і підвів її, узявши за руку, — і гарячка покинула ту, — і вона зачала при-слуговувати їм. А як вечір настав, коли сонце зайшло, то стали приносити до Нього недужих усіх та біснуватих. І все місто зібралось перед дверима. І Він уздоровив багатьох, на різні хвороби недужих, і багатьох демонів повиганяв. А демонам не дозволяв Він казати, що знають Його.

Вигнавши нечистого духа із синагоги в Капернаумі, Ісус відправляється до «дому Симонового й Андрієвого» (Марка 1:29). Ісус, напевно, проживав там протягом Свого перебування в Капернаумі і, як свідчить епізод, описаний в сьогоднішньому уривку, був бажаним гостем у цьому домі.

Увійшовши до помешкання Симона, який нам більше відомий як апостол Петро, Ісус зауважує, що теща Петра хворіє на лихоманку (вірші 29-30). Ми не знаємо точної природи цієї хвороби, але Ісус одразу підводить цю жінку, бере її за руку і відновлює її здоров'я. Тоді вона робить те, що й кожен, кого Ісус звільняє, — служить Йому (вірш 31).

Окрім Петрової тещі, Ісус цілює багатьох хворих у Капернаумі. Після заходу сонця багато людей у місті приводили Йому своїх друзів і родичів, які хворіли чи були біснуваті (вірш 32). Чому після заходу сонця? Нагадаємо, що Ісус навчав у синагозі в суботу (вірш 21), тобто від заходу до заходу сонця. Іншими словами, люди приходили по допомогу після того, як закінчувалася субота, коли вже було дозволено працювати. Напевно, фарисеї вплинули на думку народу про те, що в суботу не можна цілювати, тому що це теж різновид праці. На цю тему Ісус невдовзі буде навчати (3:1-6).

Марко повідомляє нам, що, здійснюючи цілення, Ісус «демонам не дозволяв казати, що знають Його» (1:34). Він часто це робив на ранньому етапі Свого служіння, забороняючи людям розповідати про Його діла чи розкривати Його ідентичність (наприклад, вірші 44, 5:43, 8:30). Цей наказ мовчати заплутував багатьох коментаторів, але його легше зрозуміти, якщо розглянути єврейське суспільство першого століття та тип місії, яку Ісус здійснював. Палестина першого століття була частиною Римської імперії, і більшість євреїв не задовольняло перебування під владою кесаря. У ту епоху відбулося багато повстань проти Риму на чолі з деякими євреями, які стверджували, що вони були Месіями. Їхні дії спричинили репресії з боку Риму. Поширення чуток про Ісуса та

Його діяльність могло привернути увагу римської армії та завчасно поставити крапку на Його служінні. Крім того, Жан Кальвін зауважив, що Ісус не дозволяв, щоб викривали Його ідентичність «через те, що час повного одкровення ще не настав». Він не міг об'явити Себе повною мірою до хреста, оскільки хрест був тим, що давало чітку вказівку на Месію в Ісаї 53.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Кілька біблійних уривків є ілюстрацією того, що Бог є суверенним в об'явленні Себе. Наш Творець не показує Себе на вимогу, Він радше демонструє Себе і Свої цілі, коли вважає за потрібне. Так сталося під час служіння Ісуса, коли Він не дозволив іншим виявляти Себе. Це стається сьогодні, коли Бог визначає, коли і де показувати Своє спасіння обраним і закликати їх до віри через Слово. Бог мудрий у тому, як Він об'являє Себе, тому не варто вимагати, щоб Він діяв так, як це прийнято сьогодні.

Для подальшого вивчення:

Єремії 33:6

Малахії 4:2

МЕТА ІСУСОВОГО СЛУЖІННЯ

Марка 1:35-39: А над ранком, як дуже ще темно було, уставши, Він вийшов і пішов у місце самотнє, і там молився. А Симон та ті, що були з ним, поспішили за Ним. І, знайшовши Його, вони кажуть Йому: «Усі шукають Тебе». А Він промовляє до них: «Ходім в інше місце, — до сіл та околиць міст, щоб і там проповідувати, бо на те Я прийшов». І пішов, і проповідував в їхніх синагогах по всій Галілеї. І демонів Він виганяв.

Усупереч віруванням багатьох людей першого століття і навіть наших сучасників, основна мета того, що Ісус прийшов на землю служити, не полягала в тому, щоб цілювати хворих або демонструвати інші чудеса. Якими б важливими не були ці завдання, вони все одно були другорядними в Його місії проповідувати істину. Про це ми читаємо в сьогодішньому уривку. Коли Симон та інші учні прибули до Ісуса, щоб підбадьорити Його у служінні зцілення, вказуючи на те, що багато людей шукали Його, Христос вирішив не залишатися в Капернаумі й не продовжувати звільняти від недуг тих, хто цього потребує. Натомість Він сказав, що Йому час проповідувати в інших галилейських містах, бо мета Його приходу полягала саме в цьому (Марка 1:36-38).

Зокрема Ісус прийшов, щоб проповідувати те, що Марко описав в 1:14-15, — Боже Євангеліє. Діяння та чуда, які чинив наш Господь, свідчили про істину Його послання, але вони не були кінцевою ціллю. Фактично чудо не приносить користі людям, які його отримують, якщо вони відкидають євангеліє. Проповідування істини про Боже Царство і про те, як можна осягнути його, повіривши у Христа, стало основною частиною Його послання, і важливість цього послання про віру та покаєння перевершило всі чудеса Ісуса. Зауважте, однак, що це послання не можна відокремлювати від Його спокути. Ісус «прийшов, щоб знайти і спасти загублених» (Луки 19:1-10), і це спасіння відбувається через пролиття Його крові «за багатьох на прощення гріхів» (Матвія 26:26-29). Почавши проповідувати Боже Євангеліє, Ісус проповідував Себе. Він прийшов як посланець і як послання. Без відкуплення немає жодної доброї звістки. І коли цю добру звістку проголошено правильно, вона відштовхує царство темряви, як видно зі згадки про вигнання духів, яка слідує за проповідницьким служінням Ісуса в Марка 1:39.

Христос не виходив на це проповідницьке служіння по всій Галілеї без того, щоб попередньо не провести час у молитві в «місці самотньому» (вірш 35). Це місце було схоже на пустелю, у якій Ісуса спокушав сатана, але Він твердо про-

тистояв нападам диявола, маючи підтримку від Свого Отця (Матвія 4:1-11). Те, що Ісус відходив молитися, підтверджувало, що Він надіявся на підтримку Свого Отця в місії, яку Бог визначив для Нього, і сподівався на Його внутрішню, духовну підготовку для провадження проповідницького служіння.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Якщо Ісус, Який є втіленим Божим Сином, вважав за потрібне молитися, чи не варто нам також це робити? Перебування з Господом у молитві є абсолютно необхідним, якщо ми бажаємо підтримки в житті та служінні в довгостроковій перспективі. Це важливо для всіх, незалежно від того, чи ви служите пасторами, на світських посадах чи в наших домах.

Для подальшого вивчення:

Езри 7:10

Псалом 67:12-15

Луки 4:42-44

Римлян 10:14-15

Марка 1:40-45: І приходить до Нього прокажений, благає Його, і на коліна впадає та й каже Йому: «Коли хочеш, — Ти можеш очистити мене!» І змилювався Він, — простяг руку Свою, і доторкнувся до нього, та й каже йому: «Хочу, — будь чистий!» І проказа зійшла з нього хвили тієї, і чистим він став. А Він, погрозивши йому, зараз вислав його, і йому наказав: «Гляди, — не оповідай нічого нікому. Але йди, покажися священникові, і принеси за своє очищення, що Мойсей заповів, їм на свідцтво». А він, вийшовши, став багато оповідати й говорити про подію, так що Він не міг явно ввійти вже до міста, але перебував віддалік по самотніх місцях. І сходилися звідусюди до Нього.

Настанови, які стосуються церемоніальної чистоти (записані в законі Мойсея), а також закони про проказу є, мабуть, одними з найвідоміших з усіх Божих наказів. Згідно зі Старим Завітом, проказа, під якою в Писанні розуміють різноманітні шкірні захворювання, означала, що людина була нечистою. Відповідно прокажені повинні були вживати заходів, щоб запобігти поширенню хвороби. Вони повинні були триматися на відстані від інших і жити поза межами табору, подалі від місця особливої Божої присутності (Левит 13:45-46). Прокажений міг повернутися до табору тільки після зцілення, але спочатку священник повинен був детально оглянути його або її і принести жертви, щоб відновити ритуальну чистоту цієї людини (розділи 13-14). Закон міг надати лише правила, як розпізнати хворобу, підтвердити те, що її вже немає, й окреслити ритуальні процедури для відновлення обрядової чистоти людини. Він не міг справді вилікувати людину від прокази, що було потрібно, якщо хворий хотів повернутися до громади.

Безсилля Закону Мойсея у процесі очищення можна побачити в сьогоднішньому епізоді, коли Ісус чинить зцілення, яке ніколи не могло б відбутися згідно з умовами Старого Завіту. У цьому уривку є багато цікавих моментів. По-перше, хоча через контакт із прокаженим здорова людина одразу ставала також нечистою, Ісус не стає нечистим, коли торкається такого хворого. Навпаки, Він зберігає Свою чистоту і поширює її на людину, яка відчайдушно її потребує (Марка 1:41-42). По-друге, зверніть увагу на скромну віру цього прокаженого. Він не вимагає, щоб Господь виздоровив його, і не сумніється, чи зможе Ісус його очистити, він, радше, визнає здатність Ісуса це зробити і зауважує, що те, чи зцілить його Спаситель, чи ні повністю залежить від Його суверенної волі (вірш 40).

Ми також бачимо, що віра цього прокаженого, хоч і була досить сильною, не є досконалою, бо він не виявляє послух одразу. Після зіцлення Ісус «наказав» цьому чоловікові не розповідати нікому в Галилеї про те, що сталося, а відразу йти до священика (вірш 44). Чому Господь суворо велів йому це? Один із коментаторів вважає, що Він, ймовірно, так зробив через те, що знав, що цей чоловік не послухається Його. У всякому разі колишній прокажений починає розповідати кожному про те, що сталося. Після цього Ісуса прагне побачити так багато людей, що Він не може відкрито піти в сусідні міста, щоб проповідувати «добру звістку» (вірш 45). Але, знаючи, що це станеться, Господь все одно виліковує цю людину, проявляючи свою неймовірну терпеливість, співчуття та благодать до грішників, які цього не заслужили.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Благодать і співчуття нашого Господа також видно у Його реакції на прокаженого. У деяких рукописах Марка 1:41 сказано, що Ісуса спонукав до дії гнів, а не співчуття. Доктор Р. Ч. Спроул пояснює гнів нашого Господа: «Він був сповнений праведного обурення через руйнацію, занепад світу у вигляді хвороб. Він ненавидів недугу, але піклувався про людину, яка страждала від неї». Христос ненавидить те, що гріх чинить у Його творінні, і сповнюється співчуттям до тих, хто потерпає від наслідків гріхопадіння.

Для подальшого вивчення:

2 Царів 5:1-14

2 Хронік 26:16-23

Матвія 8:1-4

Луки 5:12-16

Марка 2:1-5: Коли ж Він по кількох днях прийшов знов до Капернауму, то чутка пішла, що Він удома. І зібралось багато, аж вони не вміщалися навіть при дверях. А Він їм виголошував слово. І прийшли ось до Нього, несучи розслабленого, якого несли четверо. А що через народ до Нього наблизитися не могли, то стелею розкрили, де Він був, і пробравши, звісили ложе, що на ньому лежав розслаблений. А Ісус, віру їхню побачивши, каже розслабленому: «Відпускаються, сину, гріхи тобі!»

Справжня віра здатна на ризики і не зупиниться ні на чому, щоб досягти своєї мети. Ми побачили це в описі того, як Ісус зцілює прокаженого, який наперекір прийнятим соціальним нормам та обрядовому закону прийшов до Спасителя (Марка 1:40-45). Він визнав істинного автора закону і знав, що Бог має силу зробити те, чого не міг зробити сам закон. Тому те, що хворий наблизився до Ісуса, означало, що він вшанував дух закону, бо шукав Того, на Кого цей закон вказував.

У сьогоднішньому уривку ми знаходимо ще один чудовий приклад того, наскільки далеко спроможна піти істинна віра. Ця відома історія відбувається в одному домі в Капернаумі, куди наш Господь повернувся після служіння по всій Галилеї (1:35-39; 2:1). Очевидно, це був дім Симона та Андрія, місце, де Ісус зупинявся під час Свого попереднього перебування в Капернаумі (1:21-34). На цей час уже багато людей чули про Ісуса, і наповп зібрався біля дверей цього дому, щоб почути Його проповідання євангелія (2:2).

Але така маса народу стала проблемою для паралізованого чоловіка та його чотирьох приятелів. Знаючи, що Ісус був у домі, ці друзі хотіли перенести хворого всередину, щоб Христос його зцілив, але там було настільки тісно, що вони не могли пробратися до Спасителя (2:3-4). Можливо, вони намагалися якось пройти крізь наповп. Може, кричали, сподіваючись, що Ісус їх почує. Як би там не було, вони бачили, що шлях до Нього заблокований.

За таких обставин цим людям було б легше просто піти, сподіваючись, що Ісус пізніше звільниться й таки допоможе їхньому другові. Але віра знає, що завтра може і не настати. Сьогодні, коли Ісус присутній, і є день спасіння. Тож вони вирішують піднятися на дах. У першому столітті в Палестині типова покрівля була плоскою, зробленою із твердої грязюки, яку потрібно було прокопати (у буквальному значенні «розкрити» у вірші 4), щоб добратися до Господа.

Якщо справжніх пророків визначають за їхніми добрими плодами (Матвія 7:15-23), то, безумовно, ми можемо пізнати внутрішній стан іншої людини через її дії. Звичайно, ми повинні бачити плоди її вчинків протягом тривалого часу, щоб бути достатньо впевненими у стані душі цієї людини, але навіть у такому разі ми не володітимемо всезнанням, яке необхідне для абсолютної впевненості. Ісус не знає таких обмежень і, побачивши плід віри в тому, що друзів не зупинила жодна перешкода, щоб добратися до Нього, Він розуміє, що вони, безсумнівно, щиро вірили. Тож Ісус прощає гріхи цього паралізованого. Це, щоправда, викликає суперечку, про яку ми читатимемо на наступному занятті (Марка 2:5).

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Жан Кальвін зауважує, що приятелі цього паралізованого чоловіка «ніколи б не піддалися на такі великі труднощі і не долали таких величезних перешкод, якби не сповнилися сміливості й впевненості у свій успіх завдяки сильній вірі. Плоди їхньої віри проявилися в тому, що вони не опустили рук, коли побачили, що вхід до дому був звідусіль заблокований». Ці приятелі були настільки впевнені в Ісусовій силі, що їх ніщо б не зупинило в намаганні побачити Його. Шукаймо нашого Спасителя з такою ж палкою вірою.

Для подальшого вивчення:

1 Царів 17:8-16

Матвія 15:21-28

Луки 7:1-10

Филип'ян 3:12-16

Марка 2:6-12: Там же сиділи дехто з книжників, і в серцях своїх думали: «Чого Він говорить отак? Зневажає Він Бога... Хто може прощати гріхи, окрім Бога Самого?» І зараз Ісус відчув

Духом Своїм, що вони так міркують собі, і сказав їм: «Що таке ви в серцях своїх думаєте? Що легше: сказати розслабленому: "Гріхи відпускаються тобі", чи сказати: "Уставай, візьми ложе своє та й ходи?" Але щоб ви знали, що Син Людський має владу прощати гріхи на землі», — каже розслабленому: «Тобі Я наказую: Уставай, візьми ложе своє, та й іди у свій дім!» І той устав, і негайно взяв ложе, — і вийшов перед усіма, так що всі дивувались і славили Бога, й казали: «Ніколи такого не бачили ми!»

Співчуття до хворих, пригноблених та тих, хто відчуває будь-яку іншу потребу, є визначальною рисою характеру нашого Господа. Ми бачимо це в таких уривках, як Вихід 2:23-25, де Бог чує крик ізраїльтян і згадує про Свій завіт з ними, метою якого було звільнити їх від рабства. Іншим прикладом є Повторення Закону 15, яке застерігає нас не робити наше серце нечулим до бідних.

Але співчуття нашого Творця — це не безсиле співпереживання чи щось, що стосується лише поверхневого рівня проблем, зокрема хвороб, пригноблення і бідності. Навпаки, Бог діяв так, щоб усунути основну причину всіх недуг — наш гріх. Ці недуги не завжди безпосередньо пов'язані з конкретними переступами, адже люди не обов'язково повинні хворіти, жити в бідності або бути поневоленими кимось через власний гріх. Проте, очевидно, всі ці проблеми існують через те, що наш світ зіпсований гріхом, який викликав Боже прокляття та супутні страждання (Буття 3:16-19). Якщо не усунути цю головну причину, будь-яке звільнення від хвороб, пригноблення та іншого буде у кращому разі тільки тимчасовим.

Прощення є нашою найважливішою потребою. Ми повинні примиритися з нашим Творцем (Римлян 1:18 — 5:1). Тому перш ніж зробити щось інше, Ісус прощає гріхи паралізованого, якого опускають через дах (Марка 2:1-5). Як і в ситуації з чоловіком, який народився сліпим (Івана 9:1-3), хвороба паралізованого в цій історії може не бути безпосереднім наслідком його гріха. Попри це, відновлення його рухливості буде в підсумку марним, якщо він залишиться відчуженим від свого Творця. Найкращим свідченням Христового співчуття у Марка 2:1-12 є помилювання паралізованого. Без такої милості цей чоловік зазнав би вічних мук у пеклі.

Проголошення Ісусом прощення спонукає книжників вважати, що Він виявляє зневагу до Бога, ставлячи Себе на Його місце. Якби наш Господь був просто людиною, вони, звичайно, були б праві. Лише Бог може пробачити гріхи, вчинені проти Нього, тому проголошувати прощення — означає неявно прирівняти себе до Бога (вірші 6-7). Але обвинувачення книжників у богохульстві було помилковим, бо Христос хоч і був повністю людиною, але не був просто людиною. Він був втіленим Богом (Івана 1:1-18), тому був наділений божественною владою прощати переступи. Він підтверджує цю владу, зцілюючи паралізованого чоловіка (Марка 2:8-12). Його проголошення прощення є не просто прийняттям бажаного за дійсне, воно є настільки ж ефективним щодо паралізованого, наскільки є дієвим Його слово, яке приносить зцілення, відновлює здатність цього чоловіка ходити.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Прощення є нашою найбільшою потребою. Хвороби, депресія, горе, бідність, несправедливість та всі інші нещастя дійсно є проблемами; але всі ці біди існують тому, що гріх зіпсував Боже творіння. Не всі наші негаразди спричинені конкретними гріхами, але всі вони пов'язані з тим, що ми живемо в занепадому світі і потерпаємо від негативного впливу гріха. Якщо ми не спасемося від наших переступів, то будь-яке вирішення цих проблем буде тимчасовим і на нас чекатиме пекло. Чи повірили ви у Христа задля прощення ваших гріхів?

Для подальшого вивчення:

Ісаї 46

Софонії 3:17

Захарія 9:14-16

Матвія 1:18-25

Марка 2:13-14: І вийшов над море Він знов. А ввесь наповп до Нього приходив, — і Він їх навчав. А коли Він проходив, то побачив Левія Алфієвого, що сидів на митниці, і каже йому: «Іди за Мною!» Той устав, і пішов услід за Ним.

Запитайте американця про податкову службу і, найімовірніше, у відповідь ви почуєте жарти або скарги щодо ставок різних зборів. Здається, ніхто не любить податківців, у творах художньої літератури їх часто зображують ворогами. Можна згадати, наприклад, жадібного шерифа Нотпінгемського, який несправедливими методами експлуатував людей, чи непомірні податки в історіях про Робін Гуда.

У Палестині першого століття митники або збирачі податків не викликали більшої симпатії, ніж у згаданих прикладах. Власне, їх навіть ще більше зневажали. Збирачі податків першого століття були представниками Римської імперії, яка, на думку більшості єврейського населення, незаконно володіла й керувала Землею Обітованою. Збирачі податків отримували свої посади, змагаючись та конкуруючи з іншими претендентами у тому, хто з них може принести Риму максимальний дохід. У підсумку переможець збирав з людей більший податок, ніж повинен був, щоб виконати свою обіцянку, при цьому залишаючи собі різницю. Сума, яка опинялася в його кишені, могла бути досить значною. Через свої стосунки з язичницьким правлінням євреї, які працювали збирачами податків, зазвичай не дотримувалися сповна закону Мойсея. У стародавніх єврейських текстах, які не увійшли в Біблію, описано, що митарів виганяли із синагоги, вони не могли служити в правовій системі суддями чи свідками, їх вважали ганьбою для родини.

Тож коли Левій, син Алфея, більш відомий нам як Матвій, автор першого канонічного Євангелія, побачив, як Ісус наближався до нього того дня на березі Галилейського моря, він, імовірно, не сподівався, що Господь покличе його стати учнем. Але наш Спаситель це зробив. Як і в покликаннях Андрія, Петра, Якова та Івана (Марка 1:16-20), Христос не запитував Левія, чи він хотів служити Йому. Ісус наказав Левію стати Його учнем, і той одразу ж погодився (2:13-14).

Урок з цієї історії для нас полягає у тому, що Господь може запрошувати до служіння навіть тих, хто видається наймалоймовірнішим кандидатом. Він це робить, щоб показати нам Божу благодать. Жан Кальвін у своїх коментарях до паралельного уривка про покликання Левія в Матвія 9 пише: «Цей митник,

професія якого була не дуже шанованою і в якій він вдавався до багатьох зловживань, був обраний з інших причин: щоб бути прикладом незаслуженої благодості Христа і показати у своїй особі, що покликання залежить не від заслуг нашої праведності, а тільки від Його ласки».

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Однією з рис Ісусового служіння є те, що Він не був зобов'язаний вибирати собі учнів із найбільш очевидних за соціальними нормами кандидатів. Він кликав тих людей, які мали найганебнішу історію життя, і робив це з благодаттю, показуючи, що наше місце в Його Царстві та служінні не є наслідком того, що Господь вибирає сповна підхожих для цього. Бог повинен підготувати нас до цієї місії, і ми бачимо це щоразу, коли Він кличе «малоймовірного» кандидата.

Для подальшого вивчення:

Вихід 4:1-17

Луки 5:27-28

Дії 9:1-31

1 Тимофія 1:15-16

ІСУС – ЧУДОВИЙ ЦІЛИТЕЛЬ

Марка 2:15-17: Коли ж Він сидів при столі в його домі, то багато митників і грішників сиділи з Ісусом та з учнями Його; бо було їх багато, і вони ходили за Ним. Як побачили ж книжники та фарисеї, що Він їсть із грішниками та з митниками, то сказали до учнів Його: «Чому то Він їсть із митниками та з грішниками?» А Ісус, як почув, промовляє до них: «Лікаря не потребують здорові, а слабі. Я не прийшов кликати праведних, але грішників на покаяння».

Зіг Зіглар, відомий продавець і мотиваційний спікер, колись сказав: «Першим кроком у вирішенні проблеми є визнання того, що вона дійсно є». Існує багато плумачень цієї багатозначної думки. Якщо щось не визнають проблемою, то як її можна навіть почати вирішувати?

У чотирьох Євангеліях зазначено, що книжники, фарисеї та садукеї були головними противниками Ісуса. У Матвія 23:16 написано, що Ісус назвав фарисеїв «сліпими поводирями», але, як бачимо в Івана 9:39-41, ця сліпота не спосувалася їхнього розуміння того, Ким насправді був Ісус. Вони були незрячими в чомусь іншому, і в сьогоденішньому уривку ми побачимо, що вони були сліпими до власного духовного стану.

Покликавши Левія, Ісус відправився до дому цього збирача податків і сів напівлежачи при його столі (Марка 2:15). Це був типовий спосіб сидіння за столом на гостинах та святах, при якій голова була повернута до столу, а ноги спрямовані від нього. Очевидно, що для Левія покликання бути учнем Христа стало радісною подією. Однак, як бачимо, не всі схвалювали рішення Ісуса долучитися до збирачів податків та інших грішників, яких було запрошено на гостину. «Книжники та фарисеї» засуджували той факт, що Христос спілкувався з грішниками, тому що вірили: Бог приймає тільки тих, хто ретельно вивчав Тору і дотримувався її. Ці люди не були такими відданими, і насправді багато хто з них робив те, що прямо суперечило Божому закону. Книжники просто не могли зрозуміти, як людина, яка стверджувала, що прийшла від Бога, могла так зухвало споживати їжу разом із грішниками (вірші 16-17).

До того ж ми бачимо, що Ісус явно не вважав ревне дотримання Тори передумовою стосунків з Богом. Господь приймає нас через віру в Христа, на що вказують неодноразові посилання на учнівство в Марка 2:13-17 (вірші 14-15). Крім того, зрозуміло, що Ісус першим кликав людей слідувати за Ним. Він не чекав, поки грішники прийдуть до Нього самі, як вважало багато фарисеїв.

Ісус діяв таким дивним чином, тому що Його метою було відкуплення. Він прийшов кликати не здорових, а хворих — насправді тих, хто був мертвим (див. Ефесян 2:1-10). Тому, звичайно, Він споживав їжу із грішниками, які визнавали свої гріхи. Адаже неможливо зцілити того, хто переконаний, що не є хворим і відповідно не потребує лікування (Марка 2:17).

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

У коментарях до Євангелія від Марка доктор Р. Ч. Спроул пояснює іронічний зміст сьогоднішнього уривка: «Книжники були найбільш хворими з усіх і весь час думали, що не потребують лікаря». Необхідно подолати духовну сліпоту щодо власного стану, якщо ми хочемо спастися від гріха. Поки ми не вважаємо, що є грішниками, ми не можемо отримати зцілення, бо тільки ті, хто знає, що потребують ліків, отримають їх. Щоб наблизитися до Бога, нам спершу потрібно визнати те, наскільки ми віддалилися від Нього.

Для подальшого вивчення:

Псалом 31

Приповісті 28:13

Матвія 9:9-13

Луки 24:46-47

Марка 2:18-20: А учні Іванові та фарисейські постили. І приходять вони, та й говорять до Нього: «Чому учні Іванові та фарисейські постять, а учні Твої не постять?» Ісус же промовив до них: «Хіба постипити можуть гості весільні, поки з ними ще є молодий? Доки мають вони молодого з собою, то постипити не можуть. Але прийдуть ті дні, коли заберуть молодого від них, — то й постипити будуть вони за тих днів».

Ісус часто спанпеличував інших Своїми діями і словами, як це бачимо в епізоді, коли релігійні лідери допитують Його, чому Він споживав їжу разом із грішниками (Марка 2:13-17). Але противники нашого Господа були не єдині, кого бентежили Його дії. Навіть середньостатистичний юдей, який ще не мав сформованої думки про Ісуса, часом був вражений вчинками Христа, як це видно із сьогоднішнього уривка.

Епізод, описаний у цьому фрагменті, стосується обряду посту й відмови Ісуса від цієї практики (принаймні перед людьми). Як Іван Хреститель, так і фарисеї були відомі тим, що дотримувались обмежень у їжі (вірш 18). Те, що Іван постив, було цілком пов'язане з його роллю останнього старозавітного пророка, проповідь якого була зосереджена на покаянні. Зрештою, у Старому Заповіті є декілька прикладів того, як люди утримувалися від їжі, коли калялися за свій гріх (Наума 9:1-3; Йони 3). Нас це не дивує, оскільки одного з обов'язкових постів, прописаних у Старому Заповіті, євреї дотримувалися, коли визнавали свої гріхи в День відкуплення (див. Левит 16:29-34, де фраза «будете впокоряти ваші душі» є синонімом до слова піст). Євреї першого століття вважали піст ознакою благочестя, а не просто покаання, а фарисеї славилися тим, що постили щопонеділка й щочетверга. Незважаючи на важкі умови, які фарисеї створювали своїми плумаченнями Писання, звичайні люди шанували їх. Тому зрозуміло, чому вони питали не тільки про те, чому учні Ісуса не постили, як це робили учні Івана, а й чому вони не робили це так, як фарисеї.

Зверніть увагу, що, відповідаючи учням, Господь не сказав, що піст був по суті непотрібним. Він також не засудив фарисеїв за їхні надмірні обмеження, хоча, безсумнівно, наполегливо заперечував будь-яку їхню спробу закріпити додатковий піст як щось, чого Бог вимагав від кожного. Напомість Христос вважав, що вони постили в невідповідний час. Упорівнюючи Себе до нареченого, Ісус нагадував, що ніхто за Його часів ніколи не постив під час святкування

весілля, яке могло тривати до семи днів (Марка 2:19-20). Час для посту настане тоді, коли наречений піде, але ще не зараз. Він мав на увазі Своє повернення на місце праворуч Отця після воскресіння.

І, врешті, звернімо увагу на те, що Ісус порівнює Себе з нареченим. Це є неявною вказівкою на Його божественну природу, тому що нареченим стародавнього Ізраїлю був Сам Бог (Ісаї 62:5).

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Жан Кальвін коментує сьогоднішній уривок так: «Піст та молитви властиві часам смутку та нещастя». Період, коли наречений був серед людей, — це час для святкування, і ми будемо святкувати на весільній гостині Агнця, коли зустрінемося з Ісусом віч-на-віч (Об'явлення 19:1-8). Поки ж Він є видимо відсутнім, піст є доречним тоді, коли ми хочемо вказати на серйозність конкретних молитов. Ці дні, поки ми очікуємо повернення Христа, є вдалим часом для посту.

Для подальшого вивчення:

Єремії 2:1-3

Єзекіїля 16:1-14

Матвія 25:1-13

Ефесян 5:22-33

МОЛОДЕ ВИНО ДЛЯ НОВИХ БУРДЮКІВ

Марка 2:21-22: «І не пришиває ніхто до старої одежі латки з сукна сирового, а як ні, то край латки нової одірветься там від старого, — і дірка стане ще гірша. І ніхто не вливає вина молодого в старі бурдюки, а то попрориває вино бурдюки, — і вино й бурдюки пропадуть, а вливають вино молоде до нових бурдюків».

Протягом усієї історії церкви християни створили безліч релігійних практик і ритуалів, щоб зробити свої стосунки з Богом тіснішими. У кращому разі такі речі, як молитовники, окремі приклади духовних дисциплін та інші засоби є корисними інструментами, які допомагають багатьом людям поглибити їхнє духовне життя; у гіршому разі речі, які не були дані безпосередньо Богом, сприймаються як такі, що були Ним дані, і стають обтяженням у церкві. Ця реальність показує, наскільки обережно ми повинні ставитися до певних хороших речей і не вважати їх остаточним авторитетом, аби не дозволити корисним духовним практикам стати ознаками спасіння, якщо наш Творець такими їх не встановив.

Іноді, коли нові Божі діла неможливо помістити в старі або очікувані форми, потреба в змінах стає надзвичайно нагальною. Ісус висловлює цю важливу думку в Марка 2:21-22. Христос навчає цього одразу після того, як чує нарікання людей, що Він не постив так, як це робили учні Івана Хрестителя та фарисеї. Як ми вже зазначали у вивченні віршів 18-20, Ісус не засуджував самого посту, радше Його присутність означала, що це не час для утримання від святкування. Христос не відповідав їхнім очікуванням щодо розуміння благочестя не тому, що їхнє плумачення було абсолютно неправильним, а тому, що Бог створював щось нове. Якби вони хотіли прийняти Його, їм потрібно було б пристосувати свої очікування і не намагатися зберегти нове у старих формах.

Інакше це могло б завдати духовної шкоди, як показує Ісусове порівняння. Якщо якийсь одяг прати багато разів, він зменшується в розмірі. Вживані бурдюки розтягували настільки, наскільки можна було, аби вони не розірвалися від газів, які виділяються під час бродіння свіжого вина. Якщо хтось намагався залапатати зібганий шматок тканини новою латкою, вона з часом теж би збіглася і відірвалася від основи, до якої була пришита. Так само й гази, які виділяються у процесі бродіння вина, надмірно розтягують старі, вже деформовані

бурдюки. Нові латки призначені для нової тканини, яка ще може збігатися, а нове вино — для нових бурдюків, які можуть розтягуватися. Ісуса неможливо було вмістити в упереджені очікування і шаблони, а ті, хто намагалися, завдавали шкоди своєму духовному життю.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

У коментарях до Євангелія від Марка доктор Р. Ч. Строул зазначає, що Ісус «попереджав людей, що їхній Цар уже прийшов і вони не зможуть мати стосунки з Ним, якщо тільки не позбудуться шаблонів, які не дозволяли їм прийняти Його». Якщо засвоєні нами традиції, на які немає прямих біблійних вказівок, є самоціллю, вони заважатимуть нам бачити Ісуса. Це можуть бути добрі речі, але якщо ми зробимо їх непорушними, то ніколи не зможемо змінитися відповідно до Божого Слова.

Для подальшого вивчення:

Ісаї 42:1-9; 43:19-21

Плач Єремії 3:22-24

2 Коринтян 5:17

УЧНІ РВУТЬ КОЛОСНЯ В СУБОТУ

Марка 2:23-26: І сталося, як Він переходив ланами в суботу, Його учні дорогою йшли, та й стали колосся зривати. Фарисеї ж казали Йому: «Подивись, чому роблять у суботу вони, чого не годиться?» А Він їм відказав: «Чи ж ви не чипали ніколи, що зробив був Давид, як потребу він мав та сам зголоднів був і ті, що були з ним? Як він увійшов був до Божого дому за первосвященника Авіятара, — і спожив хліби показні, яких їсти не можна було, — тільки священникам, — і дав він і тим, хто був із ним?»

Небагато практик є настільки ж важливими для іудаїзму, як питання дотримання суботи. Згідно зі Старим Заповітом, це було надзвичайно важливо, а людину, яка порушувала цю заповідь, принаймні за певних обставин, могли спратити (Числа 15:32-36). Протягом тисячоліть з того часу дотримання суботи відіграло головну роль у юдействі. Та й нині багато євреїв вважає, що Месія прийде лише тоді, коли хоча б один раз усі вони правильно вшанують суботу.

У сьогоднішньому уривку бачимо, як фарисеїв, які були предками сучасного рабинського юдаїзму, особливо хвилювало питання дотримання суботи. Очевидно, вони не критикували б Ісусових учнів за те, що «роблять у суботу вони, чого не годиться», якщо б вважали, що дотримання цієї заповіді є необов'язковим для інших євреїв (Марка 2:23-24). Вони звинувачували учнів, мабуть, у тому, що ті зайшли надто далеко та рвали зерно в суботу. Як побачимо в нашому вивченні Марка 2:27-28, ці закиди були несправедливими, бо Ісус у підсумку заперечив істинність плумачення фарисеями Старого Заповіту. Але спочатку Йому потрібно було показати, що вони неправильно розуміють закон про суботу, і Він це зробив, використавши приклад Давида.

За часів Старого Заповіту на столі у Святому Місці єрусалимського храму лежав «посвячений хліб», який також називали «показним хлібом» або «хлібом Присутності», про що Ісус говорить у Марка 2:25-26. Згідно зі звичаєм, цей хліб був призначений тільки для священників (Левит 24:5-9). Проте, як зазначає Ісус, якось «за первосвященника Авіятара» Давиду, який не був священником, та його воїнам було дозволено їсти цей хліб (Марка 2:25-26). Христос покликається на 1 Самуїла 21:1-6, де описується епізод, коли Давид, утікаючи від Саула, щоб врятувати своє життя, отримав показний хліб від первосвященника Ахімеlexa. Наш Господь, мабуть, згадує Авіятара, а не Ахімеlexa, тому що Авіятар

був більш відомий і обіймав посаду первосвященника після Ахімелеха, якого спратив Саул за те, що той допомагав утікачу Давиду (22:6-23). Ісус має на увазі, що ця подія сталася за життя Авіятара, а не під час його фактичного первосвященства.

У будь-якому разі те, що Ісус наводить приклад Давида, означає: аби правильно розуміти закони Старого Заповіту, потрібно враховувати весь старозавітний канон. Один уривок із Писання не можна правильно розтлумачити без врахування широкого контексту.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Одна з фундаментальних помилок, якої припускається більшість сект, полягає в тому, що вони беруть окремий уривок із Писання та ставлять його над усіма іншими, применшуючи значення решти уривків. Але ж Бог нам дав не один уривок. Він дав нам канон із шістдесяти шести книг, тому кожен епізод слід розглядати з огляду на все Писання. Таким чином, що краще ми знаємо Біблію, то краще зможемо тлумачити її. Вивчаймо все Боже Слово, щоб ми могли правильно розуміти його.

Для подальшого вивчення:

Матвія 12:1-8

2 Тимофія 2:15

Марка 2:27: І сказав Він до них: «Субота постала для чоловіка, а не чоловік для суботи...»

За часів Ісуса фарисеї ретельно дотримувалися Божого закону, тому вони були глибокошановані як благочестиві люди. Попри те, як видно з багатьох розмов фарисеїв із Христом, їхнє надто ревне ставлення до Мойсеевого закону часто призводило до того, що він ставав непосильним тягарем для інших. Щоб норму про заборону праці в суботу не порушували (Вихід 20:8-11), вони розробили великий перелік того, що не можна робити цього дня. Він швидко став списком неважливих, безглузвих речей. Наприклад, зав'язування і розв'язування вузлів або написання більш ніж однієї літери алфавіту визначали як роботу, яка порушувала заповідь про суботу. Звичайно, у цьому списку також були такі речі, які беззаперечно вважались працею.

Фарисеї помилялись, вважаючи заповіді самоціллю. Вони приділяли мало уваги більш вагомому – призначенню Божого закону виявляти характер Господа або причини, що лежать в основі законів Старого Заповіту, – і витрачали багато часу на такі дрібниці, як аналіз менш значущих заповідей, пропускаючи важливіші аспекти законів (див. Матвія 23:23-24). Що ж до суботи, то фарисеї, намагаючись з'ясувати все, що можна вважати роботою за будь-яких обставин, фактично залишили поза увагою призначення дня спокою – забезпечити благополуччя людства. Фарисеї поширили дію закону, який не дозволяв збирати урожай сільськогосподарських культур у суботу, далеко за межі його початкового змісту і постановили заборонити будь-який збір продуктів з полів (див. Вихід 31:12-17; 34:21), тому їх обурювало те, що учні Ісуса вільно зривали колоски, намагаючись втамувати голод і зберегти життєву силу.

Як уже зазначалося раніше, фарисеї настільки переймалися власними правилами застосування Мойсеевого закону, що не враховували його основну мету. Саме це Ісус мав на увазі, коли казав: «Субота постала для чоловіка, а не чоловік для суботи» (Марка 2:27). Жан Кальвін говорить, що Бог мав намір зробити суботу «корисною» для людей, а не такою, яка завдає їм шкоди. Небіблійні правила, які забороняли голодним людям навіть пальцем поворухнути, щоб прогодувати себе, ніколи не входили в Божі плани. Він дав Свій закон, щоб поблагословити нас, а не запропонувати нам список норм, настільки складних і строгих, що навіть глибоко віруючі люди не могли б їх виконувати.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Ми повинні читати закон і усвідомлювати, що не можемо беззаперечно дотримуватися його для свого виправдання. Але причиною того, що ми не здатні цього робити, є не неможливість знати весь закон, а наявність у житті гріха. Відроджені люди мають любити Божий Закон (Псалом 118:97), і він має бути відрадою для них на шляху освячення, коли вони перемінюються в образ Христа. Але якщо ми розглядаємо Божий закон як самоціль, а не як засіб для пізнання Бога, то не будемо правильно знати його чи сповна насолоджуватися ним.

Для подальшого вивчення:

Вихід 16:29а

Левит 25:1-22

Матвія 11:25

Івана 5:1-9

Марка 2:28: ...а тому то Син Людський Господь і суботі.

Усі Євангелія наголошують на божественній природі Христа. Іван, мабуть, найяскравіше навчає про це, зосередившись на тих подіях життя Ісуса, коли Він явно визнавав Себе втіленим Богом (див. Івана 8:12-59). Синоптичні Євангелія (Матвія, Марка і Луки) виявляють божественну природу нашого Спасителя у більш неявний спосіб, підкреслюючи ті моменти Його служіння, коли Він казав або робив те, що міг зробити тільки Бог, але не казав чогось на кшталт «Я — Бог». Сьогоднішнім уривком завершується розмова Ісуса з фарисеями про те, що учні рвали колосся в суботу, і тут теж читаємо одне з найважливіших непрямих тверджень Христа про Його божественну природу.

Ісус уже вказував на хибне плумачення фарисеїв, які застосовували закони проти збирання врожаю, стверджуючи, що довільне зривання колосся було забороненою суботньою працею. Приклад Давида і загальний принцип, згідно з яким субота була дана для того, щоб людина відновила свої сили, а не створювала додатковий п'ягар, доводять те, що фарисеї підносили заповіді як самоціль, було безглуздом (Марка 2:23-27; див. Вихід 31:12-17; 34:21; 1 Самуїла 21:1-9). Слідувати Божому закону — добре, але якщо робити це правильно. Проте ми не допиримося Божого закону в належний спосіб, якщо упочнюємо заповіді чи плумачимо їх на власний розсуд або якщо розглядаємо закон виключно як перелік того, що можна робити і чого не можна, і цим міряємо своє благочестя. Саме такі помилки призвели до того, що багато фарисеїв залишили поза увагою мету Божого закону, який вказував на Ісуса Месію.

Якби Ісус у Своїй критиці звертав увагу тільки на ці моменти, ми б неймовірно дивувалися Його вмінню плумачити Біблію, але сприймали б Його лише як великого знавця Божого Слова. Та Ісус не лише подає нам правильний метод плумачення Писання, Він також називає Себе «Сином Людським» та «Господом суботи» (Марка 2:28). «Син Людський» було улюбленим самовизначенням Ісуса, яке ґрунтується на віршах Даниїла 7:13-14, у яких «ніби Син Людський» одержує вічне вселенське царство (див. Марка 13:24 -27).

Даниїл не зовсім однозначно пише, що «ніби Син Людський» є божественною особою, але стверджує, що Він, як Господь, має владу над суботою, відповідно Ісус є Самим Богом. Господь створив суботу і Своїм законом визначив, що

можуть і не можуть робити люди в день відпочинку. Тож, маючи це виключне право, Ісус визначає Себе Богом і Творцем всього на світі.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Водночас із сьогоднішнього уривка ми дізнаємося, що правильне плування Старого Заповіту належить Самому Ісусу. Якщо Він є Сином Божим і втіленою другою Особою Трійці, то Він є й автором цього закону і тому найкраще розуміє його. Якщо ми намагаємося правильно розуміти Біблію, то повинні зважати на те, як Ісус плуває Писання, бо принципи, які Він використовує, дають нам необхідні інструменти для повного розуміння і застосування Божого Слова у власному житті.

Для подальшого вивчення:

Буття 2:1-3

Числа 15:32-36

Марка 3:1-6

Луки 6:1-5

ЗАКАМ'ЯНІЛІ СЕРЦЯ ФАРИСЕЇВ

Марка 3:1-6: І Він знову до синагоги ввійшов. І був там один чоловік, який мав суху руку. І, щоб обвинуватити Його, наглядали за Ним, чи Він у суботу того не вздоровить. І говорить Він до чоловіка з сухою рукою: «Стань посередині!» А до них промовляє: «У суботу годиться робити добре, чи робити лихе, життя зберегти, чи погубити?» Вони ж мовчали. І споглянув Він із гнівом на них, засмучений закам'янілістю їхніх сердець, і сказав чоловікові: «Простягни свою руку!» І поїв простяг, — і рука йому стала здорова! Фарисеї ж негайно пішли та з іродіями раду зробили на Нього, — як Його погубити.

Сказавши про Свою владу над суботою та заявивши, що вона була задумана задля благополуччя людини, Ісус іде в синагогу (Марка 2:23-3:1). Як і інші євреї того часу, Христос заходить туди в суботу, щоб поклонитися Богу і вивчати Його закон, і тут Йому одразу випадає нагода знову повторити тезу про призначення цього дня пияня і Свою владу над нею. Ця можливість з'являється у вигляді людини із «сухою», деформованою рукою (3:1).

Як тільки Ісус увійшов у двері синагоги, людям стало цікаво, чи Він зіцілить руку цього чоловіка в суботу. Без сумніву, цей інтерес закономірний, бо вони вже бачили, як Христос уздоровлював хворих у Капернаумі в суботній день (1:21-31). Більше того, вони, безумовно, роздумують, чи правильно це. Люди чули, як фарисеї навчали, що єдиним дозволеним видом медичної допомоги в такий день є допомога, необхідна для порятунку життя або запобігання погіршенню здоров'я. Наприклад, можна було лікувати зміщену кінцівку, щоб уникнути ускладнень, але не можна було вправляти її в суглоб аж до наступного дня. Фарисеї вважали таке зіцелення працею.

Ісус знає це, тому запитує, чи годиться в суботу робити добро, наприклад, зіцілювати недугу, яка не загрожує життю (3:2-4). І те, що Вінвилікував сухорукого, підтверджує законність надання медичної допомоги в суботу навіть тоді, коли вона не є необхідною для врятування життя. Це чудова ілюстрація його тези про те, що субота була призначена для добра людини (2:27), а також того факту, що відпочинок у суботу є рівноцінним лікуванню травм та хвороб (див. Вихід 20:8-11). Зважаючи на Божий Закон, відповідь на запитання Ісуса мала би бути очевидною, але фарисеї відмовляються відповідати. Вони не хочуть казати: «Так, добре уздоровлювати в суботу», тому що це означало б визнання влади Христа над цим днем. Вони також не кажуть: «Ні, не добре зіцілювати

в суботу», бо знають, що їхній принцип неправильний. Така безсердечність, через яку людина відмовляється визнавати очевидну помилку, демонструє глибоке вкорінення і поширення зла, яке неможливо досягнути, тому не дивно, що Ісус обурюється цими нечестивими людьми (Марка 3:5).

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Зустріч фарисеїв з іродіанами з метою намістити смерть Ісуса підтверджує злобу їхніх сердець (Марка 3:6). Доктор Р. Ч. Спроул у своїх коментарях до Євангелія від Марка вказує на іронічний смисл цього: «Чи міг би бути гірший спосіб порушити святість того дня, який Бог виділив для добра Свого народу, ніж задумати вбити Господа суботи в суботу?» Молімося, щоб Господь пом'якшив наші серця і сповнив бажанням підкорятися Йому, навіть коли це порушує певні небіблійні традиції.

Для подальшого вивчення:

Приповісті 28:14

Захарії 7

Матвія 12:9-14

Євреїв 3:7-4:13

БУР'ЯН СЕРЕД ПШЕНИЦІ

Марка 3:7-10: А Ісус із Своїми учнями вийшов над море. І наповп великий ішов вслід за Ним із Галилеї й з Юдеї, і з Єрусалиму, і з Ідумеї, і з-за Йорданя, і з Тиру й Сидону. Наповп великий, прочувши, як багато чинив Він, зібрався до Нього. І сказав Він до учнів Своїх наготовити човна Йому, через наповп, щоб до Нього не тиснулись. Бо Він багатьох уздоровив, так що хто тільки немочі мав, то тислись до Нього, щоб Його доторкнутись.

Пастори та церковні пресвітери добре розуміють, як важко пізнати серця людей. Хоча вони можуть помічати ознаки духовної зрілості своїх підопічних, але вони не всезнаючі, тому не здатні абсолютно точно визначити стан душі людини. Церква може об'єднувати багатьох, але не всі вони усвідомлюють істинну мету цього — зібратися з Божими вірними, щоб поклонитися Господу. Справді, доти, поки не повернеться Христос, у церкві існуватимуть і пшениця, і бур'ян, по жодну духовну спільноту неможливо собі уявити без невідроджених людей (Матвія 13:24-30).

Навіть Ісус служив тим, хто слідував за Ним, маючи неправильну мотивацію. Наш Господь привернув до Себе багатьох різних людей під час Свого земного служіння, як зазначено в Марка 3:7-10. Це були не тільки вихідці з Галилеї, північної частини Землі Обіпваної, які слідували за Ісусом, але й люди з Ідумеї, землі за 120 миль на південь від Капернаума. Євреї з Юдеї та Галилеї наповпами збиралися до Нього, але серед цих наповпів, мабуть, точно були й погани. Люди також приходили до Ісуса з Тиру та Сидону, язичницьких міст у Лівані, які знаходилися на відстані п'ятдесяти миль на північ від Капернаума.

З огляду на велику кількість людей, про яку йдеться в сьогоднішньому уривку, серед них повинен був бути «бур'ян». Дехто прийшов не тому, що любив Ісуса і прагнув слідувати за Ним за будь-яку ціну. Це особливо видно у Марка 15:6-15: наповп, який віпав Ісуса в Єрусалимі на Вербну неділю, швидко відвернувся від Нього, і серед цього юрмища, мабуть, були й такі, яких згадано в сьогоднішньому уривку. Описуючи наповп, Марко у 3:7-10 також вказує на різні мотиви людей. Бажання фізично зіліпитися спонукало багатьох із них іти до Спасителя і, хоча немає нічого поганого в тому, щоб прагнути одужання, існує обмаль доказів того, що ці люди хотіли чогось більшого. Вони не приходили до Ісуса, щоб навчатися у Нього чи служити Царству, а радше аби побачити, що вони могли отримати від Нього. Це підтверджує Марка 1:45. Величезні галас-

ливі наповпи обтяжували Ісуса, бо через них Він просто не міг проповідувати Євангеліє.

Цей приклад застерігає нас від оцінювання духовного стану групи людей за її розмірами. Ми можемо брати до уваги кількість тих, кому ми служимо, але це нам нічого не говорить про зрілість церкви.

Sorati Deo: життя перед Божим обличчям

У спробі сформувавши велику церкву пресвітери можуть оминати увагою найголовніше – учнівство. Велика релігійна громада може бути духовно зрілою, але цілком можливий варіант, коли «бур'ян» перевищує кількість «пшениці». Така сама динаміка характерна і для менших церков. Заохочуймо наших пасторів та лідерів навчати учнів, а також самі долучаймося до цієї роботи відповідно до наших можливостей і здібностей.

Для подальшого вивчення:

Числа 13-14

2 Царів 17

Матвія 26:47-56

Луки 23:8-12

Марка 3:11-12: І духи нечисті, як тільки вбачали Його, то падали ницьма перед Ним, і кричали й казали: «Ти Син Божий!» А Він їм суворо наказував, щоб вони Його не виявляли.

Коли йдеться про сатану та його посіпак, ми повинні остерігатися двох помилок. По-перше, ми схильні недооцінювати демонічну силу або ставитися до неї так, ніби її не існує. Сини Скеви на власному гіркому прикладі переконалися, що з дияволом не можна жартувати (Дії 19:11-20). Тим, хто не поєднався з Христом, але намагається виганяти демонів, згадуючи Його ім'я, варто сподіватися лише на нещастя. У нашому світському суспільстві ми, мабуть, більше схильні вважати, що сатана — це міф. Це особливо стосується дисциплін, які ґрунтуються на метафізичному натуралізмі й переконанні, що фізичні сили та хімічні реакції можуть усе пояснити. Наприклад, коли ви розповідатимете про демонів світським психологам, то у відповідь почуєте сміх або відвертий скептицизм. Французький поет Чарльз Бодлер колись сказав: «Найкраща випівка диявола — це переконати вас у тому, що його не існує». І йому це вдалося не раз.

Друга хиба, якої ми припускаємося щодо демонів, полягає в тому, що ми переоцінюємо їхню силу. Оскільки християни заявляють про існування надприродного, вони, напевно, більше схильні вдаватися до цієї помилки, ніж до згаданої вище. Зокрема, певні богословські традиції спонукають людей звинувачувати демонів у кожному власному гріху, приписувати негідну поведінку не особі, яка її вчиняє, а «демону алкоголізму» чи іншому духу.

Ми не повинні заперечувати реальність демонів, але ми помиляємось, якщо віримо, що Бог якимось чином обмежений Своїми ворогами, навіть Своїми надприродними ворогами. Писання не навчає дуалізму. Добро та зло не однаково сильні й могутні і не перебувають у вічній боротьбі, у якій немає переможця. Господь створив сатану як істоту, яка спочатку була доброю, адже в Біблії сказано, що Бог створив усе «дуже добрим» (1:31). Наскільки б сильним не був сатана, він є обмеженим створінням, а не вічним, добрим Творцем, що існує Сам по Собі.

Євангеліє від Марка заперечує дуалізм у поведінці Ісуса з демонами. Щоразу, коли вони бачили Христа, «вони падали ницьма перед Ним». Головний смисл цієї фрази полягає в тому, що вони падали перед Ним в абсолютній покорі. Більше того, вони визнавали Його божественну природу, проголошуючи Його «Сином Божим» (Марка 3:11). Незважаючи на спротив, вони не мали ілюзій

щодо свого місця. Вони знали, ким Він був, і відповідно тремтіли в неймовірному страху. І через те, що вони бояться нашого Спасителя, вони не можуть знищити нас, з'єднаних із Ним вірою.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Багатьох віруючих цікавлять питання про демонічний світ, до прикладу: «Чи християнин може бути одержимим демоном?» Той факт, що сатана не є рівним у владі Богові, допомагає нам зрозуміти, що хоча диявол і є могутнім, він підкоряється суверенній владі Господа. Божа всемогутня опіка над Своїми дітьми означає, що віруючі не можуть бути одержимі демонами і жодна схема злих сил не призведе до їхньої остаточної перемоги над Божими вірними. Перебуваючи у безпеці в руках Ісуса, не треба боятися тих випробувань, які сатана може готувати для нас.

Для подальшого вивчення:

Івана 10:22-30

Римлян 8:31-39

Марка 3:13-15: І Він вийшов на гору, і покликав, кого Сам хотів; вони ж приступили до Нього. І визначив Дванадцятьох, щоб із Ним перебували, і щоб послати на проповідь їх, і щоб мали вони владу вздоровляти недуги й вигонити демонів.

Серед найвідоміших фактів Ісусового служіння було те, що дванадцятьеро учнів ходили з Ним та допомагали Йому, коли Він проповідував і зцілював хворих. Назва «учень» для них, звичайно, цілком доречна, бо їх так і згадано в Новому Заповіті (Матвія 11:1). Але це не найістотніша їхня особливість. Як єврейське, так і грецьке слово, яке перекладають як «учень», означає, що ним є кожна людина, яка вивчає науку Ісуса і слідує їй, тому протягом історії було багато мільйонів учнів.

Сьогоднішній уривок вказує на те, що зробило дванадцятьох учнів унікальними: їх назвали апостолами. Як часто каже професор Р. Ч. Спроул, кожен апостол є учнем, але не кожен учень є апостолом. Апостольське покликання є унікальним і передбачає більше, ніж просто навчання. У стародавньому світі таку саму назву використовували для найменування світських посадових осіб, яким було доручено виступати від імені Цезаря чи іншого правителя. Не підкорятися апостолу, якого послав Цезар, означало не підкорятися самому Цезарю. Таким чином, не підкорятися одному з Христових апостолів, коли він говорить від імені Свого Господа, було рівноцінним непокорі Самому Ісусу. Апостоли мали унікальну владу, зокрема в здійсненні проповідницького служіння, бо Ісус доручив їм це (Марка 3:14). Сьогодні ці проповіді зібрані в Новому Заповіті, тому апостольська влада міститься у Святому Писанні. Павло говорить нам те саме, кажучи, що те, чого він навчав через свої проповіді, рівноцінне тому, чого він навчав у своїх посланнях (2 Солунян 2:15).

Проповідування апостолів було результатом їхнього перебування з Ним, адже Ісус їх покликав зокрема для того, щоб вони мали стосунки з Ним (Марка 3:14). Окрім того, зібравши дванадцятьох учнів / апостолів, Ісус не намагається далі змінювати Ізраїль, а робить щось нове. Дванадцять апостолів вказують на дванадцять племен Ізраїлю, які були основою старозавітної спільноти. Покликавши дванадцятьох учнів, Ісус створив нову спільноту, яка мала б продовжити місію стародавнього Ізраїлю, не повторюючи його помилок. Підтвердженням цього є те, що Ісус закликав дванадцятьох апостолів служити Йому на горі, оскільки старозавітна спільнота була офіційно затверджена Мойсеєм

на горі Синай. Тут Ісус розпочав нову епоху та нову спільноту, виконуючи місію Мойсея і Свою роль посередника Нового Заповіту.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Багато людей намагаються відділити науку Христа від Його апостолів, але це неможливо. Звісно, що тільки Ісус є втіленим Богом і тільки Він відкупив гріх, однак слова апостолів наділені тією самою владою, що й слова, які Христос промовляв на землі. Новий Заповіт є істинним Словом Божим, а отже, і самим Словом Ісуса, тому що Він є Богом і тому що Дух Божий надихнув апостолів (2 Тимофія 3:16-17). Якщо ми відкидаємо слова апостолів, ми відкидаємо Христа.

Для подальшого вивчення:

Єремії 1:4-10

Матвія 10:40-42

Галатів 1:11-12

2 Петра 3:1-2

КИМ БУЛИ АПОСТОЛИ

Марка 3:16-19: І визначив Він оцих Дванадцятьох: Симона, і дав йому ймення Петро, і Якова Зеведеєвого, і Івана, брата Якова, і дав їм імена Воанергес, цебто «сини громові», і Андрія, і Пилипа, і Варфоломія, і Матвія, і Хому, і Якова Алфієвого, і Тадея, і Симона Кананіта та Юду Іскаріотського, що й видав Його.

Питання на кшталт «Ким були дванадцять чоловіків, яких Ісус запросив бути Його учнями та апостолами?» неминуче виникають поді, коли ми вивчаємо про покликання нашого Господа і доручення дванадцятьом апостолам служити Йому (Марка 3:13-15). Марко відповідає на це запитання в сьогоdnішньому уривку, розкриваючи ідентичність перших дванадцяти чоловіків, яких Ісус покликав бути апостолами.

Хоча Писання небагато розповідає нам про більшість із цих чоловіків, але саме вони засвідчують головний факт щодо Христової церкви. Зверніть увагу на різноманітність життєвих історій та професій, представлених тут. Симон Петро, Яків, Іван та Андрій були рибалками (Марка 1:16-20). Матвій, або Левій, був збирачем податків (2:13-14, див. Матвія 9:9). Симон Кананіт був членом руху, який виступав за повалення римського панування над Палестиною будь-якими можливими засобами. У своїх коментарях до Марка доктор Р. Ч. Спроул вказує, що дванадцятьох апостолів представляли церкву «в міні-апторії». Вони є прикладом усього розмаїття історій, яку б мала відображати Церква. Крім того, ми знаємо, що до постійної групи учнів, які слідували за Ісусом, входили не тільки дванадцять апостолів, а й багато інших чоловіків і жінок, зокрема Марія Магдалина, Сусанна та Іванна (Луки 8:1-3). Христова Церква не складається з представників однієї раси, статі чи соціально-економічного класу, навпаки, до неї належать абсолютно різні чоловіки й жінки (Римлян 9:23-24; Об'явлення 7:9-11).

Варто також зауважити, що тільки Ісус може забезпечити єдність такої спроркатої групи. Дванадцятьох апостолів походили з різних соціальних верств і представляли діаметрально протилежні філософські та політичні погляди. Матвій, збирач податків, був цілком задоволений римським правлінням і своєю урядовою посадою. Симон Кананіт був членом групи, яка прагнула вигнати римлян та відновити єврейську незалежність. Мабуть, Симон покинув цей рух, коли приєднався до дванадцятьох апостолів. Але головний факт полягає в тому, що Ісус зібрав дванадцятьох чоловіків, політичні погляди яких суттєво відрізнялися, принаймні спочатку. Ніщо, окрім дієвого покликання

Месії та спільної віри в Спасителя, не могло б об'єднати цих людей. Те саме стосується і сьогодні. Тільки Ісус може згуртувати людей із різними життєвими історіями та думками для служіння Творцеві.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Нині нам доводиться часто чути про потребу в багатоманітності. Але, як бачимо, у політичних системах країн світу розмаїття без єдності спричиняє постійні конфлікти та навіть громадянські війни. Писання наполегливо закликає Божих вірних приймати цю спротивність, яку об'єднує загальне визнання біблійної віри. Церква має радо вітати людей із різними життєвими історіями, якщо вони каються у своїх гріхах та вірять у Христа Ісуса. Тільки Він може об'єднати Церкву.

Для подальшого вивчення:

Буття 12:1-3

Ісаї 19:16-25

Матвія 10:1-4

Об'явлення 21:9-14

Марка 3:20-21: І приходять до дому вони. І знову зібралось народу, що вони не могли навіть хліба з'їсти. І коли Його ближчі почули, то вийшли, щоб узяти Його, бо говорено, ніби Він несамовитий.

На картинах та скульптурних композиціях Марію, матір Ісуса, та інших членів Його сім'ї зазвичай зображають благочестивими людьми, які були віддані нашому Спасителю. Звичайно, що багато Його родичів були людьми великої віри. Марія через ангела Гавриїла повірила в Боже послання, що вона породить Месію (Луки 1:26-38). Яків, брат Ісуса, став апостолом після воскресіння нашого Господа (1 Коринтян 15:7). Однак ці образи не можуть дати нам повної картини того, що сім'я Ісуса насправді думала про Нього. Зрештою, в Писанні не сказано про те, що вони були безгрішними, а напамість є уривки, які вказують, що вони іноді не визнавали Його і Його вчення.

Марка 3:20-21 розповідає про один із тих випадків, коли сім'я Ісуса не знала, Ким Він є. По-перше, слід зауважити, що триває певна дискусія щодо того, чи справді в цих віршах йдеться про родичів нашого Господа. Слово «ближчі» у вірші 21 у буквальному перекладі з грецької мови означає «ті, хто є його». Однак контекст вказує на те, що ми повинні розуміти цю фразу як посилання на родичів Христа. Було б безглуздо трактувати ці слова як згадку про народ, оскільки «ближчі» люди явно відрізняються від інших, про яких зазначено у вірші 20. Іншими словами, тут не сказано «ті з наповпу» чи «ті з учнів». У будь-якому разі Марко наводить переконливі приклади ситуацій, коли учні не розуміли Ісуса (див. 4:41; 6:51-52; 8:31-33). Чому тоді він так неоднозначно вказує на них у цих віршах? Окрім того, сім'я Ісуса, зокрема згадка про Марію, Його матір, з'являється через кілька віршів (див. 3:31-35). Таким чином, слова «ті, хто є його» в Марка 3:21, напевно, вказують на кровних родичів Ісуса.

Сьогоднішній уривок унеможливає прийняття таких доктрин, як безгрішність Марії чи трактування родичів Ісуса як «надсвятих», які перевершують нас у своєму благочесті. Принаймні в цей час служіння Ісуса Його сім'я була настільки засліплена гріхом, що прийняла Його вчення за марення божевільного. Але цей уривок також містить важливе послання для кожного, хто стає учнем або послідовником Господа. Якщо навіть власна сім'я Христа не розуміла Його і думала, що Він був не сповна розуму, ми не повинні дивуватися, що наші родичі можуть так само думати і про нас, коли ми залишаємося вірними нашому Спасителю.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

У своїх коментарях до Євангелія від Марка доктор Р. Ч. Спроул пише, що «кожного, хто серйозно сприймає свою віру і промовляє від імені Христа та Його Царства, у певний момент звинуватять у фанатизмі». Коли ми будемо слідувати за Ісусом, то неминуче стикатимемося з людьми, можливо, навіть з нашими найближчими родичами, які думатимуть, що ми дивні, божевільні або навіть злочестиві. Коли раптом таке станеться, згадаймо, що на шляху Ісуса теж траплялися люди, які неправильно розуміли Його. Попри це, Він продовжував їх любити, тому ми також повинні любити тих, хто вважає нас фанатиками.

Для подальшого вивчення:

Псалом 80

Єремії 38

Матвія 5:11-12

Луки 2:41-52

Марка 3:22-26: А книжники, що поприходили з Єрусалиму, казали: Має Він Вельзевула, і вигання демонів силою князя демонів. І, закликавши їх, Він у припчях до них промовляв: «Як може сатана сатану виганяти? І коли царство поділіться супроти себе, — не може встояти те царство. І коли дім поділіться супроти себе, — не може встояти той дім. І коли б сатана сам на себе повстав і поділився, то не зможе встояти він, але згине».

Служіння Ісуса було зосереджене переважно в Галилеї, яка охоплювала північну частину Землі Обітованої. Однак це не означає, що вчинки Христа залишалися непоміченими на півдні.

Це підтверджує розповідь про зустріч Господа з «книжниками, що поприходили з Єрусалиму», що міститься в уривку, який ми розглядатимемо сьогодні. Біблійні коментатори погоджуються, що це, найімовірніше, був якийсь офіційний антураж. Єврейські лідери почули про Ісусові діяння і захотіли побачити все на власні очі.

Але після спостереження за Христовим служінням вони звинуватили Його в тому, що Він виганяв демонів силою Вельзевула (Марка 3:22). Віддавна і донині приваюють суперечки щодо значення імені Вельзевул. Знавці Біблії сходяться в тому, що це ім'я ханаанського бога Ваала, який був одним із головних у язичницьких віруваннях стародавнього Близького Сходу. Книжники безапеляційно заявляють, що Господь служив силою сатани, при цьому вони посилалися на «князя демонів» і спиралися на вчення Старого Заповіту про те, що за фальшивими богами насправді ховаються демони (Повторення Закону 32:17).

Ісус підтверджує цю науку, відповідаючи на звинувачення запитанням: «Як може сатана сатану виганяти?» (Марка 3:23). Тобто якщо Ісус справді був би агентом диявола, тоді б сатана діяв проти себе. Відповідно, якщо б сатана постав проти самого себе, він би підривав власні цілі (вірші 24-26). Зверніть увагу на логічність аргументу, який наводить наш Господь: ніхто навмисно не діє проти себе, тому засуджувати Ісуса за те, що він володіє демонічною силою, безглуздо, бо Він завжди і всюди перемагає сатану.

Звичайно, сатана є ошуканцем, тож можна сказати, що аргумент Ісуса не є очевидним. Диявол міг би змусити нас думати, що він зазнає поразки, але насправді просувати свої цілі. Жан Кальвін відповідає на це прикладами дієвості Ісусових вчинків. Христос «виганяв демонів так, щоб відновити здоров'я

і цілісність людей, у яких перебував Бог... Христос атакував сатану у відкритій боротьбі, кидав його додолу і не залишав йому шансів. Він не долав його в чомусь одному, щоб зміцнити в іншому, а повністю позбавляв будь-якого захисту». Іншими словами, коли Ісус має справу із сатаною, то отримує не тимчасову перемогу, а остаточно підкорює його. Диявол уже не в змозі повернути собі те, що Ісус відвоює. Якщо сатана, намагаючись обманути нас, вдаватиме, що зазнає невдачі, то викриптя його хитрих підступів є лише справою часу.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Ми повинні остерігатися великого ошуканця, бо сатана хитрий і може ховатися під прикриттям вдової праведності. Однак ми можемо бути певні, що його неправда не приватиме вічно. Рано чи пізно кожне ошуканство стане явним. Якщо Євангеліє дійсно діє, то диявол не зможе завжди нас обманювати, бо імітувати справжній духовний плід неможливо, він може бути результатом лише справжньої дії Бога – Святого Духа.

Для подальшого вивчення:

Псалом 105

Матвія 10:24-25

Луки 11:14-20

Об'явлення 12:9

ПОВ'ЯЗАННЯ ДУЖОГО

Марка 3:27: «Ніхто бо не може вдертися у дім дужого, та й пограбувати добро його, якщо перше не зв'яже дужого, і аж тоді пограбує господу його».

Усупереч популярній приказці, бачити не завжди означає вірити. Це видно із зустрічі Ісуса з «книжниками, що поприходили з Єрусалиму», яка описана в Марка 3:22-30. Те, що вони бачили, як Ісус боровся з демонами, не привело їх до віри, навпаки, вони звинуватили Господа, що, виганяючи злих духів і зцілюючи недужих, Він діяв під владою і силою сатани. Це є свідченням духовної проблеми в серцях книжників, яку відчуваємо й ми, будучи позбавлені Божої благодаті. Незалежно від кількості свідчень про Божу дію та особу Христа, ми не повіримо в неї, якщо Господь не оновить наше серце для підкорення Господньому одкровенню (див. Єзекіїля 36:26-27; Івана 3:1-8).

Відповідь Ісуса цим книжникам вказує на те, що Його діяння відрізняються від вчинків інших поточасних єврейських екзорцистів. Царство сатани руйнується від того, що Христос вражає саму його основу, тому неможливо, щоб Він діяв під егідою диявола. Перемоги нашого Господа настільки прямі й очевидні, що якби Він був агентом сатани, то той знищував би самого себе (Марка 3:22-26). Диявол не такий безглуздий, тож Христос явно виступає проти нього.

У сьогоднішньому уривку Ісус і далі спростовує звинувачення книжників, зазначаючи, що Його успіх полягає в тому, що Він пов'язав «дужого» — сатану — та пограбував його дім (вірш 27). Євреї першого століття очікували, що Месія пов'яже диявола, про це свідчать кілька фрагментів інших єврейських текстів того часу. Ще важливіше, що Бог в Ісаї 49:24-26 обіцяє схопити здобич ворогів Свого народу. Іншими словами, Ісає передбачив день, коли Господь буде рішуче діяти, щоб відкупити Своїх дітей і повернути захоплене їхніми ворогами. В Ісаї 49 йдеться про Господнього Слугу і, очевидно, це мало було Його справою — тієї самої особи, яка спокутує гріхи Свого народу (Ісаї 53). Тож, пов'язуючи дужого — сатану — і забираючи те, що цей мерзенний ворог привласнив собі, Ісус доводить Своє месіанське покликання і демонструє, що Він є дійсно є тим, через кого Бог дає спасіння.

Книжники помиляються: вигнання Ісусом демонів є не діянням сатани, а частиною Божої місії порятунку, у якій Господь визволяє людей від пут зла. Ця місія притягає і нині, зокрема щоразу, коли людина спасається від гріха силою Євангелія.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Ми не повинні недооцінювати силу і вплив сатани, але ми не повинні й боятися його. Він є тим дужим, якого Ісус пов'язав, і він не може впливати на те, що по праву належить Богу та Його вірним. Ми можемо з упевненістю проповідувати євангеліє, знаючи, що Господь використовуватиме його для звільнення грішників від пут диявола. Якщо ми довіряємо Христу, ми перебуваємо на Його стороні й Він допоможе нам здобути перемогу над сатаною і всіма його посіпаками.

Для подальшого вивчення:

Псалом 67

Ісаї 24:1-3

Матвія 12:22-30

Луки 4:16-21

Марка 3:28-30: «Поправді кажу вам, що простяяться людським синам усі прогріхи та богозневаги, хоч би як вони богозневажали. Але, хто богозневажить Духа Святого, – повіки йому не відпуститься, але гріху вічному він підпадає». Бо ж казали вони: «Він духа нечистого має».

Божественна природа служіння Ісуса була безсумнівною. Коли Він виганяв демонів, вони більше ніколи не поверталися. Зрозуміло, що Христос прийшов із владою і силою Самого Бога, бо Він рішуче пов'язав дужого – сатану (Марка 3:22-27). Щоб зрозуміти сьогоднішній уривок, ми повинні пам'ятати про цю очевидну божественну рису Ісусового служіння.

Марка 3:28-30 містить одні з найважливіших слів Ісуса, Його розуміння «вічного гріха», який є непростим – богозневага Святого Духа (вірші 28-30). Хоча Христос не подає конкретного визначення, контекст описує цей гріх як навмисне, свідоме, словесне приписування діянь Бога сатані.

По-перше, Маркові слова «Бо ж казали вони» (вірш 30) в описі відповіді Ісуса книжникам доводять, що Христос мав на увазі богозневагу у вербальній формі. Книжники грішили словами, судженнями проти нашого Спасителя. Крім того, фраза Марка означає, що непростима богозневага є постійним гріхом, адже форма «казали» свідчить про привалість дії. Книжники не просто один раз виступили проти Ісуса, їхні серця були настільки затверділими до Нього, що вони продовжували асоціювати Його із сатаною.

Така жорсткість заслуговує особливої уваги, адже вона походила від поточасних знавців Біблії. Ми не розуміємо, що Ісус мав на увазі під богозневагою Духа Святого, якщо не визнаємо глибокого знання Писання супротивниками нашого Господа. Під час Свого земного служіння Ісус ставився до релігійних лідерів з повагою. Христос очікував, що вони знають єврейське Писання, або Старий Заповіт, настільки добре, що одразу зможуть правильно визначити Божі діяння (Матвія 23, Івана 3:1-15). Тож богозневага Духа не виникає з простого невідання. Коли люди добре знають Писання, але не тільки не вважають Ісуса Месією, а й відкрито відкидають Його, вони стоять на небезпечному ґрунті.

Отже, богозневага Духа – це не випадкова погана думка про Бога чи вияв гніву проти Нього. Такі речі є гріхами, але вони не є постійним, навмисним відкиданням Господнього діяння, яке виявляється у свідомому приписуванні Божих дій сатані. Така богозневага є непростимою не тому, що Господь не хоче проба-

чати, а тому, що серце особи, яка винна в такому гріху, повністю й остаточно стало твердим і нечулим до Божої благодаті.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Доктор Р. Ч. Спроул у своїх коментарях до Євангелія від Марка пише: «Хвилювання щодо того, [чи людина вчинила непростимий гріх чи ні] є одним із найяскравіших доказів того, що [ця особа] не вчинила цього гріха, бо ті, хто його вчиняє, мають настільки затверділі серця, що не переживають через свої дії». Ті, хто виявляє неповагу до Святого Духа, є настільки глухими до Бога, що не відчують докорів сумління за свій гріх, тож якщо ми каємося, ми можемо бути певні, що не зневажили Духа.

Для подальшого вивчення:

Левит 24:10-16

Приповісті 28:14

Матвія 12:31-32

Луки 12:10

ДЕНЬ 32

СПРАВЖНЯ РІДНЯ ІСУСА

Марка 3:31-35: І поприходили мами Його та брати Його, і, осторонь ставши, послали до Нього і Його викликали. А народ кругом Нього сидів. І сказали Йому: «Ото мами Твоя, і брати Твої, і сестри Твої он про Тебе питаються осторонь». А Він їм відповів і сказав: «Хто Моя мами й брати?» І поглянув на тих, що круг Нього сиділи, і промовив: «Ось мами Моя та браття Мої! Бо хто Божу волю чинитиме, той Мені брат, і сестра, і мами».

Родинні зв'язки зазвичай є набагато сильнішими за наші зв'язки з іншими людьми. У всіх сім'ях, окрім у край неблагополучних, усі члени тримаються разом і допомагають один одному. Діти пильнують за батьками, а батьки захищають інтереси своїх дітей. У подружніх стосунках чоловіки та дружини діляться таємницями, про які більше ніхто не знає. Брати та сестри легше примиряються між собою, ніж із чужими. Також члени сім'ї зазвичай готові робити для своїх сімей щось таке, чого вони ніколи не зробили б навіть для своїх найближчих друзів.

Враховуючи цей факт, можна було сподіватися, що земна сім'я Ісуса займатиме в Його серці набагато важливіше місце, ніж те, яке Він виділяє для будь-кого зі Своїх послідовників. Однак Новий Заповіт показує, що це не так. Власне, Ісус не визначає, що Його сім'єю є тільки найближчі люди по крові, лише ті, хто виконує волю Божу, можуть називатися Його справжньою сім'єю (Марка 3:31-35).

Із сьогоднішнього уривка може скластися хибне враження, що Марія, Йосип, брати і сестри Ісуса, зокрема Яків та Юда, були неважливими для Нього. Зрештою, нам відомо, що Христос ніколи не згрішив, а це означає, що Він глибоко шанував Своїх земних батьків і сумлінно піклувався про своїх братів і сестер (1 Петра 2:22, див. Вихід 20:12, Левит 25:25-28). Своїми словами Ісус радше демонструє, що незалежно від того, наскільки земні родичі були важливими для Нього, вони не мають жодного особливого права. Христос приймає як найближчих членів Своєї сім'ї тих, хто довіряє Йому і демонструє свою віру, дотримуючись Його заповідей (див. також Івана 14:15). До таких людей Він виявляє ту саму безмірну турботу та любов, як і до Своїх кровних родичів. Тому ті, хто є членами Його сім'ї завдяки вірі, будуть ближчими до Нього, ніж ті члени Його сім'ї по крові, хто не повірив у Його ім'я. Окрім того, цей привілей стосується не тільки чоловіків, а й жінок, бо Христос приймає віруючих чоловіків як Своїх братів, а віруючих жінок як Своїх сестер (Марка 3:33-35). Жан Кальвін зазначає,

що Ісус «надає всім Своїм учням і всім віруючим той самий почесний стапус, як і Своїм найближчим родичам».

Ісус готовий слухати Марію, Його матір, не більше, ніж будь-якого іншого учня. Яків і Йосип не мають коротшого, нікому іншому не відомого шляху до Христа. Ісус приймає усіх віруючих як рівноправних членів Своєї сім'ї, визначальним фактором у цьому є віра в Нього.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Ж. Кальвін переконує, що «кожен, хто відродився від Святого Духа і повністю віддає себе Богові для справжнього виправдання, тим самим допускає себе до найближчої єдності з Христом і стає одним цілим із Ним». Ми можемо поважати й шанувати членів Ісусової «земної» сім'ї за їхню віру, але вони не є якимись особливими для Нього порівняно з іншими учнями. Він уділяє свою благодать усім вірним як членам Своєї сім'ї.

Для подальшого вивчення:

Матвія 12:48-50

Ефесян 6:23-24

ПРИТЧА ПРО СІЯЧА

Марка 4:1-9: І знову почав Він навчати над морем. І зібралось до Нього багато народу, так що Сам Він до човна на морі ввійшов і сидів, а народ увесь був на землі покрай моря. І багато навчав

Він їх припчами, і в науці Своїй їм казав: «Слухайте, — вийшов сіяч ось, щоб сіяти. І як сіяв, упало зерно одне край дороги, — і налетіли ппашки, і його пови-дзьобували. Друге ж упало на ґрунт кам'янистий, де не мало багато землі, і негайно зійшло, бо земля неглибока була; а як сонце зійшло то зів'яло, і, коріння не мавши, усохло. А інше впало між терен, і вигнавсь терен, і його поглушив, — і плоду воно не дало. Інше ж упало на добру землю, — і дало плід, що посходив і ріс; і видало втридцятро, у шістдесят і в сто раз». І сказав: «Хто має вуха, щоб слухати, нехай слухає!»

Євангеліє від Марка підкреслює, що Ісус є людиною дії, нагальна місія якої полягає в поширенні Царства Божого, подоланні Своїх ворогів. Отже, як ми переконалися, Марко приділяє менше уваги проповідницькому служінню нашого Господа, ніж інші автори Євангелій. Але Марко не ігнорує вчення Ісуса, зокрема більшу частину розділу 4 він присвячує припчам Спасителя.

Перша припчa, яку ми зустрічаємо в Марка 4, — це припчa про сіяча, яку, можливо, доречніше було б назвати припчею про ґрунти, оскільки основну увагу цієї розповіді зосереджено на різних видах ґрунтів, на які потрапляє зерно сіяча. Ми з'ясуємо їх значення, коли розглядатимемо вірші 13-20 та Ісусове пояснення, а сьогодні вивчатимемо саму припчу. Спаситель розповідає її на березі Галилейського моря, точніше, Він промовляє її з самого Галилейського моря, бо із вірша 1 дізнаємося, що Йому довелося сісти в човен і відплисти на деяку відстань від берега через великий наповп, який зібрався там. Оскільки Ісус проповідував з човна, людям було легше бачити Його, а крім того, голос Христа ставав гучнішим від води, і люди могли краще Його чути.

Щоб дати людям духовний урок, Ісус запозичує образ сіяча з галилейської землеробської культури першого століття. У ті часи селяни перед оранкою розсипали насіння на велику відстань, і саме це робить сіяч у Марка 4:4-8. У вірші 14 Господь пояснює, що насінням, кинутим сіячем, є «слово», тобто євангеліє; таким чином, це образ цілісного проповідування Божого Слова. Іншими словами, Ісус вважає євангеліє посланням, яке слід проповідувати всім людям. Ми не можемо розглядати декого як гідного почути Боже Слово, а інших як недостойних цього. Крім того, не слід турбуватися, чи наші слухачі відкриють

своє серце та повірять нам. Не ми, а Бог готує серця людей до прийняття євангелія, і тільки Він може дарувати віру (1 Коринтян 3:6).

У припчі про сіяча міститься Ісусовий наказ слухати Його (Марка 4:3) і заклик: «Хто має вуха, щоб слухати, – нехай слухає» (вірш 9). Тут бачимо тісну взаємодію того, що богослови називають зовнішнім та внутрішнім закликом, дієвим закликом євангелія. Він адресований до всіх людей, щоб вони відповідали на євангелію у вірі – проповідник у зовнішній спосіб закликає їх повірити. Однак не всі повірять. Тільки дехто з них має вуха, щоб почути Боже послання і прийняти його, лише дехто отримує віру і покаяння від Бога.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Усвідомлення того, що Бог повинен відкрити людям серце для віри, звільняє нас від багатьох тягарів. Усе, що ми маємо робити, – наполегливо проповідувати євангеліє; нам не потрібно винаходити колесо і вигадувати нові методи, щоб спонукати людей повірити. Не варто шукати способи для штучного збільшення відвідуваності церкви. Ми просто повинні невтомно проповідувати євангеліє і довіряти Богу в досягненні Своїх цілей.

Для подальшого вивчення:

Ісаї 44:7

Матвія 11:15

Римлян 11:7-8

2 Тимофія 4:1-5

Марка 4:10-12: І, як остався Він насамоті, Його запитали найближчі з Дванадцятьма про цю притчу. І Він їм відповів: «Вам дано пізнати таємниці Божого Царства, а тим, що за вами, усе відбувається в притчах, щоб

"оком дивились вони — і не бачили,
вухом слухали — і не зрозуміли,
щоб коли вони не навернулися,
і відпущені будуть гріхи їм!"»

Як і більшість притч Ісуса, розповідь про сіяча ґрунтується на прикладах, відомих для єврейських слухачів першого століття. Таким чином, немає нічого дивного, що Христос говорив притчами, тому що вони були найкращим способом для людей зрозуміти Його. Проте, як пояснює сьогоднішній уривок, Ісус говорив притчами не тому. Насправді Він навчав притчами, щоб приховати Боже Царство від тих, хто не входив до нього і об'явити його для тих, хто належав до нього (Марка 4:11).

У цьому уривку Ісус неявно навчає доктрини про обраність. Усі люди перебувають за межами Царства, поки не пізнають науки нашого Господа. Проте деякі з них слухають Його, вірять Йому і стають частинами Божої спільноти. Оскільки притчі відкривають Царство лише тим, хто належить до нього, люди, які стають віруючими після Господньої науки, у певному сенсі повинні були спершу бути поза Царством, але в іншому — усередині нього. Ті, у кому слово діє на спасіння, вже є у Царстві ще до того, як вони повірять у Христа, хоча вони й далеко від Нього. Тільки божественне обрання на спасіння може пояснити цей факт. Притчі та інші вчення Ісуса можуть давати свій плід у тих людях, хто є поза його Царством, бо обрання нашого Творця є гарантією стати частиною Царства. Завдяки обранню вони в певному сенсі вже перебувають у Царстві, навіть ще будучи ворожими до Господа, бо Бог, безсумнівно, впливатиме Своїм Словом на їхні серця. Зауважте, однак, що вибрані не отримують спасіння, поки не повірять, і нікому не варто вважати, що він є обраним і тому не повинен вірити. Переконалися в тому, що Бог обрав нас, завжди можна через нашу особисту віру в Ісуса (Івана 3:1-15; 15:16; Римлян 8-9).

Також звернімо увагу на те, що приховування Царства через притчі не є безпосереднім наслідком вчення. Христове вчення не є інтелектуально складним. Навіть сьогодні багато невіруючих читає Євангеліє і розуміє суть Ісусової науки. Їхня проблема — це затвердіння сердець, вони знають, чого Ісус навчав,

але не вірять у це. Припчі не зневірюють грішників; вони радше виявляють спротив, і коли ненавернена людина використовує Господню науку без благодаті, він ще більше посилюється. Жан Кальвін зазначає: «Коли Боже слово осліплює непокірних і робить їх жорстокими, це відбувається через їхню власну зіпсутість, що істинно і природно належить їм самим, але проявляється, коли звучить слово».

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Багато хто з нас має можливість навчати Божого Слова інших. Дехто служить пастором, пресвітером, лідером вивчення Біблії чи вчителем недільної школи. Інші навчають наших дітей істинам Писання вдома. Незалежно від того, кого ми навчаємо, слід це робити зрозуміло. Попри це, ми повинні пам'ятати, що тільки Бог обирає те благословення, яке принесе Його Слово. Ми повинні бути вірними і довіряти Йому, щоб Його Слово було дієвим.

Для подальшого вивчення:

Ісаї 6:8-13

Плач Єремії 3:65

Матвія 13:10-17

Дії 28:17-31

ДОРОГА І КАМ'ЯНИСТИЙ ҐРУНТ

Марка 4:13-17: І Він їх запитав: «Ви не розумієте припчї цієї?

І як вам зрозуміти всі припчї! Січя сіє слово. А копрі край дороги, де сіється слово, — це ті, що як тільки почують, то зараз приходить до них сатана, і забирає слово, посіяне в них. Так само й посіяні на кам'янистому ґрунті, — вони, як почують те слово, то з радістю зараз приймають його, та коріння не мають у собі й нестійні; а згодом, як утиск або переслідування наступає за слово, вони спокушаються зараз».

Розповівши припчу про січя великій групі людей, Ісус відходить зі Своїми учнями вбік, щоб пояснити їй (Марка 4:1-12). І все ж, перш ніж розглянути значення усіх чотирьох ґрунтів у цій припчї, Христос дає зрозуміти важливість цієї оповіді. Марка 4:13 пояснює, що ця припчя є головною для розуміння решти. Якщо ми не пізнаємо правильно цієї припчї, то й не зрозуміємо інші. Такі дивні слова вимагають більш детального вивчення. Інші припчї в Марка 4 мають щось спільне з оповіддю про січя — зростання Божого Царства та життя в учнівстві. У них зацентовано на тому, що, хоча Царство починається з малого, як насінина, воно зрештою стає настільки великим, що його можна порівняти з рясним врожаєм або гірчичним деревом (вірші 26-32). Але зростання і наша участь у ньому залежить від того, як ми слухаємо Євангеліє. Якщо робимо це добре, приймаючи слово з вірою, і доводячи її, підкоряючись Христу, то отримаємо ще більше від Бога (вірші 21-25). Припчя про ґрунти заохочує нас почути Боже Слово, як це робили учні — з вірою. Якщо ми зберігатимемо його у своєму серці, то матимемо користь від усіх припчч нашого Господа.

Ісус порівнює насіння, яке видзьобують птахи, із тим, як сатана забирає слово з серця людини (вірші 4, 14-15). Деякі люди настільки затверділи до Божого Слова, що вже навіть не вдають, що слухають його. Вони просто відкидають його, не слухають із вірою і не намагаються йти шляхом учнівства.

Друга насінина падає на кам'янисту землю і швидко проростає, але невдовзі в'яне на сонці. Це нагадує тих, хто з ентузіазмом відповідає Христу, але відрікається від Нього, коли зазнають переслідування (вірші 5-6, 16-17). На відміну від попереднього прикладу, ці люди висловлюють певну віру в Боже Слово, проте їхня віра є фальшивою і ніколи не вкорінюється в їхніх серцях. Коли вони стикаються з переслідуваннями, ця нещира віра та поверхнєве духовне коріння не можуть зберегти їхнє визнання, й тому вони відрікаються від Христа.

На прикладі насіння, яке впало на кам'янистий ґрунт, ми дізнаємося, що зовнішній запал не є переконливою ознакою навернення. Людина, яка ніби й має найпалкішу віру у Спасителя, не обов'язково дійсно навернулася, як і та людина, чия відповідь Христу не була настільки завзятою. В істинності навернення переконуємося з плином часу, коли люди стоять за Христа навіть у час великих страждань.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

У своїй проповіді «Насіння на кам'янистому ґрунті» С. Г. Сперджон зазначає, що переслідування може набувати різних форм, зокрема й нападів скептиків. Він шкодує, що «багато слухачів і тих, хто прийняв Слово, були знищені крипкою невіруючих. Вони не мали глибоких знань Слова, і тому їх легко було ввести в оману». Тож очевидно є необхідність бути добре вкоріненому у вірі, аби не зів'язнути під впливом інтелектуальних чи фізичних нападів.

Для подальшого вивчення:

Псалом 1

Єремії 17:7-8

Матвія 7:24-27

2 Тимофія 2:15

Марка 4:18-20: «А між терен посіяне, — це ті, що слухають слово, але клопоти цього світу й омана багатства та різні бажання ввійдуть, та й заглушують слово, — і плоду воно не дає. А посіяне в добру землю це ті, що слухають слово й приймають, — і родять у тридцять, шістьдесят і в сто раз».

Із прип'ї Ісуса про ґрунти дізнаємося, що є принаймні чотири різні групи людей, які чують Боже Слово. Перша — це ті люди, які взагалі не звертають уваги на Євангеліє. Вони ніколи не виявляють якої-небудь позитивної реакції на Писання, навіть поверхнево. Вони настільки закам'яніли до Божого Слова, що диявол здатний відібрати його від них (Марка 4:4, 15). Друга група, схоже, реагує на Євангеліє надзвичайно позитивно. Такі люди із захопленням приймають Христа, і може навіть здаватися, що вони швидко зростають у вірі, активно впливаючи на Царство (вірші 5-6, 16-17). Однак зовнішня поведінка в цьому випадку може бути оманливою. Швидке зростання приховує поверхневисть віри доти, доки ці люди не зазнають переслідування. Під сильним ворожим написком ця група слухачів остаточно відкидає Ісуса.

Сьогоднішній уривок описує дві інші групи людей, які чують Слово Боже. Ісус порівнює насіння, яке згодом заглушують терня й будяки, з тими, хто, схоже, відповідає у вірі, але потім їх заглушають турботи і проблеми цього світу (вірші 7, 18-19). Подібно до тих, які із запалом приймають Євангеліє, але потім відходять через переслідування, ті, кого пізніше заглушають терня й будяки, здавалося б, теж починають добре. Схоже, що ця група виглядає навіть сильнішою за ту, яка зазнає переслідувань. Можливо, вони пройшли через випробування, не відрікшись від Христа. Можливо, навіть почали приносити те, що вважаємо добрим плодом. Проте, врешті-решт, ці люди відвертаються від Ісуса до «клопотів цього світу й оми багатства та різних бажань» (вірш 19). Вони відволікаються на речі, які самі собою є добрими, і залишають Христа заради божків влади та престижу, слави й багатства. Через це їхнє учнівство виявляється фальшивим.

Нарешті розглянемо четверту групу, представлену насінням, яке падає на добрий ґрунт (вірш 8). Ці люди з радістю приймають Боже Слово, але на відміну від насіння, які впали на кам'янистий ґрунт, або тих, кого пізніше заглушили мирські турботи, все ж таки дають плід. Більше того, урожай є щедрим — насіння дає плоди у тридцять, шістьдесят і навіть сто разів більше (вірш 20). Це справжні учні Ісуса, які покладаються лише на Нього у спасінні й твердо вірять

в істину Його Слова. Вони вважають усі земні надбання пожертвою заради Христа і Його Царства, і Ісус усіляко використовує їх для поширення Свого євангелія.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Ніхто з нас не може передбачити, який урожай дасть Боже Слово, що впаде на добрий ґрунт. Однак ми можемо бути впевнені в тому, що він буде. За життя ми не побачимо всього урожаю, який Господь плекає, сіючи Свое Слово серед нас, але Він бачить ці плоди і милостиво винагороджує нас. Він примножує і благословляє нас за плід, який вирощує в нас.

Для подальшого вивчення:

Осії 6:11

Івана 4:31-38

2 Коринтян 9:10

2 Петра 1:3-11

Марка 4:21-23: І сказав Він до них: «Чи світильника приносять на те, щоб поставити його під посудину, чи може під ліжко? А не щоб поставити на свічнику? Бо немає нічого захованого, що не виявиться, і немає таємного, що не вийде наяв. Хто має вуха, щоб слухати, — нехай слухає!»

Виходячи з головної ідеї в припчі про сіяча, згідно з якою Бог об'являє таємницю Царства Божого для людей, які можуть її зрозуміти (Марка 4:10-13), Ісус у сьогоднішньому уривку продовжує говорити про одкровення, використовуючи метафору світильника. Хоча зараз таємниця Божого Царства не доступна кожному, так буде не завжди. Настане день, коли вона буде настільки явною, що всі її зрозуміють.

Наш Спаситель говорить про це, використовуючи приклад світильника, який ставлять на свічнику. У Старому Заповіті слово «світильник» часто вжито як метафору спосовно Самого Бога або обіцяного царя з роду Давида, тобто Месії (2 Самуїла 22:29; 2 Царів 8:19; Псалом 131:17), і Ісус у схожому значенні використовує його в поданому уривку. Це підтверджує дієслово, вжите зі словом «світильник». Воно перекладене як «приносять» (Марка 4:21), і це цілком зрозуміло з огляду на те, що світильники зазвичай приносять у нове місце, — вони ж самі не встають і не входять у кімнату. Проте дієслово *erchomai* (грец.), яке вжите в цьому контексті, означає «прийти». Отже, слово «світильник» є не додатком, а підметом — світильник «приходить». Ісус є тим світильником, який увійшов у наш світ, тим, хто «прийшов» у Галилею, щоб проповідувати євангеліє та дарувати світло людям (1:38).

У Палестині першого століття масляні світильники зазвичай висіли на свічниках угорі кімнати, щоб давати максимальну кількість світла. Їх не поміщали під ліжко чи кошик, бо тоді вони давали б набагато менше світла. Ісус має на увазі, що Його царювання не буде завжди таємницею, а слава не буде завуальованою. Навіть ті, хто зараз не бачить Його, тому що відмовляється вийти на світло, врешті переконуються в Його славі, не кажучи вже про тих, хто любить Його. У своїх коментарях до Євангелії від Марка доктор Р. Ч. Спроул пояснює, що Ісус «говорить про повний прояв Його природи і Його Царства в останній день».

Звичайно, остаточне об'явлення Христа і Його Царства всім людям не означає, що всі спасуться. Ісус чітко вказує, що будуть ті, які зазнають вічного покарання (Матвія 25:31-46). Повне об'явлення Його Царства стане днем скор-

боти для тих, хто відкидає Його, а для Його служителів це стане днем радості, осяяним Його славним світлом.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Христос продовжує світити Своїм світлом через нас, Його народ. У книзі Об'явлення 1:20 Ісус проходить серед свічників, які символізують помісні зібрання Його Церкви. У Євангелії від Матвія 5:14-16 ми бачимо, як Ісус говорить Своїм учням, щоб вони світили перед людьми, щоб інші могли прославляти Небесного Отця. Осібно і як Його об'єднане тіло, Христос-Месія і справжнє світло світу – наповняє нас, Свій народ, Своїм світлом! Бог поширює Своє Царство світла через дію Духа в нас, через наші вчинки віри, наше життя в покаянні та любові, через наше свідчення Євангелії Христа.

Для подальшого вивчення:

Івана 10:22-30

Римлян 8:31-39

Марка 4:24-25: І сказав Він до них: «Уважайте, що чуєте: Якою мірою будете міряти, такою відміряють вам, і додадуть вам. Бо хто має, то дасться йому, хто ж не має, — забереться від нього й те, що він має».

Тема слухання повторюється у всьому розділі 4 Євангелія від Марка, але це не просто сприймання в сенсі отримання відповідних сигналів. Як і в багатьох епізодах Писання, у Марка 4 зроблено акцент на слуханні з вірою. Те, чи людина сприймає з вірою, вірить у Боже послання і дотримується його, є важливим показником її належності до Божого Царства. Грунти в Марка 4:1-20 відрізняються сприйнятливістю. Перші три види не дають плоду, тому що не приймають посіяного послання, як це робить добрий ґрунт (вірш 20). Така здатність чути й давати плід від євангелія не властива усім людям. Тільки ті, у кого є «вуха, щоб слухати», будуть сприйнятливими, і таку здатність зрозуміти таємницю Царства Божого дає нам Христос (вірші 9, 11, 23, 33).

В аналізованому уривку також йдеться про важливість слухання з вірою, аби не втратити благословіння від слів нашого Господа (див. також Євреїв 4:2). По-перше, Марка 4:24 починається з попередження «уважати» на те, що ми чуємо. Значення його полягає в тому, що люди можуть слухати науку Христа, але не зосереджувати свою увагу на ній. Коли Ісус говорить, ми повинні чути Його і бути готовими діяти згідно з Його вказівками. Наша любов до Нього виявлятиметься лише в тому, як ми дотримуємося Його заповідей (Івана 14:15).

Марка 4:24 також вказує, що міра доступу до Божого одкровення залежить від того, як ми приймаємо Спасителя та діємо згідно з Його словами. Метод, який ми використовуємо, — ступінь відкритості до Божого Слова — визначатиме повноту Його розуміння. Наш Творець не дає більшого людям, які мають мало, якщо вони навіть не приймають те, що їм дано. Господь є неймовірно щедрим, але не безрозсудним. Він дає більше тільки тим, хто дійсно хоче того. Христос не продовжуватиме виявляти нам Своє одкровення, якщо ми не хочемо, щоб Він наповнив ним нашу міру.

Крім того, Ісус не дозволить зберегти дане, якщо ми не приймемо це з вірою. Бог не наділяє людей Своєю благодаттю рівною мірою. Він дає її більше тим, хто вже її має, — тим, хто увірував і діяв згідно з Його Словом, — і забирає ту дещицю благодаті від тих, хто вже не вірить Йому і не дотримується Його

Слова (вірш 25). Господь терпеливий, але якщо ми не відповімо на Його поклик, Він не благословлятиме нас надалі.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Бог благословляє нас світлом одкровення Свого Царства не для того, щоб ми були байдужі до Нього, а щоб ми відповіли на нього вірою. Однак Господь не буде постійно відкривати нам Царство. Якщо ми не довіряємо Йому і не слідуємо за Ним сьогодні, то можемо не отримати нагоди зробити це завтра. Нашою метою повинна бути безвідмовна довіра й послух, яку може дати тільки Бог. Тож молимося, щоб Його Дух наділив нас цим даром.

Для подальшого вивчення:

Повторення Закону 30:15-20

Луки 8:18

Якова 1:22-25

ПОВІЛЬНЕ Й ПОСТІЙНЕ ЗРОСТАННЯ

Марка 4:26-29: І сказав Він: «Так і Боже Царство, як той чоловік, що кидає в землю насіння, і чи спить, чи встає він удень та вночі, а насіння пускає паростки та росте, хоч не знає він, як. Бо родить земля сама з себе: перше вруна, потім колос, а поді повне збіжжя на колосі. А коли плід доспіє, зараз він "посилає серпа, бо настали жнива"».

Читачів припч Ісуса в Марка 4 вражає той факт, що надзвичайних результатів Царства Божого досягають за допомогою звичайних засобів. Ми вже побачили це в припчі про сіяча. Посів Царства через поширення Божого Слова в певному сенсі не є чимось особливим порівняно зі звичайним циклом сіяння й очікування, поки насіння, незважаючи на складні умови, все ж таки дасть урожай (вірші 1-20). У фермерстві немає нічого надзвичайного, так само як і немає нічого виняткового, що привертає до себе увагу у зростанні Царства. Ми помічаємо славу Царства лише поді, коли бачимо дозрілий плід, який у тридцять, шістдесят чи сто разів більший.

Припча про зерно, що проростає, в Марка 4:26-29 дає нам подібний урок. Використовуючи аналогічну метафору, Христос знову порівнює сіяння Царства з киданням зерен у ґрунт. Однак цього разу Господь наголошує не на ґрунті, у який кидали насіння, а на таємниці повільного, але стійкого зростання Царства. В якомусь розумінні сіяч не робить аж надто багато. Він розсіює насіння, а потім день у день займається своїми рутинними справами. Але за цей час зерно проростає і повільно розвивається. Він не може побачити процес росту, він лише може виміряти висоту рослини, як тільки вона виросте. У цій припчі Ісус наголошує на терпінні, адже сіяч майже нічого не робить для отримання врожаю. З інших епізодів Писання відомо, що це не заклик до пасивності. Як зазначає Павло в 1 Коринтян 3:6, деякі вірні зосереджені на сіянні зерна (євангелізації), а інші концентрують увагу на зрошуванні (навчанні та дисципліні); проте навіть у цих діяннях Бог є тим, хто сприяє росту. Це власне те, що Ісус має на увазі в сьогодішньому уривку. Подібно до сіяча, який не може додати сили насінню, вірні, які прудяться на полях Господнього врожаю, не роблять Царство зрілим. Це до снаги тільки Богу.

У своїх коментарях до Євангелія від Марка доктор Р. Ч. Спроул пише: «Ми часто не знаємо, яка роль Бога у нашому служінні. Ми сіємо зерно, йдемо спати і, поки ми спимо, Бог пророщує насіння, щоб у підсумку воно дало гарний уро-

жай. Тоді Сам Бог пожинає плід для Своєї слави». Ми не покликані використовувати якісь надзвичайні засоби для того, щоб сприяти зростанню Царства — це не є нашим завданням. Натомість ми повинні бути вірними поклику Господа і Його методам, будучи впевненими, що Він сприятиме цьому.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Церква в різний спосіб прагне сприяти зростанню Царства Божого. Багато хто намагається зробити євангеліє менш образливим або використовувати для зростання Царства інші методи, ніж ті, які нам дав Господь. Проте, як можемо переконатися, таке зростання майже точно буде поверхневим. Тому ми повинні ревно проповідувати Євангеліє і вірити, що Бог посприє врожаю. Тільки тоді цей плід буде глибинним.

Для подальшого вивчення:

Ездри 7:10

Псалом 77

Дії 6:1-7

Римлян 16:25-27

ПРИТЧА ПРО ГІРЧИЧНЕ ЗЕРНО

Марка 4:30-32: І сказав Він: «До чого прирівняємо Царство Боже? Або в якій припті представим його? Воно – як те зерно гірчичне, яке, коли сіється в землю, найдрібніше за всі земні насіння. Як посіяне ж буде, виростає, і стає над усі зілля більше, і віття пускає велике таке, що кублитись може в тіні його ппаство небесне».

За допомогою різних притч у Марка 4, у яких використано метафору зерна, яке проростає, Ісус проливає світло на різні істини про Царство Боже. Притча про сіяча у віршах 1-20 показує, що не кожен, хто почує євангеліє, прийме його; тільки добрий ґрунт – ті, кого Господь вибрав бути жителями Царства, – приймуть Боже Слово для вічного життя. У притчі про проростання зерна (вірші 26-29) Господь підкреслює таємничий, невидимий ріст Царства згідно з Божою волею та терпеливістю вірних слуг, які сіють так, як Він наказав. У сьогоднішньому уривку, у притчі про гірчичне насіння, наголошено на контрасті між скромним зародженням Господнього Царства та його остаточним, завершеним виглядом (вірші 30-32).

Царство Боже, говорить наш Спаситель, схоже на гірчичне зерно, яке «найдрібніше за всі земні насіння» (вірш 30-31). Зараз ми, звичайно, знаємо, що існує і насіння, менше за гірчичне. Зокрема в Палестині першого століття садили таке зерно, і Христос точно знав про це. Але цією притчею Господь не мав наміру дати нам урок із ботаніки. У тогочасній культурі гірчичне зерно часто використовували метафорично для позначення найменшої речі. Ісус теж послуговується цим значенням. Його ідея полягає в тому, що початок Царства настільки непомітний, що здається, ніби воно є неважливим. Навряд чи хтось може побачити його зародження, бо майже ніхто не звертає уваги на гірчичне насіння.

Однак Царство не можна оцінювати за його скромним, майже невидимим початком. Так, як гірчичне насіння виростає в найбільшу садову рослину, Царство Боже в підсумку збільшується настільки, що неможливо його залишити поза увагою (вірш 32). Історія висвітлює істину вчення нашого Спасителя. Він розпочав свою діяльність із дванадцятьма простими людьми, яких призначив апостолами, та кількома іншими послідовниками. Він жив і помер у місцевості, яку вважали глухим закутком Римської імперії, і про Нього лише випадково згадано у світських історичних джерелах того періоду. Але з часів Христового

служіння, смерті, воскресіння й вознесіння Царство Боже неухильно зростає. Його Церква є по всьому світу, і вона збільшується навіть у найбільш ворожих до нього країнах. Гірчичне зерно перебуває у процесі становлення гірчичною рослиною.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Жан Кальвін прокоментував цю припчу так: «Початок Господнього царювання є слабким і викликає зневагу інших, аби Його сила могла повніше проявитися у Його несподіваному зростанні». Немає іншого пояснення для зростання Христового Царства, окрім того, що воно є результатом Божої дії. Існування та розвиток Христової Церкви є переконливим підтвердженням Його євангелія.

Для подальшого вивчення:

Буття 15:1-6

1 Царів 19:9-18

Матвія 13:31-33

Луки 13:18-21

ПРОПОВІДУВАННЯ ПРИТЧАМИ

Марка 4:33-34: І такими притчами багатьома Він їм слово звіщав, поскільки вони могли слухати. І без притчі нічого Він їм не казав, а учням Своїм самотою вияснявав усе.

Притчі були настільки характерними для служіння нашого Господа, що Марко додає коментар до свого опису цих оповідей Ісуса в розділі 4. Як бачимо в сьогоднішньому уривку, «притчами багатьома Він їм слово звіщав» і фактично «без притчі нічого Він їм не казав» (вірші 33-34).

Те, що Ісус використовував велику кількість таких притч, а не тільки ті, які записані в Марка 4:1-32, є очевидним. Зрештою, Матвій і Лука занотували багато таких Христових оповідей, яких немає в Євангелії від Марка. На перший погляд може здаватися дивним те, що Ісус не промовляв до людей, які слухали Його, «без притчі». Зрештою, Іван записує великі розділи Ісусової науки, які не містять жодних притч для людей, що не були Його учнями (наприклад, Івана 6:22-59). Таким чином, Марко, мабуть, більше уваги приділяє загальному змісту Ісусової науки та менше зосереджується на Його конкретних висловлюваннях. Іншими словами, притчі були визначальними рисами настанов Спасителя, можна сказати, що вони тісно перепліталися в Його науці. Не було жодної теми Його навчання, яку б Він не проілюстрував притчею.

Один із коментаторів зазначає, що Ісусові притчі є чудовими прикладами як суду, так і благодаті. Вони свідчать про благодать, тому що суть цього жанру полягає в тому, щоб людина могла зупинитися й подумати про його значення. Притчі дають змогу людині обдумати Христові слова і Його вчення про Царство, а також свідчать про Божу терпеливість: Він не засуджує людей за невірство відразу, а дає їм можливість подумати над почутим і повірити. З іншого боку, притчі розповідають також і про суд, адже він був необхідним через черствість людських сердець. Їхньою метою є приховати Боже Царство від тих, хто невтомно бунтує проти Творця (Марка 4:10-12). Ті, хто відмовляється вклонитися Богові Ізраїлю, засуджені тим, що Месія не відкриває їм Царства, приховуючи його у притчах.

Але попри це, тим, хто хоче навчатися в Ісуса, — тим, хто є Його справжнім учнем, — притчі розкривають Боже Царство. Христос пояснює все Своїм учням (вірш 34). Він не робить цього, передаючи езотеричні, приховані знання, бо Його пояснення записані для всіх, хто читає Писання. Натомість Він плу-

мачить усе Своїм учням, надаючи їм пояснення та даючи можливість Своему народові повірити в Нього (див. Ефесян 2:8-10).

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Ми, довіряючи єдиному Господу Ісусу Христу, маємо перевагу в тому, що можемо отримувати пояснення Його вчення безпосередньо від Нього. Це не відбувається завдяки передаванню секретних знань, які доступні лише обраним особам; це можливе завдяки дії Святого Духа, який дозволяє нам зрозуміти слова Христа й повірити в них. Він відкриває наші очі на значення Свого Слова.

Для подальшого вивчення:

Езекіїля 20:45-49

Осії 12:10

Матвія 13:34-35

Луки 12:41

ІСУС ЗАСПОКОЮЄ БУРЮ

Марка 4:35-40: І сказав Він до них того дня, коли вечір настав: «Переплиньмо на той бік». І, лишивши народ, узяли із собою Його, як у човні Він був; і інші човни були з Ним. І знялася ось буря велика, а хвилі вливалися в човен, аж човен водою вже був переповнився! А Він спав на кормі на подушці... І вони розбудили Його та й сказали Йому: «Учителю, чи Тобі байдуже, що ми гинемо?..» Тоді Він устав, і віпротві заборонив, і до моря сказав: «Мовчи, перестань!» І стих віпер, — і тища велика настала... І сказав Він до них: «Чого ви такі полохливі? Чому віри не маєте?»

Сьогодні ми повертаємося до вивчення Євангелія від Марка та починаємо з кінця розділу 4. У віршах 35-41 описаний один із найвідоміших епізодів Ісусового життя — втихомирення бурі на Галилейському морі. На цьому занятті ми зосередимося на віршах 35-40.

По-перше, звернімо увагу на деякі особливості історії, які вказують, що вона ґрунтується на свідченнях очевидців. Марко долучає декілька деталей, які можна було б легко опустити, без втрати головної думки розповіді історії. Присутність цих подробиць можна найкраще пояснити тим, що автор опирається на свідчення тих, хто дійсно був присутнім при цих подіях. Наприклад, Марко розповідає, що коли все сталося, там були й інші човни, і каже, що Ісус «спав на кормі на подушці» (вірш 38). Чесно кажучи, такі деталі не є конче необхідними для того, щоб передати все те, що сталося і його значення, тому їхня присутність підтверджує свідчення, що Марко опирався на проповіді Петра. Петро був свідком тих подій, тому йому було легко згадати такі відносно незначні подробиці.

По-друге, страх дванадцятьох апостолів вказує на серйозність бурі. Згадайте, що принаймні четверо з перших учнів Ісуса — Андрій, Симон Петро, Яків та Іван — були професійними рибалками, які мали великий досвід роботи на Галилейському морі. Зважаючи на географічне розташування цього моря, на ньому часто траплялися сильні бурі, до яких ці учні-рибалки мали б уже звикнути. Але Марко підкреслює, що вони боялися «бурі великої», яка могла перекинути їхній човен і залити його водою (вірші 37, 40). Очевидно, це не була звичайна негода, можливо, можна було б порівняти її з «бурею століття», тож загибель рибалок була дуже ймовірною, якщо не майже певною.

Нарешті слід зазначити, що учні все ще не довіряють Христу. Ми бачимо це спочатку в Марка 4:38, де вони сумніваються спосовно того, як наш Господь хвилюється про їхню безпеку. Крім того, Ісус у вірші 40 докоряє їм за слабку віру.

Навіть провівши багато часу з Христом, спостерігаючи за Його чудесами і бачачи Його турботу про хворих і біснுவатих, вони мали сумніви щодо Нього. Щоб не оцінювати учнів дуже строго, ми повинні пам'ятати, що нам також бракує такої віри в Бога, яку ми повинні були б мати. Тож потрібно продовжувати шукати Його обличчя для зміцнення нашої довіри до Нього.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Один із аспектів доброї звістки про євангеліє полягає в тому, що нас рятує не сила нашої віри, а радше об'єкт нашої віри. Наша віра часто є слабкою, ми іноді не віримо, що Бог піклується про нас, так само як і учні сумнівалися в тому, що Христос подбає про них. Наше спасіння не ґрунтується на силі нашої віри, а на силі нашого всемогутнього Спасителя. Пам'ятаймо цю дорогоцінну істину, якщо прагнемо зростати в довірі до Господа.

Для подальшого вивчення:

Суддів 6:36-40

Ісаї 7

Марка 9:14-29

Луки 17:5-6

ТОЙ, ХТО КЕРУЄ ВІТРОМ І МОРЕМ

Марка 4:41: А вони налякалися страхом великим, і говорили один до одного: «Хто ж це такий, що вітер і море слухняні Йому?»

Згідно з доктриною про створення *ex nihilo* («з нічого»), Бог не створив світ з уже існуючої матерії. До того як Бог почав творити, не було нічого іншого, окрім Нього. Проте в Писанні чітко сказано, що коли Господь почав створювати всесвіт, Він не зробив усе відразу. Він спочатку зробив із нічого проміжний елемент – воду, а потім помістив його в наш світ. У книзі Буття 1:1-2 опис створення починається словами, що «земля була пуста та порожня, і темрява була над безоднею». Води спочатку були безформними, необмеженими, їх неможливо було приборкати. З цієї та інших причин ізраїльтяни колись сприймали море, як це бачимо в біблійній літературі, значною мірою як таке, що створювало загрозу й повинно було підпадати під божественний контроль. Стародавні євреї ніколи не розвивали морську торгівлю, тому що розглядали море як місце небезпеки та руйнування. Морських вод належало боятись, а не підкоряти людській владі. Фактично євреї вважали, що тільки Господь може приборкати море та панувати над природним світом і його хаотичними бурями (Псалом 68:2, 76:17, Ісаї 43:2).

Ця додаткова інформація пояснює, чому Ісус утихомирив море та бурю, а також дивну реакцію Його послідовників на це (Марка 4:35-41). Як відомо, Христос переконував, що зможе робити те, що здатний чинити тільки Бог, а потім підтвердив Свої слова чудом (2:1-12). Те, що Він заспокоїв бурю, має аналогічне значення, хоча тоді Він прямо не говорив, що робить Господні діла. Будь-які слова були зайві. Панування над бурхливим морем і, здавалося б, хаотичними хвилями, є чимось, що було під силу тільки Господу. Усе, що Ісус мав робити, аби об'явити Свою божественну природу, – це піднятися і владно наказати морю втихомиритися. Саме це Ісус зробив. Так само як Бог обмежив океани під час створення (Приповісті 8:27-31), Ісус приборкав хвилі, які билися об човен. Жан Кальвін зауважує, що «божественна сила Ісуса була сповна доведена тим, що Йому підкорилися вітер та море».

Дванадцятьоро апостолів були вражені, бо знали, що означала Його сила над бурями та морями – вони були в присутності святого Бога, перед Яким повинні претіти всі грішники (Марка 4:41).

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

У Божій присутності грішники тремтять у привожному страху. Єдине, завдяки чому ми можемо безбоязно перебувати поруч із Ним, – це коли наші гріхи були прощені. Зрештою, саме тому Ісус прийшов і тому об'явилася Його святість і божественна природа. Коли ми бачимо те, яким Він є насправді – Святим Богом, – то падаємо ниць у страху, визнаємо наш гріх і те, що заслуговуємо на пекло. Але завдяки вірі ми позбуваємося цього страху, а завдяки тому, що наші гріхи прощені, ми сповнюємося синівського, люблячого хвилювання перед Тим, Хто дає нам мир.

Для подальшого вивчення:

Йова 26:8, 12

Псалом 106:29

Єзекіїля 26:19-21

Луки 8:22-25

БІСНУВАТИЙ ІЗ ЗЕМЛІ ГАДАРИНСЬКОЇ

Марка 5:1-5: І на другий бік моря вони прибули, до землі Гадаринської. І як вийшов Він із човна, то зараз Його перестрів чоловік із могильних печер, що мав духа нечистого. Він мешкання мав у гробах, і ніхто й ланцюгами зв'язати не міг його, бо часто кайданами та ланцюгами в'язали його, але він розривав ланцюги та кайдани прощив, — і ніхто не міг угамувати його. І він повсякчас перебував день і ніч у гробах та в горах, — і кричав, і бився об каміння...

Сильні вітри та дощ ледь не перевернули човен учнів на Галилейському морі, поки Ісус не впихомирив цю бурю (Марка 4:35-41). Розглядаючи Марка 5 на сьогоднішньому занятті, ми бачимо, що цей та попередній розділи об'єднує одна тема — тема хаосу. Своїми діями на човні Господь навів лад у природі — Він впихомирив стихію. Як побачимо згодом під час вивчення історії про гадаринського біснуватого, Христос викликав хаос у надприродній царині, вигнавши багатьох злих духів, які оволоділи тим чоловіком (5:8-13).

Наш Господь наводить лад у хаосі, і цим Він укріпе демонструє Свою божественну природу. У всьому Писанні простежуємо одне з характерних бажань Бога — прийняти те, що є заплутаним і безладним, і організувати його у щось послідовне та упорядковане. Наприклад, із книги Буття 1 дізнаємося, що Бог створив усе на небесах і на землі в певному порядку. Павло пояснює в 1 Коринтян 14, що упорядковане поклоніння є тим, чого бажає наш Творець, «бо Бог не є Богом безладу, але миру» і тому «все нехай буде добропристойно і статечно» (вірші 33, 40). Ісус зробив те, що робить Бог, — навів порядок у хаосі. Це ще більше засвідчило Його божественну природу.

Історія про гадаринського біснуватого також відома показом цілей та мотивів сатани. Усе зло, яке є на нашій планеті, можна прямо чи опосередковано пов'язати з дияволом, бо кожен гріх можливий лише тому, що сатана приніс зло, повставши проти нашого Творця. Але демонічне оволодіння є прямою й особливо небезпечною дією сатани та його посіпак. У випадку з гадаринським біснуватим воно призвело до того, що цей чоловік втрапив здоровий глузд і навіть пробував завдати собі шкоди (Марка 5:1-5). Демони вели всебічну війну проти цієї людини, і якщо звернемо увагу на наше біблійне богослов'я, то побачимо, що для всього цього була певна причина. Чоловіки та жінки створені за образом Божим (Буття 1:27), тому ми більше схожі на Творця, ніж будь-що інше.

Сатана, звичайно, не може подолати Бога, але все ще дивиться з ненавистю на Вседержителя. Нападаючи на людей і опримуючи владу над ними, сатана намагається спотворити образ Господа і таким чином завдати удару, хоча й опосередковано, проти Самого Бога.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Сатана переслідує людей не тому, що вони гідні його уваги, а тому, що він ненавидить Господа. Він хоче зневажити і знищити все, що має подобу Бога. Проте ми знаємо, що диявол не в змозі завдати остаточної шкоди Божим вірним. Він може нещадно мучити нас, але, якщо ми поєднані з Христом, Бог кине сатану нам під ноги.

Для подальшого вивчення:

1 Коринтян 15:49

2 Коринтян 3

ІСУС ВИГАННЯЄ ЛЕГІОН

Марка 5:6-10: А коли він Ісуса побачив здалека, то прибіг, і вклонився Йому, і закричав гучним голосом, кажучи: «Що до мене Тобі, Ісусе, Сину Бога Всевишнього? Богом Тебе закликаю, — не муч Ти мене!» Бо сказав Він йому: «Вийди, душе нечистий, із людини!» І запитав Він його: «Як побі на ім'я?» А той відповів: «Леґіон мені ймення — багато бо нас». І він Його дуже просив, щоб їх не вислав із пієї землі.

Страх перед демонами і злими духами властивий кожній культурі, і для цього є вагомі причини. Зрештою, демони — це надприродні істоти, а отже, коли ми говоримо власне про силу, то ці злі істоти є набагато могутнішими навіть за найдужчу людину.

Тож цілком зрозуміло, чому люди по всьому світі вигадали різні забобони, які, на їхню думку, допомагають звільнитися від впливу диявола. Вони знають, що є недостатньо сильними, щоб самостійно зупинити злих духів, тому використовують інші засоби для протидії їм.

Як християни ми знаємо, що ці забобони не мають дієвої сили у вигнанні сатани. Тільки один може це зробити — Бог. І в цьому полягає один із багатьох уроків історії про гадаринського біснுவатого. Наш Господь здатний перемогти духовних ворогів, тому що, як визнали демони, Він є «Синоном Бога Всевишнього» (Марка 5:7).

Звертання Леґіона до Ісуса вирізняється з кількох причин. По-перше, Леґіон, найімовірніше, звернувся до Христа саме так, бо демони намагалися отримати перевагу над Ним. Люди того часу зазвичай вважали, що вживання імені іншої людини давало мовцеві певну владу над нею. Тому Леґіон промовив повне ім'я Ісуса в надії, що це спримає Господа і Він не вижене його.

Проте ця зустріч свідчить, що Леґіон усвідомлював безнадійність такої спроби. Біснуватий чоловік впав на землю під час зустрічі з Ісусом, просячи Його не мучити духів (вірші 6-7). Демони не могли не вклонитися Ісусу як Господу ще до того, як Він вигнав їх. Царство темряви не має сили і влади, рівної Царю царів і Господу панів. Воно може діяти лише згідно із суверенною волею та силою приєдиного Бога. Жан Кальвін зазначає: «Отже, можна припустити, що все царство сатани підкоряється владі Христа».

Назва «Леґіон» вказує на те, що цього біснуватого мучило багато демонів. Леґіон римських військ за часів Ісуса налічував близько п'япдесяти шести сотень солдатів, але це не означає, що саме така ж кількість злих духів оволо-

діла гадаринським біснுவатим. Це слово використовували в розмовній мові для позначення великої кількості осіб. Ісус вигнав із біснуватого багатьох демонів, хоча й почна їхня кількість нам не відома.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Жан Кальвін пояснює цей епізод: «Те, що Христос Своїм голосом вигнав не тільки одного демона, а цілий легіон, є чудовим проявом Його сили». Ісус зміг вигнати стільки демонів, отже, Він був кимось більшим, ніж просто людиною. Радше Він був і залишається Богом. Ми можемо бути певними, що Він зламає духовну піранію і назавжди збереже нас у Своему Царстві.

Для подальшого вивчення:

Захарії 3:1-2

Матвія 8:28-34

Марка 16:9

Об'явлення 12

СВИНІ ПОТОПАЮТЬ ЧЕРЕЗ ЛЕГІОН

Марка 5:11-13: Пасся ж там на горі гурт великий свиней. І просилися демони, кажучи: «Пошли нас у свиней, щоб у них ми ввійшли». І дозволив Він їм. І повиходили духи нечисті, і в свиней увійшли. І гурт кинувся з кручі до моря, — а було зо дві тисячі їх — і вони потопилися в морі...

Подорож Христа до «землі Гадаринської» (Марка 5:1) була дещо незвичною. Євангеліє розповідає, що Ісус здебільшого здійснював Свою місійну діяльність серед єврейського народу. Хоча Він зустрічався з поганями та служив їм, зокрема сотнику, що мав паралізованого слугу (Матвія 8:5-13), та жінці із сидонської землі, чия дочка була біснуватою (Марка 7:24-30), євреям Він приділяв значно більше уваги і більше часу провів у єврейських регіонах Галилеї та Юдеї.

Однак Гадаринська земля була розташована на території Десятимістя, групи з десяти міст, більшість населення яких становили язичники. Тому не дивним є той факт, що біля гробів, де жив гадаринський біснуватий (5:11), пасся «великий гурт свиней». Свиней, звичайно, євреї вважали нечистими тваринами (Левит 11:7-8). Жоден єврейський фермер не примав би їх, і в жодному єврейському краї не сприймали б їхню присутність, не кажучи вже про ціле стадо цих тварин (Марка 5:13).

Ці факти служіння Ісуса в Гадаринській землі свідчать про те, що Господь піклувався не тільки про євреїв, а й про поган. Христовим головним завданням було знайти «загублених овець дому Ізраїлевого» (Матвія 15:24), але Він опікувався всіма народами. Історія про гадаринського біснуватого тим самим передвіщає місію серед поган, яка повною мірою розпочнеться з навернення апостола Павла та служіння Петра Корнелію (Дії 9-10).

Коли Ісус зцілив біснуватого, Він дозволив Легіону ввійти у стадо свиней, яке паслося неподалік. Демони погнали тварин до кручі і кинули в море, де вони потонули (Марка 5:12-13). З самого початку злі духи хотіли принести смерть і спричинити занепад і нарешті отримали цей шанс. Здається, що Ісус дозволив демонам знищити свиней, щоб люди переконалися в їхній силі. Злі духи викрадають, вбивають і руйнують, тому не слід легковажити з ними.

Вчинок Ісуса також підтверджує важливість людей порівняно з тваринами. Дві тисячі вбитих свиней не є рівноцінними життю однієї людини, і в цьому вся суть. Створені за подобою Бога, ми є важливішими для Нього, ніж будь-яка тварина. У своїх коментарях до Євангелія від Марка доктор Р. Ч. Спроул пише,

що Ісусове співчуття «спонукало Його знищити ціле стадо свиней заради однієї людини. Ось таким важливим є людське життя». Для нашого Творця порятунком однієї загубленої людини вартує загибелі багатьох тварин.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Писання закликає нас піклуватися про тварин і не бути жорстокими до них. Проте Біблія ніколи не ставить тварин на одному рівні з людиною. Ми «вартніші за багатьох горобців» (Матвія 10:31). Це слід пам'ятати під час обговорення етичних питань. Коли люди починають приписувати життю тварини таку саму цінність, як людському, а то й більшу, вони глибоко помиляються.

Для подальшого вивчення:

Буття 9:5-6

Матвія 8:28-34; 12:9-14

Луки 15

Марка 5:14-17: А їхні пастухи повтікали та в місті й по селах звістили. І повиходили люди побачити, що сталося. І прийшли до Ісуса й побачили, що той біснуватий, що мав легіона, убраний сидів, і при умі, — і полякалися вони... Самовидці ж їм розповіли, що сталося з тим біснуватим, також про свиней. І вони стали благати Його, щоб пішов Собі з їхнього краю.

Не минуло багато часу, як новина про зцілення гадаринського біснуватого розлетілася навкруги. Пастухи, які доглядали за свинями, швидко розповіли всім про те, що сталося. Це, природно, зацікавило місцевих жителів, які знали колишнього біснуватого. Тому багато людей прийшло, щоб на власні очі пересвідчитися в усьому, що їм розповіли (Марка 5:14-15).

Можна було б припустити, що таке чудо мало б викликати велику радість серед місцевих жителів. Звичайно, у наповні були родичі та друзі зціленого чоловіка, і принаймні вони точно мали причину тішитися. Однак реакція народу була іншою — усі присутні дуже налякалися і попросили Ісуса покинути їхню місцевість (вірші 15-17).

Бажання прогнати Його, ймовірно, зумовлене втрапою свиней (у Марка 5:16 йдеться, що людям також розповіли про це). Загибель свиней — це величезні фінансові збитки, тому, можливо, люди боялися, що якщо Христос залишиться, то це суттєво вплине на їхній добробут. Під час прочитання цієї історії спадає на думку епізод про бунт ремісників у Єфесі, коли через проповіді Павла багато місцевих жителів відмовлялися поклонятися фальшивим богам і купувати ідолів (Дії 19:21-41).

Але страх перед втрапою доходів не був основною причиною того, що люди просили Ісуса піти. Як і в історії з втихомиренням бурі, свідки боялися Христа, але ті, хто бачив, як Ісус заспокоїв море, не закликали Його піти (Марка 4:35-41). Це може означати лише те, що учні, які перебували в човні, краще розуміли характер нашого Господа. Вони знали про Його божественну силу та милість. Те ж саме було й з гадаринським чоловіком. Але наповпу, який вийшов подивитися на колишнього біснуватого, було відомо лише про Його божественну силу. Жан Кальвін пише: «Ми знаємо, наскільки суттєвою є різниця між знанням про Божу доброту й про Божу силу. Сила вселяє в людях страх, змушує їх віддалятися від Бога і тримає на відстані від Нього, а доброта приваблює людей і спонукає їх відчувати, що ніщо не є бажанішим за єднання з Богом».

Гріховні створіння тремтять у страшенному страху при думці про Господню силу і не можуть довго перебувати в Його присутності, не покладаючись на Його милість. Бог вселяє страх у всіх, хто не знає Його прощення. Як говорить доктор Р. Ч. Спроул у своїх коментарях до Євангелія від Марка: «Коли Святий Бог з'являється серед нечестивих людей, то страх є єдиною закономірною реакцією на Нього».

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Грішні люди відкидають Бога не тому, що їм нічого не відомо про Його силу. Навпаки, вони відкидають Його, бо все, що вони знають про Нього, — це те, що Він святий і могутній. Люди, які не замислюються про глибину Його доброти, яка виявляється в Його милосерді до покаючих людей, сповнені страху, адже нечестя не може витримати присутності святості. Але якщо ми є в Христі, то всі гріхи нам пробачили, і ми можемо спокійно і сміливо стояти перед Богом.

Для подальшого вивчення:

Буття 21:8-21

Ісаї 6:1-7

Даніїла 10

Луки 2:8-20

Марка 5:18-20: А як Він сів до човна, то біснுவатий став просити Його, щоб залишитися з Ним. Ісус же йому не дозволив, а промовив до нього: «Іди до дому свого, до своїх, і їм розповіж, які речі великі Господь учинив тобі, і як змилювався над тобою!» І пішов він та в Десятимісті зачав проповідувати, які речі великі Ісус учинив йому. І всі дивувались!

Коли люди зустрічаються зі Святим Богом, вони відповідають Йому двома способами. Якщо не бажають Його спасіння, то прагнуть уникнути Його присутності. Саме це і сталося, коли місцеві жителі почули про зіцлення гадаринського біснуватого. Побачивши діяння Господа, вони не хотіли, щоб Він залишався поруч із ними, і почали «благати Його, щоб пішов Собі з їхнього краю» (Марка 5:14-17).

Ті, хто відчув на собі рятівну Божу благодать, відповідають Йому інакше. Вони прагнуть залишатися в Його присутності. Сьогоднішній уривок допомагає нам зрозуміти ці зміни. Після звільнення від Легіону колишній біснуватий із Гадаринського краю просив Ісуса дозволу піти з Ним і приєднатися до групи учнів, які слідували за Христом (вірш 18). Найвищим бажанням цього чоловіка було бути зі своїм Спасителем.

Проте Ісус відхилив його прохання (вірш 19). Марко не пояснює, чому Господь так вчинив, але, можливо, Він не хотів, щоб це стало каменем спотикання у Його служінні євреям. Євангеліє спершу мало поширюватися серед них (Римлян 1:16), і якщо б під час служіння на єврейських землях послідовником Христа став поганин, то це могло б створити для євреїв зайві перешкоди у слуханні Спасителя. Але хоча колишній біснуватий не пішов за Ісусом, Господь не залишив його без покликання. Христос доручив йому розповідати про те, що сталося, і про те, як Бог милостиво врятував його від сатани (Марк 5:19-20). Ісус застерігав послідовників у єврейських краях від поширення звістки про Нього, щоб неправдиві сподівання щодо Месії не створювали проблем для Його служіння (1:40-45). Проте погани не мали таких очікувань, тому колишній біснуватий без жодних проблем міг поширювати серед них добру звістку. Не можемо не згадати і про інших язичників, таких як Тит, який також отримав спасіння, а потім доручення проповідувати поганам на їхніх землях, зокрема на Криті (Галатів 2:3; Тита 1:1-5).

Отже, поведінка колишнього біснуватого показує певну напругу, яка існує в християнському житті. Ми хочемо залишатися з Ісусом, але Він посилає

нас проголошувати Його благодать. Жан Кальвін зазначає: «Хоча диявол нас не мучить, він тримає нас як своїх рабів, поки Син Божий не визволить нас від його пиранії. Голі, пошарпані і спотворені, ми вештаємося безцільно, поки Господь не відновить наш здоровий глузд. Прославляючи Його благодать, ми висловлюємо нашу вдячність».

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Настане час, коли ми віч-на-віч зустрінемося з Господом і будемо постійно насолоджуватися Його присутністю. Зараз же нам доручено проповідувати Євангеліє і проголошувати Божу рятівну благодать усім народам. Ця місія є відповідальністю усіх нас, хоча, за Божим замислом, кожен відіграє в ньому свою роль. Підкоряючись Йому і виконуючи своє завдання, ми виявляємо нашу вдячність Господу.

Для подальшого вивчення:

Ісаї 6:8

Йони 1:1-2

Івана 20:19-23

2 Коринтян 5:20

ЯІР ПРИХОДИТЬ ДО ІСУСА

Марка 5:21-24: І коли переплив Ісус човном на той бік ізнов, то до Нього зібралось багато народу. І був Він над морем. І приходив один із старших синагоги, на ймення Яір, і, як побачив Його, припадає до ніг Йому, і дуже благає Його та говорить: «Моя дочка кінчається. Прийди ж, поклади Свої руки на неї, щоб видужала та жила!..» І пішов Він із ним. За Ним наповп великий ішов, і писнувся до Нього.

Капернаум у Галилеї був домівкою Ісуса під час Його служіння, і, мабуть, саме туди Він повернувся після зцілення гадаринського біснுவатого. Гадаринська земля, як і більша частина території, на якій було розташоване Десятимістя, простяглася на схід від річки Йордан і Галилейського моря. Тому коли Марко у вірші 5:21 зазначає, що Господь «переплив човном по той бік ізнов», то має на увазі, що Ісус рушив на захід, назад до Галилеї. Із цього вірша також відомо, що біля нашого Спасителя, який переплив на інший бік, знову зібралось «багато народу».

І ось із цього наповту приходять до Ісуса «один із старших синагоги» (вірш 22). У першому столітті старшим синагоги був єврей-мирянин, відповідальний за догляд за будівлею та організацію таких речей, як, наприклад, графік богослужінь. Деколи був більше ніж один старший, тому цілком можливо, що Яір, про якого згадано в цьому уривку, був одним із декількох чоловіків, які служили в тій же синагозі. Однак, оскільки зазвичай був лише один старший, більш імовірно, що Яір був одним із них і керував самостійно.

У будь-якому разі одразу, як Ісус прибув до Галилеї, Яір уже знав, ким Він є. Без сумніву, що звістка про служіння нашого Господа поширилася настільки, що багато хто чув про Нього завдяки пліткам і розголосу. Також можливо, що Яір був особисто знайомий із Петром, який жив у Капернаумі, і через Петра знав Ісуса. Ми точно знаємо, що Яір прийшов до Ісуса, бо його дочка була важко хворою і помирала (вірш 23). Відповідно до тексту Матвія, дочка Яіра вже померла до того, як він зустрівся з Ісусом (Матвія 9:18), але це, мабуть, пов'язано з тим, що Матвій подавав коротші описи подій із життя Ісуса. Для стислості він пише, що насправді в епізоді першої зустрічі Яіра з Ісусом дівчина померла швидше, ніж наш Господь зміг потрапити до неї (див. Марка 5:35).

Як дізнаємося з цього уривка, Ісус негайно пішов з Яіром, щоб допомогти в його нужді (вірш 24). Це свідчить про неймовірне милосердя нашого Спасителя. Навіть незважаючи на те, що Його оточував великий і, безперечно, галасливий наповп, Ісус знайшов час, щоб задовольнити потреби однієї людини. Ми

можемо бути певні, що Він чує наші особисті потреби, навіть якщо до Нього взивають мільйони людей.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Ніколи не варто боятися, що Бог надто зайнятий потребами інших, щоб звернути увагу на нас. Навіть коли наші потреби здаються незначними порівняно з потребами інших людей, Господь все одно піклується про кожного з нас і слухає наші прохання. Ми можемо звертатися до Нього в молитві з упевненістю, що Він знає наші потреби і хоче задовольнити їх згідно зі Своею волею.

Для подальшого вивчення:

Матвія 6:7-8

1 Петра 5:6-7

ЗЦІЛЕННЯ В НАТОВПІ

Марка 5:25-29: А жінка одна, що дванадцять років хворою на кровотечу була, що чимало натерпілася від багатьох лікарів, і випратила все добро своє, та ніякої помочі з того не мала, а прийшла ще до гіршого, як зачула вона про Ісуса, підійшла через натовп іззаду, і доторкнулась до одежі Його... Бо вона говорила про себе: «Коли хоч доторкнусь до одежі Його, то одужаю...» І висохло хвилі пієї джерело кровотечі її, і тілом відчула вона, що видужала від недуги!

Божий старозавітний закон розрізняв чисте й нечисте. Нечистим заборонялося брати участь у богослужіннях. Деякі форми ритуальної нечистоти були тимчасовими, і тому така людина могла повернути собі чистоту. Наприклад, через народження дитини матір ставала тимчасово нечистою. Проте після короткого періоду вона могла очиститися і повернутися до спільноти та святині (Левит 12). Інші форми нечистоти були постійними. Наприклад, людина, хвора на невиліковну проказу, ставала назавжди нечистою (розділ 13).

Сьогоднішній уривок описує зустріч Христа з жінкою, яка довго страждала від стану постійної нечистоти. Марко пише, що вона «дванадцять років хворою на кровотечу була», тобто мала постійні менструації (Марка 5:25). Вона була в безнадійному становищі, оскільки згідно зі Старим Заповітом жінки під час менструації були нечистими, тож фактично протягом дванадцяти років вона була вигнаницею (Левит 15:19-30). Крім того, вона випратила все своє добро на лікарів (Марка 5:26). Тому, почувши про Ісуса, вона почала шукати Його в натовпі. Він був її останньою надією (вірш 27).

Марко пояснює, що метою жінки було доторкнутися до одежі нашого Господа з вірою, що цей контакт зможе зцілити її. У ті часи багато людей вірило, що вони можуть отримати якусь вигоду від знаної людини, просто торкнувшись її одягу, тому цілком імовірно, що жінка шукала Ісуса, зокрема керуючись забобонами. Попри це, сила нашого Спасителя зцілила її (вірш 28). Жан Кальвін стосовно цієї історії зазначає, що факт зцілення жінки, незважаючи на її забобонність, свідчить про Божу благодать. Господь приймає недосконалу, але правдиву віру і не чекає, поки ми позбудемося всіх теологічних помилок перед тим, як спасти нас. Це добре, адже ніхто з нас не може похизуватися бездоганною вірою на землі. Звичайно, це жодною мірою не є виправдання наших забобонів та помилкових переконань. Бог наказує нам зростати у вірі й у нашому розумінні Його самого та Його шляхів. Те, що ми цього не робимо, вказує на відсутність справжньої духовності (Євреїв 5:11-14).

Через контакт із жінкою, яка кровоточить, будь-яка звичайна людина стала би нечистою (Левит 15:20-21). Але Ісус не був звичайною людиною. Замість того щоб стати нечистим від жінки, Він очищає її. Ісус зміг зробити те, чого не спромоглися лікарі та закон.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Коли ми тільки увіруємо в Христа, наші богословські знання можуть містити багато помилок. Але з часом завдяки Божому вихованню ці помилки ми виправляємо і зростаємо в нашому розумінні того, що є правдивим і правильним. Прагнім до такої християнської зрілості, щоб краще розуміти Бога і Його обіцянки!

Для подальшого вивчення:

Єремії 33:1-8

Єзекіїля 36:22-38

Марка 1:40-45

Колосян 1:28

Марка 5:30-34: І в ту мить Ісус вичув у Собі, що вийшла з Нього сила. І Він до народу звернувся й спитав: «Хто доторкнувся до Моєї одежі?» І відказали Йому Його учні: «Ти бачиш, що писне на Тебе народ, а питаєшся: Хто доторкнувся до Мене?» А Він навкруги поглядав, щоб побачити ту, що зробила оце. І жінка злякалась та затрусилась, бо знала, що сталося їй. І вона підійшла, і впала ницьма перед Ним, — і всю правду Йому розповіла... А Він їй сказав: «Твоя віра, о дочко, спасла тебе; іди з миром, і здоровою будь від своєї недуги!»

Коли Ісус з великим наповном людей відправився до дому Віра, жінка, яка потерпала від постійної кровотечі, простягнула руку, щоб торкнутися Христової одежі, вірячи, що цей дотик зможе зцілити її (Марка 5:21-29). Проте зцілення не було кінцем її історії, бо із сьогоднішнього уривка дізнаємося, що вона зустрілася з Ісусом віч-на-віч.

Цікаво, що Ісус спочатку не знав, хто торкнувся Його одежі. В уривку сказано, що Він відчув, як «вийшла з Нього сила» (вірш 30). Це є вказівкою на Божественну силу, яку Він використовував під час служіння. Ісус знав, що хтось зцілювся, але не знав, хто саме. У цьому виявляється подвійна природа нашого Господа. Як свідчить Писання, Христос об'єднує у Собі людську і Божественну природу так, що кожна з них зберігає припаманні їй властивості; при цьому вони не переплітаються і не змішуються. Дещо з того, що робить Ісус, Він чинить згідно зі Своею Божественною природою. Наприклад, завдяки їй Господь творив чудеса. Інше ж Він чинив згідно зі Своею людською природою. Людям треба харчуватися, тому те, що Він споживав їжу, було виявом Його людської природи. Зцілення цієї жінки — це демонстрація Його Божественної (Його сила виходить, щоб зцілити її) і людської природи (згідно зі Своею людською природою Він не знав, хто доторкнувся до Нього).

Вивчаючи Марка 5:24-29, ми вказали, що віра цієї жінки, мабуть, була пов'язана з деякими забобонами. Як зазначає один із коментаторів, це допомагає пояснити, чому Ісус зупинився, щоб з'ясувати, хто доторкнувся до Нього. Хоча віра жінки була справжньою, Христос не міг дозволити їй повірити, що Його одяг мав якусь надприродну цілющу силу. Тому Він сказав їй, що її віра зцілила її (вірш 34). Але це не означає, що її віра сама собою мала силу, адже вона була поєднана з неправдивими переконаннями; радше віра змогла зцілити її через Того, на кого вона була спрямована, — через Самого Ісуса. Одежа Христа не мала сили, але Він її мав, і ця жінка зцілилася через свою віру у всемогутнього

Спасителя. Іншими словами, Ісус хотів переконатися: жінка зрозуміла, що саме Він її зцілив. У цьому полягало навчання.

Ця ситуація також показує Ісусове милосердя до цієї жінки. Він називав її дочкою, а це звертання свідчило про близькі стосунки. Вона боялася Його, а Він хотів, щоб вона подолала свій страх перед Ним (вірші 33-34).

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Писання доводить нам, що Бог є всемогутнім, але воно також говорить, що ця сила наповнена ніжністю і турботою про тих, хто покладається на Нього. Якщо ми примирилися з Господом через Христа, то знаємо, що Бог є не лише могутнім, а й люблячим Отцем. Він виховуватиме нас, але тільки тому, що любить нас, а Його вимогливість завжди є частиною ніжної турботи про Своїх дітей.

Для подальшого вивчення:

Повторення Закону 32:36

Псалом 102:13

Плач Єремії 3:31-33

Луки 1:76-79

Марка 5:35-40: Як Він ще говорив, приходять ось від старшини синагоги та й кажуть: «Дочка твоя вмерла; чого ще турбуєш Учителя?...» А Ісус, як почув слово сказане, промовляє до старшини синагоги: «Не лякайся, — тільки віруй!» І Він не дозволив іти за Собою нікому, тільки Петрові та Якову, та Іванові, братові Якова. І приходять у дім старшини синагоги, і Він бачить метушню та людей, що плакали та голосили. А ввійшовши, сказав Він до них: «Чого ви метушитесь та плачете? Не вмерло дівча, але спить!» І вони насміхалися з Нього. А Він усіх випровадив, узяв батька дівчати та матір, та тих, хто був із Ним, і ввійшов, де лежало дівча.

Ісус прямував до дому Яіра, старшого синагоги в Галилеї, коли зустрів жінку, яка протягом дванадцяти років страждала від постійної кровотечі. Він зупинився на півшляху до дочки Яіра, коли жінка доторкнулась до Його одягу, і поки Він запевняв цю жінку, що власна віра спасла її, з дому Яіра прийшла невтішна звістка: дочка старшого синагоги померла (Марка 5:21-35).

За звичайних обставин було б зрозуміло, якби Яір втратив надію. Але це не була звичайна ситуація — Життєдавець був на землі. Тож перед Яіром стояв вибір: або продовжувати вірити в те, що Спаситель зможе йому допомогти, або ні. Яір насамперед прийшов до Ісуса із надією, що Господь зможе допомогти його дочці, і Ісус закликав його продовжувати вірити. Слова нашого Спасителя «Не лякайся, — тільки віруй» можна буквально перекласти як «Не бійся, продовжуй вірити» (вірш 36). Саме тоді, коли все, про що просив Яір, могло здаватися неможливим, Ісус закликав чоловіка продовжувати вірувати в Бога і Його доброту.

Доктор Р. Ч. Спроул часто зауважував, що віра в Господа є нашим найбільшим викликом. Не потрібно її багато, щоб зрозуміти, що Бог існує. Але потрібно мати істинну віру, щоб повірити в Господні обіцянки настільки сильно, щоб присвятити їм своє життя. Тому у Євреїв 2 наведено багато прикладів стійкої віри. Зокрема, Авраам довірився доброті Творця та допририманню Ним обіцянок навіть тоді, коли вони здавалися людям нісенітницею. Христос закликає нас зростати в такій вірі не тільки тоді, коли легко, а й тоді, коли життя сповнене багатьох труднощів. І слава Богу, це не є неможливим закликом, бо Він є тим, Хто дає нам віру і підтримує її у всіх Своїх діях (Римлян 8:28-30, Ефесян 2:8-9).

Як свідчить сьогоднішній уривок, така віра може здаватися безглуздістю для ненаверненого. Потрапивши до дому Яіра і побачивши професійну групу

голосільників, що були там згідно з єврейським звичаєм, Ісус сказав, що дочка господаря заснула, а не померла. Христос, звісно, не мав на увазі, що вона була жива, а лише стверджував, що її смерть була тимчасовою, тому що Він мав силу зцілити її. Плакальники сміялися над цим, бо не вірили, що Ісус може воскресити мертвих (Марка 5:39).

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Стійка віра, до якої ми покликані, – це віра, яка фокусує свій погляд на Богові та Його обіпницях. Невірство насміхається над словами Господа, але вірні знають, що немає нічого певнішого за Його Слово. Якщо ви стикаєтеся з неможливістю і безнадійністю, просіть Господа продовжувати дарувати вам дар стійкої віри. Якщо ж сьогодні у вас немає серйозних випробувань, моліться, щоб Господь підтримував вашу віру навіть тоді, коли для вас настануть складні часи.

Для подальшого вивчення:

Вихід 14:31

Псалом 77

Марка 9:14-23

Римлян 4:16-25

ІСУС ВОСКРЕШАЄ ДОЧКУ ЯІРА

Марка 5:40-43: А Він усіх випровадив, узяв батька дівчати та матір, та тих, хто був із Ним, і ввійшов, де лежало дівча. І взяв Він за руку дівча та й промовив до нього: «Таліта, кумі», що значить: «Дівчатко, кажу тобі – встань!» І в ту мить підвелось й ходило дівча; а років мало з дванадцять. І всі зараз жахнулися з дива великого!.. А Він наказав їм суворо, щоб ніхто не довідався про це. І дати їй їсти звелів.

Зважаючи на те, що грецька мова була основною в Римській імперії першого століття, важко було уявити, що мешканці контрольованих Римом земель не знали її. А отже, навіть єврейські жителі Галилеї хоча б прохли мали б знати грецьку мову, зокрема ті з них, хто займався торгівлею і мав справу з римськими податковими органами. Попри це, більшість євреїв у Галилеї розмовляли в побуті арамейською мовою. Так було і з Ісусом, як це видно з сьогоднішнього уривка.

Коли Христос прийшов до дому Яіра, Він увійшов до кімнати, де лежала дівчина, покликавши зі Собою тільки її батьків, а також Петра, Якова та Івана (Марка 5:37, 40). Потім Він узяв дівчину за руку і сказав *Talithacumi* – арамейську фразу, яку Марко перекладає своїм читачам. Оскільки Євангеліє від Марка в оригіналі було написане грецькою мовою, цей переклад підтверджує теорію, що Марко писав переважно для поган. Більшість язичників не знала арамейської і потребувала перекладу.

Як тільки Ісус промовив ці слова, дівчина піднялася, цілком зцілена, й одразу ж почала ходити та їсти (вірші 41-43). Сила Христових слів відкриває, Ким Він був. Спершу Бог вдихнув у світ життя, просто вимовивши слово (Буття 1:1-2:3), і в домі Яіра Ісус повернув мертву дівчину до життя, просто звернувшись до неї. Його слова мали силу через те, що Він був втіленням Сином Божим (Івана 1:1-14). Жан Кальвін коментує: «З цього епізоду дізнаємось про велику силу голосу Христа, яка здатна впливати навіть на померлих і на саму смерть».

Христові слова дають не лише фізичне життя, але, як свідчать інші фрагменти Писання, дарують і духовне. Симон Петро визнав, що в Ісусі він знайшов «слова життя вічного» (Івана 6:68). Це не просто твердження про те, що слова Христа повідомляють нам про вічне життя, а радше про те, що вони дають життя. Ми очищаємось «водяним купелем у слові...» (Ефесян 5:26), від-

куплені через проповідь Слова нашого Спасителя, яке не обмежується тільки Євангеліями, а охоплює кожну фразу з Писання. Зрештою, Ісус є Богом і Бог вдихнув, або надихнув, усе Писання (2 Тимофія 3:16-17). Вірною проповіддю Христового слова – Божого Слова, тобто Писання, – грішники відновлюють своє духовне життя.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Христос Своїм словом дає життя мертвим, поневоленням гріхом і сапаною. Якщо ми покладатимемося на щось інше, окрім Його Слова, ми довірятимемо тому, що не може принести спасіння. Немає якогось «секретного методу» для зростання церкви та навернення людей до віри в Христа – тільки проповідь та навчання Слова Божого є тим, що Господь використовує для побудови Своєї Церкви.

Для подальшого вивчення:

Ісаї 55:10-11

Дії 8:26-40

1 Коринтян 1:18-25

Ефесян 2:1-10

ПРОРОК БЕЗ ПОШАНИ

Марка 6:1-4: І, вийшовши звідти, Він прийшов до Своєї батьківщини, а за Ним ішли учні Його. Як настала ж субота, Він навчати почав у синагозі. І багато-хто, чувши, дивуватися стали й питали: «Звідки в Нього отець? І що за мудрість, що дана Йому? І що за чуда, що стаються руками Його? Хіба ж Він не тесля, син Маріїн, брат же Якову, і Йосипу, і Юді та Симонові? А сестри Його хіба тут не між нами?» І вони спокушалися Ним... А Ісус їм сказав: «Пророка нема без пошани, — хіба тільки в вітчизні своїй, та в родині своїй, та в домі своїм».

«Що ближче знаєш, то менше поважаєш». Хоча ця приказка не є натхненою Богом, вона справді містить певну істину про наше життя. Зокрема, ми часто схильні більше слухати знайомих, ніж тих, хто знає нас найкраще — наших найближчих родичів та друзів. Чоловіки часто не приймають порад від своїх дружин, але уважно дослухаються до колег по роботі. Жінки ігнорують думку своїх чоловіків, але діють за вказівками людей у дискусійній групі.

Христос зрозумів це, коли після зцілення дочки Яіра відвідав Своє рідне місто Назарет (Марка 6:1, див. 1:9). У часи земного життя і служіння нашого Спасителя Назарет був маленьким селом у Галилеї, де проживало не більше п'ятисот мешанців. З огляду на невеликі розміри цього містечка, усі добре знали Ісуса та Його сім'ю. Це зрозуміло і з того, що люди говорять про Ісуса як про «теслю, сина Марії, брата Якова та Йосипа, і Юди та Симона» (6:3). Те, що Ісус був теслю до того, як почав проповідувати, не означає, що Він працював виключно з деревом, оскільки слово «тесля» у грецькій мові могло означати, що така людина працювала також і з каменем. Очевидно, Ісус був кваліфікованим майстром по дереву і каменю.

Будь-який чоловік-єврей міг навчати в синагозі, але жителі Назарета саме вчення Ісуса визнали незвичайним (вірш 2). Враховуючи ще й надприродні вчинки, які Христос здійснив, вони повинні були дійти висновку, що Ісус був щонайменше пророком. І все-таки вони відкинули Його, бо не могли втямити, як людина без будь-якої офіційної богословської освіти могла так глибоко розуміти Слово Боже. Євреї першого століття не вважали ручну працю неприйнятною роботою, але було нечувано, щоб хтось без формальної богословської освіти міг так добре знати Писання. Люди не могли цього пояснити, і тому Христос викликав у них зневагу (вірш 3). Після Ісусового вознесіння Петро та Іван стикнуться із чимось подібним (Дії 4:13).

Вчення Ісуса і чудеса, які Він чинив, повинні були спонукати людей прийняти Його як Месію, але натомість вони відкидали те, чого не могли зрозуміти. Очевидно, їхній розум був затьмарений. Жан Кальвін коментує: «У цьому чуді [що тесля мав таке глибоке розуміння Писання] вони повинні були побачити Божу руку, але невдячність затьмарила їхній розум».

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Жан Кальвін пояснює: «Не незнання заважає людям, а те, що вони за власним бажанням шукають підстав для зневаги, а це звертає їх зі шляху, до якого закликає Бог». Люди перестають вірити в Христа не через брак інформації, а через черствість сердець. Господь повинен пробудити серця невіруючих, бо в іншому випадку вони не навернуться до Нього. Ось чому ми молимося, щоб Він змінив серця грішників.

Для подальшого вивчення:

Матвія 13:53-57

Івана 1:43-51

Марка 6:5-6: І Він туп учинити не міг чуда жадного, тільки деяких хворих, руки поклавши на них, уздоровив. І Він дивувався їх невірству. І ходив Він по селах навкруг та навчав.

Як свідчить сьогоднішній уривок, відкинення Ісуса має суттєві наслідки. Описавши те, що мешканці Назарета не повірили в Ісуса, хоча й знали про Його мудрість і силу, Марко пояснює, що наш Господь «не міг учинити там чуда жадного», за винятком цілення декількох людей (Марка 6:5). Невірство в Назареті стримувало Христа зробити усе, що Він міг.

Із таких уривків деякі християни зробили висновки, що людська віра спонукає Бога діяти. Наприклад, у випадку, коли людина не цілюється від хвороби, рух «Слово віри» зазвичай покладає провину на слабку віру. Прихильники цього руху вважають віру настільки важливою, що Бог не може діяти без неї.

Така думка виникає через поверхнєве читання Марка 6:5 і не враховує інших прикладів служіння Ісуса. Зрештою, Христос ціляв і людей зі слабкою вірою. Він уздоровив сина чоловіка, який голосив: «Вірую, Господи, поможи невірству моему!» (9:24). Крім того, Ісус ціляв людей навіть у випадках, коли взагалі не було видно ознак їхньої віри. Марта не вірила, що Ісус зможе воскресити з мертвих її брата Лазаря (Івана 11:23-24, 39), але наш Спаситель все одно зробив це (вірші 40-44).

Тому коли Марко каже, що Ісус не міг зробити жодного чуда в Назареті, він не має на увазі, що невірство місцевих жителів підірвало Його силу. Христос не зміг вчинити багато чуд, тому що не було обставин, за яких Господь би Себе об'явив. Чуда Ісуса свідчили про Його особистість як Сина Божого, а люди в Назареті відкинули Його. Відповідно Ісус не міг надати іншого підтвердження Своїї ідентичності, яке вони б прийняли. Ніщо, що би Він не вчинив, не змусило б їх увірувати, бо вони зробили свої серця затверділими до одкровення, яке їм було дане. Жан Кальвін зазначає: «Невірні зі всіх сил зв'язують руки Бога своєю впертістю; не те, що вони перемагають Бога так, ніби Він був слабким, а тому, що не дозволяють Йому виявляти Свою силу». Ісус не чинив чудес тому, що це суперечило б Його меті — судити тих, хто не бажає вірити. У своїх коментарях до Євангелія від Марка доктор Р. Ч. Спроул пише: «У Назареті не було обставин, за яких Бог Дух Святий відкривав Христову силу, тому що це місто було покаране Богом». Іншими словами, Бог здебільшого стримував Свою силу від людей із затверділим серцем, які зневажали Ісуса.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Наш суверенний Господь зцілює згідно зі Своею волею. Це означає, що віра не є абсолютною умовою для Божого зцілення. Хоча Господь часто уздовжує тих, хто вірить у Його силу, іноді Він вирішує не допомагати тим, хто має віру, а навпаки, зцілює тих, хто не вірить. Ми повинні довіряти Його суверенній доброті в цих питаннях, знаючи, що на нових небесах і землі Божий народ більше не потерпиме від хвороб чи випробувань.

Для подальшого вивчення:

Ісаї 14:27

Луки 1:37

2 Солунян 1:5-12; 2:9-12

ІСУС ПОСИЛАЄ ДВАНАДЦЯТЬОХ

Марка 6:7-13: І, закликавши Дванадцятьох, зачав їх по двох посилати, і владу їм дав над нечистими духами. І звелів їм нічого в дорогу не брати, крім палиці тільки самої: ні торби, ні хліба, ані мідяків у свій черес, а ходити в сандалях, і «двох убрань не носити». І промовив до них: «Коли ви де ввійдете в дім, залишайтесь там, аж поки не вийдете звідти. А як місто яке вас не прийме, і не послухають вас, то, виходячи звідти, обтрусіть порошок, що в вас під ногами, на свідчення супроти них. Поправді кажу вам, — легше буде Содому й Гоморрі дня судного, аніж місту тому!» І вийшли вони, і проповідували, щоб каялися. І багато вигонили демонів, і оливою хворих багато намащували — і вздоровляли.

Хоча більшість людей у місті Назареті (Марка 6:1-6) відкинули Ісуса, Він не припинив Свою місію в Галилії. Навпаки, складається враження, що Він її продовжив. Як бачимо в сьогоднішньому уривку, після перебування в Назареті Ісус послав Своїх учнів проповідувати, зцілювати і виганяти нечистих духів (вірші 7, 12-13). Коли дванадцяттеро учнів та Ісус служили разом, вони могли проповідувати Євангеліє лише в одній місцевості. Відправивши учнів на самостійне служіння, Христос дав можливість донести благу звістку в різні куточки світу.

Зауважте, що Ісус «владу їм дав» (вірш 7). Це не була місія для будь-якого звичайного послідовника нашого Господа, радше Ісус послав їх з правом проповідувати від Його імені. У той час єврейські лідери та вчителі могли посилати своїх представників, наділяючи їх своєю владою; представники говорили як уповноважені посланці. Саме таку владу наш Господь дав своїм учням на їхню місію. Дієслово *apostello*, вжите в Марка 6:7, підтверджує цю думку, тому що це грецьке слово означало посилати представників, які мали владу того, хто їх уповноважував. Таким чином, проповідницька місія, описана в сьогоднішньому уривку, передвіщає офіційне доручення певним людям навчати інших з божественною владою і давати нове одкровення в період становлення християнської церкви. Звичайно, що ми маємо на увазі апостолів (Івана 14:26; 17:17-19; 21:19-23).

Пославши дванадцятьох учнів, Ісус наказав їм не брати зі собою багато речей і покладатися на щедрість людей у містах, які вони відвідуватимуть. Оскільки в Марка 6:30 зазначено, що це було певне тимчасове завдання, ми не повинні застосовувати все, що Ісус тут каже, до кожної церковної місії. Тому,

наприклад, збирати гроші на місію, перш ніж розпочати її, а не покладатися на допомогу місцевих, не обов'язково є свідченням браку віри.

Мандрівники на давньому Близькому Сході переважно могли розраховувати на те, що незнайомі люди виявлять гостинність і приймуть їх на одну ніч або довше. Проте Ісус передбачав, що дехто відмовиться допомогти Його учням (вірші 10-11). Якщо їх десь не приймали, вони повинні були обтрусити порошок під своїми ногами — ця дія символізувала те, що певне місце було нечисте і підлягало божественному суду. Відкидаючи Євангеліє і відмовляючись від покаєння, такі міста прирікали себе на загибель.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Те, що учні Ісуса обтрушували порошок із ніг, не означало, що кожен, хто відкидав їх, був безповоротно приречений на загибель. Оскільки люди розуміли цю дію як вказівку на нечистоту, це могло спонукати їх задуматись. Ми повинні постійно застерігати людей щодо гніву Божого, навіть коли вони відкидають нас. Згодом вони замисляться над цим попередженням і Бог використає це, аби повернути їх до віри.

Для подальшого вивчення:

2 Царів 4:8-17

Матвія 10:5-15

Луки 10:1-12

3 Івана 5-8

Марка 6:14-16: І прочув про Ісуса цар Ірода, — бо ім'я Його стало загально відоме, — і сказав, що то Іван Хреститель із мертвих воскрес, і тому творяться чуда від нього. Інші впевняли, що Ілля

Він, а знов інші казали, що пророк, або як один із пророків. А Ірод, прочувши, сказав: «Іван, якому я голову сп'яв був, — оце він воскрес!»

Продовжимо плуначення Євангелія від Марка із вивчення Марка 6:14-16. Ці вірші є частиною тексту, який насамперед стосується Івана Хрестителя, про якого не було згадки в Євангелії від Марка ще з 2 розділу. Невдовзі ми дізнаємося, що сталося з Іваном і яку ціну він заплатив за свою вірність Господу.

Марка 6:14 починається згадкою про царя Ірода. Євангеліст не має на увазі Ірода Великого, який був римським правителем Святої Землі, коли народився Ісус (Матвія 2:1-12). Жорстокість Ірода Великого була всім добре відомою. Намагаючись втримати владу, він хотів убити власних дітей, зокрема Аристобула IV, батька Іродіади, про якого теж йтиметься в Марковому Євангелії. Ірод у Марка 6:14-29 — це Ірод Антіпа, один із синів Ірода Великого, який вижив і після смерті батька успадкував владу над однією четвертою частиною царства.

Із сьогоднішніх віршів дізнаємося, що Ірод Антіпа вперше почув про Ісуса після того, як страпив Івана Хрестителя. Насправді новини про Христове служіння поширювалися по всій території правління Ірода Антіпи, тож згодом почалися спекуляції щодо ідентичності Ісуса з Назарета. Люди знали трохи більше ніж лише те, що чудотворець жив і працював у тій місцевості, тому припущення, що Ісус міг бути воскреслим Іваном Хрестителем або Іллею, не були цілковито хибні, оскільки вони обидва були святими людьми, через яких діяв Бог. Здогади, що Ісус, можливо, був Іваном Хрестителем або Іллею, означали, що Його вважали одним із найвизначніших людей, які коли-небудь жили на землі. Навіть Ірод Антіпа, який наказав убити Івана, мав достатньо поваги до нього і асоціював його зі знаним учителем-чудотворцем. Доктор Р. Ч. Спроул у своїх коментарях до Євангелія від Марка зазначає, що повага Ірода Антіпи до Івана свідчить про дивне захоплення людей присутністю святого. Навіть найвідоміші бунтарі проти Бога часто відчують якийсь потяг до святості, коли стикаються з нею. Грішники вважають її сповненою інтриги і дещо привабливою, хоча не хочуть мати нічого спільного з нею. Тому не варто вважати потяг, який ми відчуємо до божественного, доказом рятівної віри. Безумовно, ми не маємо віри, якщо не відчуємо жодного потягу, але й самого потягу недостатньо; ми повинні повірити в Христа, щоб спастися (Івана

14:6). Не досить вважати святість і правду беззаперечними, для спасіння ми повинні покладатися лише на Ісуса.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Навіть найзаятіші скептики визнають, що Ісус є переконливою фігурою. Однак цього недостатньо для спасіння. Люди також повинні довіритися Христу, якщо хочуть спастися. Більше того, вони повинні зробити це відразу. Завтра може не настати, тому ми повинні повірити в Нього сьогодні, щоб бути прийнятими в Його Царство.

Для подальшого вивчення:

Вихід 3:1-3

Псалом 95:9

Матвія 14:1-2

Дії 26

ЗАСУДЖЕННЯ ЛЮДСЬКОГО ГРІХА

Марка 6:17-19: Той бо Ірод, пославши, схопив був Івана, і в'язниці закув його, через Іродіяду, дружину брата свого Пилипа, бо він одружився був із нею. Бо Іван казав Іродові: «Не годиться тобі мати за дружину жінку брата свого!» А Іродіяда лютила на нього, і хотіла йому смерть заподіяти, та не могла.

Ірод Великий, призначений Римом цар Юдейський, був знаний своєю жорстокістю. Його найвідомішим безжалісним учинком є вбивство у Вифлеємі всіх хлопчиків віком до двох років невдовзі після народження Ісуса (Матвія 2:16-18). Зв'язки в родині цього царя-тирана були дуже тісно переплетені. Його син, Ірод Антипа, одружився з Іродіядою, яка була внучкою Ірода Великого, а отже, племінницею Антипи. Перш ніж одружитися з Іродом Антипою, Іродіяда була у шлюбі з іншим своїм дядьком, Іродом Пилипом, який правив однією четвертою царства, яку Ірод Великий залишив після своєї смерті. Ірод Антипа розірвав шлюб зі своєю першою дружиною, арабською принцесою, щоб одружитися з Іродіядою, яка, сподіваючись на покращення свого соціального становища, залишила Пилипа заради Антипи, який також керував четвертиною колишнього царства Ірода Великого. Те, що один брат взяв собі за дружину жінку іншого брата за його життя, суперечило єврейському закону (Левит 18:16; 20:21), а Іван Хреститель був тим, хто не побоявся виступити проти гріха Антипи та Іродіяди.

Із сьогоденішнього уривка ми дізнаємося, що Іван опинився у в'язниці і в підсумку був обезголовлений за засудження гріхів Ірода Антипи (Марка 6:17-19; див. вірші 14-16). Це сталося за ініціативи Іродіяди, яка хотіла, щоб Іван помер. Як побачимо в нашому вивченні Марка 6:19-20, Антипа спершу не хотів убивати Івана, але Іродіяда врешті переконала його. На прикладі Івана Хрестителя ми бачимо, яку ціну людина часом змушена заплатити за дотримання Слова Божого. Після смерті Івана безліч людей було закатовано за свою віру, тому намагаймося впевнено наслідувати їхній приклад вірності, якщо відданість Христу коли-небудь вимагатиме цього.

Те, що Іван виступав проти стосунків Ірода Антипи, багато в чому допомагає зрозуміти роль цього проповідника. Жан Кальвін коментує цей епізод так: «Своїм прикладом Іван сформував безсумнівне правило для благочестивих учителів — не закривати очі на провини царів, щоб отримати їхню прихиль-

ність, наскільки б вигідним це не здавалося для інших». Проповідники та вчителі Божого Слова не повинні дозволяти людям при владі, які чинять жахливий гріх, уникати відповідальності. Закон нашого Творця не дозволяє правителям чи іншим носіям влади порушувати його безкарно. Проповідники зобов'язані бути пророчим свідченням проти гріхів державних лідерів та закликати їх до покаяння так само, як би вони переконували людей, не наділених владою, відвернутися від свого гріха.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Відповідно до Нового Заповіту, церква не має виконувати роль держави і піднімати меч проти злочинців. Проте це не означає, що церква повинна мовчати, коли йдеться про політику та керівництво державою. У дусі смирення вона повинна засуджувати гріхи держави і закликати як керівників, так і громадян до покаяння.

Для подальшого вивчення:

2 Хронік 24:20-22

Єремії 46:1

Об'явлення 11:1-13

ВМІННЯ ІРОДА РОЗПІЗНАВАТИ

Марка 6:19-20: Бо Ірод боявся Івана, знаючи, що він муж праведний і святий, і беріг його. І, його слухаючи, він дуже бентежився, але слухав його залюбки.

Продовжуючи наше вивчення Євангелія від Марка про смерть Івана Хрестителя, можемо помітити, що Ірода Антипу тут зображено як людину з певною здатністю розпізнавати, але яка ще не готова слідувати за своїми переконаннями. Як показано в Марка 6:21-29, Антипа зрештою підкорився своїй дружині Іродіаді й виконав її вимогу вбити Івана (див. вірш 19). Але зробив він це неохоче через те, що був здатний розпізнати характер і покликання Івана.

У Марка 6:19-20 зазначено, що Іродіада спочатку не могла переконати свого чоловіка вбити Івана, тому що Антипа боявся цього пророка. Йому було зрозуміло, що Іван був «муж праведний і святий». Незважаючи на численні гріхи Ірода та його розбещений характер, він зміг усвідомити, що Іван був людиною, посланою Богом. Він знав, що вбити цього чоловіка було б неправильно і що це викличе покарання Господа, тому захищав його від Іродіади. Ірод був готовий посадити Івана у в'язницю, але не мав достатньої певності, що пророка потрібно стратити. Можливо, Ірода бентежили дії та проповіді Івана, але він вважав його переконливим і розумів, що цей чоловік не заслуговує на смерть.

Те, що Ірод визнавав Івана праведником, дозволяє нам краще зрозуміти біблійну доктрину, яку ми зазвичай називаємо доктриною «цілковитої гріховності». Згідно з нею кожна частина людської природи, зокрема наш розум, серце та воля, є запламована гріхом (Римлян 3:9-18). Проте цілковита гріховність не означає, що люди повністю позбавлені здатності визнавати святість або що вони настільки грішні, наскільки це тільки можливо. Якими грішними б ми не були, ми можемо грішити ще більше, ніж уже робимо. Із цього боку вічності Бог не дозволяє неправедним людям досягти повної глибини зла. Це не робить грішників менш гідними пекла, а тільки означає, що ми все ще можемо визнати правду, коли побачимо її. Зокрема апостол Павло у Римлян 1:18-32 каже, що грішники перебувають під Божим гнівом саме тому, що вони пізнали доброту і святість нашого Творця, але навмисно відкидають Його.

Будучи грішними, ми все ж є носіями Божого образу і подоби (Буття 1:26-27). Ми створені, щоб визнавати Божу святість, навіть якщо «гамуємо правду» нашого Творця (Римлян 1:18). Але це визнання не дає жодної користі, якщо ми

не любимо ту святість, яку бачимо. Це вдало продемонстровано на прикладі Ірода Антипи, який врешті-решт віддав Івана на смерть, хоча знав, що цього не треба було робити (Марка 6:21-29). Знапи правду недоступньо, Бог повинен змінити наші серця, щоб ми полюбили її.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Через те, що грішники є носіями Божого образу, Господня правда може досягнути їх.

Вони можуть навернутися, тільки якщо Дух змінить їхні серця через читання та слухання Божого слова. Однак ми можемо бути впевненими, що істина Божого Слова стане явною незалежно від того, чи стануть вони послідовниками Христа, чи ні. Ми не повинні змінювати Євангеліє, щоб люди могли визнати його істину. Усе, що нам потрібно зробити, це правильно проголошувати його.

Для подальшого вивчення:

Псалом 18

Матвія 28:11-15

Марка 10:17-22

Римлян 2:12-16

БЕЗЗАКОННА КЛЯТВА ІРОДА

Марка 6:21-29: Та настав день догідний, коли дня народження Ірод справляв був бенкета вельможам своїм, і писячникам, і галілейській старшині, і коли прийшла дочка тієї Іродіади, і танцювала, і сподобалася Іродові та присутнім із ним при столі, — поді цар промовив до дівчини: «Проси в мене, чого хочеш, — і дам я тобі!» І поклявся він їй: «Чого тільки від мене попросиш, то дам я тобі, хоча б і півцарства мого!» Вона ж вийшла, і спиталася матері своєї: «Чого маю просити?» А та відказала: «Голови Івана Христителя...» І зараз квапливо вернула вона до царя, і просила, говорячи: «Я хочу, щоб дав ти негайно мені на полумиску голову Івана Христителя!» І засмутився цар, але через клятву й з-за тих, що з ним були при столі, не схотів їй відмовити. І цар зараз послав вояка, і звелів принести Іванову голову. І пішов він, і стяв у в'язниці Івана, і приніс його голову на полумисковій, і дівчаті віддав, а дівча віддало її своїй матері... А коли його учні зачули, то прийшли, і взяли його тіло, і до гробу поклали його.

Відмовившись підкоритися бажанню Іродіади стратити Івана Христителя, Ірод Антіпа продемонстрував добре розуміння того, що Іван був святим пророком і повинен був бути захищеним (Марка 6:14-20).

Протягом певного часу Ірод міг примати Івана в безпеці, ув'язнивши його в укріпленому палаці Макереус, розташованому на сході від річки Йордан. Однак, врешті-решт, Ірод не зміг врятувати життя Іванові, бо не мав достатньо сильного характеру для цього і виявляв слабкість перед іншими.

У сьогоднішньому уривку читаємо, що наказ убити Івана було дано після святкування дня народження Ірода Антіпи. Біблійних коментаторів цікавить питання про те, чи під фразою «день народження» в Марка 6:21 мають на увазі щорічне святкування дня народження Ірода. Цілком можливо, що ці слова могли означати дапу, коли Ірод зійшов на престол у тій частині царства, яка була передана йому від батька, Ірода Великого; однак, більш імовірно, що ці слова означають те, що ми зазвичай називаємо днем народження. У будь-якому разі читаємо, що в день святкування дочка Іродіади Соломія станцювала для Ірода Антіпи танець, який йому дуже сподобався. Те, що Соломія була пасербицею та племінницею Антіпи, а танець, очевидно, був досить відвертим, показує глибину розбещеності, до якої опустився Ірод. Аморальності танцю і стосунків було достатньо, щоб Антіпа пообіцяв Соломії половину свого царства, даючи зрозуміти, що він готовий віддати їй усе, що було в його силі (вірші 22-23).

Порадившись зі своєю матір'ю, Соломія попросила принести їй на блюді голову Івана Хрестителя (вірші 24-25).

Ірод, звичайно, повинен був відмовитися. Але він поклявся перед свідками, серед яких були й високоповажні особи в Юдеї, що зробить те, що його попросить Соломія, і не хотів втратити репутацію чи справити враження ненадійного перед потенційними суперниками. Тож Ірод наказав стратити Івана (вірші 26-29).

Писання наказує складати законні клятви й обіпниці та дотримуватися їх (Числа 30:2), а отже, існують деякі присяги, які ми не повинні складати чи яких не варто дотримуватися. Передовсім клятва чинити гріх є незаконною, і єдиний спосіб виявити пошану до Бога в таких обставинах – порушити її. Але Ірод вважав свою репутацію важливішою за праведність, тому поступився правдою і все ж таки наказав убити Івана.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Ми не повинні зволікати з дотриманням присяг і обіпниць. Однак це стосується лише законних зобов'язань. Не варто дотримуватися присяг та клятв, які складені з метою чинити гріх. Натомість ми повинні покаятися за те, що склали грішну обіпницю й навернутися на праведний шлях. Таке покаяння свідчить про дію Божого Духа в нашому житті.

Для подальшого вивчення:

Левит 5:1-13

Судді 11:29-40

1 Царів 8:31-32

Матвія 14:3-12

ВІВЦІ БЕЗ ПАСТИРЯ

Марка 6:30-34: І походилися до Ісуса апостоли, і розповіли Йому все, — як багато зробили вони, і як багато навчили. І сказав Він до них: «Ідіть осібно самі до безлюдного місця, та трохи спочиньте». Бо багато народу приходило та відбувало, аж навіть не мали коли й поживитись. І відпливли вони човном окремо до місця безлюдного. І побачили їх, коли плинули, і багато-хто їх розпізнали. І пішки побігли туди з усіх міст, та й їх випередили. І, як вийшов Ісус, Він побачив багато народу, — і змилювався над ними, бо були, «немов вівці, що не мають пастуха». І зачав їх багато навчати.

Після епізоду про смерть Івана Хрестителя Марко продовжує свою розповідь про служіння Ісуса й описує зустріч нашого Господа з дванадцятьма апостолами, яка відбулася після того, як учні закінчили проповідувати та цілювати в Галилії (Марка 6:30-34; див. вірші 7-13). У цьому уривку чудово зображено чуйне ставлення Спасителя. Розповідь починається з того, як Ісус співчуває Своїм учням, закликаючи їх відновити сили, тому що вони були настільки зайняті служінням, що не встигли поїсти (вірші 30-31). Ісус не вимагає від Своїх служителів бути надлюдьми і постійно нехтувати фізичним відпочинком. Він знає про нашу потребу у відновленні й закликає відпочивати, коли це необхідно.

Розповідь Марка також показує ніжну турботу Ісуса про чоловіків і жінок, які не входили до Його звичної групи послідовників. Послухавши заклик Христа відпочити, учні намагаються знайти місце для відновлення, але через славу, пов'язану з їхнім та Ісусовим служінням, зробити це неможливо. Їх оточувало надто багато людей і ніде було сховатися від напіву (вірші 32-34). Побачивши, що люди виглядали «немов вівці, що не мають пастуха», Ісус виявляє співчуття до них і починає дбати про Свою паству чоловіків, жінок та дітей, навчаючи їх.

Ті, хто бачив живих овець, знають, що без пастуха вони безцінно пиняються, блукають повсюди, гуляють, не звертаючи уваги на небезпеки довкола них. Це цілком співзвучне з духовним станом людей у сьогоdnішньому уривку, і переконуємося в цьому, бачачи, як Ісус навчає людей. Догляд, який їм потрібен, це насамперед ведення в істині Сином Божим.

Метью Генрі зауважує, що люди, про яких ідеться в сьогоdnішньому уривку, не мають «нікого, хто б міг їх вести і направляти на правильний шлях, нікого, хто б навчив їх доброї науки». Базове розуміння іудаїзму першого століття підтверджує це. Головна церковна влада єврейського народу, синедріон, скла-

далася з чоловіків із двох провідних єврейських партій, які не захищали людей від помилок і не годували їх здоровою їжею. Одна сторона, садукєї, виступала за компроміс із Римською імперією, не заохочуючи до біблійної надії на Боже спасіння, про яку навчали пророки. Інша сторона, фарисєї, пропонували своє плумачення Писання, зосереджуючись на нездорових, штучно створених традиціях, які вважали важливішими за живе Боже Слово. Без належного ведення та турботи вівці недоїдали і губилися, тому єдиним правильним рішенням було, щоб Ісус провадив і годував їх.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

У своїх коментарях до Євангелія від Марка доктор Р. Ч. Спроул пише: «Ісус почав годувати Своїх овець, навчаючи їх». Як добрий пастир, Ісус виконує Своє покликання, навчаючи нас Божої істини. Усі ті, хто пастиме Його людей, як пастори та вчителі, повинні робити те саме. Нехай наші вчителі годують нас твердою їжею Божого Слова і нехай нас навчають ті, хто вірний Писанню.

Для подальшого вивчення:

Єзекіїля 34:1-24

Івана 21:15-19

НАГОДУВАННЯ П'ЯТИ ТИСЯЧ ЧОЛОВІКІВ

Марка 6:35-44: І, як минуло вже часу доволі, підійшли Його учні до Нього та й кажуть: Це місце безлюдне, а година вже пізня. Відпусти їх, — нехай підуть в осади та села близькі, і куплять собі чого їсти. А Він відповів і сказав їм: Дайте їсти їм ви. Вони ж відказали Йому: Чи ми маємо піти та хліба купити на двісті динаріїв, і дати їм їсти? А Він їх запитав: Скільки маєте хліба? Ідїть, побачте! І розізнавши, сказали: П'ять хлібів та дві риби. І звелів їм усіх на зеленій праві посадити один біля одного. І розсілись рядами вони, по сто та по п'ятдесят. І Він узяв п'ять хлібів та дві риби, споглянув на небо, поблагословив, і поламав ті хліби, і дав учням, щоб клали перед ними, і дві риби на всіх поділив. І всі їли й наїлися! А з кусків позосталих та з риб назби- рали дванадцять повних кошів. А тих, хто хліб споживав, було тисяч із п'ять чоловіка!

«Хвала Тобі, Господи, Боже наш, царю світу, що даєш нам хліб із землі і забез- печуєш все, що ти створиш». Ця молитва перед прийняттям їжі, якою звер- таються до Бога вже протягом століть, є традиційною для іудаїзму. Ми не знаємо, чи сказав Ісус саме ці слова, коли благословляв п'ять хлібів і дві рибини, якими нагодував п'ять тисяч людей (Марка 6:41), але в історії, яку розглядаємо, безумовно, виявляється істина цієї молитви — Господь забезпечує нас хлібом.

Чудо, описане в Марка 6:35-44, певна річ, є одним із найвідоміших учинків Ісуса, і воно дає нам багато для розуміння особи Спасителя. По-перше, наго- дування п'яти тисяч чоловіків лише п'ятьма хлібами та двома рибинами є неймовірним саме по собі, але якщо порахуємо реальну кількість присутніх там людей, то зможемо сповна побачити всю велич сили нашого Спасителя. Слово, яке перекладене як «чоловіки» у сьогоденішньому уривку, стосується виключно осіб чоловічої статі; це не загальне слово, яке може означати як чоловіків, так і жінок. Таким чином, у наповпі, який перебував тоді з Ісусом, було п'ять тисяч чоловіків, багато хто з них був, напевно, одружений і прийшов разом зі своїми дружинами й дітьми. Тож насправді там було не п'ять тисяч людей, а набагато більше (див. Матвія 14:13-21).

Окрім виявлення великої сили Христа, чудо нагодування п'яти тисяч міс- тить у собі важливі деталі, які розповідають нам про Спасителя. Чудо відбу- лося в «місці безлюдному», тобто в пустелі (Марка 6:31). Саме безлюдні місця Бог часто обирав для того, щоб зустрічатися зі Своїм народом у Старому Заповіті. Мойсей вивів ізраїльський народ у пустелю і був тим, через кого Бог

звертався до Свого народу (Вихід 16:10; 33:11). За часів Мойсея пустеля також була місцем великого чуда, коли Господь дивним чином забезпечував ізраїльтян хлібом і м'ясом (Вихід 16). Тож нагодування п'яти тисяч чоловіків повертає нас до Мойсея та Старого Заповіту й допомагає зрозуміти, що Христос є посередником у Новому Заповіті, який дарує нам прощення гріхів і спадщину вічного життя (Євреїв 9:15). Тому чудо Ісуса полягає не лише в Його любові до людей, хоча йдеться і про це, а й у тому, хто Він є і що Він хоче зробити для Своїх людей.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Напевно, варто зазначити, що Ісус дбав про людей, задовольняючи всі їхні фізичні потреби. Проте ми не повинні оминати увагою богословське значення чуда нагодування п'яти тисяч чоловіків. Чудеса Ісуса спрямовані не лише на задоволення потреб людей, вони дають змогу вважати Його таким, Хто був посланий Богом для нашого спасіння.

Для подальшого вивчення:

Повторення Закону 8

1 Царів 17:1-7

Івана 6:1-15

Об'явлення 2:12-17

Марка 6:45-46: І зараз звелів Своїм учням до човна сідати, і на той бік поплинути до Віфсаїди, раніше Його, поки Сам Він відпустить народ. І Він їх відпустив, та й пішов помолитись на гору.

Ми звикли розуміти пастирські вислови в Писанні як теплі слова заспокоєння. Звичайно, ми можемо їх так сприймати, оскільки в Біблії часто використовується метафора пастиря (наприклад, Псалом 22). Проте описи пастиря й овець також з'являються в контексті військових лідерів. Вони містяться в історії про асирійських полководців у Наума 3:18. В Єзекіїла 37:24 з пастирем порівнюють Ізраїлевого царя, який керував всіма військами народу. Можна навести ще більше прикладів, але суть полягає в тому, що якщо лідерів Божого народу називали пастирями, принаймні що стосується стародавніх євреїв, то це слово, очевидно, вживалося й у значенні військового поводи́ря.

Отже, використання пастирського образу Ісуса в Марка 6:30-44 вказує на те, що народ, який Він нагодував п'ятьма хлібами та двома рибинами, мабуть, сподівався, що Христос очолить військовий переворот проти Римської імперії. У першому столітті в Галилейській та Юдейській пустелях відбулося багато єврейських повстань, які мали за мету скинути ярмо римського панування під військовим командуванням майбутнього месії. Можливо, тому дехто сприймав і Ісуса як воєначальника. Але головний доказ цього припущення народу міститься в Івановому описі нагодування п'яти тисяч. Там ми читаємо, що після цього чуда народ хотів «забрати [Ісуса] силою, щоб настановити царем» (Івана 6:1-15).

Це цілком пояснює, чому Ісус негайно вивів своїх учнів з пустелі, де Він нагодував п'ять тисяч чоловіків (Марка 6:45). Помилкові сподівання народу могли привернути увагу влади задовго до того, коли Ісус закінчить своє земне служіння, тому Він з учнями змушений був піти, перш ніж наповн зчинить більший галас. Однак звернімо увагу, що Ісус не пішов до Віфсаїди з ними, принаймні не спочатку, натомість «Він їх відпустив та й пішов помолитись на гору» (вірш 46). Цей епізод свідчить про важливість молитви у Христовому відданому житті Своему Отцю. Як друга Особа Трійці у вічній спільності зі Своїм Отцем, Ісус знав, що успіх служіння вимагає наполегливої молитви. Це було особливо важливо тоді, коли інші спішили визнати Його царем, так як сапана пообіцяв Йому усі багатства світу (Матвія 4:7-11). У час спокуси і для продовження Свого служіння наш Спаситель звертався до Свого Отця в молитві.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Ісус є не просто прикладом вірності Богу, хоча Він, звичайно, є таким. Тому ми навчаємось від Нього, що тоді, коли стикаємося зі спокусою і потребуємо підтримки в житті та служінні, слід звертатися до Бога в молитві. Якщо ми впокоримось перед Господом і звернемося до Нього за допомогою, Він обов'язково підніме і підтримає нас (1 Петра 5:6).

Для подальшого вивчення:

Псалом 6:9

Приповісті 15:8

Луки 22:40

Ефесян 6:18

Марка 6:47-52: А як вечір настав, човен був серед моря, а Він Сам-один на землі. Коли ж Він побачив, як вони веслуванням мордуються, — бо віпер їм був супротивний, — о четвертій сторожі вночі підійшов Він до них, по морю йдучи, і хотів їх минути. А вони, як побачили, що йде Він по морю, подумали, що то мара, та й стали кричати, бо Його всі побачили та налякались. А Він зараз до них обізвався й сказав їм: «Будьте смілі, — це Я, не лякайтесь!» І ввійшов Він у човен до них, і віпер захих. А вони здивувалися дуже в собі, бо не зрозуміли чуда про хліби, бо серце їхнє було затверділе.

Є багато відмінностей між Євангелієм від Івана та синоптичними Євангеліями (Матвія, Марка і Луки) щодо божественної природи Христа. У Євангелії від Івана Ісус часто прямо стверджує, що Він є втіленим Богом (наприклад, вірш 8:58). Однак у синоптичних Євангеліях майже немає (або й узагалі відсутнє) явного визнання Ісуса як Бога. Ці відмінності дають підстави багатьом ліберальним богословам стверджувати, що Ісус ніколи не визнавав Себе втіленим Богом і що Євангеліє від Івана не можна вважати достовірною історією.

Такі висновки (відсутність у синоптичних Євангеліях інформації про божественну природу Христа) свідчать тільки про те, що Євангелія від Матвія, Марка та Луки не читались уважно. Після ретельного вивчення синоптичних Євангелій стане очевидно, що їхнім авторам було добре відомо про божественність Ісуса і про Його намагання довести, що Він є втіленим Богом. Іншими словами, коли Іван часто вважає за краще розкривати ідентичність Христа, описуючи прямі твердження про Його божественну природу, синоптичні Євангелія, зокрема від Марка, воліють виявляти божественність Ісуса, описуючи дії, які доводять це.

Про один із таких епізодів йдеться в сьогоднішньому уривку. Події відбуваються на Галилейському морі невдовзі після того, як Ісус та Його учні покинули наповп із п'яти тисяч чоловіків, яких Ісус нагодував чудесним чином (Марка 6:45-47). Здійнялася велика буря, яка становила загрозу для життя (вірш 48). Під час четвертої сторожі ночі (від 3 до 6 ранку) всі віпри вгамувались, і Ісус пішов до учнів по воді (вірш 49-51).

Те, що Христос ішов по воді, стало об'явленням Його божественної природи. У Старому Заповіті тільки Бог міг керувати вітром і морем, і в таких уривках, як Йова 9:8, про Нього мовиться, що Він ходить по хвилях або наступає на

них. Пройшовши по воді, Ісус показав, що володіє такими самими здібностями, як і сам Бог, тож, без сумніву, справді наділений божественною природою. Крім того, фраза «це Я», яку промовляє Ісус (вірш 50), є перекладом із грецької *ego eimi*. Саме цю фразу використовує Бог, щоб описати Себе у Виході 3 (у грецькому перекладі єврейської Біблії), а Ісус часто використовує її в Євангелії від Івана. Таким чином, Марка 6:47-52, описуючи дії і слова Ісуса, доводить, що Христос є втіленим Творцем.

Водночас спантеличені учні не усвідомлювали, що відбувається, не через те, що розумово не могли цього збагнути, а через затверділість своїх сердець (вірш 52). Доктор Р. Ч. Спроул у своїх коментарях до Євангелія від Марка пише: «Коли люди не розуміють, Ким насправді був Христос, то річ не в тім, що вони нерозумні, а в тому, що їхні серця непокірні».

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Один із коментаторів зазначає, що просто бути з Ісусом недостатньо для того, щоб сформувавши віру в нашому серці. Це чітко видно зі служіння Христа, бо Юда зрадив нашого Господа навіть після багатьох років, які провів із Ним. Єдиною надією для грішників є «пересадка серця», тобто заміна Богом наших закамянілих сердець, які відмовляються вірити, на такі, у яких пульсуватиме віра в Христа (Єзекіля 36:26). Коли ми молимося за інших, попросімо Бога дати їм те, чого їм найбільше треба, — нові серця.

Для подальшого вивчення:

Йова 38:16

Псалом 76:20

Ісаї 43:16

Івана 6:16-21

ЗЦІЛЕННЯ В ГЕНІСАРЕТІ

Марка 6:53-56: Перепливши ж вони, прибули в землю Генісаретську й причалили. І, як вони повиходили з човна, люди зараз пізнали Його, і порозбігались по всій тій околиці, і спали на ложах недужих приносити, де тільки прочули були, що Він є. І куди тільки Він прибував — до сіл, чи до міст, чи до осель, — клали недужих на майданах, і благили Його, щоб могли доторкнутись хоч краю одежі Його. І хто тільки до Нього доторкувався, той був уздоровлений!

Розташований на захід від Галилейського моря, Генісарет був родючим регіоном, центром якого було однойменне місто. Спосовно вступу до сьогоденішнього уривка коментатори зазначають, що місце пристані човна Ісуса та учнів свідчить про те, що сильні вітри, про які згадано в Марка 6:45-52, очевидно, змінили початковий курс судна. Підстава для таких думок коментаторів полягає в тому, що Генісарет розташовувався на іншому боці Галилейського моря, ніж Віфсаїда, куди спершу направлялися учні (вірш 45). Коли вони перебували на шляху до Віфсаїди, велика буря розвернула їх так, що вони опинилися в Генісаретській місцевості.

Якщо Ісус та учні мали надію залишитися інкогніто в Генісареті, то вона зникла, як тільки вони почали подорожувати тією місцевістю. Марко розповідає, що, впізнавши Ісуса, люди приводили до Нього своїх хворих друзів та членів сім'ї зі всієї місцевості. Можна припустити, що багато хто з тих, кого приносили до Ісуса, були тяжко хворими, бо навіть не могли встати з власних ліжок, щоб самостійно добратися до Спасителя (вірші 54-55).

Навіть попри те, що багато людей із Генісарета раніше не бачили Ісуса, вони змогли впізнати Його, тому що звістка про Його зцілення розлетілася далеко за межі Назарета, Капернаума та інших міст, де Він служив. Його гучна слава спонукала дедалі більше людей приходити до Нього по допомогу, а новини про Його служіння доходили навіть до Єрусалима, про що зазначено у вірші 7:1. Звичайно, це спричинило побоювання релігійних лідерів, що може спалахнути народне повстання проти Риму. Це може слугувати поясненням того, чому вони так протистояли Ісусу. У будь-якому разі жителі регіону Генісарет бачили у Христі лише блиск надії. Вони вірили у власне зцілення, навіть якщо все, що вони могли зробити, це доторкнутися до краю Його одежі (6:55-56), тобто до китиць, які законослухняні євреї пришивали собі на одяг як нагадування про Божі заповіді (Числа 15:37-41). Те, що Ісус їх носив, демонструє, що дотримання Закону Божого було важливим для Нього.

Зцілення від дотику до Ісусової одежі нагадує нам історію жінки з постійною кровотечею і, як і в тій ситуації, віра мешканців Генісарета, мабуть, була поєднана з різними забобонами (Марка 5:24-34). Попри це, сила її не в чистоті, а в об'єкті, тому, повіривши в Христа, люди зцілювалися (6:56). Ісус знову відгукнувся на потреби страждених, які прийшли до Нього по допомогу.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Ми повинні бути обережними, щоб не бачити в Ісусі лише чудотворця, метою Якого є тільки наше фізичне зцілення. Незважаючи на це, ми повинні вірити, що Христос може зцілити нас, коли ми шукаємо Його. Безперечно, Він має суверенне право визначати, кого, коли і як Він зцілить, але будьте певні, що Ісус може зцілити нас і часто робить це, коли ми просимо Його.

Для подальшого вивчення:

Буття 20

Вихід 15:26

Луки 4:38-41

Якова 5:16

Марка 7:1-4: І зібрались до Нього фарисеї та деякі з книжників, які прибули із Єрусалиму, і побачили, що деякі з учнів Його їли хліб руками «нечистими», цебто невмитими. Бо фарисеї й усі юдеї, зберігаючи передання старших, не їдять, як спаранно не вимиють рук; а вернувшись з ринку, вони ні їдять, поки не вмиються. Багато є й іншого, що вони прийняли, щоб додержувати: миття чаш, і глеків, і мідяного посуду.

Коментатори вважають, що Марко написав своє Євангеліє для поган, причому багато вчених стверджує, що він особливо переймався долею християн, які проживали поді в Римі.

Для таких припущень є багато причин, зокрема у Марка 7:1-4 вказано на намір Марка спілкуватися з поганами. У віршах 3-4 йдеться про певні традиції, яких дотримувалися фарисеї та інші євреї першого століття щодо миття рук. Оскільки ця практика була добре знайома для євреїв, їм не було потрібно жодних пояснень. Однак якщо Марко написав своє Євангеліє переважно для поган, то таке пояснення мало сенс. Погани здебільшого не знали єврейських звичаїв і потребували певних плуначень.

Під час вивчення віршів 5-12 ми побачимо, що єврейські традиції були проблемними, бо їм надавали статусу Слова Божого. Однак саме існування таких звичаїв дає нам можливість прохати порозмірковувати над поняттям традиції як такої. Як протестанти, ми іноді бачимо це слово й одразу займаємо захисну позицію, бо неодноразово були свідками того, як традиції використовували для заперечення Слова Божого та для того, щоб зв'язати наше сумління законництвом. І все-таки важливо усвідомити, що звичай сам собою може бути нейтральним або навіть хорошим. У деяких церквах прийнято щонеділі вранці об 11 годині зустрічатися для поклоніння Господу, і це не є ані добре, ані погано. Зазвичай традиція відображає розсудливе мислення церковних лідерів. Такі звичаї, як апостольський символ віри чи Вестмінстерське визнання віри, є добрими, оскільки вони можуть допомогти нам краще зрозуміти Слово Боже. Ми всі вносимо певну традицію в читання Писання, слухання проповіданого Божого Слова тощо. Це може бути обґрунтовано Біблією або ж бути несвідомим припущенням чи навіть хибним переконанням. Але якщо ми не знаємо своїх традицій, ми ніколи не зможемо виправити їх Словом Божим.

Традиції можуть стати обтяжливо законницькими і бути ворогом правдивої біблійної доктрини, але варто зазначити, що вони рідко формуються з цим наміром. Єврейські звичаї виникли не з бажання завдати духовної шкоди

людям, а з бажання допомогти їм не порушувати Божий закон. Але згодом люди почали прирівнювати свої традиції до Писання, що спричинило духовну катастрофу.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Людські традиції, включно з роздумами церкви над Словом Божим, можуть бути корисними. Однак їм ніколи не слід надавати статусу божественного одкровення. Якщо ж таке стається, ми потрапляємо в пастку законництва, коли Писання вже не може виправити нас. Цінуймо традицію тоді, коли вона є корисною, але не прирівнюймо її до божественного одкровення.

Для подальшого вивчення:

Рут 4:1-12

Галатів 1:14

ТРАДИЦІЇ ПРОРОКІВ І АПОСТОЛІВ

Марка 7:5-8: І запитали Його фарисеї та книжники: «Чому учні Твої не живуть за переданням старших, але хліб споживають руками нечистими?» А Він їм відказав: «Добре пророкував про вас, лицемірів, Ісає, як написано:

"Оці люди устами шанують Мене,
серце ж їхнє далеко від Мене...
Та однак надаремне шанують Мене,
бо навчають наук — людських заповідей".

Занехавши заповідь Божу, передань людських ви тримаєтесь: обмиваєте теги та чаші, і багато такого подібного й іншого робите ви».

У Марка 7:1-4 ми читаємо про традиції омивання рук та посуду, яких дотримувалися фарисеї та книжники, й із сьогоднішнього уривка переконуємося, що ці звичаї стали предметом суперечок між прихильниками цих єврейських сект та Ісусом. Коли фарисеї та книжники запитали, чому Ісус і Його учні не мили рук згідно з їхніми традиціями, Господь засудив їх як лицемірів, які відкинули заповіді Божі заради людських (вірші 5-8).

Значення Ісусових слів, які містяться в сьогоднішньому уривку, не одразу зрозуміле, але далі в Марка 7 ми ознайомимося із деякими вченнями фарисеїв та книжників, які відкидали Господні заповіді. Фрагмент, який розглядаємо зараз, подає лише загальний принцип: підкорятися людським традиціям означає ігнорувати або порушувати Божий закон. Як уже було зазначено на попередніх заняттях, не натхненні Богом традиції не завжди є поганими і насправді можуть бути корисними. Але коли людські звичаї змушують нас порушувати Боже Слово, їх потрібно відкидати.

Іншими словами, Ісус у Марка 7:5-8 пояснює, що Божі звичаї витісняють всі людські. Ми називаємо їх Божими традиціями, тому що апостоли іноді посилаються на своє вчення як на «традицію» або «традиції», що є перекладом грецького слова *paradosis* (наприклад, 2 Солунян 3:6). Слово *paradosis* означає щось, що передається. Апостоли отримали Божі традиції від Святого Духа і навчали їх, передаючи і довіряючи їх Церкві, унікальним завданням якої було зберігати та поширювати їх серед усіх людей. Важливо, що ці апостольські традиції, натхненні Богом, позбавлені нечіткого чи невизначеного змісту і дані нам сьогодні у вигляді Нового Заповіту (2 Тимофія 3:16-17). У ширшому розумінні

все божественне одкровення можна розглядати як Божу традицію, тому ми можемо справедливо говорити про звичай пророків, які існують у вигляді Старого Заповіту. Нині Богом напхнена традиція міститься тільки у священному Писанні.

Засудження Ісусом тих, хто замінював Божу традицію – Слово Боже – людською, нагадує нам, що ми повинні зіставляти своє вчення і практики з тим, що говорить Писання. Коли між ними виникає конфлікт, треба змінити своє вчення і практики, а не пристосовувати Писання до наших традицій.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Можна легко засуджувати фарисеїв за їхні звичай, але, як зазначає у своїх коментарях до Євангелія від Марка доктор Р. Ч. Спроул: «Спокуса додавати до Божого закону не припаманна лише фарисеям. Ми щодня стикаємося з цим у християнському житті». Тому ми покликані зіставляти свої вірування та дії з Писанням. Це допоможе нам бути вірними у послуху Господеві і не стати законниками.

Для подальшого вивчення:

Повторення Закону 12:32

Єремії 6:19

1 Коринтян 11:2

2 Солунян 2:15

ЗНЕЩІНЕННЯ БОЖОГО СЛОВА

Марка 7:9-13: І сказав Він до них: «Спритно відкидаєте ви заповідь Божу, аби зберегти своє передання. Бо Мойсей наказав: "Шануй батька свого та матір свою", та: "Хто злорічить на батька чи матір, нехай смертю помре". А ви кажете: "Коли скаже хто батьку чи матері: Корван, чи дар Богові те, чим би ти скористатись від мене хотів, то вже вільно йому не робити нічого для батька чи матері", порушуючи Боже Слово вашим переданням, що його ви самі встановили. І багато такого ви іншого робите».

Ревність без знання може становити велику духовну небезпеку в житті людини, і бачимо, як це проявляється в суперечках Ісуса з фарисеями та книжниками стосовно їхніх небіблійних традицій. Ніхто не може сумніватися в ревному дотриманні цими сектами Божого закону. Вони дуже переймалися тим, щоб не порушувати Божих заповідей, тому встановили так звану «огорожу навколо закону». Ця «огорожа» складалася з різних правил, призначених для того, щоб забезпечити дотримання закону Мойсея. Вони обґрунтовували це тим, що люди, безумовно, не чинитимуть переступів, якщо дотримуватимуться цих додаткових норм. Класичний приклад — система кошерних законів іудаїзму (сучасний іудаїзм ґрунтується більше на традиціях рабинів, ніж на Старому Заповіті). У Виході 23:19, 34:26 і Повторенні Закону 14:21 написано: «Не будеш варити ягняти в молоці матері його». З плином часу із метою дотримання цієї заповіді розвинувся кошерний закон про те, що молочні та м'ясні продукти не можна споживати разом. Урешті-решт, якщо ніколи не ставити м'ясо та молоко поруч, то, звичайно, ніхто навіть випадково не зварить ягня в молоці його матері.

Ця додаткова норма є досить законною, але ще гіршими є правила, які зрештою призводять до прямого порушення заповідей. Законництво — це неабияка проблема, бо занадто ревне ставлення до закону може спричинити несвідоме його порушення. В одній із традицій фарисіїв, правилі Корвана, про яке Ісус згадує в сьогоденньому уривку, був хороший задум — жертвувати дари для храму, але його перетворили на засіб порушення Божого закону. Один із коментаторів порівнює правило Корвана із сучасною практикою відкладеного дарування, що дозволяє особам передавати майно та інші подарунки іншій особі у випадку своєї смерті, розпоряджаючись ними до того часу. Згідно з правилом Корвана, євреї могли пожертвувати частину своїх статків храму, до

якого вона переходила у володіння після смерті власника, але за життя останній міг вільно розпоряджатися цим майном і жити з його доходів.

Саме собою таке правило не було поганим, радше навпаки. Проблема полягала в тому, що фарисеї та книжники дозволяли людям використовувати правило Корвана, щоб уникнути своїх зобов'язань перед іншими частинами закону. Відповідно до цього правила, чоловіки та жінки, які віддавали храму таку пожертву, були звільнені від обов'язку підтримувати своїх батьків похилого віку. Це, своєю чергою, було порушенням Божого наказу шанувати своїх батька та матір (Марка 7:9-13).

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Метью Генрі зауважує, що «шкода від накладення покарання полягає в тому, що занадто часто ті, хто ревно відстоює його, не особливо відповідально ставляться до основних обов'язків віри і можуть легко ухилятися від них». Подібно до фарисеїв, ми можемо бути уважними в чомусь доброму, але необов'язковому (віддаючи додаткові дари храму), таким чином порушуючи Божий закон. Будьмо ревними у дотриманні Божого закону, але не даваймо цій ревності перерости в законність, яка змушуватиме нас порушувати його.

Для подальшого вивчення:

Вихід 20:12

Приповісті 23:22

Матвія 15:1-9

Ефесян 6:1-3

Марка 7:14-19: І Він знову покликав народ і промовив до нього: «Послухайте Мене всі, і зрозумійте! Немає нічого назовні людини, що, увіходячи в неї, могло б опоганити її; що ж із неї виходить, — те людину опоганює. Коли має хто вуха, щоб слухати, — нехай слухає!» А коли від народу ввійшов Він до дому, тоді учні Його запиталися в Нього про припчу. І Він їм відказав: «Чи ж і ви розуміння не маєте? Хіба ж не розумієте ви, що все те, що входить іззовні в людину, — не може опоганити її? Бо не входить до серця йому, але до живота, і виходить назовні, очищуючи всяку їжу».

Відповідаючи на запитання, чому учні не мили руки перед споживанням їжі, Ісус вказав на серйозну помилку: часто ми ставимо людські традиції вище за Божий закон. Ніхто не міг би звинуватити фарисеїв та книжників у відсутності ревності до Мойсеевих заповідей, бо система норм, яку склали ці секти, була вмотивована їхнім бажанням допомогти людям не порушувати Божий закон. Однак, як ми переконалися, вони були сповнені ревності без справжнього знання та послуху. Врешті, люди зберігали ці усні традиції, але порушували закон. Таким чином, фарисеї та книжники виявляли лицемірство, зображаючи себе слухняними євреями. Допримуючись своїх небіблійних звичаїв, вони зневажали Божий закон (Марка 7:1-13).

Нам не зрозуміло, чому Господь саме так відповів фарисеям, почувши їхнє запитання про миття рук. Урешті-решт, у тому, що ми читали досі, нічого не йшлося про омивання рук чи чистоту загалом. Сьогоднішній уривок відповідає на ці запитання. Після осуду фарисейських традицій Ісус навчав, що справжня чистота стосується не зовнішнього, того, що входить у наше тіло, а того, що виходить зсередини (вірші 14-15). Звідси випливає, що фарисеї та книжники настільки сконцентрувались на своїх стандартах тілесної чистоти, що зрештою почали ігнорувати Господній задум щодо справжньої моральної чесноти.

Христос навчав учнів, що їжа та інші зовнішні речі не можуть зробити людину чистою чи нечистою (вірші 17-19). Йдеться про наявність у законі Мойсея правил, якими визначено так званих чистих для євреїв тварин (див., наприклад, Левит 11). Життя Ізраїлю повинне було відрізнятися від життя сусідніх націй, і однією з різючих відмінностей була їжа. Але ці нечисті речі не слід було розглядати як такі, які могли б назавжди й безповоротно зробити людину нечистою перед Богом. Про це йдеться в самих законах про їжу. Адаже

церемоніальна нечистота, пов'язана з їжею, була тимчасовою, її часто можна було позбутися протягом дня (Левит 11:27-28).

Мета створення законів щодо їжі, як і решти норм, та виникнення інших обрядів полягала в тому, щоб навчити грішників важливого уроку – Божі правила щодо чистоти стосуються всіх сфер життя і є настільки вимогливими, що ми самі не можемо зробити себе чистими. Тільки Він може нас очистити, але це вимагає радикальної зміни – нового серця.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Бог не переймається насамперед зовнішніми речами – Його найбільше хвилює наше серце. Зовнішні дії часто виявляють внутрішній стан, але правдою також є те, що ми можемо діяти у спосіб, який суперечить нашим істинним переконанням. Як послідовники Христа, ми повинні не тільки чинити правильно, а й робити це з відповідною мотивацією – щоб прославити Бога.

Для подальшого вивчення:

Псалом 50:9

Єзекіїля 37:23

Римлян 14:17

1 Тимофія 4:1-5

Марка 7:20-23: А далі сказав Він: «Що з людини виходить, — те людину опоганює. Бо зсередини, із людського серця виходять лихі думки, розпуста, крадіж, душогубства, перелюби, здирства, лукавства, підступ, безстыдства, завидюче око, богозневага, гордоці, безум. Усе зло це виходить зсередини, — і людину опоганює!»

У різних епізодах чотирьох Євангелій Ісус критикує поверхнєве поняття гріха, яке зводить його до зовнішніх дій та порушень букви закону. Наприклад, у Нагірній проповіді Христос виправляє помилкове тлумачення десяти заповідей, які зводили порушення законів проти вбивства та перелюбу до фізичного вбивства людини та сексуальних стосунків поза шлюбом. Ісус показує, що хоча ці закони містять такі заборони, ми їх не дотримуємося уже поді, коли робимо те, від чого виникають саме вбивство та перелюб. Якщо ми ненавидимо інших чи пожадаємо інших у своєму серці, ми порушуємо ці заповіді, навіть якщо ніколи не вбили когось чи не мали з кимось інтимних стосунків (Матвія 5:21-30).

Ісусова розмова з книжниками та фарисеями, яка міститься в Марка 7:1-23, також показує, що гріх є глибинним. Вірші 20-23 — це кульмінація цього уривка, який починається із запитань фарисеїв та книжників про те, чому учні не дотримувалися традиції омивання рук, яка, згідно з віруваннями, очищала людей. Наприкінці Христос пояснює, що чистота стосується насамперед внутрішнього стану. Стан серця людини визначає її чистоту, бо саме воно є джерелом всякої нечистоти. Перед вчиненням чогось гріховного думка про це має спочатку зародитися у серці, яке тут зображене як символ контролю всього, що робить людина (вірш 21). Їжа, яку споживає людина, чи чистота її рук не мають жодного стосунку до стану її серця. Це зовнішні, церемоніальні речі, метою яких було вказати євреям на їхню цілковиту гріховність, а не слугувати показником їхньої моральної чистоти. Вони ніколи не мали бути постійними для Божого народу, а повинні були минути з приходом Нового Заповіту (вірш 19).

Таким чином, Ісус нагадує нам, що гріх великою мірою — це проблема серця. Святі вчинки виходять від освячених сердець, які були відділені від Святого Духа та очищені Ним. У своїх коментарях до Євангелія від Марка доктор Р. Ч. Спроул пише: «Дії людини визначаються тим, що вона тримає у своєму серці. Якщо воно є злобним, то в людини з'являтимуться злі думки, перелюб, блуд, вбивство, крадіжка, зажерливість та інші гріхи, які Ісус тут перелічує. Ані

вживання певної їжі або утримання від неї, ані омивання рук не змінять цей список навіть на йоту. Потрібно очистити серце».

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Ми не можемо виправдати зовнішні гріхи, кажучи, що в нашому серці не було проблеми, бо якби так було, то ми би не грішили. Попри це, ми повинні визнати, що гріх і святість по своїй суті є питаннями стану серця. Можна вдавати із себе святого перед іншими, але ніколи не вдасться обманути Бога. Молімося за очищення наших сердець, щоб ми могли жити в справжній святості перед Господом.

Для подальшого вивчення:

Повторення Закону 6:5; 10:12-22

Єремії 4:4

Римлян 2:29

ІСУС ВІДВІДУЄ ТИР І СИДОН

Марка 7:24-26: І встав Він, і звідти пішов у землю тирську й сидонську. І, ввійшовши до дому, Він хотів, щоб ніхто не довідався, та не міг утаїтись. Негайно бо жінка одна, якої дочка мала духа нечистого, прочула про Нього, і прийшла, та й припала до ніг Йому. А ця жінка грекиня була, родом сирофінікіянка. Вона стала благати Його, щоб із дочки її демона вигнав.

Нечистота і пояснення того, що означає бути чистим перед Господом, були темою розмови Ісуса з книжниками та фарисеями, описаній у Марка 7:1-23. Як ми переконалися, книжники та фарисеї помилялися, вважаючи такі традиції, як миття рук, важливішими за Слово Боже, тим самим залишаючи поза увагою справжнє значення чистоти, на яке вказував євреям закон Мойсея. Чистота перед Господом є моральним питанням, і тому вона досяжна лише для чистих серцем. Після приходу Ісуса правила, що стосувалися церемоніальної нечистоти, зокрема кошерні закони, стали необов'язковими для Божого народу. Бог є Господом усіх сфер життя, і тому жоден грішник не може відповідати Його ідеальним стандартам. Такі правила вказували людям на Ісуса, у них не йшлося, що якась їжа може бути нечистою; таким чином, коли прийшов Ісус (як виконавець закону), Божий народ був звільнений від необхідності дотримуватися певних вимог у їжі (див. Матвія 5:17).

Марко розповідає, що після цієї розмови Ісус з учнями пішов з Галилеї «у землю тирську й сидонську» (Марка 7:24). Євангеліст не пояснює, чому Христос це зробив, але можна припустити, що так Господь намагався уникнути загрози переслідування та смерті ще до задалегідь встановленого часу. Один із коментаторів гадає, що Ірод Антипа, вважаючи Ісуса своїм воскреслим старим ворогом Іваном Хрестителем, хотів схопити нашого Спасителя. У будь-якому разі Тир і Сидон були поганськими містами, тому Ісус з учнями прибув у ті землі, які більшість євреїв вважали нечистими. Регіон, у якому були розташовані ці міста, довгий час заселяли погани, які чинили спротив євреям. Наприклад, нечестива цариця Єзавель, яка закликала Ахава поклонятися фальшивому богу Ваалові та переслідувала пророка Іллію, була дочкою сидонського царя (1 Царів 16:31-32).

Галилея, яка мала бути дружньою до Ісуса, єврейського Месії, виявилася ворожою через вплив фарисеїв та книжників. Тир і Сидон, які мали бути ворожими до Христа, зважаючи на історію Божого народу, були набагато більш дружніми до Нього. Таким чином, бачимо, що інші народи значно легше увіру-

вали в Ісуса, ніж євреї (Марка 7:24-8:10). Варто визнати, що найшвидше повірили в Христа ті люди, від кого ми менш за все цього сподівалися. Така Божя мудрість.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Те, що Ісус пішов у регіон, який, як очікувалося, вороже налаштований до Нього, є повчальним для нас. Не варто уникати тих, хто, на наш погляд, не повірить у Євангеліє. Проповідувати їм слід із вірою, що Господь змінить їхні серця. Ми повинні доносити євангельську істину всім людям, а не лише тим, хто, на нашу думку, дійсно повірить в Ісуса.

Для подальшого вивчення:

Єзекіїля 28:22

Матвія 11:20-24; 28:18-20

Дії 10

Марка 7:27-30: А Він їй сказав: «Дай, щоб перше наїлися діти, — не годиться бо хліб забирати в дітей, і кинути щенятам!» А вона Йому в відповідь каже: «Так, Господи! Але навіть щенята їдять під столом від диячих кришок...» І Він їй сказав: «За слово оце йди собі, — демон вийшов із твоєї дочки!» А коли вона в дім свій вернулася, то знайшла, що дочка на постелі лежала, а демон вийшов із неї.

Ісус подався до пирської та сидонської землі, щоб на деякий час відійти від служіння в Галилеї, але незабаром з'ясувалося, що це було неможливо. У Марка 7:24 зазначено, що наш Господь «не міг утаїтися». Звістки про Його служіння поширилися далеко за межі Землі Обіпваної по знаних поганських землях, і язичники шукали Його, хоча, безумовно, навряд чи мали робити це, принаймні з погляду звичайних людей.

Перша язичниця, про яку Марко згадує, розповідаючи про подорож нашого Господа до Тира та Сидона, — це сиропінікіянка, яка просила Ісуса вигнати демона зі своєї дочки (вірші 25-26). Під час цієї зустрічі Ісус не одразу відповів «так» на прохання жінки. Напомість Він назвав її «щеням», яке не заслужило хліба, що належав дітям (вірш 27). Цей епізод є відображенням загального уявлення євреїв першого століття про язичників як про «щенят». Євреї не вкладали в цю назву позитивного змісту, оскільки собак вважали нечистими тваринами. Їх не тримали як домашніх тварин, тому більшість із них були дикими волоцюгами (Приповіді 26:11, Єремії 15:3).

Але, вживаючи слово «щеня», чи мав Ісус на увазі те, що Він думав про поган так само, як і більшість євреїв свого часу? Ні. Ми побачили, що Христос не підтримував усних традицій євреїв щодо чистоти та нечистоти (Марка 7:1-23), тому Він, звичайно, не дотримувався їхніх традицій щодо нечистоти, властивій поганам. Також грецьке слово, яке перекладене як «щенята» в Марка 7:27-28, вжите у зменшувально-пестливій формі й стосується маленьких собак, яких деякі євреї тримали як домашніх тварин. Нарешті, жінка не розглядала слова Ісуса як наказ їй піти геть. Її відповідь полягала в тому, що щенята могли харчуватися залишками їжі зі столів дітей (вірш 28).

Зауважте, що жінка нічого не вимагала від Ісуса. Вона не заперечувала свого статусу «щеняти», радше вказала на реальність того, що відбувалося в тих єврейських домах, де тримали собак. Саме тому Ісус похвалив її віру (вірш 29). Ця зустріч допомагає нам зрозуміти місце євреїв та поган у Божому Царстві. Діти, євреї, першими почули звістку про Боже Царство, а потім про нього

дізналися щенята — язичники. Ця жінка-язичниця усвідомила правдивість цього плану. Вона не просила про перше місце, але вірила, що Христос прийшов і заради неї також.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

У сьогоднішньому уривку сиропінікіянка була рада отримати «крихти царства». У своїх коментарях до Євангелія від Марка доктор Р. Ч. Строул пише: «Доброю звісткою є те, що в безмірній милості та благодаті, що приходить до нас із Божих рук, наскільки б ми не були задоволені крихтами, Він не хоче давати нам тільки рештки. Він безмірно виливає Своє благословення на нас».

Для подальшого вивчення:

Вихід 22:31

Матвія 15:21-28

Дії 17:10-15

Римлян 1:16

ЗЦІЛЕННЯ ГЛУХОГО

Марка 7:31-35: І вийшов Він знов із країв пирських і сидонських, і подався шляхом на Сидон над море Галілейське, через околиці Десятимістія. І приводять до Нього глухого немову, і благають Його, щоб руку на нього поклав. І взяв Він його від народу самого, і вклав пальці Свої йому в вуха, і, сплюнувши, доторкнувся його язика. І, на небо споглянувши, Він зіпхнув і промовив до нього: «Еффата»; цебто: «Відкрийся!» І відкрилися вуха йому, і пупо його язика розв'язалось нетайно, і він став говорити виразно!

Апостола Павла часто називають головним місіонером язичників через те, що Бог дав йому особливе покликання — проповідувати серед поган (Дії 9:15). Однак, служачи язичникам, Павло лише наслідував приклад Спасителя, бо Ісус також проповідував їм, хоча його основна увага була спрямована на донесення євангельських істин єврейському народу. Згадуючи служіння Христа серед поган, яке описане в Марка 7:24-8:10, напропаємо на історію про зцілення Ісусом глухого, яка відбулася в Десятимісті. Якщо брати за основу маршрут, описаний у Марка 7:31, Ісус подолав близько 120 миль, щоб добратися до Десятимісті, і те, що Він там зробив, мало велике значення не тільки для здоров'я глухого чоловіка, але й для нашого розуміння Христової місії.

Mogilalos, грецьке слово, вжите для опису стану здоров'я глухого, з'являється лише в одному епізоді Біблії — Ісаї 35:5-6. Ісаї 35 іде слідом за серією передбачень, у яких пророк передвіщає покарання для націй і міст, зокрема Тира (розділ 23), Єрусалима (розділ 28) та Едома (розділ 34). Після знищення цих земель (Ісаї 35) гряде велике відновлення, яке супроводжуватиметься вічною святістю та безмежною радістю. Серед чудес, про які згадано, — зцілення глухих і німих, тих, хто страждає від *mogilalos* (вірші 5-6). Уздоровивши глухонімого чоловіка, Ісус довів, що настала ера відродження, прийшло спасіння і тепер Бог відновлюватиме світ через Свого Сина.

Щоб уздоровити цього чоловіка, Ісус вклав пальці в його вуха та, сплюнувши, доторкнувся до його язика (Марка 7:33-35). Багато хто цікавився, чому Христос так зробив. Дехто припускає, що це був знак, який дав язичнику додаткову впевненість у тому, що Ісус справді зцілив його, бо іноді погани використовували такі методи для uzдоровлення людей. Інші кажуть, що такі дії передвіщають проливання Христової крові, яка принесе повне відновлення не тільки нашим душам, а й нашим тілам на нових небесах і землі. Ми не можемо бути впевненими, що якийсь із цих припущень є правильним. Тому погоджуємося зі словами Жана Кальвіна щодо цього уривка: «Здоровомислячі читачі

будуть задоволені даром, який ми отримуємо від Христа у відповідь на наші молитви, — здатністю мовити і слухати; бо Він виливає Свою силу в наші уста і відкриває наші вуха Своїми пальцями».

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Євангелія не завжди розповідають про всі причини, чому Ісус діяв так, а не інакше, але нам і не потрібно знати всієї цієї інформації, щоб довіряти Христу. Достатньо бути переконаним у тому, що Він є втіленим Божим Сином і що навіть коли Він робить те, що здається нам дивним, Його мудрість править усім. Ми можемо довіряти Йому, навіть коли Він робить те, чого ми не розуміємо.

Для подальшого вивчення:

Єремії 30

Івана 9:1-7

Марка 7:36-37: А Він їм звелів, щоб нікому цього не розповідали. Та що більше наказував їм, то ще більш розголошували. І дуже всі дивувалися та говорили: «Він добре все робить: глухим дає чути, а німим — говорити!»

Раніше, після того, як Ісус уздоровив одержимого демоном у Десятимісті, Господь сказав цьому чоловікові йти і розказати про все те, що Бог зробив для нього (Марка 5:1-20). Проте під час другого періоду служіння Ісуса в Десятимісті наш Господь наказав тим, хто був свідком зцілення глухих, не розголошувати про це чудо (7:31-36а). Це змушує задуматися над тим, чому Ісус хотів, щоб іншим поганам розповіли лише про одне з Його чуд.

Відомо, що коли Ісус служив серед євреїв, Він часто наказував їм не говорити про Нього іншим (1:40-44; 8:27-30; 9:1-9). Неважко зрозуміти причини цього. Що більше людей чули про діяння Ісуса, то важче було Йому відкрито служити в містах, які Він прагнув відвідати (1:45). Крім того, у першому столітті євреї переважно сподівалися, що Месія буде царем-завойовником, який повалить владу Риму над Палестиною. Якби Ісуса повсюди визнавали Месією, це могло б додати людям революційного запалу і змусити римлян заарештувати Христа ще до того, як настане час для Його розп'яття. Проте язичники, які жили в Десятимісті, не мали таких очікувань. Тому пояснення того, чому Ісус наказав людям мовчати після того, як відновив слух та мовлення глухому, слід шукати в іншому.

Можливо, Ісус усе ще намагався не привертати увагу Ірода Антіпи, який керував частиною території, суміжної з Десятимістям, і який, напевно, намагався би вбити Ісуса, оскільки вважав, що Той був його запеклим ворогом — воскреслим Іваном Хрестителем (6:14-29). Один із коментаторів також припускає, що Ісус заборонив людям говорити про зцілення глухонімого, тому що не хотів, щоб люди неправильно зрозуміли Його мету. Легко було прийти до Ісуса, шукаючи вирішення своїх фізичних проблем, але Христос не був джином, який виконував усі бажання. Він прийшов, щоб очистити Свій народ від гріха (10:45); істинна віра взиває до Нього для спасіння, а не лише для фізичного зцілення чи отримання порції Його сили (див. Дії 8:9-24). Застерігаючи людей не розказувати іншим про Його чудеса, Ісус допомагав їм не забути про головну причину Його приходу.

В усякому разі жителі Десятимістя не послухали Христа й розказали, що Він «добре все робить» (Марка 7:37). Звичайно, що так, бо, як втілений Бог, усе, що Він робить, є дуже добрим (Буття 1:31).

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Жителі Десятимістя, звичайно, повинні були послухатися Господа, але вони мали рацію в тому, що Ісус усе робить добре. Ми підтверджуємо цю істину щоразу, коли дякуємо Господу за Його добрі дари та насолоджуємося Його творінням. Ніколи не забуваймо віддавати Богу славу за Його діла, бо все, що Він робить — це справді дуже добре.

Для подальшого вивчення:

Йова 37:14-16

Псалом 91

Даніїла 4:31-34

Івана 10:22-42

НАГОДУВАННЯ ЧОТИРЬОХ ТИСЯЧ

Марка 8:1-10: Тими днями, коли було знову багато народу, а їсти не мали чого, покликав Він учнів Своїх та й промовив до них: «Жаль мені тих людей, що вже три дні зо Мною знаходяться, та їсти не мають чого. А коли відпущу їх голодних до їхніх домівок, то ослабнуть у дорозі, бо деякі з них поприходили здалека». І відказали Йому Його учні: Звідки зможе хто нагодувати їх хлібом отут у пустині? А Він їх запитав: Скільки маєте хліба? Вони ж повідомили: Семеро. Тоді Він народу звелів на землі посідати. І, взявши семеро хліба, віддавши подяку, Він поламав і дав учням Своїм, щоб роздати. А вони роздавали народові. І мали вони трохи рибок; і Він їх поблагословив, і роздати звелів також їх. І всі їли й наїлися, а з позосталих кусків сім кошів назбирали... А їдців було тисяч з чотири! І увів Він негайно до човна з Своїми учнями, та й прибув до землі Далманутської.

У Марка 8:1-10, уривку, обраному для сьогоднішнього вивчення, описане чудо, яке, як стверджує багато критиків, є просто іншим переказом історії про нагодування п'яти тисяч, яку Марко вже розповідав (6:30-44). Таким чином, вони стверджують, що Марко або припустився помилки, ще раз розказавши про одне з чудес Ісуса, або вигадав цю історію, щоб зацентрувати на тому, що Ісус забезпечує потреби як євреїв, так і поган. Звичайно, оскільки в Марка 6:30-44 йдеться про те, що Ісус нагодував євреїв, а Марка 8:1-10 є розповіддю про те, як Ісус нагодував поган, ці два уривки показують, що Христос задовольняє потреби всіх людей. Однак це не означає, що Марко вигадав одну з цих історій.

Хоча існує багато подібностей між Марка 6:30-44 і 8:1-10, між цими уривками також є різочі відмінності. Наприклад, у 8:1-10 наповн набагато менший за чисельністю і складався з чотирьох тисяч людей, тоді як у 6:30-44 було п'ять тисяч чоловіків. Ці чоловіки були зі своїми сім'ями, тому загальна кількість нагодованих того разу набагато перевищувала п'ять тисяч чоловік. Крім того, слід зауважити, що у 8:1-10 йдеться про сім хлібів, а у 6:30-44 — про п'ять. Проте, як зазначає Р. Ч. Спроул у коментарях до Євангелія від Марка, вирішальним чинником того, щоб розглядати ці два уривки як дві різні історії, є те, що Ісус називає їх різними подіями в Марка 8:14-21.

Христос, живий хліб із неба, дає поживу всім, хто приходить до Нього, незалежно чи це євреї, чи поганин. Підтвердженням цієї тези є те, що Ісус помножив хліб і для євреїв, і для поган (Марка 8:1-10; див. Івана 6:22-59). Попри те, що сам Ісус підтримує нас як Божий народ, ми часто не спішимо вірити в Нього.

Це також проілюстровано в сьогоднішньому уривку, коли учні сумніваються в тому, що Ісус нагодує людей, хоча вони повинні б бути більш упевнені в цьому, знаючи, що Ісус раніше нагодував п'ять тисяч (Марка 8:4). Подібно до учнів ми надто швидко концентруємося на наявних перешкодах і розглядаємо їх як нездоланні, незважаючи на те, що не раз переконувалися в Божій силі раніше. У такому разі варто звернути увагу на коментарі Жана Кальвіна: «Не існує такого дня, коли б подібна байдужість не закрадалася до нас; тож слід бути обережними, щоб не дозволити нашому розуму відвернутися від розмірковувань над божественними благами, щоб досвід минулого спонукав нас очікувати в майбутньому тієї самої допомоги, яку Бог вже колись дарував нам».

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Іноді ми сумніваємося в тому, що Господь турбується про нас і здатний задовольнити наші потреби. Але якщо згадаємо все, що Він зробив для нас, а особливо порятунком від гріха, у якому ми безнадійно погрузли, то сповнилося більшої довіри в тому, що Він забезпечить усі наші потреби. Подумайте про те, що Господь уже зробив, і вірте, що Він знову потурбується про вас, тому що безмежно любить.

Для подальшого вивчення:

Вихід 13:3а

Псалом 76

1 Коринтян 11:23-26

РІД, ЯКИЙ ПРАГНУВ ЗНАМЕННЯ

Марка 8:11-13: І вийшли фарисеї, і почали сперечатися з Ним, і, Його випробовуючи, хотіли від Нього ознаки із неба. А Він тяжко зіпхнув у Своім дусі й промовив: «Якої ознаки цей рід вимагає? Поправді кажу вам, що родові цьому ознака не буде дана!» І покинув Він їх, усів знову до човна, і на той бік відбув.

Кеті була побожною жінкою, яка мала невіруючого друга Чарлі. Декілька разів у неї була можливість поділитися з ним Євангелієм, але він просто дякував, відмовляючись від заклику до віри та покаяння. Коли це повторилося декілька разів, Кеті запитала Чарлі: «Що б змусило тебе повірити в Христа?» Чарлі відповів: «Я на власні очі мав би побачити, як Ісус чинить чудо».

Думки Чарлі не є рідкістю. Багато хто з нас вважає, що повірити в Ісуса лише поді, коли побачить Його на власні очі. Але уривок, який розглядаємо сьогодні, вказує на те, що це самообман. Адже якщо серце людини цілком затверділо до Бога, то для неї побачити, як Ісус чинить чудо, буде недоступно, щоб повірити.

Марко пише, що Ісус, нагодувавши чотири тисячі поган, повернувся до Галилеї, у місто, яке називалося Далманута (Марка 8:10) (очевидно, це інша назва міста Магадан). У Далмануті Ісус мав зустріч із кількома фарисеями, які шукали «ознаки з неба, щоб випробувати Його» (вірш 11). Це було просте прохання до Ісуса підтвердити те, ким Він є, але, як свідчить текст, ця вимога була висловлена вороже.

Ісус уже звично відповів глибоким зіпханням, що було виявом сильного гніву (вірш 12). Це було безгрішне роздрапування, яке свідчить про те, що терпець Ісуса ледь не урвався, бо Він передбачав той день, коли безбожність досягне своєї найвищої точки. Того дня Бог більше не буде чекати суду, Він виле Свій гнів на тих, хто не покався (Римлян 2:5). Така реакція Ісуса, як каже Жан Кальвін, зародилася від жалю, що люди, які побачили так багато Божих діянь через Його Сина, далі залишаються такими впертими. Ж. Кальвін навчає: «Кожен, хто хоче поширювати Божу славу і непокоїться спасінням людства, повинен бути сповнений переконання, що ніщо не завдасть йому глибшої рани, ніж те, як невіруючі свідомо відмовляються вірити й усіляко намагаються зап'ямарити яскравість Божого слова і діл».

Відповідь Ісуса тим, хто бачив Його чудеса, є повчальною. Бог не зробить чогось неймовірного для тих, хто вірує, не кажучи вже про тих, чий серця закам'яніли. Таким чином, Ісус сказав фарисеям, що вони не отримують ознаки від Нього (Марка 8:12-13). Якщо те, що вони побачили, не могло їх переконати, то ніщо інше вже не зможе це зробити.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Метью Генрі коментує сьогоднішній уривок так: «Якщо [невіруючий] не хоче, щоб його переконали, його й не переконують». Ніщо, що ми зробимо чи скажемо, не переконає затверділих серцем повірити в Христа. Їхній спротив є моральним і духовним, і тільки Бог може подолати його. Тому ми повинні молитися за тих, кому проповідуємо Євангеліє, щоб сам Бог пом'якшив їхні серця.

Для подальшого вивчення:

Вихід 8:16-19

Йова 9:4

Матвія 12:38-42

Дії 4:1-22

ФАРИСЕЙСЬКА РОЗЧИНА І РОЗЧИНА ІРОДОВА

Марка 8:14-15: І забули вони взяти хліба, і крім одного буханця, у човні не мали з собою нічого. А Він їм наказував та говорив: «Стережіться уважливо фарисейської розчини й розчини Іродової!»

Розчина — це секрет того, чому піднімається тісто для хліба. Після додавання розчини до хлібного тіста дріжджі викликають бродіння крохмалю, через що воно починає збільшуватися в об'ємі. Без дріжджів буханець хліба, який виймають з печі, буде плоским. Варто зауважити, що, аби тісто могло рости, потрібно зовсім трохи дріжджів. Малої кількості розчини достатньо для повної закваски тіста.

В уривку, який розглядаємо сьогодні, Ісус використовує порівняння росту тіста від дріжджів, щоб навчити нас духовної істини. Господь використовує образ із природи, тому що він щойно нагодував чотири тисячі людей сімома хлібинами, а учні кажуть, що забули взяти зі собою в човен достатньо хліба (Марка 8:1-10, 14-15). Ісус застерігає їх: «Стережіться уважливо фарисейської розчини й розчини Іродової!»

Подібно як грудочки дріжджів чи іншої закваски потрібно для того, щоб було багато тіста, так і, на думку Ісуса, дрібки фарисейської та Іродової розчини достатньо, щоб зруйнувати людину. Ми кажемо «зруйнувати», тому що ця припчка є застереженням, адже розчина в Новому Заповіті майже завжди асоціюється з гріхом; лише в Ісусовій розповіді про неї йдеться в позитивному значенні (Матвія 13:33; Луки 13:20-21).

Лише пірішки розчини фарисеїв та Ірода достатньо, щоб перетворити добре й корисне на щось погане та непридатне. Але що саме мають на увазі під розчиною? Це складно зрозуміти, бо між фарисеями та Іродом Антипою було мало спільного. Так, фарисеї були віддані вивченню закону Мойсея, а Антипа зовсім не був побожним (див. Марка 6:14-29). Христос може посилатися на задоволення Ірода та фарисеїв римським правлінням. Ірод насолоджувався політичною владою Риму, і хоча багато євреїв хотіло скинути імперське ярмо, фарисеїв теж переважно все влаштовувало, поки цезар дозволяв їм спокійно вивчати закон.

Проте задоволення римським правлінням — це не зовсім те, що Ісус розуміє під розчиною. Невіра у Христа — це розчина фарисеїв та Ірода, невіра, яка частково вмотивована страхом перед репресіями проти євреїв з боку Риму в

разі визнання Ісуса Месією. Але їхнє невірство виходило від затверділих сердець (Івана 12:36-43). Пильнуймо, щоб наші серця не закам'яніли; ми можемо зазнати духовного краху, якщо лише пірішки зачерствіємо до Божого Слова.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Коли ми хоч на децицію зробимо свої серця затверділими і відмовимося слухатися Бога в тому, що вважаємо неважливим, ми вводимо в наше життя розчину, яка може поширитися на інші сфери. Тому необхідно регулярно каятися за свій непослух і користися Господу у всьому. Ми повинні прагнути до послуху в усіх питаннях, а не тільки «важливих».

Для подальшого вивчення:

Псалом 138:23-24

Матвія 16:5-12

1 Коринтян 5:6-8

Галатів 5:9

ЗАТВЕРДІЛІ СЕРЦЯ УЧНІВ

Марка 8:16-21: Вони ж міркували й казали один до одного, що хліба не мають вони. А Ісус, знавши те, промовляє до них: «Чого ви міркуєте, що хліба не маєте? Чи ви ще не знаєте й не розумієте? Чи ще маєте серце своє затверділим? "Мавши очі — не бачите, і мавши вуха — не чуєте?" І не пам'ятаєте, коли п'ять хлібів Я ламав на п'ять тисяч, скільки повних кошів із кусків ви зібрали?» Вони кажуть до Нього: «Два-надцять». «А як сім на чотири тисячі, — скільки кошиків повних з кусків ви зібрали?» І відказують: «Сім». І сказав Він до них: «Ви ще не розумієте?..»

Д-р Р. Ч. Спроул, коментуючи сьогоднішній уривок із Євангелія від Марка, зазначає: «Ми всі повинні перевіряти себе в світлі Божого Слова, щоб упевнитися, що смертельна розчина фарисеїв не впливає на наше життя, роблячи нас сліпими до світла і глухими до животворящего Слова». Тут ідеться про важливу річ — необхідність не сприймати наші стосунки з Господом як належне, припускаючи, що ми маємо імунітет до руйнівних наслідків гріха лише тому, що регулярно ходимо до церкви чи сповідуємо віру протягом багатьох років. Просте перебування в присутності Ісуса не зробить нас стійкими перед гріхом, якщо ми не зрозуміємо і не застосовуватимемо те, що Він об'явив.

Про це мовиться в Марка 8:16-21, коли Ісус дорікає учням за те, що вони надмірно непокоїлися нестачею хліба. Такі хвилювання та привале обговорення цього питання (див. вірші 14, 16) можливі лише тому, що учні все ще не були сповнені такою вірою, що свідчить про цілковиту відданість Ісусу. Зрештою, якби вони дійсно розуміли, ким Він був, вони просто попросили б Його дати їм хліба. Вони бачили, як Ісус уже двічі нагодував тисячі людей мізерною кількістю їжі, і саме ця їхня вузькозорість так розчаровує нашого Господа (вірші 19-21; див. 6:30-43; 8:1-10).

Невірство фарисеїв та Ірода було тією розчиною, про яку Ісус попереджав учнів (8:14-15), а воно, як переконуємося, можливе навіть серед тих, хто бачить Ісуса на власні очі. Знати діла Христа і те, що вони свідчать про Нього, є дуже важливим, але саме собою таке знання не здатне гарантувати віру в Нього. Але, хоча таке розуміння є необхідним для істинної віри, воно водночас є небезпечним, тому що може стати причиною черствості до божественної істини. Саме так книжники і фарисеї зробили свої серця затверділими (3:22-30). І хоча той, хто дійсно знає Христа як Спасителя, ніколи не стане настільки нечувлим, щоб втратити своє спасіння (Римлян 8:29-30), віруючі можуть на деякий час зачерствіти до певних аспектів Божого об'явлення. Єдиний спосіб вряту-

ватися – продовжувати наверхатися до Божого Слова, читати його і слухати проповіді. Під час цього слід молитися, щоб Бог пом'якшив наші серця і щоб ми могли побачити, у чому вони затверділи. Господь дає нам нові серця, наповнені вірою, тож потрібно покладатися на Нього у тому, що Він зробить їх сприйнятливими до Свого переконливого Слова.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Перебування в присутності Ісуса не гарантує віри. Напоміть Бог повинен дати нам вуха, щоб чути, і серце, щоб увірувати в Його Слово. Ми повинні не тільки слухати проповіді та читати Писання, а й молитися, щоб Господь відкрив наші очі й розум, коли ми це робимо. Щоб ми вірили і слухалися Його Слова, нам потрібна Його дія в наших серцях.

Для подальшого вивчення:

2 Хронік 36:15-16

Римлян 10:17

Марка 8:22-26: І приходять вони в Віфсаїду. І приводять до Нього сліпого, і благають Його, щоб доторкнувся до нього. І взяв Він сліпого за руку, та й вивів його за село. І послинивши очі йому, поклав руки на нього, і піпався його, чи що бачить. І, зиркнувши, сказав той: «Я бачу людей, які ходять, немов би дерева...» Потім знов Він поклав Свої руки на очі йому, — і прозрів той, і одужав, і виразно став бачити все! І послав Він додому його й наказав: «До села й не заходь, і нікому в селі не розповідай!»

Після того як Ісус нагодував чотири тисячі поган і дорікнув учням за невірство (Марка 8:1-21), Він пішов до села Віфсаїда. У тому містечку, як розповідає Марко, Ісус повернув зір сліпому, але, як бачимо, процес зцілення був незвичним.

Насамперед зауважте, що Ісус не зцілив чоловіка в самому селі, а вивів його за межі населеного пункту (вірші 22-23). Можливо, зробив Він так через те, що засуджував це містечко за невірство. Згадайте, що Ісус відмовився дати фарисеям ознаку того, Ким Він є, через те, що вони, знаючи про Його численні чудеса, все ж були схильні до невірства (вірші 11-13). Ісус також засудив жителів Віфсаїди за їхнє невірство навіть після того, як вони спали свідками багатьох чудес, які Він вчинив (Матвія 11:21; Луки 10:13), тому зцілення сліпого поза межами містечка підтверджує небажання Ісуса надалі об'являти Себе перед людьми, які відмовляються прийняти Його науку.

По-друге, незвичним, хоча і не унікальним, було те, що Ісус послинив сліпому очі, щоб зцілити його (7:31-37; Івана 9:1-7). Раніше ми вже зазначали, що використання слини може бути пов'язане з Ісусовим бажанням дати людині впевненість у тому, що її зір буде відновлений, бо в ті часи вважали, що цілителі могли uzдоровлювати таким способом. Більше того, Жан Кальвін наводить на думку, що Ісус не обмежував Себе тільки одним методом зцілення, щоб продемонструвати Свою суверенність. Христос uzдоровлював людей по-різному, щоб показати, «що володіє повною свободою щодо того, що і як Він робив, і не дотримується лише стандартного правила — не вдаватися до багатьох методів у використанні Своїї сили». Ісус не обмежуватиметься одним способом зцілення, радше використовуватиме Свій царський привілей робити це так, як вважає за потрібне.

Нарешті, uzдоровлення, описане в Марка 8:22-26, виділяється як єдине з Євангелій, яке відбувається поетапно. У своїх коментарях до Євангелія від Марка д-р Р. Ч. Спроул припускає, що поетапне зцілення сліпого — від часткового до повного відновлення зору — допомагає краще пізнати учнів. Повна

затверділість серця не була причиною того, що вони не розуміли, ким Ісус був, навіть після того, як побачили Його чуда (див. вірші 14-21). Насправді постійне перебування з Ним показує, що вони вже почали бачити п'ямано і зможуть усвідомити, ким є Христос насправді. Проте вони ще не пізнали Ісуса у всій Його повноті. Христос повинен був зробити ще щось, щоб відкрити їхні очі й серця, аби вони побачили в Ньому обіцяного Спасителя світу.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Те, що Ісус може діяти у спосіб, який почасти виглядає повільнішим, ніж у інших (наприклад, у ситуації зі сліпим чоловіком у Віфсаїді), підбадьорює нас. Опже, й ми також не повинні відмовлятися від тих, хто, здається, повністю відвернувся від Євангелія. Бог ще може змінити їхні серця, тому слід і далі молитися за них і за можливості проповідувати Євангеліє.

Для подальшого вивчення:

Буття 32:22-32

Повторення Закону 29

Марка 4:26-29

Римлян 15:14-33

ПЕТРО ВИЗНАЄ СВОЮ ВІРУ

Марка 8:27-30: Потому пішов Ісус й учні Його до сіл Кесарії Пилипової, а в дорозі питав Своїх учнів, говорячи їм: «За кого Мене люди вважають?» Вони ж відповіли Йому, кажучи: «За Івана Христипеля, другі — за Іллю, а інші — за одного з пророків». І Він запитав їх: «А ви за кого Мене маєте?» Петро Йому в відповідь каже: «Ти — Христос!» І Він заборонив їм, щоб нікому про Нього вони не казали!

Апостола Петра часто показано в чотирьох Євангеліях як того, хто представляв думки інших учнів. Очевидно, він охоче говорив те, про що кожен думав, незалежно, наскільки важливим це було чи ні. У Кесарії Пилиповій Петро довів, що учні не завжди були нечулими до Христа, наш Господь повільно відкривав їхні очі, щоб вони могли побачити Його справжню сутність.

У Марка 8:27 йдеться, що на шляху до Кесарії Пилипової Ісус запитав учнів: «За кого Мене люди вважають?» Таким чином, Він хотів порівняти те, що думали про Нього та Його діла найближчі друзі, і те, за кого Його вважали ті, хто не був Його учнем і не знав Його. З їхніх відповідей дізнаємося, що євреї першого століття загалом відносили Ісуса до когорти найбільших пророків, до якої належали Іван Христитель та Ілля (вірш 28). Як зазначає один із коментаторів, люди вважали нашого Господа не просто пророком, а одним із тих, чий вплив був особливим.

Однак зрозуміло, що Ісуса не задовольнила така думка, тому для порівняння Він запропонував іншу позицію, запитавши учнів, що вони думали про Нього (вірш 29). Недостатньо просто вважати Ісуса пророком, адже Він був кимось набагато більшим. Попри затверділість свого серця і повільне розуміння, це врешті усвідомили й учні нашого Господа. Їхні очі почали відкриватися, і Петро відповів на запитання Ісуса від імені всієї групи, кажучи: «Ти Христос» (тобто єврейський Месія) (вірш 29).

Визнання Ісуса Христом, Месією, «Помазанцем» є фундаментальним християнським визнанням віри. Пророки, священники та царі були помазані у Старому Заповіті (Вихід 40:12-15; 1 Самуїла 16; 1 Царів 19:16). Отже, визнання Ісуса Месією свідчить, що Він є Пророком, який об'являє нам Божу волю, Священником, який жертвує Себе, щоб очистити нас від гріха, і Царем, який є Господом над творінням. Доктор Р. Ч. Спроул так коментує Євангеліє від Марка: «Церква буде міцною і непохитною, доки визнаватиме, що Ісус є Христос... Втрата впевненості в тому, Ким Ісус є, не просто порушує зовнішні обряди Церкви,

вона руйнує її основу. Ми всі, хто визнає ім'я Христа, маємо бути твердими у своєму переконанні: Він є Бог у плоті».

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Перше Послання до Тимофія 3:15 називає церкву «стовпом і підвалиною правди», яка свідчить світові про істину. І все ж, якщо підвалинами церкви не є істина, вона не свідчитиме її світові. Тому важливо, щоб кожен із нас, наскільки це можливо й відповідає нашому покликанню, пильнував, щоб церква залишалася відданою біблійній істині.

Для подальшого вивчення:

Ісуса Навина 1:1-9

Матвія 7:15-20

1 Тимофія 1:3-11

2 Івана 4-11

ІСУС ОБ'ЯВЛЯЄ ПРИЧИНУ СВОГО ПРИХОДУ

Марка 8:31-32: І почав їх навчати, що Синові Людському треба багато страждати, і Його відцураються старші, і первосвященники, і книжники, і Він буде вбитий, — але третього дня Він воскресне. І те слово казав Він відкрито. А Петро узяв набік Його, і Йому став перечити.

Відразу після того як Петро визнав Христа Месією, Господь «заборонив їм, щоб нікому про Нього вони не казали!» (Марка 8:30). Але сказав Він так не тому, що не погоджувався з Петровим визнанням. Зауважте, що Ісус не говорив: «Не кажіть нікому, що Я — Месія, бо Я не є Месією». Напоміть Він фактично сказав: «Не кажіть нікому, що Я — Месія, хоча Я дійсно Ним є».

Звичайно, це не був перший випадок, коли Христос заборонив людям поширювати звістку про Нього (див. Марка 1:40-45; 7:31-36). Можна вважати, що причиною цього наказу, мабуть, було те, що багато євреїв мали спотворені очікування щодо того, що Месія повинен був робити. Вони справедливо вірили, що Месія буде панувати над ними в праведності (Ісаї 9:6), але не розуміли, що Його шлях до престолу пройде крізь долину страждань і смерті. Насправді Ісус знав, що це здаватиметься прокляттям для більшості євреїв. Невчасне проголошення Його Помазаником створить проблеми для Його місії і залишатиме людей у стані нерозуміння, тому заборонив Своїм учням відкрито називати Себе Месією.

Як ми переконаємось, розглядаючи сьогоdnішній уривок, відповідь Петра на слова Ісуса підтвердить нашу інтерпретацію. Але задля досягнення нашої мети звернімо увагу на те, що Христос каже про Свое месіанське покликання і що означає те, що Він є Спасителем. Його слова в Марка 8:31 вказують, що це покликання передбачає як суверенність, так і страждання: суверенність, тому що Ісус є «Сином Людським», який, за словами Даниїла, пануватиме над усіма царствами цього світу (Даниїла 7:13-14), а страждання полягатимуть у тому, що Його відкинуть і вб'ють. У Марка 8:31 зазначено, що спочатку буде страждання, і тільки після того, як Ісуса буде передано владі для страти і вбито, Він воскресне і посяде престол як Цар царів та Пан панів (див. Филип'ян 2:5-11).

Ісус відверто навчав, що Його шлях пролягатиме від приниження до возвеличення (Марка 8:32). Він переконливо стверджував, що Йому доведеться зазнати страждання. Смерть Христа, як ми дізнаємось пізніше в Марка 10:45, була єдиним засобом, яким можна було заплатити ціну за наш гріх. Р. Ч. Спроул

у своїх коментарях до Марка пише: «Отець визначив, що Син страждатиме, буде відкинутим і врешті вбитим, аби таким чином відкупити Свій народ від Божого праведного гніву за гріх». Покаранням за переступ перед Усемогутнім Богом була смерть, і якщо Ісус хотів врятувати Свій народ, Йому необхідно було сплатити повну ціну за це».

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Якщо ми не будемо обережні у своїх висновках, то також можемо сформувати помилкові уявлення щодо служіння Месії. Тому не слід читати Писання вибірково, так, як це робило багато стародавніх євреїв, а потрібно вивчати Слово Боже цілісно, щоб сповна зрозуміти те, Ким був і що робив Христос. Читаймо та розмірковуймо над усім Писанням, щоб пізнати Особу і діяння Христа.

Для подальшого вивчення:

Псалом 21

Ісаї 52:13-53:12

Луки 17:24-25

Римлян 3:21-26

ПЕТРО ПОПРАВЛЯЄ ІСУСА

Марка 8:32-33: І те слово казав Він відкрито. А Петро узяв набік Його, і Йому став перечити. А Він обернувся й поглянув на учнів Своїх, та й Петру докорив і сказав: «Відступись, сатано, від Мене, бо думаєш ти не про Боже, а про людське!»

Повертаючись до Євангелія від Марка, продовжуємо наше вивчення з моменту визнання Петром Ісуса як Христа, обіцяного Месію в Кесарії Пилиповій (Марка 8:27-29). Як ми пересвідчилися, Ісус не виправив Петрового визнання, хоча наказав дванадцятьом апостолам нікому не розповідати про це. Натомість Христос почав навчати їх, що через Своє месіанське покликання Він постраждає, помре і воскресне (вірші 30-32а).

Хоча Ісус не виправив визнання Петра, невдовзі Йому довелося відкоригувати Петрове розуміння того, що означало його визнання. Коли Петро заперечив Христові слова про те, що Месії доведеться зробити, Ісус докорив йому і звинуватив у тому, що той думав про людське від сатани, а не про Боже (вірші 32-33). Звідси зрозуміло, що протидіяти науці Ісуса означає чинити як учень сатани, і це правильно, незалежно від того, чи той, хто висловлює заперечення, розуміє, що він каже, чи ні.

Багато неправильних уявлень породжені простою злобою, поді як за іншими стоять найкращі наміри. Те, що Господь дорікає Петру, свідчить про те, що добрі наміри не виправдовують хибне мислення. Бог не дає дозволу на гріх навіть поді, коли його чинять із хорошою метою. Жан Кальвін зауважує, що в цьому епізоді «ми дізнаємося, яку оцінку в Божих очах можна вважати добрим наміром... Звичайно, якщо брати до уваги почуття й судження плоті, наміри Петра були благочестивими, або ж принаймні так здавалося. І все-таки Христос не міг передати Свій осуд різкіше чи більш обурливо... Христос крипикуює Петрові слова і розбиває їх, наче залізним молотом, щоб навчити нас черпати мудрість тільки від слова Божого». Петро не хотів залишити поза увагою причину Ісусового приходу. Він відкидав слова нашого Господа, керуючись найкращими мотивами, бажаючи допомогти Ісусу зрозуміти, яким мав би бути Месія. Але його мотиви були неважливими в цій ситуації. Петро припустився величезної помилки, і тому потрібно було направити його, щоб він швидко позбувся своєї хибі.

Як зазначає один із коментаторів, гострота Ісусового докору Петру також свідчить про те, що напівправа може бути гіршою, ніж заздалегідь хибні

уявлення. Петро мав рацію у тому, що Ісус був Месією, але він помилявся щодо значення цього. Навіть для тих, хто вкорінений у здоровому вченні, набагато складніше визначити напівправду, подібну до пієї, яку сказав Петро, ніж відверте відкинення того, ким був Ісус, тому у своїх богословських дискусіях варто підбирати якомога точніші слова.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Найзапекліші богословські суперечки, з якими зіпнула церква, виникали через неточні висловлювання. До прикладу, є різниця між тим, коли ми говоримо, що виправдані вірою, і коли ми кажемо, що ми виправдані лише вірою. Божественна природа Христа залежить від того, чи Він є таким, як Отець, чи подібним до Нього. Будьмо обережні та стараймося точно розуміти положення своєї віри, щоб краще збагнути всі нюанси біблійного вчення.

Для подальшого вивчення:

Буття 3

Єремії 29:8

Матвія 16:21-23

1 Тимофія 4:6-10

Марка 8:34-35: І Він покликав народ із Своїми учнями, та й промовив до них: «Коли хоче хто йти вслід за Мною, хай зречесться самого себе, і хай візьме свого хреста та й за Мною йде!

Бо хто хоче душу свою зберегти, той погубить її, а хто згубить душу свою ради Мене та Євангелії, той її збереже».

Наш Спаситель засуджує нещире учнівство. Ісус хоче бути Царем усього нашого життя або не бути ним узагалі. Не повинно залишитися жодного аспекту нашого життя, який ми би не хотіли віддати Ісусу.

Про це навчає і сам Христос. Уривок, який розглядаємо сьогодні, містить особливо чіткий опис цін учнівства, тобто слідування за Ісусом. Петро, говорячи від імені учнів, засудив Ісуса за слова, що Йому доведеться постраждати і померти, адже це суперечило поширеному віруванню євреїв у те, що Месія буде царем-завойовником і скине римське ярмо (Марка 8:31-32). Безумовно, докір Петра також показав його власні страхи. Якщо діяння Месії означали відкинення, страждання і смерть, то, безперечно, послідовники Його також страждатимуть. Зрештою, в іншому епізоді Ісус сказав, що «учень не більший за вчителя, а раб понад пана свого», тобто Його послідовники повинні очікувати того самого ставлення від влади, як влада ставиться до Нього (Матвія 10:24). Очевидно, ідея про месіанського Царя, який повинен був зазнати страждань, турбувала Петра, до того ж у першому столітті розп'яття було найганебнішим способом смерті людини.

Але мета Ісуса — визначити істину, а не засмутити Своїх послідовників. Щоб Петро та учні не помилилися у тому, що страждання Месії означають для їхнього життя, Господь зібрав їх до Себе і пояснив, що муки заради Христа невіддільні від християнської віри. Зверніть увагу, що після цього Ісус покликав весь народ до Себе і навчав його тієї самої істини (Марка 8:34). Справа в тому, що Ісусова наука щодо цього питання стосувалася не лише дванадцятьох учнів. Нессти хреста — сором та переслідування, які цей світ накладає на віруючих — це ознака справжнього слідування за Христом.

Щоправда, не всі віруючі зазнають однакових страждань. Учні це розуміли. Дехто з них, наприклад Петро, був закатований за свою віру. Інші, наприклад Іван, дожили до глибокої старості, незважаючи на те, що страждали у в'язницях та зазнали інших випробувань. Однак і Петро, й Іван страждали, тому жоден християнин не повинен сподіватися, що життя буде позбавлене труднощів, пов'язаних із вірою та виконанням заповідей Ісуса. Вони викли-

катимуть ненависть занепопалого світу, а часом навіть і тих, хто сповідує віру в Спасителя. Ті ж, хто залишатиметься вірним Ісусу і навіть багатиме померти за Нього, якщо в цьому буде потреба, як би парадоксально це не звучало, побачать, що смерть заради Нього приведе до вічного життя (вірш 35).

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

У своїх коментарях до Євангелія від Марка Р. Ч. Спроул пише, що «християнське життя відчайдушне». Ми повинні бути готові втратити все, що маємо в цьому житті, щоб отримати все у майбутньому, вічному. Це не означає, що ми заслугувуватимемо на вічне життя, відмовляючись від усього, або що міра страждань є однаковою для всіх християн. Це означає, що той, хто щиро вірує в Ісуса — вірою, яка спасає нас, — повинен зректися усього, навіть цього життя, заради Нього та Його слави.

Для подальшого вивчення:

Буття 39

Дії 5:17-42

2 Солунян 1

Євреїв 11:24-26

Марка 8:36-37: «Яка ж користь людині, що здобуде увесь світ, але душу свою занапастить? Або що назамін дасть людина за душу свою?»

Коментуючи науку Ісуса в Марка 8:34-35, Жан Кальвін пише: «Ніхто не може вважатися учнем Христа, якщо він не наслідує Його життя і не готовий жити так само». Бути християнином означає постійно прагнути жити відповідно до науки та прикладу Христа. Ми об'єднані з нашим Господом вірою в Нього (Філіп'ян 3:9) і доводимо свою віру протягом усього життя, слухаючись нашого Спасителя та наслідуючи Його приклад.

Віруючому неминуче доведеться зазнати мук, бо шлях учнівства Ісуса у стосунках з Його Отцем теж привів до хреста (Марка 8:31-33). Наскільки спраждає віруючий — це питання суверенного рішення Господа, адже дехто стикається із жорсткішими наслідками слідування за Христом, ніж інші. Але всі повинні відкладати власні інтереси на другий план, коли йдеться про поклик слухатися Господа. Буквально це означає померти для Христа, якщо доведеться, тобто умертвити наше старе життя у гріху й ув'язнення, що ми повинні насамперед думати про себе (Філіп'ян 2:5-11; Колосян 3:5). Словом, ми мусимо ставити Христа і послух Йому на перше місце, тобто передусім служити іншим, а не собі. Світ не любить тих, хто таким чином уподібнюється Христу (Івана 15:18), іноді така ненависть є настільки сильною, що призводить до вбивства.

Власне життя є справедливою платою не тільки через обіцянку вічного життя для тих, хто помере для себе (Марка 8:35), а через цінність нашої душі. Будучи створеними за образом Божим, людське життя є набагато ціннішим, ніж будь-яке інше творіння. По суті, у сьогоднішньому уривку Ісус стверджує, що здобуття всього світу не вартує стільки, як наші душі (вірші 36-37). Слово «душа» тут насамперед стосується внутрішнього ества людини, того, що визначає справжню ідентичність чоловіка або жінки. Вона охоплює все, зокрема й наше тіло, але безглуздим видається прагнення зберегти фізичне існування шляхом відречення від Христа, бо за такий вчинок доведеться заплатити непомірну ціну — занедбання власної душі. Світ може вбити наше тіло, та це лише тимчасова втрата, бо всі, хто покладається у спасінні тільки на Христа, отримає воскресле тіло на нових небесах та землі. Але той, хто відкидає Христа, у підсумку вбиває свою душу, а це безповоротна втрата, яка веде до вічних спраждань у пекельному вогні (Об'явлення 20).

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Р. Ч. Спроул у коментарях до Євангелія від Марка пише: «Ми можемо переконалися у справжній вартості душі, звернувши увагу на те, яку ціну Ісус готовий був заплатити за душі Свого народу». Те, що Син Божий був готовий сповна відчувати Божий гнів як втілений Господь, допомагає зрозуміти, наскільки ми повинні цінувати свою душу. Бажання зберегти своє життя, якщо це буде виявом непослуху Христу, є найбільш нерозумним нашим рішенням.

Для подальшого вивчення:

Псалом 15

Приповісті 19:8

Матвія 10:28

Євреїв 10:19-39

КОГО ПОСОРОМИТЬСЯ СИН ЛЮДСЬКИЙ

Марка 8:38: «Бо хто буде Мене та Моєї науки соромитися в роді цім перелюбнім та грішнім, того посоромиться також Син Людський, як прийде у славі Свого Отця з Англами святими».

У нашій совісті глибоко вкорінилося бажання не змушувати наших батьків червоніти за нас. Ми настільки прагнемо убезпечити їх від сорому за нас, що їхні слова «Ми пишаємося тобою» є одними з найбільш підбадьорливих і цінних. Чотири нам роки чи сорок чотири – ми хочемо бути впевненими, що матері й батьки не червоніють за нас.

Якщо нам настільки залежить, щоб грішним людям не було соромно за нас, то наскільки важливо для нас знати, що самому Творцю Всесвіту соромно за нас? Бажання не посоромити Бога лежить в основі сьогодиншнього уривка, в якому Ісус дає останнє попередження щодо ціни слідування за Ним. Христос пообіцяв, що страждання є долею усіх, хто йтиме за Ним, тому Він знає, що багато хто не буде готовий заплатити таку ціну послуhy Йому, вважаючи її занадто великою. Зазначивши єдиний спосіб віднайти життя і зберегти свою найціннішу власність – людську душу, Ісус вказує нам на ще одну причину, щоб взяти свій хрест і йти за Ним (див. Марка 8:31-37). Він говорить, що посоромиться нас того ж дня, коли остаточно встановить Своє Царство, якщо ми не визнаємо Його Ім'я і не будемо слідувати за Ним, побоюючись болю, якого це може нам завдати (вірш 38).

У сьогодиншньому уривку Христос називає Себе «Сино́м Людським», це наймення Він використовує у Євангеліях частіше, ніж будь-яке інше. Ми розглянемо його детальніше в наступних розділах Євангелія від Марка. А зараз зазначимо, що «Син Людський» – це титул найвищої слави, який пов'язаний із тим, що Ісус є Царем і Суддею над усім (Даніїла 7:13-14). Це ймення стосується Його характеру як Богочоловіка. По суті, Ісус говорить, що соромитися Його Самого і Його покликання означає соромитися Бога; таким чином, в останній день Христос, який є втіленим Богом, відповість тим самим і не назве нас Своїм народом. А якщо таке станеться, ми не зможемо успадкувати вічного життя. Той, хто постійно соромиться Його в цьому світі, є тим, кого Він ніколи не знав (Матвія 7:21-23).

Це, однак, не означає, що один випадок, коли ми посоромилися Христа, позбавить нас статусу Його народу. Петро, врешті-решт, настільки соро-

мився Ісуса, що причі відрікся від Господа перед іншими. Але Ісус пробачив Петра, коли той покався (Луки 22:31-32). Тому покаймося за ті моменти, коли ми соромилися Христа, щоб бути прощеними і перебувати у вірі до самого кінця.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Метью Генрі зазначає: «Вони не перебуватимуть з Христом у Його славі у вічності, якщо не були готові розділяти з Ним Його ганьбу під час земного життя». Ми не сміємо соромитися Христа, навіть коли спікаємося із глузуваннями чи чимось ганебнішим. Хоча Він у будь-якому разі пробачить нас, якщо ми покаємося, постійне відречення від асоціювання з Ісусом — ознака того, що ми не є Його справжніми учнями. Тож вважаймо за велику честь бути знаними як послідовники Ісуса.

Для подальшого вивчення:

Псалом 24

Ісаї 54:4-8

Луки 9:23-26

Євреїв 11:13-16

Марка 9:1: І сказав Він до них: «Поправді кажу вам, що деякі з тут-о приявних не скуштують смерті, аж поки не бачитимуть Царства Божого, що прийшло воно в силі».

Сьогодні розглянемо один із найскладніших уривків із книги Марка. Наприкінці восьмого розділу Ісус заявив, що коли Він повернеться, то посоромиться тих, хто соромиться Його (вірш 38). Пізніше в Марка 9:1 зазначено, що тим, хто стояв поруч з Ісусом, Він сказав, що дехто з них не помре, поки не побачить Царство Боже у своїй силі.

Багато біблійних криптиків вказує на цей вірш як на доказ того, що дещо зі сказаного Ісусом таки не збулося. Таке твердження ґрунтується на припущенні, що наш Господь мав на увазі Свій прихід у кінці історії для справедливого суду над живими й мертвими. Але оскільки цього не сталося за життя його перших учнів («деякі з тут-о приявних»), криптики вважають, що Христос помилився у Своєму передбаченні.

Але зважаючи на те, що в Марка 8:38, здається, міститься посилання на остаточно, видиме повернення Ісуса, є підстави вважати, що в Марка 9:1 йдеться не про цю подію. Хоча Євангелія дають нам точну біографічну інформацію про Ісуса, вони не завжди подають її в хронологічній послідовності. Згідно зі стандартами того часу автори Євангелій іноді формували свої розповіді відповідно до певної теми. Багато коментаторів вважає, що Марко саме так зробив у цьому уривку. Слова Ісуса про повернення надихнули євангеліста на роздуми про силу Божого Царства, і саме тому він подав їх у цьому уривку.

Але якщо Ісус не мав на увазі Своє остаточно повернення, то про що ж Він говорив, коли згадував про прихід Царства ще до смерті Своїх учнів? Учені припускають, що це могло бути преображення або воскресіння і навіть руйнування храму в Єрусалимі в 70 році, коли римський генерал Тит завоював місто. Один із коментаторів стверджує, що не варто вибирати між цими подіями, бо Ісус міг посилатися на них усіх одразу. Доктор Р. Ч. Спроул, коментуючи книгу Марка, зазначає, що Ісус, найімовірніше, мав на увазі руйнування Єрусалима римлянами. Подібність між Марка 9:1 і 13:30 допомагає підтвердити це плумачення. Коли ми дійдемо до Марка 13, то детальніше розглянемо пророцтво Ісуса про руйнування Єрусалима. Сьогодні лише підсумуємо, зазначивши, що руйнування міста було видимим підтвердженням приходу Царства, Божим неприйняттям невіруючих єтнічних ізраїльтян і затвердженням нового Ізра-

їлю, який складатиметься з етнічних євреїв і представників інших народів, об'єднаних спільною вірою в Месію — Ісуса, Господа нашого.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Незалежно від того, на яку конкретну подію Ісус посилається в Марка 9:1, ми, без сумніву, розуміємо, що Царство Боже настало в першому столітті. Виникнення християнства змінило хід людської історії. Зараз наш Господь продовжує будувати Своє Царство, а коли ми чекаємо на Його повернення, ми служимо могутньому Богові, який, безсумнівно, досягне Своїх цілей.

Для подальшого вивчення:

1 Хронік 29:11

1 Коринтян 4:20

Марка 9:2-4: А через шість день забирає Ісус Петра, і Якова, і Івана, та й веде їх особно на гору високу самих. І Він переобразивсь перед ними. І стала одежа Його осяйна, дуже біла, як сніг, якої білильник не зміг би так вибілити на землі! І з'явивсь їм Ілля та Мойсей, і розмовляли з Ісусом.

Петру та іншим учням було важко повірити, що Ісусу доведеться страждати й померти, і їх, без сумніву, схвилювало вчення нашого Господа, що справжнє учнівство передбачає муки (Марка 8:31-38). Їх потрібно було підбадьорити, що все відбувається за Божим планом і що страждання заради Христа буде варте цього. Саме Преображення стало тим підбадьоренням і запевненням.

Історія про Ісусове Преображення є настільки відомою, що слід бути дуже уважним, щоб не пропустити певних важливих деталей. Ця подія відбулася на високій горі (9:2), що нагадує зустріч Мойсея з Богом на горі Синай (Вихід 19:20). На горі Преображення Господнього учні стали учасниками події, яка ознаменувала собою головну зміну в історії Господнього народу. На горі Синай було встановлено посередника Старого Заповіту – Мойсея; на горі Преображення був об'явлений і визначений посередник Нового Заповіту – Ісус Христос.

У Христовому Преображенні була об'явлена вічна, сйина слава нашого Господа. Більшу частину Свого земного служіння людська природа Ісуса завуальовувала цю славу, ховаючи її від інших за слабкістю людської плоті. Але на горі Преображення Ісусова яскрава слава і велич стали видимими у вигляді сліпучого сйива. У той момент Петро, Яків та Іван переконалися в чистоті й божественній природі нашого Спасителя, що зміцнило їхню віру до кінця життя (2 Петра 1:16-18).

Проте це видовище було лише тимчасовим проявом Христової слави. Преображення закінчилось, бо на той момент було важливо показати лише передчуття того, що чекає нас на небесах. Жан Кальвін коментує: «Його Преображення дозволило учням побачити Христа не зовсім таким, яким Він є зараз на небесах, але дало змогу їм пізнати Його безмежну славу настільки, наскільки вони могли це зрозуміти». На небесах ми споглядатимемо Сина Божого таким, яким Він є, ми насолоджуватимемося блаженним виглядом і зможемо дивитися на обличчя нашого Творця. Усе це повністю задовольнятиме наші душі й буде неймовірним та незбагненим для нас. У той момент ми нарешті досягнемо цілі, задля якої були створені, – насолоджуватися безпосереднім перебуванням із нашим Творцем. Ми бачитимемо Його сяючу славу і ніколи не втратимося

від цього образу, бо споглядати обличчя нашого Господа означатиме відчувати повноту благословенного життя.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Хоча Бог дає нам багато благословінь по цьому боці слави, ніщо зі створеного ніколи не зможе повністю задовольнити нас. Нас втомлюють і нам набридають навіть найбільші задоволення. Але так не буде у випадку з блаженним спогляданням Христа. Ми бачитимемо Бога таким, яким Він є, і ніколи не втомимося від Його краси. Чи очікуєте ви на вічне життя на небесах і на зустріч із самим Богом?

Для подальшого вивчення:

Йов 19:25-27

Псалом 26:4

Матвія 17:1-3

1 Івана 3:2

ПЕРЕЛЯК ПЕТРА І БОЖА ВІДПОВІДЬ

Марка 9:5-8: І озвався Петро та й сказав до Ісуса: «Учителю, добре бути нам тут! Поставмо ж собі три шатрі: для Тебе одне, і одне для Мойсея, і одне для Іллі...» Бо не знав, що казати, бо були перелякані. Та хмара ось їх заслонила, і голос почувся із хмари: «Це Син Мій Улюблений, — Його слухайтесь!» І зараз, звівши очі свої, вони вже нікого з собою не бачили, крім Самого Ісуса.

Коли Ісус преобразився перед Своїми учнями — Петром, Яковом та Іваном, — вони отримали уявлення про Його небесну славу. Водночас Петро, Яків та Іван також побачили двох інших людей, які стояли поряд з Ісусом під час Його преображення, — це з'явилися Мойсей та Ілля, які розмовляли з нашим Спасителем (Марка 9:1-3).

Традиційно плумачі Біблії вважали Мойсея та Іллю представниками Закону і, відповідно, Пророків. Така думка слушна, бо Мойсей відомий у Писанні як той, хто дав народу закон, а Ілля є одним із найвидатніших старозавітних пророків. Крім того, Ісус сказав про Себе, що Він виконав Закон і Пророків (Матвія 5:17), тому не дивно, що Мойсей та Ілля з'явилися під час Преображення, щоб підтвердити цей факт. Як пише святий Августин у своїй проповіді про Преображення в Євангелії від Матвія 17: «Благодать Євангелія засвідчується Законом і пророками».

Поява Іллі є також важливою у світлі того, що Ісус говорить про цього пророка в Марка 9:12: «Тож Ілля, коли прийде попереду, усе приготує». Ці Христові слова цілком співзвучні з обіцянкою Бога в Малахії 4:5 послати «вам пророка Іллю, перше ніж день Господній настане, великий й страшний!» Ілля повинен був з'явитися для того, щоб оголосити про початок Божого відновлення світу, початок останнього дня спасіння. Його присутність у Преображенні показала, що з приходом Ісуса нарешті настав той час.

Старозавітні пророки часто пов'язують день відновлення і спасіння з новим виходом. Бог мав би рятувати Свій народ від рабства гріха, який призвів до того, що ізраїльтяни порушили Старий Заповіт і втрапили свою Батьківщину (2 Царів 17:7-23). В Ісаї 40:3 та Осії 2:14-23 йдеться про прихід Господа до Свого народу в пустелі, тобто, іншими словами, Він знову, як і в часи Мойсея, прийде до обраного народу з наміром спасти його. Урешті-решт, Бог звільнив

ізраїльтян з єгипетського рабства і привів їх у пустелю, щоб вони поклонилися Йому.

Петро зрозумів, що цей новий вихід розпочався, і попросив поставити намети або шатра (скинії) для Ісуса, Мойсея та Іллі. Це були ті самі намети, у яких жили ізраїльтяни одразу після виходу (Левит 23:33-43). Але в той момент Петро говорив зі страху, а не тому, що повністю усвідомлював значення нового виходу (Марка 9:6). Тож Бог закликав його та інших учнів слухати Ісуса, бо саме Він розкриє їм правильне розуміння цієї події (вірші 7-8).

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Більшості християн відомий досвід «особливого переживання Бога», тобто зустрічі з Богом, які були настільки неймовірними, що хотілося б, аби вони тривали вічно. Такий досвід — це дар Господньої благодаті та передсмак прийдешнього віку. Але вони не призначені для того, щоб тривати довго на цьому світі. Ми не повинні, як Петро, бажати продовжити їх пережиття. Напоміть варто закликати інших людей зустрічати Бога не в об'явленнях, а через віру в Христа.

Для подальшого вивчення:

Левит 23:33-43

Числа 29:12-40

Захарії 14

Луки 9:28-36

Марка 9:9-13: А коли з гори сходили, Він їм наказав, щоб нікому того не казали, що бачили, аж поки Син Людський із мертвих воскресне. І вони заховали те слово в собі, сперечаючися, що то є: «воскреснути з мертвих». І вони запитали Його та сказали: «Що це книжники кажуть, ніби преба Іллі перш прийти?» А Він відказав їм: «Тож Ілля, коли прийде попереду, усе приготує. Та як же про Людського Сина написано, що мусить багато Він витерпіти, і буде зневажений? Але вам кажу, що й Ілля був прийшов, — та зробили йому, що тільки хотіли, як про нього написано...»

Коли Петро, Яків та Іван побачили Ісуса в славі на горі Преображення, Бог сказав їм слухатися Христа (Марка 9:2-8). Це був заклик не тільки бути уважними до нашого Господа, а й вірити і підкорятися Йому. Сьогоднішній уривок допомагає нам зрозуміти, чому ці Божі слова були настільки необхідними, адже ми бачимо, що учні були спантеличені ідентичністю й діяннями Христа.

Ми бачимо їхнє збентеження в Марка 9:9-10. Після Преображення Господнього, спускаючись із гори, Ісус сказав Своїм учням нікому не говорити, що сталося, аж поки Він не воскресне (вірш 9). Знову ж таки варто зазначити, що це було пов'язано зі схильністю більшості населення Галилеї першого століття вважати, що Месія буде завойовником, який скине ярмо римлян. Якби люди почули про Преображення, вони б визнали Його Месією і закликали до повстання проти римської влади, а це, своєю чергою, викликало б удар у відповідь з боку Риму, який міг би вкоротити служіння Ісуса. Але переконуємося, що спантеличення щодо того, що Месія повинен був зробити, не обмежувалося більшістю простого населення в Галилеї. Воно також було й серед найближчих послідовників Месії. У вірші 10 вказано, що учні запитували про значення Ісусового воскресіння з мертвих. Віра у воскресіння мертвих була поширена серед євреїв того часу, тому коментатори вказують, що справжнім питанням для учнів була неминуча смерть Месії (див. 8:31-33). Воскресіння можливе тільки після смерті — саме це й збентежило учнів. Вони не могли збагнути, чому їхній учитель повинен був померти.

Новина про страждання і недавня поява під час Преображення Іллі спонукала учнів запитати про те, як прихід Іллі міг бути пов'язаний із новиною про смерть Месії (вірш 11). Учні, безсумнівно, мали на увазі вірш Малахії 4:5, який у єврейському плумаченні стосувався дня слави Господньої. Як слава Іллі могла бути пов'язаною зі стражданнями і смертю? — у цьому полягав прихований зміст питання. Ісус відповів, що Ілля у будь-якому разі прийде і що останній

день спасіння буде славним, але перед цим доведеться зазнати мук (вірш 12). Христос натякав, що Іван Хреститель був сповненням пророцтва Малахії про прихід Іллі перед днем Господнім. Так, як було спрачено другого Іллю, так буде спрачено і Сина Людського (вірш 13). Іван, який прийшов у «дусі і силі Іллі» (Луки 1:18), помер, і так само помре й Месія.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Христова наука про смерть Івана і смерть Сина Людського розкриває те, що Мартін Лютер назвав «богослов'ям хреста». Воно говорить нам, що шлях до слави проходить через страждання. Навіть Месія мав постраждати, щоб бути прославленим; тому не слід думати, що наш шлях буде іншим. Підбадьорюймо один одного, коли ми терпимо за Христа, щоб пригадувати собі, що кінцем цих мук є слава.

Для подальшого вивчення:

Повторення Закону 18:15-22

Суддів 6:1-10

Дії 3

ІСУС ЗАСУДЖУЄ НЕВІРНИЙ РІД

Марка 9:14-19: А коли повернулись до учнів, коло них вони вгледіли безліч народу та книжників, що сперечалися з ними. І негайно ввесь наповп, як побачив Його, сполохнувся із дива, і назустріч побіг, і став віпати Його. І запитався Він їх: «Про що сперечаєтесь з ними?» І Йому відповів один із наповпу: «Учителю, привів я до Тебе ось сина свого, що духа німого він має. А як він де схопить його, то об землю кидає ним, — і він піну пускає й зубами скрегоче та сохне. Я казав Твоїм учням, щоб прогнали його, — та вони не змогли». А Він їм у відповідь каже: «О, роде невірний, — доки буду Я з вами? Доки вас Я перпіпиму? Приведіть до Мене його!»

У наш час Ісус часто асоціюється із фразою «живи і дай іншим жити», що означає, що Він ніколи не судить інших і приймає кожного, не вимагаючи, щоб той відвернувся від свого гріха. Проте у Євангеліях бачимо зовсім інше зображення нашого Господа. Так, Христос прийме будь-якого грішника, який прийде до Нього, наскільки важкими не були б його гріхи. Але водночас Ісус не дозволяє людям потрузнути в їхніх гріхах, а закликає чоловіків і жінок до життя в покаянні (Марка 1:14-15) і, безумовно, суворо звертається до тих, хто не шукає Його з покайною вірою.

Сьогоднішній уривок показує, що наш Спаситель буде судити інших за невірство. Марко описує епізод, коли Ісус, Петро, Яків та Іван повернулися до учнів, які не бачили слави Преображення Христа на горі (9:14-15). Після зустрічі з іншими дев'ятьма учнями Ісус став причиною суперечки між книжниками та Його послідовниками, ймовірно, щодо того, що відбувалося, коли Христос був на горі. Марко не переповідає детально змісту цієї полеміки, але, очевидно, вона стосувалася нагальної потреби батька допомогти своєму синові.

Як зазначає Марко, цей батько привів свого сина до дев'ятох учнів, які залишилися, поки Ісус перебував на горі. Вони не змогли допомогти хлопцеві, який був одержимий злим духом (вірші 16-18). Цей юнак був справді в безнадійному стані — німий, у нього ставалися напади, під час яких піна виходила з його рота. У Євангелії від Матвія написано, що цей син потерпав від демонічної епілепсії (Матвія 17:14-18), і в Марка 9:21 сказано, що вона почалася ще в дитинстві. Небезпека була неабиякою, бо демон також часто намагався убити його вогнем і водою (вірш 22).

Зустрівшись із батьком цього юнака і переконавшись у нездатності Своїх учнів зцілити одержимого демоном сина, Ісус вказав на безбожність покоління, якому Він служив (вірш 19). Учені розходяться в думках щодо того, чи Ісус тут мав на увазі також Своїх учнів. Хоча, зважаючи на те, що вони були не здатні допомогти цьому юнакові, можна припустити, що їхня віра була слабкою і вони все ще не могли зрозуміти Христової науки й сповна повірити в неї. Сильні слова Ісуса мали б розбудити їх із невір'я.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Коли Христос різко висловлюється про Свій народ, Він ніколи не має на меті знищити його, а навпаки — привернути його увагу до гріхів для покаяння й відновлення. Тому щоразу, коли Ісус дорікає іншим у Євангелії, ми повинні зрозуміти, яким чином ці слова стосуються нас. Тож звертаймося до Нього в покаянні й з упевненістю, що Він пробачить нам і зміцнить нашу віру.

Для подальшого вивчення:

2 Хронік 30:7

Осії 6:1-3

Луки 9:37-43

Євреїв 4:14-16

Марка 9:20-24: І до Нього того привели. І як тільки побачив Його, то дух зараз запряс ним. А той, повалившись на землю, став качатися та заливатися піною... І Він запитав його батька: «Як давно йому сталося це?» Той сказав: «Із дитинства. І почасти кидав він ним і в огонь, і до води, щоб його погубити. Але коли можеш що Ти, то змилуйся над нами, і нам допоможи!» Ісус же йому відказав: «Щодо того твого "коли можеш", — то тому, хто вірує, все можливе!» Зараз батько хлоп'яти з сльозми закричав і сказав: «Вірую, Господи, — допоможи недовірству моему!»

Цілком природно, що після гріхопадіння Адама і Єви людству властиве невірство. Як говорить Павло в Посланні до римлян 1:18-3:20, ми не віримо Богу, який об'являє Себе в природі, і відкидаємо Його суверенне право панувати над нами. Результатом цього є поневолення у нечесті. Вірування, або віра, визначають, чи була людина спасенна від гріха і страждань (Ефесян 2:8-10). Тільки через віру ми перетворюємося з ворогів Бога на Його дітей.

Віра, про яку ми говоримо, — спасальна віра, вона не рівноцінна знанням, хоча й містить інформацію про Того, у Кого ми віруємо. Ми бачимо це в Марка 9:20, коли одержимого демоном юнака приводять до Ісуса. Побачивши Господа, демон відреагував жорстко й кинув хлопця на землю. Очевидно, злий дух знає, що перебуває в присутності Всемогутнього, але не вірить у Нього. Знаючи про законне панування Господа, демон відкидає Його й відкрито протиставляється Сину Божому.

З іншого боку, батько одержимого демоном хлопця виявляє справжню віру. Коли Христос запитує, чи вірить він у Нього, батько хлопчини відповідає ствердно, бо впевнений, що Ісус може допомогти його синові (вірші 21-24). Віра цього чоловіка не є досконалою, бо коли він говорить, що вірить Христу, водночас також вигукує: «Допоможи недовірству моему!» Іншими словами, віра батька є справжньою, хоча й слабкою, і ми переконуємося в цьому в Марка 9:25, де зазначено, що Ісус виконує прохання цього чоловіка і зцілює його сина. Це все є для нас важливим уроком, зокрема те, що ефективність і сила віри — не в самій її силі, а в її об'єкті. Навіть найслабшої віри в Христа достатньо для того, щоб прийняти Його і всі Його блага — у цьому полягає істинна, а не досконала віра.

Попри це, ми не повинні задовольнятися слабкою вірою. Навпаки, ми покликані приймати Божі засоби благодаті для зміцнення її і «звертатися до досконалости» (Євреїв 6:1). Жан Кальвін пояснює сьогоденішній уривок так: «Оскільки наша віра ніколи не буде досконалою, з цього випливає, що ми частково неві-

руючі; але Бог прощає нас, терпляче ставиться до нас і приймає навіть тих, чия віра слабка». Водночас нашим обов'язком є позбуватися всяких сумнівів, боротися з ними й молитися, щоб Бог виправив їх. Як тільки ми це зробимо, слід поспішати до Нього по допомогу.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

У своїх коментарях до Євангелія від Марка доктор Р. Ч. Спроул пише: «Часте читання Слова, слухання обітниць нашого Відкупителя і відкриття свого серця для Нього — це те, що знищує невірство і будує міцну віру, яка не дозволяє мені опускати руки в час випробувань». Зміцнюймо нашу віру, наближаючись до Господа через вивчення Біблії і молитву.

Для подальшого вивчення:

Луки 17:5

2 Солунян 1:3

ПОКЛАДАННЯ НА ХРИСТА

Марка 9:25-29: А Ісус, як побачив, що наповп збігається, то нечистому духові наказав, і сказав йому: «Душе німий і глухий, тобі Я наказую: вийди з нього, і більше у нього не входи!» І, закричавши та міцно затрясаши, той вийшов. І він став, немов мертвий, — аж багато-хто стали казати, що помер він... А Ісус узяв за руку його та й підвів його, — і той устав. Коли ж Він до дому прийшов, то учні питали Його самопою: «Чому ми не могли його вигнати?» А Він їм сказав: «Цей рід не виходить інакше, як тільки від молитви та посту».

Покладання на себе і християнське учнівство не можуть співіснувати в людині, яка дійсно слідує за нашим Господом і Спасителем. Ми не говоримо про покладання на себе, котре проявляється в невпommній роботі, коли людина важко працює, щоб забезпечити себе і свою сім'ю, прагнучи задовольнити потреби своєї родини без сторонньої допомоги. Напомість ми маємо на увазі таке покладання на себе, під час якого людина не звертається до Ісуса по духовну силу, а намагається досягнути те, що необхідне для християнського зростання і перемоги над сатаною, без Христа.

У Марка 9:25-29 показано, що учні Ісуса повинні повною мірою покладатися на Нього. По-перше, у нас є приклад або наочний доказ того, чому нам необхідно цілковито довіряти Христу. Вірші 25-27 описують зцілення Ісусом одержимого демоном хлопця, якому учні намагались допомогти, поки наш Господь був на горі Преображення (див. вірші 2-14). Звільнення від злого духа і відновлення здоров'я юнака відбувалося у два етапи. Ісус вигнав демона, але як тільки той дух покинув хлопця, він упав на землю, мов неживий. Після цього наш Господь узяв хлопця за руку і підняв його (вірші 25-27). Юнак, можливо, насправді не помер під час вигнання демона, але для переконливої наочності доказу це не основне. Можна сказати, що в цей момент хлопець пережив смерть і воскресіння, звільнившись таким чином від гноблення демона, саме це Ісусові потрібно, щоб повністю й остаточно перемогти сатану. Нам потрібно по-справжньому померти й воскреснути, щоб розірвати пупа диявола (див. Колосян 2:14-15; Євреїв 2:14-15). Послідовники Христа повинні покладатися на Його переможну владу над сатаною, що виявляється у смерті й воскресінні.

Ісус також прямо закликає нас відкинути будь-яку самодостатність у духовній боротьбі, стверджуючи, що демона, яким був одержимий юнак, можна було вигнати тільки молитвою (Марка 9:28-29). Отже, учні не змогли допомогти хлопцеві, бо не поклалися на Божу силу. Ще до зустрічі з цим юнаком дванад-

цяперо апостолів отримали від Ісуса владу над «нечистими духами» (6:7). Можливо, вони думали, що з нею їм не доведеться сподіватися на Христа в боротьбі з ворогом. Заклик Ісуса до молитви показує, що Його послідовники постійно повинні покладатися на Нього в кожній духовній перемозі.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Жоден християнин ніколи не скаже, що необов'язково цілковито сподіватися на допомогу Ісуса. Але навіть віруючим досить легко прожити свій день так, ніби вони можуть зробити це власними силами. Щоб ми не були занадто самовпевненими, слід завжди усвідомлювати постійну потребу в Ісусі. Регулярна молитва допомагає нам робити це, бо так ми пригадуємо, що вповні залежимо від Нього.

Для подальшого вивчення:

Псалом 72:25-26

Приповісті 3:1-12

Ісаї 50:10

Івана 15:5

Марка 9:30-32: І вони вийшли звідти, і проходили по Галілеї. А Він не хотів, щоб довідався хто. Бо Він Своїх учнів навчав і казав їм: «Людський Син буде виданий людям до рук, і вони Його вб'ють, але вбитий, — воскресне Він третього дня!» Вони ж не зрозуміли цього слова, та боялись Його запитати.

Євангеліє від Марка, як і інші синоптичні Євангелія (Матвія і Луки), фокусується на служінні Ісуса в Галілеї. Але цей акцент починає змінюватися в Марка 9:30. У цьому вірші ми читаємо, що Ісус «проходить по Галілеї», це означає, що наступні події відбуватимуться дорогою через Галілею до іншого місця. Цим місцем, як бачимо в Марка 11, є Єрусалим. Таким чином, Марка 9:30 показує зміну уваги Ісуса. Завершивши більшу частину Свого земного служіння, Христос повернув своє обличчя до Єрусалима, очікуючи останніх подій Свого земного життя (див. Луки 9:51-53).

Вірші 31-32 підтверджують цей намір Спасителя. Ісус навчає учнів, що Син Людський буде «виданий людям до рук», вони вб'ють Його, але після цього Він воскресне. Звичайно, нам відомо, що ці слова були передбаченням того, що станеться з Ним у Єрусалимі, того, що учні скоро побачать на власні очі. Зверніть увагу на пасивний стан — «буде виданий» — тобто Ісус буде переданий народу кимось іншим. Наш Господь посилається на переклад із грецької уривка Ісаї 53:6 і те, що Ягве віддасть Стражденого Слугу як спокуту за гріх. Таким чином, те, що сталося з Ісусом у Єрусалимі, не було історичним випадком чи лише наслідком людського плану. Ні, Ісус пішов до Єрусалима згідно з вічним Божим планом спасти Свій народ від гріха. Крім того, Христос був готовий віддати Свое життя і прийняти його знову (Івана 10:17-18). Усе це було вмотивоване Божою любов'ю: Отець послав Свого сина як спокуту, щоб Його народ, ті, кому Дух дає спасальну віру, не загинули, а повірили і спаслися (3:16).

Ісусова наука щодо цього не була новою, адже учні вже чули від Нього, що Йому доведеться померти й воскреснути (Марка 8:31; 9:12-13). Попри це, їхні запуманені серця ще не зрозуміли того, що Христос мав на увазі (вірш 32). Незважаючи на те, що дванадцять учнів перебували з Господом і чули Його науку, для них було дивним і незрозумілим те, що Месія повинен був загинути. Жан Кальвін пояснює, що це є свідченням того, наскільки наші припущення можуть контролювати нас: «Вплив суб'єктивних думок є настільки великим, що затемнює розум посеред ясного світла». Щоб ми не були такими, як апостоли, слід позбуватися упереджень силою правди Божого слова.

Sorati Deo: життя перед Божим обличчям

Знаючи про вплив гріха на наше серце й розум, не треба дивуватися, що інколи слова Ісуса здаються нам дивними. Якщо нам важко зрозуміти Його вчення, не варто формулювати його відповідно до наших упереджених понять про те, яким Бог повинен бути, а потрібно змінювати наше сприйняття Творця згідно з тим, чого навчає Боже Слово. Для нас стандартом повинно бути Його одкровення, а не наші думки про те, яким Він повинен бути.

Для подальшого вивчення:

Ісаї 52:13-53:12

Матвія 17:22-23; 20:17-19

1 Коринтян 2:6-8

ХТО НАЙВАЖЛИВІШИЙ?

Марка 9:33-35: І прибули вони в Капернаум. А як був Він у домі, то їх запитав: «Про що міркували в дорозі?» І мовчали вони, — сперечалися бо проміж себе в дорозі, хто найбільший. А як сів, то покликав Він Дванадцятьох, і промовив до них: «Коли хто бути першим бажає, — нехай буде найменшим із усіх і слуга всім!»

У 9:30-37 Марко зосереджує увагу на підтвердженні того, що учням, які супроводжували Ісуса під час Його земного служіння, не було легше збагнути Його послання, ніж тим, хто слідує за Ним сьогодні без можливості фізично перебувати у Його присутності. Його учні не могли зрозуміти, чому Ісус повинен був померти (вірші 30-32). І, як дізнаємося із віршів 33-35, до роз'ясування вони не розуміли, що означає бути по-справжньому великим.

Ми бачимо різкий контраст між віршами 30-32 і 33-35. У 30-32 Ісус навчає, що шлях Месії до величі та слави проходить через страждання і смерть. Оскільки «учень не більший за вчителя» (Матвія 10:24), можна було б припустити, що така наука спричинить суперечки щодо того, що означає бути першим серед інших. Принаймні це повинно було б допомогти учням усвідомити те, що якщо Спаситель не може об'явитися у всій своїй величній славі, не зазнавши перед тим страждань і смерті, то й вони також не зможуть досягти величі без смирення й приниження. Але ми не бачимо цього в уривку, який розглядаємо зараз. Учні сперечаються щодо того, хто з них буде головним, намагаючись будь-якими методами посісти перше місце в Царстві Христовому (Марка 9:33-34). Таким чином, їхня поведінка нічим не відрізнялася від поведінки сучасників. Згідно з історичними даними, рабини першого століття, спільнота «Сувоїв Мертвого Моря» та інші обговорювали, хто буде сидіти найближче до Божого престолу на небесах.

Відповідь Ісуса і Його визначення величі повернули цю суперечку догори дригом. Зауважте, що в Марка 9:35 Христос не каже, що ми не повинні бажати величі. Напоміть Він змінює розуміння учнів щодо справжньої величі. Щоб бути першим у Христовому Царстві, людина повинна бути «найменшим із усіх і слугою всім». Це означає, що слід ставити потреби інших людей вище за свої, не думати, що деякі речі для нас є неважливими чи занадто простими. Велич досягається смиренністю, коли ми думаємо насамперед про інших, а не про себе. Ч. Х. Сперджен у своєму тлумаченні Марка 9:30-40 пише: «Це єдиний спосіб бути на чолі армії Христа — той, хто хоче бути головним, завжди повинен бути націленим на невисоке звання, бути готовим робити найскром-

нішу роботу і бути найменшим слугою у свого Господаря. Тільки у такий спосіб ми зможемо возвеличитися у славі. Щоб піднятися у Христовому Царстві, потрібно опуститися. Станьте нижчими і ви, безсумнівно, зростете».

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Ми живемо в культурі, одержимій славою і прагненням величі для панування над іншими. Але Ісус пояснює, що ми знайдемо справжню велич тільки через служіння іншим. У всіх наших стосунках з людьми першим питанням має бути: як ми можемо краще служити їм?

Для подальшого вивчення:

Псалом 83:11

Матвія 20:20-28

Галатів 5:13

1 Петра 4:10-11

ПРИЙНЯТТЯ ДИТИНИ В ІМ'Я ІСУСА

Марка 9:36-37: І взяв Він дитину, і поставив її серед них. І, обнявши її, Він промовив до них: «Коли хто в Ім'я Моє прийме одне з дітей таких, той приймає Мене. Хто ж приймає Мене, — не Мене він приймає, а Того, Хто послав Мене!»

Сказавши учням, що шлях до величчя пролягає через служіння і смирення (Марка 9:33-35), Ісус ілюструє свої слова. Наш Господь ставить дитину перед учнями і каже їм, що той, хто прийме таку дитину в Його ім'я, приймає Христа, а той, хто приймає Христа, приймає Того, Хто послав Його (вірші 36-37).

У першому столітті діти належали до найнижчих соціальних груп як у язичницькій, так і в єврейській культурі. Дітей і жінок не вважали важливими членами суспільства, як і слуг, чия цінність була пов'язана зі статусом глави сім'ї, а їхня значимість була невисокою. Ісус закликає Своїх служителів до такого ж скромного стилю життя. Це не означає, що слід вважати себе мало-вартісними; зрештою, ми були створені за Божим образом і через це успадкували велику гідність (Буття 1:26-27). Наш Господь має на увазі те, що ми не повинні вважати себе кращими, ніж ми насправді є, і хоча ми є гідними служителями, але все ж ми просто служителі. Це стосується як християнина, який належить до найвищого соціального рангу, так і віруючого, який перебуває на найнижчій сходинці соціальної драбини. Честь приходить через служіння іншим, а не через ствердження своїх прав щоразу, коли нас образили, і через прагнення добра для інших, перш ніж подбати про себе. Жан Кальвін коментує: «Христос говорить: що більше людина понижує себе, то більше вона буде пошанована».

Ісус каже нам приймати дитину — одного з найнижчих членів суспільства — в Його ім'я. Це настанова для кожного християнина: не слід прагнути впливовості так, як це робить світ, наслідуючи тих, кого поважає більшість. Євангеліє треба поширювати серед усіх, навіть серед владних і впливових членів суспільства. Але ми не змінюємо культуру і не досягаємо цілей Царства, зосереджуючи увагу тільки на тих, хто має владу. Ми повинні приймати в наших церквах безсилим, скромним, відкинутим з такою ж честю, як і впливових.

І нарешті, те, що прийняти дитину в ім'я Ісуса означає прийняти Його, допомагає нам зрозуміти ще одну важливу істину щодо апостолів. Неможливо

прийняти Ісуса, відкинувши тих, кого Він послав, знехтувавши апостолами та їхньою наукою, яка міститься в Писанні.

Sorati Deo: життя перед Божим обличчям

Жителі Царства Божого — це представники різних верств населення і сфер життя. Це не тільки спільнота владних і тих, у кого все добре. Насправді це ті, хто визнає свою гріховність і знають, що самі собою вони — ніхто. Наші церкви повинні бути місцями, де приймають як відкинутих, так і лідерів суспільства.

Для подальшого вивчення:

Повторення Закону 1:17

Римлян 2:11

1 Тимофія 5:21

Якова 2:1-9

ХТО НА БОЦІ ІСУСА

Марка 9:38-41: Обізвався до нього Іван: «Учителю, ми бачили одного чоловіка, який з нами не ходить, що виганяє Ім'ям Твоїм демонів; і ми заборонили йому, бо він із нами не ходить». А Ісус відказав: «Не забороняйте йому, бо немає такого, що Ім'ям Моїм чудо зробив би, і зміг би небаром лихословити Мене. Хто бо не супроти нас, — той за нас! І коли хто напоїть вас кухлем води в Ім'я Моє ради того, що ви Христові, поправді кажу вам: той не згубить своєї нагороди!»

Суперечки щодо того, хто був найвеличнішим, які учні вели дорогою до Єрусалима (Марка 9:33-34), свідчать про те, що вони були занадто зосереджені на винятковості під час Ісусового земного служіння. Кожен із них хотів бути у вибраній категорії під назвою «Найвидатніший», яка виключає усіх, окрім одного члена. Кожен учень хотів, по суті, збудувати навколо себе стіну з живіскою: «Тут живе найвидатніша людина. Усім іншим вхід заборонений».

Така ситуація із відкиданням певних осіб поширилася також на більшу групу, як це зазначено в сьогоднішньому уривку. У Марка 9:38 описано, як учень Ісуса Іван нарікав, що деякі люди, які не були апостолами, але постійно ходили з Христом, виганяли демонів в Його ім'я. Цей протест одразу ж засвідчив недостатнє розуміння Іваном Божої науки. Суть скарги полягала в тому, що цей чоловік «з нами не ходить», а не в тому, що він не слідував за Ісусом. Іван неправильно розставив пріоритети: його турбувало, що чоловік, який виганяв злих духів, не був частиною їхньої маленької групи, але, схоже, апостолу було неважливо, як той чоловік ставився до Ісуса.

Відповідаючи Івану, Ісус сказав учням не зупиняти цього чоловіка, бо те, що він робив, свідчило, що він був на боці Господа, хоча й не належав до групи дванадцятьох апостолів (вірші 39-40). По суті, Христос закликав Івана та інших оцінювати ставлення людини до Нього не за тим, до якої групи він належав, а за плодом його служіння. Той чоловік давав добрий плід, тому не варто було сприймати його як такого, який не належить до Божого Царства.

Ця історія демонструє помилку, якої ми припускаємося, встановлюючи певні обмеження й виключаючи з Царства Божого всіх, хто не є частиною групи, до якої ми належимо. Царство Христа є більшим за одну церкву чи одну конфесію. Звичайно, це не означає, що абсолютно кожен, хто визнає, що слідує за Ісусом, насправді є одним з Його овець. Тут існують певні обмеження, наприклад, у Писанні йдеться, що ті, хто заперечує божественну природу Христа (Івана 8:24) чи вважає, що діла виправдовують людину (Галатів 1:6-9; 5:4) або

захищає спосіб життя, який суперечить Божим заповідям (2 Петра 2), не є справжніми християнами. Ми повинні встановлювати обмеження, але тільки на основі найважливіших питань і бути готовими співпрацювати з тими, хто дійсно належить Христу, навіть якщо вони не є частиною нашої групи або церкви.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Пояснюючи уривок Марка 9:38-41, професор Р. Ч. Спроул застерігає нас від помилкової думки, що всі відмінності між християнами суттєво розділяють нас, а також, що жоден поділ не є важливим. Ми повинні співпрацювати з іншими християнами, не йдучи на компроміс з основними істинами своєї віри. Це потребує великої проникливості, про що ми повинні постійно просити Бога.

Для подальшого вивчення:

Римлян 14:13-23

Тита 3:4-11

Марка 9:42: «Хто ж спокусить одного з малих цих, що вірять, то краще б такому було, коли б жорно млинове на шию йому почепити, та й кинути в море!»

У Марка 9:42 Ісус продовжує навчати про важливість приймати тих, хто вірить у Нього, і ставитися до них належним чином. Ми зрозуміли із віршів 36-37, що християни не повинні виявляти фаворитизм, а бути відкритими навіть для людей низького соціального статусу, які люблять Христа і служать Йому. Вірші 38-40 застерігають нас від занадто постішного виключення членів спільноти, від розмежування вірних і від відкидання як братів і сестер у Христі тих, хто не є частиною нашої групи, навіть якщо вони вірять в Ісуса з Писання. Слідом за цим застереженням Ісус нагадує, що винагородить усіх тих, хто добре ставитиметься до Його вірних, і допомагатиме задовольняти їхні потреби (вірш 41).

У Марка 9:42 наш Спаситель продовжує попередню тему, де Він дає настанову не спокушати до гріха «одного з малих цих», які вірять у Нього. Господь має на увазі не тільки малих дітей, а всіх вірних. Хоча ми стаємо більш зрілими, коли слідуємо за Христом, ми залишаємося тими, хто приймає Його, як дитина — від першого до останнього; ми повністю віддаємо себе під Його опіку, як маленькі діти, життя яких цілковито залежить від їхніх батьків (Матвія 18:1-4).

Ми не можемо зробити більшого зла проти іншого віруючого, ніж спокусити його до гріха. Зрештою, коли вводимо інших християн в оману, ми перешкоджаємо їм стати більш подібними на Христа і негативно впливаємо на їхню небесну нагороду. Таким чином, ставитися до інших належним чином означає не спокушати їх до гріха. Кінець для людей, які вдаються до цього, є дійсно жахливим; настільки страшним, що тому, хто вводить інших у гріх, ліпше почепити собі на шию млинове жорно і кинути в море. У древньому світі млинове жорно було каменем, який клали поверх іншого і крутили, щоб перетерти зерно на борошно. Воно було настільки важке, що потрібно було кілька тварин, щоб перекинути його. Падіння в море з млиновим жорном навколо шиї гарантувало смерть. Жахливість цього образу була особливо реальною для слухачів-євреїв першого століття, оскільки вони боялися моря, вважаючи смерть через утоплення особливо страшною.

Це застереження спосується усіх віруючих, а особливо вчителів у церкві, зважаючи на вплив, який вони мають. Служителі, пресвітери, диякони, лідери груп вивчення Біблії і вчителі недільної школи повинні бути обережні з тим, чого вони навчають, щоб не ввести інших в оману.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Жан Кальвін коментує сьогоднішній уривок так: покарання з млинним жорном показує нам, «якими дорогими і цінними є ті особи [віруючі] в Божих очах». Бог безмежно любить Своїх дітей і не буде поблажливим до тих, хто введе їх в оману чи спокусить до гріха. Це є достатньою причиною, щоб бути обережним у словах і поведінці, щоб не змусити інших переступити Божий Закон.

Для подальшого вивчення:

Ісаї 9:7-20

Матвія 18:5-6

Луки 17:1-2

Якова 3:1

НЕВГАСИМИЙ ОГОНЬ ГЕЄННИ

Марка 9:43-50: «І коли рука твоя спокушає тебе, — відіпни її: краще тобі ввійти до життя одноруким, ніж з обома руками ввійти до геєнни, до огню негасимого, де

"їхній червяк не вмирає, і не гасне огонь."

І коли нога твоя спокушає тебе, — відіпни її: краще тобі ввійти до життя одногогим, ніж з обома ногами бути вкиненому до геєнни, до огню негасимого, де їхній червяк не вмирає, і не гасне огонь. І коли твоє око тебе спокушає, вибери його: краще тобі одноким ввійти в Царство Боже, ніж з обома очима бути вкиненому до геєнни огненної, де

"їхній червяк не вмирає, і не гасне огонь!"

Бо посолиться кожен огнем, і кожна жертва посолиться сіллю. Сіль добра річ. Коли ж сіль несолоною стане, чим поправити її? Майте сіль у собі, майте й мир між собою!»

Пекло — вічне свідоме покарання для тих, хто не покався за свої гріхи і не повірив у Христа — це тема, якої проповідники і вчителі у наш час часто прагнуть уникати. Бажаючи привернути до себе невіруючих, яких може злякати доктрина про пекло, багато проповідників узагалі ніколи не торкається цієї теми. Дехто навіть каже, що невіруючі просто перестануть існувати, коли помруть, і тому і не будуть страждати вічно (анігіляціонізм). Інші йдуть ще далі та стверджують, що немає жодного покарання, навіть знищення. Вони виступають за універсалізм, вважаючи, що всі підуть на небеса незалежно від того, у що вони вірять.

Часом нехтування пеклом або відкидання його можуть подавати під маркою «християнства», але ніхто не може бути вірним науці нашого Господа, стверджуючи, що не існує вічного свідомого покарання для тих, хто не покався. Це тому, що ніхто в усьому Писанні не говорить про реальність пекла частіше, ніж сам Ісус Христос. Сьогоднішній уривок містить одне з найважливіших учень з цієї теми.

Ісус привертає увагу до безумовної жадливості пекла низкою порівнянь, які пов'язані з тілесними травмами (вірші 43-47). Він каже, що краще втратити частину тіла, яка спокушає вас до гріха, ніж потрапити в пекло. Це було б особливим шоком для Його перших єврейських учнів, оскільки тілесні травми в іудаїзмі були суворо заборонені, вони обмежували людину в праві перебувати зі

спільнотою, яка поклонялася Богові (Повторення Закону 14:1; 23:1). Тому слова, що краще покалічити тіло, ніж потрапити в пекло, свідчать про серйозність, з якою ми повинні ставитися до гріха. Пекло є настільки жакливим, що втрата частини тіла є кращим варіантом порівняно з ним.

Слово «пекло» у вірші 47 перекладене словом «геенна», яке було ще одною назвою «долини сина Гіннома» – місця поблизу Єрусалима, де багато стародавніх євреїв приносили в жертву дітей язичницькому богові Молоху (2 Царів 23:10). Через це до першого століття нашої ери це місце вважалося проклятим, і його назву вживали як метафору для вічного місця покарання після смерті – пекла. Те, що Ісус використовує слово «огненна» зі словом «геенна» (вірш 48) зумовлене тим, що за Його часів геенною було звалище, де постійно горіло сміття. Ісус використовує реальний приклад, щоб вказати на щось набагато гірше – нескінченний біль у загробному житті для тих, хто потрапить у пекло.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Пекло – це реальне місце, про яке нам, можливо, болісно думати, тому певною мірою зрозуміло, чому ми не хочемо часто говорити про нього. Однак слід розглядати все не з нашої позиції, а з Божої. Він закликає нас проповідувати про реальність пекла (погану звістку) так, щоб люди могли зрозуміти, наскільки вони потребують почути блага звістку про Євангеліє. Не нехтуймо пеклом, коли розповідатимемо іншим про Ісуса.

Для подальшого вивчення:

Ісаї 66:22-24

Даніїла 12:2

2 Солунян 1:5-10

Об'явлення 20:7-15

Марка 10:1-9: І, вийшовши звідти, Він приходить у землю Юдейську, на той бік Йордану. І знову зібралися юрби до Нього, і знов Він навчав їх, звичаєм Своїм. І підійшли фарисеї й спитали, Його випробовуючи: «Чи дозволено чоловікові дружину свою відпустити?» А Він відповів і сказав їм: «Що Мойсей заповів вам?» Вони ж відказали: «Мойсей заповів написати листа роздового, та й відпустити». Ісус же промовив до них: «То за ваше жорстокосердя він вам написав оцю заповідь. Бог же з початку творіння "створив чоловіком і жінкою їх. Покине тому чоловік свого батька та матір, і стануть обоє вони одним тілом", — тим то немає вже двох, але одне тіло. Тож, що Бог спарував, — людина нехай не розлучує!»

Кожне покоління християн покликане зрозуміти Божу волю і свідчити про Його істину (Євреїв 6:1-3; 1 Петра 3:15-16). Також зрозуміло, що хоча істина є завжди непорушною, але її вразливе місце, яке зазнає атаки диявола, змінюється з покоління в покоління. У наш час біблійне вчення про шлюб і сексуальність людини є одним із таких моментів. Здається, що ще вчора наше суспільство шанувало подружній статус людини, а інтимні стосунки були прийнятними тільки в шлюбі, навіть коли люди не жили згідно з цим ідеалом; але вже сьогодні шлюб розглядають як зручні взаємини, а будь-яку сексуальну розбещеність не тільки приймають, а й пошановують.

Ісус багато навчає про це в Марка 10:1-12. Сьогодні розглядатимемо, що наш Господь говорить про одруження. У першому столітті найліберальніші плумачі Повторення Закону 24:1, головного уривка із закону Мойсея про розлучення, пояснювали його зовсім не так, як мали би. Фарисеї спотворювали зміст вірша, який вони цитують у сьогоднішньому уривку (Марка 10:2-4), і дозволяли розлучатися в будь-якій ситуації. Наприклад, багато рабинів казали, що чоловік може покинути свою дружину, навіть якщо єдиною проблемою в їхньому шлюбі було те, що йому не подобалося, як вона готує. По суті, вони брали за основу закон, метою якого було захистити скривдженого члена подружжя, і поширювали його дію, перетворюючи розлучення з чогось, що було призначене для виняткових випадків, у те, чого чоловік повинен прагнути, як тільки втомиться від своєї дружини.

Однак, як навчає наш Господь, розлучення не є ідеалом, якого потрібно намагатися досягнути, а тим, чому ми за можливості повинні запобігати. Розлучення не було дане людству до гріхопадіння, бо тоді не було переступу, який би нищив шлюб, а отже, не було жодних підстав для розлучення. Бог дав

дар подружжя нашим першим батькам із наміром, що це буде постійний союз, єднання взаємодоповнюваних носіїв Божого образу в одне тіло задля Господньої слави (вірші 5-9). Ісус цитує Буття 1:27 і 2:24, розкриваючи значення цих уривків: Бог з'єднує чоловіка і дружину, щоб жодна людина не змогла розділити їх. У контексті після гріхопадіння це означає, що ніхто не може законно розлучитися з чоловіком чи дружиною з інших причин, ніж із тих, які визначив сам Бог. Можна зробити багато висновків із цього плуначення, але головний із них полягає в тому, що за незначних причин розлучення є неприйнятним.

Soram Deo: життя перед Божим обличчям

Як побачимо у вивченні Марка 10:10-12, Бог дозволяє розлучення в певних ситуаціях. Однак це не означає, що застосування Його заповідей щодо шлюбу і розлучення є простою справою. Для цього ми потребуємо допомоги добрих і благочестивих пасторів і пресвітерів, які знають Боже Слово, прагнуть захистити невинних і зберегти справедливість.

Для подальшого вивчення:

Повторення Закону 22:13-30

Матвія 1:19

1 Коринтян 7:10-16

КОЛИ БОГ ДОЗВОЛЯЄ РОЗЛУЧЕННЯ

Марка 10:10-12: А вдома про це учні знов запитали Його. І Він їм відказав: «Хто дружину відпустить свою, та й одружиться з іншою, той чинить перелюб із нею. І коли дружина покине свого чоловіка, і вийде заміж за іншого, то чинить перелюб вона».

Враховуючи сучасні закони про розлучення без провини і дозвіл на нього у випадках «непримиренних відмінностей», які відображають зневагу до вчення Христа про шлюб (Марка 10:1-9), не дивно, що багато християн вважає його неприйнятним у жодному випадку. Крім того, такі уривки, як сьогоднішній, принаймні на перший погляд, наводять на думку, що розлучення є завжди неправильним. Однак зазвичай ми хочемо переконалися, що наші погляди ґрунтуються на точному плумаченні Божого Слова, а не на певному культурному контексті. Реакція на гріх може бути такою, що зробить закон ще більш обмежувальним, ніж його зробив Господь.

Якби уривок Марка 10:10-12 був єдиним, у якому Ісус і апостоли говорять про випадки, коли розлучення є прийнятним, то можна було б зробити висновок, що воно завжди є гріхом і неприпустиме в будь-якому разі. Проте ми маємо важливіше одкровення з цього питання: хоча розлучення завжди є наслідком гріха, саме по собі воно не завжди є таким, і не кожен у ситуації розлучення є винним у гріху. Матвія 19:9 подає нам один випадок, за якого допускається розлучення, – сексуальна аморальність. Це переклад грецького слова *porneia*, яке охоплює широкий спектр сексуальних гріхів, а не тільки фізичні стосунки між людьми, які не перебувають у шлюбі. Часто сексуальний гріх, у якому людина не кається, є належною підставою для потерпілої сторони прагнути церковного розлучення. Павло подає інші підстави для розлучення: якщо невіруючий чоловік або дружина хочуть цього (1 Коринтян 7:10-16). Християнин, одружений із невіруючою жінкою, може вступити в новий шлюб, якщо невіруюча дружина хоче розлучитися. В обох випадках вкрай важливо, щоб добрі і благочестиві пресвітери були готові вирішувати безліч труднощів, які можуть виникнути, коли один партнер прагне розлучення. Вони повинні розпізнати, коли було вчинено статевий гріх, коли віруючий насправді виявився невіруючим через подружнє насильство і багато іншого, якщо хочуть точно зрозуміти, чи є розлучення прийнятним у певній ситуації з погляду Біблії.

Вчення Ісуса про шлюб і розлучення дає нам належну основу для законних сексуальних стосунків. Христос укопче підтверджує вчення з Книги Буття про те, що прийняті Богом сексуальні стосунки можливі лише між одним чоловіком і однією жінкою в законному шлюбі (Марка 10:1-12). Це виключає гомосексуалізм, а також усі дошлюбні і позашлюбні сексуальні зв'язки між чоловіками й жінками.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Як ми переконалися, Бог дозволив розлучення в цьому грішному світі, щоб захистити скривджених членів подружжя. Однак так само, як невинна людина в допустимому Біблією розлученні не зобов'язана залишатися одруженою, коли проти неї згрішили, вона також не зобов'язана і розлучатися. Прийняття правильного рішення залежить від вивчення Слова Божого і благочестивої поради.

Для подальшого вивчення:

Вихід 20:14

Приповісті 6:32-35

Матвія 19:1-12

Послання до Ефесян 5:22-33

ПРИЙНЯТИ ЦАРСТВО ЯК ДИТИНА

Марка 10:13-16: Тоді поприносили діток до Нього, щоб Він доторкнувся до них, учні ж їм докоряли. А коли спостеріг це Ісус, то обурився, та й промовив до них: «Пустіть діток до Мене приходити, і не бороніть їм, — бо таких Царство Боже! Поправді кажу вам: Хто Божого Царства не прийме, немов те дитя, той у нього не ввійде». І Він їх пригорнув, і благословив, на них руки поклавши.

Повертаючись до вивчення Євангелія від Марка, розглянемо вірші 10:13-16. Спустившись із гори Преображення (9:2-13), Ісус в останній тиждень Свого земного життя разом з учнями попрямував до Єрусалима, дорогою навчаючи людей. В уривку 10:13-16 Ісус пояснює, як ми приймаємо Боже Царство.

Перше, що впадає у вічі, це те, що Ісус говорить, як ми приймаємо Боже Царство, а не досягаємо його, не будуюмо його на землі і не входимо в нього завдяки власним зусиллям. Це правда, що Богові приємно використовувати Свій народ, щоб Його Царство зростало й поширювалося. «І проповідана буде ця Євангелія Царства по цілому світові, на свідоцтво народам усім. І тоді прийде кінець!» (Матвія 24:14). Церква просвіплює учнів, мешканців Царства, проповідуючи Євангеліє, хрестячи віруючих і навчаючи їх усього, що Христос наказав (28:18-20). Проте ми самі не будуюмо Царство Боже. Воно є даром, тим, що наш Творець дає Своїм вірним з огляду на Свою велику любов до світу (Івана 3:16). Ми не входимо в Царство, радше воно приймає нас. Наша віра не є тим, що ми породжуємо в собі. Хоча ми повинні виявляти щире довіру до Христа, через яку ми стаємо мешканцями Царства, все ж її можна найкраще зобразити так, ніби ми приходимо до Спасителя з порожніми руками. Таким чином, ми визнаємо, що не маємо нічого, що можемо дати Богові, і повністю залежимо від Нього, покладаємося на Його незаслужену милість. Ми розкриємо порожні руки віри, щоб отримати обіцяне Боже благословення, але не вважаємо, що заслужили наше небесне громадянство.

Щоб проілюструвати цю істину, Ісус використовує приклад дитини. Ми повинні прийняти Царство, «немов те дитя» (Марка 10:15). Перекладене з грецької слово «дитя» стосується наймолодших і найбільш безпорадних. Христос закликає нас до повної залежності від Нього, і саме це є шляхом до Його Царства. Ми дуже тішимося своїми маленькими дітьми, а народження їх є одним із найщасливіших моментів у житті. Але малюки нічого не можуть зро-

бити самі, вони не можуть зробити відчутний внесок у функціонування домашнього господарства. Насправді вони є відчайдушно нужденними. Такими є і ми стосовно нашого Отця на небесах. Ми повністю покладаємося на Його милість у нашому спасінні і всіх наших потребах. Тільки визнавши це, ми зможемо бути частиною Божого Царства.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Гімн Августа Топледі «Скеля віків» («Rock of Ages») містить такі слова: «У своїй руці не маю я нічого, просто хапаюсь за Твій хрест». Ці слова суголосні вченню Ісуса в Марка 10:13-16. Ми приходимо в Царство тільки тоді, коли визнаємо, що не маємо нічого, що можемо дати, і все, що ми можемо зробити, — це покладатися на Христа в Його благодаті і прощенні. І вже будучи в Царстві, ми знову приходимо до Нього, визнаючи те ж саме. Ми ніколи не повинні втрачати свою потребу в повній залежності від Ісуса.

Для подальшого вивчення:

1 Самуїла 3

Луки 18:15-17

Марка 10:17-18: І коли вирушав Він у путь, то швидко наблизивсь один, упав перед Ним на коліна, і спитався Його: «Учителю Добрий, — що робити мені, щоб вічне життя впадкивати?» Ісус же йому відказав: «Чого звеш Мене Добрим? Ніхто не є Добрий, крім Бога Самого».

До найбільш пам'ятних історій Євангелія від Марка належить розповідь про багатого юнака. Сьогоднішній уривок описує розмову цього юнака з Ісусом, відкриваючи нам ще один погляд на те, яким був наш Спаситель.

Ми читаємо, що коли Ісус прямував до Єрусалима зі Своїми учнями, юнак, який мав «великі маєтки», підійшов до Господа з, мабуть, найактуальнішим питанням людського буття: «Що робити мені, щоб вічне життя впадкивати?» (Марка 10:17, 22). Юнак назвав Ісуса «Учителем Добрим». Почувши це звертання, Ісус не одразу відповів на запитання хлопця. Напомість наш Господь запитав юнака, чому той назвав Його добрим, оскільки тільки Бог є таким.

Відповідь Ісуса багато в чому відображала загальне розуміння Бога у євреїв першого століття. Рабини поді рідко приймали титул «добрий учитель», тому що вони настільки тісно пов'язували доброту з Богом, що боялися називати себе так через страх заохочення до богохульства. Вони не хотіли, щоб учні надавали їм титул, який належав тільки Господу.

Ми часто крипикуюємо рабинів першого століття за неправильне плування Писання, однак у цьому випадку вони міркували цілком слушно, вважаючи, що тільки Бог за Своєю суттю є добрим. У Писанні йдеться, що люди, навіть ті, хто не знає Господа, роблять добрі вчинки. Як говорить Павло в Посланні до римлян 2:14, іноді ті, хто не знає Закону Божого, так чи інакше підкоряються йому, тому що він існує в їхній совісті. Однак найкращі діла людей можна вважати добрими тільки відносно інших, зокрема порівнюючи їх зі злочинними ділами. Це тому, що за своєю суттю намір доброго діла виходить зі щиросердечної любові до Господа (Повторення Закону 6:5; Марка 12:28-31), а грішні люди ніколи не зможуть так полюбити Бога.

Але чи заперечив Ісус Свою доброту, коли сказав, що тільки Бог є добрим? Важко повірити, що Марко хотів, аби ми саме так зрозуміли слова нашого Спасителя, оскільки пізніше євангеліст говорить, що не було жодного свідчення того, що Ісус зробив щось погане (Марка 14:55). Ні, Ісус прагнув, щоб

багатий юнак задумався над своїми словами, зокрема над тим, чому він назвав Ісуса добрим. Як пише у своїх коментарях до Євангелія від Марка професор Р. Ч. Спроул: «Слова юнака були правильними, але він не розумів чому». Розмовляючи з Ісусом, юнак говорив із самим Богом, і наш Господь хотів, щоб хлопець зрозумів це.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Багато нехристиян радо сприймають Ісуса як доброго вчителя, але, називаючи Його так, вони говорять більше, ніж знають. Він дійсно є добрим за Своєю суттю, тому що Він є втіленим Богом. Коли ми чуємо, як невіруючі називають Ісуса добрим учителем, закликаймо їх задуматися, чому вони вважають Його таким, – тому що Він насправді є самим Богом.

Для подальшого вивчення:

2 Хронік 6:41

Псалом 51:11

Матвія 19:16-17

Послання до Ефесян 6:8

Марка 10:19-22: «Знаєш заповіді: "Не вбивай, не чини пере-
любу, не кради, не свідкуй неправдиво", не кривди, "шануй свого
батька та матір"». А він відказав Йому: «Учителю, — це все
виконав я ще змалку». Ісус же поглянув на нього з любов'ю, і промовив йому:
«Одного бракує тобі: іди, розпродай, що маєш, та вбогим роздай, — і матимеш
скарб ти на небі! Потому приходи та й іди вслід за Мною, узявши хреста». А
він засмутився тим словом, і пішов, зажурившись, — бо великі маєтки він мав!

Грішні люди легко забувають, що добрі діла є наслідком щиросердної любові до Бога (Повторення Закону 6:4-5), тож часто схильні надмірно наголошувати на фактичному добрі, яке чинять. Це стосується навіть християн, які прийняли Святого Духа і Божу любов (Римлян 5:5). Ми продовжуємо грішити навіть після покаяння (1 Івана 1:8-9), а отже, не постійно любимо Господа понад усе. Так, ми дійсно дуже прихильні до нашого Отця, якщо є в Христі, але ми не любимо Його повною мірою, як повинні, і тому постійно потребуємо прощення. І навіть незважаючи на це, ми схильні думати, що зробили щось краще, ніж є насправді, нам важко розпізнати справжню міру того добра, яке ми вчинили.

Якщо ця теза стосується віруючих, то наскільки правдивою вона є щодо невіруючих? Питання багатого молодого правителя про те, як успадкувати вічне життя, показує, як люди переоцінюють свою доброту, тобто свій послух Божим наказам. Ісус відповів юнакові, що дотримання заповідей веде до вічного життя (Марка 10:17-19). Як протестанти, ми звикли чути, що не можемо заслужити вічного життя і можемо забути, що закон фактично відкриває людям шлях до небес. Якби усі дотримувалися Божого Закону, вони б заслужили вічне життя, але загальною вимогою для цього є абсолютна досконалість. Якщо людина не дотримується закону хоч раз, вона вже не є досконалою (Якова 2:10). Щоб жити вічно, ми повинні виконувати заповіді й бути досконалими, як сам Бог (Матвія 5:48). Проте ніхто, хто народився у гріху, не може слідувати цьому стандарту. Ми потребуємо благодаті не тому, що закон не є засобом для спасіння, а тому, що грішники не можуть дотримуватися закону так, щоб спаситися. Жан Кальвін коментує: «Дотримання заповідей є праведністю, через що будь-яка людина, яка досконало виконує закон (якщо така людина існує), отримує вічне життя. Але оскільки ми всі позбавлені Божої слави (Римлян 3:23), ми не знайдемо в законі нічого, окрім прокляття, і нам нічого не залишається, як просити про незаслужений дар праведності».

Багатий юнак відповів Ісусові, що він дотримувався заповідей (Марка 10:20). Але відповідь Ісуса свідчить про протилежне. Він бачив, що юнак не виконував навіть першої заповіді – не мати інших богів, окрім єдиного істинного Бога (Вихід 20:3). Тому коли Христос закликав його відмовитися від справжнього об'єкта його поклоніння – грошей, – він відійшов, дуже засмутившись, розуміючи, що взагалі не дотримувався Господніх заповідей.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Як грішні люди, ми схильні переоцінювати нашу вірність Господу і бути занадто самовпевненими у тому, що наші діла дозволять нам гідно постати перед Богом. Але Євангелія і наша совість говорять, що ми не можемо зробити достатньо чи бути настільки добрими, щоб заслужити Царство. Зростаючи у Христі, ми ставатимемо чеснішими перед Господом щодо визнання гріхів і розуміння, якими далекими ми є від Його слави. Чи зростаєте ви в чесності щодо вашого гріха перед Богом?

Для подальшого вивчення:

Єремії 17:9

Матвія 19:17-22

Римлян 2:13; 3:23-24

Галатів 5:3

ЯК ВАЖКО УВІЙТИ В ЦАРСТВО

Марка 10:23-25: І поглянув довкола Ісус, та й сказав Своїм учням: «Як тяжко оптим, хто має багатство, увійти в Царство Боже!» І учні жажнулись від слів Його. А Ісус знов у відповідь каже до них: «Мої діти, як тяжко оптим, хто надію кладе на багатство, увійти в Царство Боже! Верблюдові легше пройти через голчине вушко, ніж багатому в Боже Царство ввійти!»

Невідомо, чи багатий юнак таки покаявся у своєму ідолопоклонстві і в тому, що не любив Бога більше за свої статки (див. Марка 10:22). Але ми знаємо, що питання багатства і те, якою перешкодою воно може бути у слідуванні за Ісусом, не стосується тільки дуже заможних. Ісусова наука одразу після зустрічі з багатим юнаком демонструє, що кожен, хто прагне йти за Христом як Його учень, повинен задуматися, як особисте майно впливає на його стосунки з Господом.

Один із коментаторів Марка 10:23 зауважує, що Ісус поглянув довкола, перш ніж навчати про те, як важко «оптим, хто має багатство, увійти в Царство Боже» (вірші 24-25). Таким чином, Ісус закликав Своїх слухачів вирішити, чи слідуватимуть вони за прикладом багатого юнака і покинуть Христа заради свого майна, чи залишаться вірними Йому, навіть якщо це коштуватиме їм матеріальних благ. Отже, кожен чоловік і жінка, багаті й бідні, які визнають, що слідують за Ісусом, повинні прочитати Його вчення про багатство й застосовувати його щодо себе.

Наш Господь говорить, що важко тим, хто має багатство, увійти в Царство Боже, легше верблюдові пройти крізь вушко голки, ніж багатому увійти в рай (Марка 10:23-25). Не варто применшувати значення гіперболічних порівнянь, які Христос використовує в цьому уривку. У Єрусалимі не було таких воріт, через які верблюд міг би пройти з великими зусиллями, як стверджують деякі плумачі цього уривка; Ісус дійсно має на увазі, що багатство може бути неабиякою перешкодою для віри, що, здається, простіше пропхати велику птарину через крихітний отвір, ніж людині з великою кількістю матеріальних благ досягнути вічного життя. Але зауважте, що Христос не говорить, що багатим людям неможливо спастися. Духовний стан людини не визначається її майном. У першому столітті й пізніше багато вірних учнів Ісуса були дуже багатими (наприклад, Йосип з Ариматеї; див. Матвія 27:57), але також було

багато бідних людей, які не слідували за Христом. Сама лише бідність не є перепусткою до Царства.

Кількість багатства не свідчить про стан серця людини. Заможні й бідні однаковою мірою можуть покладатися на гроші більше, ніж на Христа. Тому ми повинні дбати про те, щоб наша надія була тільки в Ньому, а не в нашому багатстві.

Sorati Deo: життя перед Божим обличчям

Мудрі християни розуміють, що багатство приносить зі собою певні спокуси. Що заможнішими ми є, то більше можемо вважати основою своєї безпеки наше багатство, а не Христа. Таким чином, професор Р. Ч. Спроул у своїх коментарях до Марка пише: «Багатство, яким нас благословив Господь, може стати пасткою, тому слід пам'ятати про вушко голки і щоразу дослухатися до стану свого серця».

Для подальшого вивчення:

Повторення Закону 8

Приповіді 11:7

Луки 8:1-3; 18:18-25

Євреїв 11:24-26

ВАЖЛИВІСТЬ БОЖОЇ БЛАГОДАТІ

Марка 10:26-27: А вони здивувалися дуже, і казали один до одного: «Хто ж поді може спастися?» Ісус же поглянув на них і промовив: «Неможливе це людям, а не Богові. Бо для Бога можливе все!»

У Писанні багатство часто стає Господньою нагородою за послух або тим, чим володіють особливо праведні люди. У Повторенні Закону 28:11, наприклад, зазначено, що Бог дасть послушним ізраїльтянам «добрий приріст у плоді утроби твоєї, і в плоді худоби твоєї, і в плоді поля твого на тій землі, що Господь заприсягнув був батькам твоїм, щоб дати тобі». У Приповістях 22:4 йдеться, що «заплата покори і страху Господнього, це багатство, і слава, й життя». Патріарх Йов був відомий своєю праведністю і благочестям, а також величезним багатством (Йов 1:1-5).

Читаючи ці й деякі інші уривки, багато євреїв першого століття сприймали матеріальні блага як неодмінну ознаку особистої праведності. Оскільки багатство є Божим благословенням за святість, то євреї вважали, що заможним людям доступний короткий шлях до Господнього Царства і вічного життя. Звичайно, що така думка є наслідком вибіркового читання Писання, бо воно також розповідає про безбожних людей, які фінансово процвітали (Псалом 72:3). Як би там не було, думка про те, що особиста праведність і багатство нерозривно пов'язані між собою, була поширеною в древньому іудаїзмі, і знання цього факту допомагає нам краще зрозуміти сьогоднішній уривок.

Почувши слова Ісуса, що багатим важко увійти в Царство Боже (Марка 10:23-25), учні запитали: «Хто ж поді може спастися?» (вірш 26). Вони, мабуть, мислили якось так: якщо навіть багаті, які мають перевагу перед іншими в тому, що стосується відкуплення, не можуть легко увійти в рай, то як поді всім іншим можна отримати спасіння? Ісус не виправив їхнього припущення, що багатство було неодмінною ознакою праведності. У певному сенсі Він не повинен був цього робити, тому що приклад заможного юнака і Його наука вже спростували будь-яку думку про те, що багатство і спасіння завжди взаємопов'язані. Напоміть наш Господь відповів учням, вказуючи, що те, що є неможливим для людей, є можливим для Бога (вірш 27). Учні зробили слушний висновок, що з погляду людини ніхто — ні багаті, ні бідні — не міг спастися. Тільки Господь може змінити людське серце. У сьогоднішньому уривку подано

надзвичайно чітку науку від Христа про важливість Божої благодаті, бо без неї жоден грішник не міг би спаситися.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

В одному із плумачень сьогоднішнього уривка Ч. Х. Сперджен пише: «Людина не може увійти в Царство Небесне без допомоги Божого Духа, але те, що неможливо людині самотужки, стало можливим завдяки благодаті та силі Божій!» Кожне навернення є свідченням цих Господніх якостей. Тільки Він може дати спасіння, і ми віримо, що Він врятує грішників і огорне їх Своєю благодаттю.

Для подальшого вивчення:

Захарія 12:10

Івана 3:1-15

Римлян 6:14

2 Коринтян 12:9

НАГОРОДА ЗА СЛІДУВАННЯ ЗА ІСУСОМ

Марка 10:28-30: А Петро став казати Йому: «От усе ми покинули, та й пішли за Тобою слідом». Ісус відказав: «Поправді кажу вам: Немає такого, щоб дім полишив, чи братів, чи сестер, або матір, чи батька, або діти, чи поля ради Мене та ради Євангелії, і не одержав би в сто раз більше тепер, цього часу, серед переслідувань, — домів, і братів, і сестер, і матерів, і дітей, і піль, а в віці наступному — вічне життя».

У Марка 10:17-27 Христос досить часто говорить про особисте багатство й учнівство, але багато людей неправильно розуміє це вчення. Через спрощене, поверхнєве читання слів нашого Господа дехто робить висновки, що Ісус вважав матеріальні достатки злом, а бідність — добродієм станом. Досить часто вчення нашого Спасителя про багатство брали за основу ті, хто пропагував такі економічні ідеї, як соціалізм та перерозподіл майна державою.

Так, у Марка 10:17-27 Ісус застерігає нас про духовні небезпеки, які можуть виникнути у зв'язку з багатством; однак, як ми вже переконалися, Його попередження стосувалися не тільки заможних людей, а всіх, хто любить гроші більше, ніж Христа. Матеріальні цінності самі по собі не мають значення, головне — це наше серце. Як багаті, так і бідні можуть любити гроші, а не Ісуса. Усі ми, незалежно від соціально-економічного статусу, повинні постійно дослухатися до своїх сердець, аби зрозуміти, чи покладаємо ми свою надію на наші банківські рахунки, чи на Господа Ісуса Христа.

Хоча матеріальні цінності не обов'язково є ознакою благочестя, вони дійсно можуть бути даром від Бога. Ісус говорить про це в Марка 10:28-30, завершуючи розповідь про багатство й учнівство. Христос запевняє Своїх учнів, що той, хто покине все, щоб слідувати за Ним, отримає у стократ більше в цьому житті. Це стосується таких речей, як будинки і землі, які є матеріальними благословеннями (Марка 10:29-30). Ісус, згідно зі Своєю суверенною волею, дає деяким людям дар багатства як нагороду за слідування за Ним.

Наш Господь додає, що ці речі приходять «серед переслідувань» (вірш 30). Слідування за Христом завжди має свою ціну. Дехто, як здається, платить більше за інших, але жоден віруючий не слідує за Ісусом, не заплативши земної ціни. Хтось втрачає свої матеріальні блага. Хтось жертвує стосунками з близькими. Але навіть коли ми втрачаємо щось через послух Ісусу, взамін ми отримуємо набагато більше. Жан Кальвін зазначає: «Хоча благочестиві завжди

зазнаватимуть переслідувань у цьому світі й нестимуть свій хрест, але якою солодкою є Божою благодаттю, яка підбадьорює їх у тому, що їхній стан є більш бажаним, ніж розкоші царів».

І нарешті, нагороду, яку ми отримуємо в цьому житті та яку Ісус посилає кожній людині по-своєму, не варто порівнювати з остаточним даром — вічним життям. Усі, хто поставив Христа на перше місце, будуть благословенні тим, чого ніколи не зможуть втратити.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Хоча ми не повинні йти за Ісусом тільки заради земного або небесного благословення, Писання показує, що нагороди є однією з мотивацій для послуху Христу. У ті дні, коли ціна за віру здається зовеликою, пам'ятаймо, що Ісус обіцяє велике благословення для тих, хто слідує за Ним. Будучи готовими втратити все заради Христа, ми в підсумку отримуємо все, чого бажаємо.

Для подальшого вивчення:

Левит 26:1-13

Матвія 5:11-12

Марка 10:31: «І багато-хто з перших стануть останніми, а останні – першими».

Коли гріх увійшов у наше життя (Буття 3), він радикально змінив Боже творіння. У благочестивий Господній світ закралася смерть, але не тільки людські істоти втрапили розуміння того, що є належним і добрим для певної ситуації. Наше розуміння правильного й неправильного не було повністю втрачене, адже після гріхопадіння всі люди й далі містять у собі Божий образ, а отже, й розуміння Його характеру і вимог (9:6). Попри це, наші погляди на все – від лідерства до характеру й особистих відносин – змінилися під впливом егоїзму та злоби. Через свою гріховну природу ми прагнемо лідерства, тому що бажаємо влади, а не служіння. Ми шукаємо безпеки в матеріальних благах. Ми маніпулюємо іншими й використовуємо їх для власних цілей.

З моменту гріхопадіння наш Господь виправляє нас, докорінно змінюючи наше розуміння. Його перша обіцянка в Євангелії означає, що Месія віддасть Своє життя для перемоги над ворогом, показуючи, що тільки Христос принесе спасіння, і водночас подаючи приклад того, що означає бути служителем і лідером, який покладе своє життя за Божих овець (3:15). Боже покликання для Ноя підтверджує, що ті, ким ми повинні захоплюватися, довіряють обіцницям і передбаченням невидимого Творця ще до їхнього сповнення (Євреїв 11:7). Те, що Господь закликав Авраама покинути свою батьківщину і бути готовим пожертвувати своїм сином, свідчить, що втрапи задля Царства ведуть до благословення (Буття 12:1-3; 22:1-19). Звеличення Господом Йосипа після того, як його ув'язнили через відмову дружині Потіфара, показує, що ціна, яку нам, можливо, доведеться заплатити задля збереження своєї доброчесності, є вартою всіляких випробувань. Визволення Господом Ізраїля через Мойсея, скромного пастуха, а не завдяки могутній армії, свідчить, що Божественна влада криється не в найпотужнішій зброї чи найбільшій кількості воїнів (Вихід 14). Підтвердженням цьому є те, як Ісус Навин завойовує Єрихон, а Гедеон перемагає мідіан: жоден із цих чоловіків не може завдячувати своєю перемогою військової силі (Ісуса Навина 6; Судді 7). Те, що Бог вибрав Давида, смиренного хлопчика-пастуха, вказує на те, що Господь зазвичай не кличе тих, кого світ вважає достойним, а шукає покірних серцем, які будуть вести Його народ (1 Самуїла 16).

Такі цінності виглядають дивними для світу, але для Бога вони є правильними. Тому, коли Господь вплився в Христі Ісусі, Він проповідував правдиве

Царство, у якому перші будуть останніми, а останні – першими (Марка 10:31). Чого ще ми очікуємо від Царя, «тихого і серцем покірливого» (Матвія 11:28-30)?

Sorati Deo: життя перед Божим обличчям

Служіння, готовність ставити потреби інших вище за свої, покладання не на власні сили, збереження власної доброчесності – це цінності правдивого Божого Царства. Коли наші церкви втілюватимуть їх, то виглядатимуть дивними для світу, але в цьому й полягає наша мета. Ми хочемо, щоб люди дивилися на наші спільноти і помічали, що вони є іншими, їм властиві цінності, які відрізняються від цінностей царств цього світу.

Для подальшого вивчення:

Числа 12:3

1 Самуїла 2:1-10

Матвія 5:5; 23:11

Колосян 3:12-17

ВИДАНИЙ ПОГАНАМ

Марка 10:32-34: Були ж у дорозі вони, простуючи в Єрусалим. А Ісус ішов попереду них, — аж дуже вони дивувались, а ті, що йшли вслід за Ним, боялись. І, взявши знов Дванадцятьох, почав їм розповідати, що з Ним стається має: «Оце в Єрусалим ми йдемо, і первосвященникам і книжникам виданий буде Син Людський, і засудять на смерть Його, і поганам Його видадуть, і насміхатися будуть із Нього, і будуть плювати на Нього, і будуть Його бичувати, і вб'ють, — але претяого дня Він воскресне!»

Христова наука під час подорожі від Галилеї до Єрусалима наприкінці Його земного служіння, про яку розповідає нам Марко у своєму Євангелії (9:9-10:52), просто вражає. Наш Господь підкреслює, що велич приходить через смиренність і залежність (9:33-37; 10:13-16), що ми повинні вжити рішучих заходів для боротьби з гріхом (9:42-50) і бути готовими відмовитися від усього, що маємо, якщо Він нас до цього закликає (10:17-25). Крім того, під час подорожі до Єрусалима Ісус двічі передбачає Свою смерть (Марка 9:30-32; 10:32-34). У сьогоднішньому уривку йдеться про друге з цих пророцтв.

Щоб зрозуміти, чому передбачення Христом Своєї смерті було таким неймовірним навіть для перших Його учнів, ми повинні уявити себе на місці цих людей. Думка про те, що Месія має зазнати страждань і померти, була абсолютно нечуваною для євреїв першого століття, зокрема й для дванадцятьох апостолів. Більшість із них сподівалися, що прийде цар-завойовник, який скине ярмо римського гноблення, а не Стражденний Слуга з Ісаї 52:13-53:12.

Уявити Месію, який страждає, було досить складно для учнів, але в те, що ці страждання будуть спричинені поганями, повірити було ще важче. Та це саме те, що наш Господь передбачив, сказавши, що Його буде видано «поганам» (Марка 10:33-34). Бути виданим язичникам — це найстрашніша доля, яку могли собі уявити євреї першого століття. Їх було видано поганам у вигнанні, і це було найгірше з усіх проклять заповіту, оскільки означало бути за межами землі благословення (Повторення Закону 32:64-68), бути покараним Богом. Професор Р. Ч. Спроул у коментарях до Євангелія від Марка пише: «Бути виданим у руки язичників означало бути вигнаним зі спільноти заповіту за межі табору, за межі місця Божої присутності».

Тож те, що Ісус напроорокував Свою смерть від рук язичницької влади, було передбаченням не тільки фізичних страждань, а й смерті Того, Хто спокупував гріх. Це передбачення покарання, заступницької спокути, у якій Месія при-

ймає прокляття замість Свого народу, який заслужив це за свій проступок. У той момент учні не сповна збагнули той факт, але вони достатньо знали про жахіття Ісусових пророцтв, і це їх дуже налякало (Марко 10:32).

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Ісус, як і автори Нового Заповіту, говорить, що Його смерть була жертвою спокути. Ця смерть задовольнила Божий гнів, тому що Христос прийняв на себе Боже прокляття замість нас. Жахливо бути об'єктом Божого прокляття, але все це було мотивоване благодаттю, любов'ю і милосердям нашого Творця. Христос був виданий поганам, а тому ми, які довіряємо Йому, ніколи не повинні боятися, що нам доведеться самим прийняти прокляття.

Для подальшого вивчення:

Єремії 13:15-27

Плач Єремії 1:3

Матвія 20:17-19

Галатів 3:10-14

ЧАША, ЯКУ П'Є ІСУС

Марка 10:35-40: І підходять до Нього Яків та Іван, сини Зеведеєві, та й кажуть Йому: «Учителю, — ми хочемо, щоб Ти зробив нам, про що будемо просити Тебе». А Він їх поспитав: «Чого ж хочете, щоб Я вам зробив?» Вони ж відказали Йому: «Дай нам, щоб у славі Твоїй ми сиділи праворуч від Тебе один, і ліворуч один!» А Ісус відказав їм: «Не знаєте, чого просите. Чи ж можете ви пити чашу, що Я її п'ю, і хреститися хрещенням, що Я ним хрищуся?» Вони відказали Йому: «Можемо». А Ісус їм сказав: «Чашу, що Я її п'ю, ви питимете, і хрещенням, що Я ним хрищуся, ви охреститися. А сидіти праворуч Мене та ліворуч — не Моє це давати, а кому уготовано».

Ми вкотре читаємо в Євангелії від Марка, що учні не змогли зрозуміти послання Ісуса (див., наприклад, Марка 6:45-52; 8:14-21; 9:30-32). Сьогоднішній уривок містить ще більше доказів того, що вони недостатньо засвоїли науку свого Вчителя. Марко описує нам особливо сміливе прохання синів Зеведеєвих, Якова та Івана, з яким вони звернулися до Ісуса дорогою з Галилеї в Єрусалим.

Яків та Іван, про яких читаємо в Марка 10:35-37, попросили Ісуса сидіти ліворуч і праворуч від Нього, на місцях честі в славі Божого Царства. Їхнє запитання свідчить про нерозуміння одного з головних моментів Христової науки про учнівство — справжні учні Ісуса не прагнуть просунути власні інтереси чи здобути честь. Христос закликає Своїх послідовників приходити до Нього зі смиренням, як малі діти, які знають, що самі по собі не мають чого дати Царству Господньому (вірші 13-16; див. також 9:33-37).

Христос одразу не вказав їм на зарозумілість, а змусив подумати, чи були вони достойні таких позицій. Чи могли вони пити чашу, яку Ісус мусив пити, і хреститися хрещенням, яким Йому треба було хреститися (вірш 38)? У Старому Заповіті чаша може символізувати Боже благословення, однак у більшості випадків вона є образом Господнього гніву за зло (Псалом 74:9; Ісаї 51:22). У Марка 10:38 чаша має негативне значення Божого гніву, її Ісус буде пити за Свій народ для порятунку його від гріха.

Звичайно, жодна людина не може спокутувати гріх іншої, тому ми очікували, що Яків та Іван скажуть: «Ні, Господи, ми не можемо пити Твою чашу». Ісусові слова мовою оригіналу (грецькою) теж свідчать про те, що Він очікував негативної відповіді. Але коли Яків та Іван сказали Ісусу, що можуть пити Його чашу і хреститися Його хрещенням, наш Спаситель погодився (Марка 10:38-39). Він не казав, що Яків та Іван будуть спокутувати гріхи інших людей —

через формулювання Його запитання Він не міг погоджуватися з тим, що учні пропонуватимуть спокутування. Напоміть Ісус вказав на те, що в певному сенсі їм доведеться розділити випробування, які чекали на Христа в Єрусалимі. Іншими словами, вони не зможуть уникнути страждань за Ісусове Ім'я.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Ми не знаємо, хто посідатиме найпочесніше місце біля Ісуса в Божому Царстві. Але відомо, що ця честь у Царстві прийде тільки тоді, коли ми пиймемо чашу Ісуса й охрестимося Його хрещенням. Тобто найзаслуженіше місце в Царстві Божому належить тим, хто найбільше постраждав за Ісусове Ім'я. Коли нам доводиться зазнавати випробувань за Ісуса, пам'ятаймо, що вони приведуть до честі в Його Царстві.

Для подальшого вивчення:

Ісаї 51:17

Єремії 25:15

Авакума 2:15-16

Матвія 20:20-23

Марка 10:41-44: Як почули ж це Десятеро, то обурились на Якова та на Івана. А Ісус їх покликав, і промовив до них: «Ви знаєте, що ті, що вважають себе за князів у народів, панують над ними, а їхні вельможі їх пишнуть. Не так буде між вами, але хто з вас великим бути хоче, нехай буде він вам за слугу. А хто з вас бути першим бажає, — нехай буде всім за раба».

Велич тією чи іншою мірою є тим, чого прагнуть майже всі. Ми хочемо залишити свій слід у цьому світі й прославитися своїми досягненнями як батьки, співробітники і громадяни. Велич є настільки важливою для людей, що багато хто з них потрапляє в глибоку депресію, коли вважає себе неспроможним її досягнути.

Яків та Іван, сини Зеведеєві, двоє з перших учнів Ісуса, прагнули величі і просили нашого Спасителя дати їм почесні місця в Його Царстві (Марка 10:35-37). Мало хто може терпіти тих, хто грубо прагне власного успіху. Тому не дивно, що інші учні обурились, коли почули прохання Якова та Івана (вірш 41).

Христос, принаймні в розмові, поданій у Марка 10:35-44, не засуджував Якова та Івана за їхнє бажання звеличитися. Він також не сказав іншим учням, що Яків та Іван помилялися, коли прагнули слави. Це свідчить про те, що велич сама собою не є чимось поганим. Насправді ми повинні прагнути до неї. Зрештою усе, що робить Христос, це добре, тож Він стає для християн найкращим зразком для наслідування (7:37; 1 Коринтян 11:1). Бажання слави не є неправильним саме по собі; ми грішимо, не розуміючи або відкидаючи те, що Ісус визначає як справжню велич. Жителі Христового Царства не повинні прагнути її заради досягнення влади над іншими — це те, що роблять жителі мирських царств (Марка 10:42-43). Напомість християни повинні намагатись досягнути величі, щоб краще служити іншим віруючим та задовольняти їхні потреби. У Царстві Божому вона виявляється у покорі перед іншими, зосередженні на тому, що ми можемо дати, а не на тому, що ми можемо отримати (вірш 44). Жан Кальвін зазначає: «Нехай вашою єдиною величчю, високим становищем і рангом буде покора вашим братам. І нехай вашим пріоритетом буде служіння всім».

Звичайно, що сам Христос подає найкращий приклад того, що означає служити іншим (вірш 45). Його бажання заплатити викуп, щоб звільнити нас від гріхів, є найбільшим актом служіння у всій історії. Ісус мав повне право відмовитися від допомоги нам. Він міг би використати Свою силу і славу, щоб

прославити Себе за рахунок інших. Але Він упокорився і заплатив справедливу ціну, якої зажадав Бог, щоб звільнити нас від гріхів (Римлян 2:5-11). Хоча ми не можемо спокутувати гріх, ми можемо служити іншим згідно з нашим покликанням. Тільки таким чином ми звеличимося.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Чи прагнемо ми власного успіху? Чи прагнемо ми величі і чи вважаємо, що спосіб здобути її – йти по драбині успіху, не зважаючи на інших? Якщо так, то ми не зрозуміли вчення Ісуса про справжню велич. Якою б владою ми не володіли, ми повинні використовувати її для того, щоб задовольняти потреби інших. Ми повинні запитувати, що ми можемо зробити для інших, а не що ми можемо зробити для себе.

Для подальшого вивчення:

Буття 39:1-6

Матвія 23:1-11

Галатів 5:13-15

1 Петра 5:1-4

ВИКУП, ЯКИЙ ЗАПЛАТИВ ХРИСТОС

Марка 10:45: «Бо Син Людський прийшов не на те, щоб служили Йому, але щоб послужити, і душу Свою дати на викуп за багатьох».

Христос є прикладом, який ми повинні наслідувати. Він пояснює, що справжня велич у Його Царстві полягає в служінні іншим (Марка 10:35-45). Зокрема Господь закликає нас наслідувати Його в готовності «душу Свою дати на викуп за багатьох» (вірш 45). Викуп тут означає спокуту, і, очевидно, Ісус не має на увазі, що коли ми наслідуємо Його приклад у служінні іншим, то так рятуємо себе чи інших від гріха й смерті. Як ми переконалися із Марка 10:35-40, запитання, яке Ісус поставив Якову та Івану про пиття Його чаші, вимагало негативної відповіді. Ні, Яків та Іван не могли випити чашу Божого гніву, яка була призначена для Ісуса. Вони розділятимуть Його страждання, бо будуть несправедливо покарані за свою відданість Господу, так само як земна влада вбила Христа. Крім того, Ісус є єдиним посередником між Богом і людиною, тож ми можемо віддати своє життя як викуп за інших. В іншому випадку ми були б посередниками, як Христос (1 Тимофія 2:5).

Ми можемо наслідувати Христа через силу Святого Духа, прагнучи задовольнити потреби інших, як належить гріховним, але викупленим людям. Але залишається цікавий коментар про те, що Ісус заплатив викуп за багатьох (Марка 10:45). Викуп — це ціна за звільнення полонених від викрадача. Ми знаємо, що Ісус говорив про готовність заплатити повну ціну для звільнення деяких ув'язнених. Цією ціною є Його життя.

Але кому був сплачений викуп? Деякі ранні отці церкви, зокрема Ориген Александрійський (185-254 роки), стверджували, що Ісус заплатив його сапані. Хоча важко погодитися з цією думкою, але можна зрозуміти, чому дехто її схвалював. У деяких епізодах Писання справді йдеться про грішників як про бранців диявола (2 Тимофія 2:26).

Ісус не міг заплатити викуп сапані, тому що це б дало владу йому, істоті, вимагати чогось від Творця, а Ісус є втіленням Богом (Івана 1:1-14). Крім того, коли в Писанні йдеться про відкуплення, то підкреслено Божі вимоги: Господь наказав, щоб Страждений Слуга був покараний за наші беззаконня (Ісаї 52:13-53:12). Більше того, сапана не міг узяти нас у полон без Божого суверенного дозволу, тому, якщо хтось і міг вимагати викуп за наше спасіння, то лише

Бог. Христос став тим викупом, якого справедливо вимагав Бог, щоб ми могли мати вічне життя.

Sorati Deo: життя перед Божим обличчям

Недоприймання нами заповідей порушує Божу досконалу справедливість, тому Він має повне право вимагати певну ціну за її відновлення. Смерть Христа була цією платою і також викупом, який забезпечив звільнення нас від рабства гріха. Через те що Христос помер за нас, ми можемо тепер підкорятися нашому Творцеві. Робімо це сьогодні, каючись у своєму гріху і звертаючись у молитві до Святого Духа з проханням наділити нас силою для служіння Йому.

Для подальшого вивчення:

Ісаї 61:1-3

Римлян 6:1-14

СЛІПИЙ ВАРТИМЕЙ

Марка 10:46-52: І приходять вони в Єрихон. А коли з Єрихону виходив Він разом із Своїми учнями й з безлічню люди, сидів і просив при дорозі сліпий Вартимей, син Тимеїв. І, прочувши, що по Ісус Назарянин, почав кликати та говорити: «Сину Давидів, Ісусе, — змилуйся надо мною!» І сварились на нього багато-хто, щоб мовчав, а він іще більше кричав: «Сину Давидів, — змилуйся надо мною!» І спинився Ісус та й сказав: «Покличте його!» І кличуть сліпого та й кажуть йому: «Будь бадьорий, устань, Він кличе тебе». А той скинув плаща свого, і скочив із місця, — і прибіг до Ісуса. А Ісус відповів і сказав йому: «Що ти хочеш, щоб зробив Я тобі?» Сліпий же Йому відказав: «Учителю, нехай я прозрю!» Ісус же до нього промовив: «Іди, — твоя віра спасла тебе!» І той зараз прозрів, і пішов за Ісусом дорогою.

Новозавітний Єрихон розташований приблизно в двадцяти милях на південний захід від Єрусалима, тому прихід Ісуса та Його учнів туди в сьогоднішньому уривку означає, що Його подорож до Єрусалима вже добігала кінця (Марка 10:46). Наш Господь прямував до Єрусалиму з Галилеї, подолавши близько ста миль, і нарешті наближався до місця призначення. Між Єрихоном та Єрусалимом відбувається цікава зустріч, під час якої Ісус починає навчати про учнівство.

Марко говорить нам, що по дорозі від Єрихона до Єрусалима Ісус зустрічає «сліпого Вартимея, сина Тимеевого» (вірш 46). Оскільки ім'я Вартимей означає «син Тимеїв», Маркове уточнення про значення цього імені є зайвим — за винятком, якщо він писав до поган, які не знали значень єврейських імен. Тому ми маємо додаткові докази того, що слухачами, яким Марко спрямовував це послання, були в основному погани. У будь-якому разі Вартимей був сліпим і підходить до Ісуса, просячи про допомогу. Він благає Ісуса виявити милосердя, називаючи Його «Сином Давидовим» (вірші 47-48). Це свідчить про чудове месіанське розуміння з боку Вартимея, бо «Син Давидів» був титулом для Месії, а Ісус відкрито не об'явив Свою месіанську ідентичність (див. вірші 8:27-30). Те, що Вартимей попросив відновити йому зір, також демонструє його добре розуміння того, що Месія має робити. Пророки пов'язували місію Месії з оздоровленням і, насправді, з відновленням усього світу (Ісаї 65:17-25; див. також Римлян 8:18-24). Вартимей розуміє, що Ісус був обіцямим Сином Давидовим, який прийшов, щоб відновити все творіння, навіть його втрачений зір.

Що відрізняє Вартимея як того, хто є прикладом справжнього учнівства, це його прохання відновити зір, а не виявити особливу прихильність у Божому

Царстві. Незадовго до того, як Ісус зустрівся з Вартимеем, учні прийшли до Нього, прагнучи почесей, і Ісус повинен був пояснити, що честь приходить не від її пошуку, а від служіння іншим (Марка 10:35–45). Вартимей не прагне привілеїв; він просто хоче повернути собі зір, і те, що він благає про милість, свідчить, що його зцілення є незаслуженим. Він — приклад справжнього учня Христа, того, хто знає, що покладається лише на благодать. Статус Вартимея як учня Ісуса підтверджується тим, що він робить далі. Доктор Р. Ч. Спроул пише у своїх коментарях до Євангелія від Марка: «Як тільки зір [Вартимея] відновився, він побачив Ісуса і не хотів нічого іншого, як піти за Ним до Єрусалима... Таким повинне бути бажання всіх, кому дано очі, щоб бачити, і вуха, щоб чути істину Євангелія Ісуса Христа».

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Коли Христос відкриває очі нашого серця, щоб ми могли побачити Його у всій Його славі, ми відчуваємо прагнення служити Йому з вдячності за Його спасіння. Якщо ми сьогодні зростаємо у своєму послуху, ми повинні бачити Ісуса таким, яким Він є. Молімося, щоб Бог продовжував допомагати нам бачити Його та Його славу.

Для подальшого вивчення:

Ісаї 35

Матвія 20:29-34

Луки 18:35-43

ПРИВЕДЕННЯ ОСЛЯТИ

Марка 11:1-6: І коли вони наблизились до Єрусалиму, до Віпфарії й Віфанії, на Оливній горі, тоді Він посилає двох учнів Своїх, і каже до них: «Ідіть у село, яке перед вами, і, входячи в нього, ви знайдете зараз прив'язане ося, що на нього ніхто ще з людей не сідав. "Відв'яжіть його, і приведіть". Коли ж скаже хто вам: "Що це ви робите?" – відкажіть: "Господь потребує його", – і відішле його сюди зараз». І вони відійшли, і знайшли те ося, що прив'язане коло воріт ізнадвору було при дорозі, – і відв'язали його. А деякі з тих, що стояли там, сказали до них: "Що ви робите? Пощо ося ви відв'язуєте?" Вони ж їм відказали, як звелів їм Ісус, – і відпущено їх.

Усі чотири євангелісти – Матвій, Марко, Лука й Іван – описували вчення й чуда Ісуса. Але в жодному з чотирьох Євангелій громадському служінню Ісуса не приділено основної уваги. Кожен із авторів Євангелій значно сповільнює свою розповідь про життя Ісуса після того, як наш Господь востаннє приходить до Єрусалима, і кожен із них неабияк зосереджується на подіях, які відбулися в період між Вербною неділею і воскресінням Ісуса. Кількість розповідей, присвячених цьому періоду, свідчить, що важливість життя і служіння Христа розкривається тільки в Його стражданнях.

У шести з шістнадцяти розділів Марко розповідає історію останніх днів життя Ісуса. У сьогоднішньому уривку описані настанови, які Ісус дав двом Своїм учням безпосередньо перед тим, як Він і Його послідовники прийшли в Єрусалим у Вербну неділю. Традиційний літургійний календар церкви має лише сім днів між Вербною та Великодньою неділею, але є підстави вважати, що між приходом Ісуса до міста та Його воскресінням минуло декілька місяців. Найважливішою із них є розповідь у Євангелії від Івана про те, що Ісус прибув до Юдеї приблизно за чотири місяці до Свого розп'яття, потрапивши на освячення, яке відбувалося восени (Івана 10:22).

Ми читаємо, що, підійшовши до Оливної гори, Ісус послав двох Своїх учнів привести ося для Нього. Варто не оминати увагою месіанське значення цього вчинку. У першому столітті багато рабинів думали, що Оливна гора буде місцем, з якого обіцаний Месія нарешті прийде до Єрусалима. Ще важливішим є те, що царською твариною, яка носила тягарі для давніх ізраїльських царів, був осел. Використовували також і віслуків – гібрид осла й коня. Наприклад, коли Давид хотів представити Соломона як наступного царя Ізраїлю, він посадив його на свого віслюка (1 Царів 1:28-53). Захарія 9:9 є пророцтвом, що син Давида,

Месія, прийде до Єрусалима «на ослі, і на молодім віслюкові, сині ослиці». Обмеживши інформацію про Свою месіанську ідентичність кількома людьми під час Свого служіння, Ісус нарешті був готовим оголосити Себе Месією перед народом.

Ісусові настанови учням привести віслюка демонструють Його владу над подіями, які мали невдовзі відбутися (Марка 11:2-6). Він очікував, що господарі осла знатимуть, Ким Він є, і відпустять тварину на прохання учнів. До того, що мало статися, Ісус готувався упродовж усього Свого служіння.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Те, що сталося з Ісусом у Єрусалимі, не було випадковим. Христос є Агнцем, принесеним у жертву ще від часу створення світу (Об'явлення 13:8). Він разом з Отцем і Духом запланував Свою смерть і Сам визначав кожен аспект цих подій, навіть коли інші вбивали Його. Через те, що Він був вільний розпоряджатися над Своєю смертю, ми знаємо, що результатом її було саме те, що Він постановив — повне й остаточне спасіння Свого народу.

Для подальшого вивчення:

Ісаї 46:8-10

Матвія 25:17-19

Івана 10:17-18

Євреїв 1:1-4

ІСУСА ПРОСЛАВЛЯЮТЬ ЯК ЦАРЯ

Марка 11:7-11: І вони привели до Ісуса ося, і поклали на нього плащі свої, а Він сів на нього. Багато ж народу стелили одержу свою по дорозі, а інші стелили дорогою зелень, нап'яту в полях. А ті, що йшли перед Ним і позаду, викрикували:

«Осанна!
Благословений, хто йде у Господне Ім'я!
Благословенне Царство,
що надходить, Отця нашого Давида!
Осанна на висоті!»

Потому ввійшов Він до Єрусалиму, і в храм. А оглянувши все, як година вже пізня була, Він пішов у Віфанію з Дванадцятьма.

Пророцтво Захарія 9:9, у якому описано прихід Месії на ослі, здійснилося у Вербну неділю. Марка 11:7-11 розповідає, як прославляли нашого Господа того дня визнанням, яке невдовзі змінилося закликами до розп'яття.

Реакція людей на приїзд Ісуса до Єрусалима свідчить про те, що вони добре розуміли слова про Його месіанське покликання. Вони стелили свій одяг на дорозі (вірш 8), подібно до того, як сотні років тому стелили свої шапи на сходах будинку Егу, визнаючи його царем (2 Царів 9:13). Народ, який прийшов у Єрусалим з Ісусом, також вигукував: «Осанна! Благословений, хто йде у Господне Ім'я!» (Марка 11:9). «Осанна» на івриті означає «Спаси!» і є цитатою з Псалма 118:25-26, де написано «Благословен, хто гряде у Господне Ім'я!». Це були цілком доречні вигуки наповпу, бо згідно зі Старим Заповітом Боже спасіння не можна було відділити від діяння царя Давидового (Псалом 88; Єремії 23:5). Люди розуміли, що якщо Ісус був царем Давидовим, то Він прийшов, щоб спасти Свій народ.

Проте в сьогоднішньому уривку містяться вказівки на те, що люди, які прославляли Ісуса у Вербну неділю, неправильно зрозуміли, яке саме спасіння Він мав принести. Вони очікували «Царство, що надходить, Отця нашого Давида», а не Царство Боже, яке Ісус розпочав (Марка 11:10). Звичайно, якщо спасіння є невіддільним від напроорокованого Давидового царя, то ми не можемо відокремити Царство Боже від царства сина Давида. Але люди говорили не про Царство сина Давида, а про царство самого Давида. Вони з нетерпінням чекали лише на повернення славних часів Ізраїлю, коли Давид і Соломон правили в

об'єднаному єврейському царстві, яке славилось своїм багатством і військовою міццю. Вони очікували на царство, яке мало бути насамперед фізичним і геополітичним утворенням. Але, як навчав Ісус, Царство Боже не таке. Воно починається з малого і є ледь помітним спочатку. Воно є насамперед духовною реальністю, а вже потім фізичною (4:30-32). Вигуки людей у Вербну неділю свідчать про нерозуміння віщування щодо майбутнього відкинення Ісуса як свого царя (15:6-15).

Увійшовши в Єрусалим, Ісус подався увечері до Віфанії, містечка на Оливній горі (11:11). Йому необхідно було відпочити, адже на Нього чекало найважливіше завдання.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Люди у Вербну неділю не зрозуміли природу Христового Царства або спасіння. Попри це, вони правильно визнали царя з роду Давида як того, хто приносить спасіння. Тільки Ісус Месія може викупити нас від усіх ворогів – світу, плоті й диявола. Ми не можемо самі себе врятувати. Покладймо свою надію тільки на Нього і проголошуймо світові, що Він є єдиним Спасителем.

Для подальшого вивчення:

Псалом 105:47

Ісаї 33:22

Луки 19:28-40

Івана 12:12-15

БЕЗПЛАДНЕ ФІГОВЕ ДЕРЕВО

Марка 11:12-14: А назавтра, коли вони вийшли з Віфанії, Він згоднів був. І, побачивши здалека фігове дерево, вкрите листями, Він підійшов, чи не знайде на ньому чого. І, прийшовши до нього, не знайшов нічого, крім листя самого, не пора бо на фіги була. І озвався Ісус і промовив до нього: «Щоб більше ніхто твого плоду не з'їв аж повіки!» А учні Його все те чули.

Реформатське богослов'я наголошує на Христовій потрійній ролі як пророка, який приносить нам Слово Боже, священника, який спокупе гріх і заступається за нас, і царя, який править і панує над нами (ВКК* 23-26). Особливу увагу в сьогоднішньому вивченні зосереджено на пророчій ролі нашого Господа, бо те, як Ісус поводить себе у Марка 11:12-14, відповідає тому, що говорили пророки перед Його приходом.

Окрім словесного проголошення Божого одкровення, старозавітні пророки іноді проповідували так званими «практичними припцями», у яких передано певну істину нашого Творця. Одним із прикладів цього є історія про Єремію і придбання ним поля в Юдеї під час облоги Вавилоном Єрусалима (Єремії 32). З погляду звичайної людини, покупка не мала великого значення. Єрусалим мав ось-ось розвалитися, і Єремія не міг би довго тішитися своєю новою землею. Але Бог спонукав пророка купити те поле, щоб дати людям урок. Так, вигнання наближалось і жителів Юди мали забрати до Вавилону. Але вигнання не могло тривати вічно і народ невдовзі повернувся б на свою батьківщину. І придбання Єремією шматка землі є доказом цього. Тож жителі Юди не втрапили свою землю назавжди, вони повернуться до того майна, яке залишили, і знову заволодіють ним.

Прокляття Ісусом фігового дерева, яке не плодоносить, є практичною припчею. Ознакою того, що палестинські фігові дерева дають плоди, є їх розпущене листя, тому Ісус очікував знайти щось їстівне, коли побачив пишне листя фігового дерева (Марка 11:12-13). Дехто каже, що Ісусові очікування були хибними, бо Марко розповідає, що «не пора бо на фіги була» (вірш 13). Існує два можливих пояснення. По-перше, у тій частині світу є кілька різновидів фігових дерев, не всі з них плодоносять в один час. Можливо, Марко не мав на увазі, що не настав період плодоношення, а звертав увагу на те, що фігове дерево, яке Ісус побачив, плодоносило поді, коли більшість не давала плодів. По-друге, навіть у несезон на палестинських фігових деревах, покритих листям, були менші, незрілі фіги, які

* Вестмінстерський Короткий Катехизис

хоч і не були такі смачні, як стиглі, та все ж їх можна було їсти. Тож Ісус явно не помилявся, коли очікував побачити плоди, зауваживши на деревах пишне листя.

Старозавітні пророки іноді використовували приклад неплодоносних фігових дерев, щоб зобразити Боже покарання Ізраїлю (Осії 2:12), тому прокляття Ісуса слід розглядати в цьому контексті. Те, що Ісус прокляв неплодоносне фігове дерево, було ознакою того, що на Єрусалим очікувало покарання.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Ісус прокляв фігове дерево за те, що воно не давало плодів, хоча на вигляд здавалося здоровим і дозрілим. Це своєрідне попередження для всіх, хто сповідує віру в Христа. Ми повинні приносити плоди на Божу славу, а якщо ми не робимо цього, то маємо покаятися і покладатися на Його благодать. Небажання служити Богові і ближньому може бути ознакою того, що ми зрештою не є частиною Його Царства.

Для подальшого вивчення:

Єремії 24

Йоїла 1:1-12

Матвія 21:18-19

Луки 13:6-9

ПОКАРАННЯ НА ХРАМ

Марка 11:15-17: І прийшли вони в Єрусалим. А як Він у храм увійшов, то став виганяти продавців і покупців у храмі, і поперевертав столи грошомінам та ослони продавцям голубів. І Він не дозволяв, щоб хто річ яку носив через храм. І Він їх навчав і казав їм: «Хіба не написано: "Дім Мій буде домом молитви в народів усіх", ви ж із нього зробили пещеру розбійників!»

Згідно зі Старим Заповітом Бог мав особливі стосунки з ізраїльтянами, Він був їхнім Богом, а вони — Його народом (Вихід 6:7). Проте, хоча це й були унікальні взаємини, вони ніколи не мали бути такими лише на основі фізичного походження. Тобто Господь встановив Свій заповіт з народом Ізраїлю, щоб згодом розширити спільноту та долучити до неї інших. Цей намір простежується в Божому покликанні Авраама й обіцянці благословити народи через цього патріарха (Буття 12:1-3). В Ісаї 56:1-8 теж бачимо бажання Бога долучити поган до Свого народу. Ісая передбачив той день, коли чужинці Ізраїлю приєднаються до нього і поклоняться Господу. Як і євреї, вони молитимуться в храмі, який буде «домом молитви в народів усіх» (вірш 7).

Серед інших невдач старозавітного Божого народу було те, що загалом він не спромігся виконати своє покликання — проповідувати поганам і запросити їх до поклоніння одному, істинному Богові. У першому столітті в єрусалимському храмі був двір для поган площею близько 35 акрів, куди інші (не євреї) могли приходити й молитися до Ягве, Бога Ізраїлю. Проте язичників там так і не вітали. Поширеною думкою серед євреїв була та, що Месія очистить храм від усіх поган. Крім того, коли язичники приходили до спеціального двору, їх там ніхто не чекав, натомість площа була заповнена торговцями, які продавали тварин для жертвоприношення, і грошомінами, які обмінювали римські монети на шекелі, на яких не було зображення імператора, тому вони годилися для оплати храмового податку. Це саме те видовище, яке описане в сьогоднішньому уривку.

Йосип Флавій, знаменитий єврейський історик першого століття, пише, що під час Пасхи в жертву приносили 255 600 ягнят, що дає нам уявлення про масштаби торгівлі у храмі. Там дійсно не було місця, де погани могли б поклонитися Господу. Побачивши таке видовище, Ісус повиганяв торговців і грошомінів із храму. Вони не мали права вести свій бізнес у цьому місці й порушувати Божий план, згідно з яким там мали молитися язичники (Марка 11:15-17). Ісус із осудом назвав те місце «пещерою розбійників» (вірш 18), подаючи нам ще одну

практичну припчу про суд (див. вірші 12-14). Поклоніння народу і його лідерів було повністю спотворене, і Ісус хотів виправити це.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

У коментарях до Євангелія від Марка доктор Р. Ч. Спроул пише: «Євреї сподівалися, що Месія очистить храм від язичників, а Ісус очистив його для язичників». Христос засудив безбожних і водночас виявив благодать до Своїх обраних. Бог завжди є милостивим у розпал суду, але тільки ті, хто покладається на Нього, отримують цю благодать.

Для подальшого вивчення:

Єремії 7:1-11

Івана 2:13-22

Марка 11:18-19: І почули це первосвященики й книжники, і шукали, як Його потубити, бо боялись Його, — увесь бо народ дивувався науці Його. А як пізно ставало, вони поза місто виходили.

Уривок Єзекіїля 10-11, фрагмент, який був написаний незадовго до того, як 586 року до н. е. Вавилон знищив храм у Єрусалимі, містить передбачення того, що юдеїв неминуче очікує вигнання. Протягом століть пророки попереджали старозавітну спільноту, що зухвале порушення ними Божого заповіду призведе до вигнання їх з Обіцяної Землі. У 722 році до н. е. північне царство Ізраїлю потрапило під владу Ассирії, а люди були змушені покинути рідну землю (2 Царів 17:7-24). Південне Юдейське царство мало засвоїти урок і виправити свою дорогу, але історія свідчить про протилежне. Юдеї й далі вірили, що не втраплять своє царство, бо в них було місто Єрусалим, де стояв храм. Як говорить нам пророк Єремія, юдеї вбачали в ньому — осередку Божої слави — свою безпеку (Єремії 7:1-15).

Проте яким би важливим не був старозавітний храм, він був усього-на-всього будівлею. Бог є всюдисущим Господом Свого творіння і не обмежується однією спорудою, навіть якщо вибирає певні місця, де Його присутність відчутніша. У цьому полягає суть уривка Єзекіїля 10-11, у якому описано, як слава Божого храму покидає його й рухається на схід до гори за межами міста Єрусалим — Оливної гори.

Те, що Божа слава покинула храм, було ознакою того, що гріх Юди став настільки жахливим, що Господь більше не міг перебувати зі Своїм народом чи захищати місто. Але Бог все ж пообіцяв повернутися й очистити Свій народ. Єзекіїля 43:1-5 описує повернення Бога зі сходу й наповнення Своєю славою храму. Тому вірні євреї, які знали це пророцтво, очікували повернення слави Господа до Його храму.

До початку першого століття нашої ери первосвящеників і книжників у Єрусалимі вже не можна було вважати вірними євреями. Як видно із сьогоденішнього уривка, лідери єврейського народу прагнули згубити Божу славу, адже Ісус дійсно був «сявом слави» Божої (Євреїв 1:3), Він стояв на Оливній горі так само, як Божа слава була там у Єзекіїлевому видінні (Марка 11:1; див. Єзекіїля 11:23). Це ще й означає, що Він також переможно повернеться зі сходу, як Єзекіїль передбачив, що Божа слава прийде знову в місто зі сходу (Марка 11:1-10;

див. Єзекіїля 43:1-5). Але єврейські лідери не були готові до повернення слави Бога і прагнули знищити Його.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Те, що єврейські лідери першого століття не були підготовлені до повернення Божої слави до храму, слугує для нас попередженням. Христос, Божа слава, прийде знову, щоб остаточно встановити Свое царство (Дії 1:6-11). Чи готові ви до Його повернення, чи, навпаки, Він вважатиме вас негідним слугою?

Для подальшого вивчення:

Єзекіїля 44:4

Матвія 16:27

Івана 1:14

Об'явлення 22:20

Марка 11:20-24: А проходячи вранці, побачили фігове дерево, усохле від кореня. І, згадавши Петро, говорить Йому: «Учителю, глянь фігове дерево, що прокляв Ти, усохло!» А Ісус їм у відповідь каже: «Майте віру Божу! Поправді кажу вам: Як хто скаже горі цій: "Порушся та й кинься до моря", і не матиме сумніву в серці своїм, але матиме віру, що станеться так, як говорить, то буде йому! Через це говорю вам: Усе, чого ви в молитві попросите, вірте, що одержите, і сповниться вам».

Учні мали велике благословення бачити, як наш Господь чинив багато чуд під час Свого земного служіння. Тому ми можемо припустити, що вони врешті-решт втратили це відчуття подиву від надприродних вчинків. Врешті-решт, повторюваність часто призводить до нудьги. Навіть чуда можуть стати буденним явищем, якщо їх бачити доволі часто.

Із сьогоднішнього уривка, однак, дізнаємося, що принаймні один раз перед завершенням Ісусом земного служіння Його чуда все ще здивували учнів. У Марка 11:20-21 сказано, що наступного дня після того, як Ісус прокляв фігове дерево, учні здивувалися, що Його слова збулися. Христос наказав фіговому дереву ніколи більше не давати плоду – воно повністю підкорилося, «усохши від кореня». Петро звернув особливу увагу на це, очевидно, для нього таке вміння було неочікуваним.

Усі ці події абсолютно не здивували нашого Спасителя. Із Його відповіді Петру та іншим учням зрозуміло, що Ісус не був вражений тим, що сталося, а отже, учнів це теж не повинно було дивувати. У певному сенсі те, що було вчинено, не було надто складним, воно просто потребувало віри. Можна так перефразувати відповідь Ісуса у віршах 22-24: звичайно, що воно засохло. І якщо ви віритимете, коли будете молитися, то все може збутися, навіть неможливе. Вам не потрібно докладати особливих зусиль; усе, що вам потрібно, – це віра.

Звичайно, ми повинні бути вдячними, коли Бог відповідає на наші молитви. Але ми не повинні дивуватися, принаймні деколи, коли Він дає нам те, про що ми Його просимо. Він обіцяє задовольняти наші потреби згідно з багатством Своєї слави (Філіп'ян 4:19). Якщо ми віримо в Нього, то не повинні надміру дивуватися дотриманню Ним Своїх обіцянок, хоча завжди повинні бути вдячними Йому за це. Великий подив може свідчити про те, що наша молитва містила певні сумніви. Але, дякувати Богові, у Своїй милості Він часто дає нам те, чого ми просимо, навіть якщо сумніваємося, що Він дотримується Своїх обіцянок.

Звичайно, Ісусове вчення, що ми отримуємо від Бога те, про що молимося, якщо безумовно віримо в це (Марка 11:24), не є гарантією того, що Бог зробить саме так. Професор Р. Ч. Спроул у коментарях до Євангелія від Марка зазначає, що «цей вірш потрібно розуміти у світлі повного вчення Писання, зокрема що ми повинні молитися і просити згідно з волею Божою». Наш Творець усе чинить за Своїм бажанням, а не за нашим (Ефесян 1:11). Якщо ми попросимо про щось, що суперечить Його волі, ми не зможемо розраховувати, що отримаємо це.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Професор Р. Ч. Спроул також додає, що молитись у вірі означає бути готовим змиритися з Божою волею, коли Він відмовляє на наші прохання. Молитва виходить не з віри в те, чого ми просимо, а з віри в Господа. Тільки Він знає, що для нас краще, і ми певні, що Він дасть нам те, що вважає за потрібне, бо все, що Він дає, є для нашого добра і Його слави (Римлян 8:28).

Для подальшого вивчення:

Псалом 77

Ісаї 26:4

Марка 5:36

1 Івана 5:14

Марка 11:25-26 «І коли стоїте на молитві, то прощайте, як маєте що проти кого, щоб і Отець ваш Небесний пробачив вам прогріхи ваші. Коли ж не прощаєте ви, то й Отець ваш Небесний не простить вам прогріхів ваших».

У нашій культурі ми нерідко чуємо про «Божу безумовну любов» до людей, але це поняття часто неправильно розуміють. Господь справді безумовно любить грішників, хоча ніщо не спонукає Його нас любити. Ми не є в такому стані, у якому Він би хотів бути прихильним до нас; насправді Він любить нас поді, коли немає за що. Це основна думка Павла в Посланні до римлян 5:6-8: Бог полюбив нас настільки, що заради нас віддав на смерть Свого Сина, хоча ми збунтувалися проти Нього в гріхах і не мали в собі нічого, через що Він мав би бути прихильним до нас. Проте Божя спасальна любов не є повністю безумовною. Вона є умовною в одному важливому аспекті – Бог не може виявляти любов і милість грішникам за рахунок Своєї святої справедливості. Те, що наш Творець дарує нам спасительну любов, якій ми завдячуємо відкупленням, зумовлене спокутою. Якщо немає спокупи – немає спасіння (3:21-26; Євреїв 9:1-10:18).

Аналогічним чином прощення є безумовним з одного погляду й умовним – з іншого. Воно є безумовним через те, що ми нічого не робимо для того, щоб отримати Боже помилування. Ми не можемо претендувати на прощення через свої добрі чи праведні вчинки, бо, як грішники, ми не можемо бути настільки слухняними, щоб бути вартими Божої любові. Більше того, ми заслужили на вічний гнів, згрішивши проти вічного єства – Самого Бога, тому тільки вічна Особа – Бог-Син, який прийняв людське тіло, – може здобути для нас прощення. Через те, що ми не можемо заслужити Боже помилування, прощення є безумовним – отримання його вимагає, щоб ми визнали, що згрішили, що не можемо бути виправданими й покладаємося тільки на Господнє милосердя (Луки 18:9-14).

Попри все, необхідність визнати свої гріхи і просити про милість показує, що Боже прощення залежить від нашого покаяння. Ми повинні просити пробачення, навіть якщо не заслужили на помилування. Як зазначає професор Р. Ч. Спроул у своїх коментарях до Євангелії від Марка: «Бог не прощає нам в односторонньому порядку, Він вимагає покаяння». Слід визнати, що ми зобов'язані Богу всім і не можемо Йому відплатити. Ми повинні збагнути, що не заслужили нічого, окрім гніву, і що нашою єдиною надією є Його милість. Ті, хто приходять до Господа з таким серцем, приймаючи Його прощення, визна-

ють, що якщо Бог, абсолютно Святий, проявляє милість негідним, то ми, недосконалі та грішні, повинні робити те ж саме. Якщо ми не прощаємо тих, хто просить пробачення, ми показуємо, що не зрозуміли потреби в Божому прощенні. І якщо ми дійсно не визнали її, то ми насправді не попросили Господа виявити нам Свою милість.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

У подібній до сьогоднішньої проповіді в Євангелії від Матвія 6 святий Августин застерігає нас прощати не тільки своїми устами, а й серцем. Коли ближні просять нас про прощення, ми не повинні тримати образу, навіть коли кажемо, що пробачили їм. Як відомо, Бог найбільше зацікавлений у стані нашого серця, і прощення в ньому вказує на те, що ми побачили свої гріхи і дійсно покладемося на Господню милість.

Для подальшого вивчення:

Матвія 6:14-15; 18:15-35

Марка 11:27-33: І знову прийшли вони в Єрусалим. Коли ж Він у храмі ходив, поприходили первосвященики й книжники, і старшини до Нього, і сказали Йому: «Якою Ти владою все оце чиниш?

І хто Тобі владу цю дав, щоб Ти це робиш?» А Ісус відказав їм: «Запитаю й Я вас одне слово, і відповідайте Мені, то й Я відкажу вам, якою Я владою це все чиню. Іванове хрищення з неба було, чи від людей? Відповідайте Мені!» Вони ж міркували собі й говорили: «Коли скажемо: "Із неба", відкаже: "Чого ж ви йому не повірили?" А як скажемо: "Від людей", — то боялись народу, бо всі вважали, що Іван був поправді пророк». І сказали Ісусові в відповідь: «Не знаємо...» А Ісус їм відказує: «То й Я не скажу вам, якою Я владою це все чиню».

Євреї першого століття, які мали привілей бути безпосередніми свідками Ісусового служіння, побачили багато дивовижних речей: нагодування тисяч людей тільки кількома кусками хліба та риби, відновлення зору сліпим, воскресіння мертвих і багато інших чудес нашого Господа. Але, окрім захоплення цими вчинками Ісуса, люди також вважали особливо переконливим Христове вчення. Вони дійсно «дивувались науці Його, бо навчав Він їх, як можновладний, а не як ті книжники» (Марка 1:22).

У сьогоднішньому уривку Марко зосереджується на питанні Ісусової влади, описуючи розмову нашого Господа з «первосвящениками, книжниками і старшинами» у храмі незадовго до того, як Його розпіляли на хресті. Будучи свідками дивовижних речей, які Ісус казав і робив, релігійні лідери хотіли знати, завдяки якій владі Він міг чинити так (11:27-28). Храм, символ Божої влади, був особливо вдалим місцем для з'ясування такого питання, а саме запитання було спробою лідерів загнати Ісуса в пастку. Якби Христос відповів, що Його влада походила від людини або що ніхто не дав Йому жодної влади, то релігійні лідери могли б спокійно наказувати іншим ігнорувати Його. Бог не послав Ісуса і не призначив Його, то навіщо Його слухати? З іншого боку, якби Ісус відповів, що саме Бог дав Йому владу, то Його могли б звинувачувати в богохульстві. Якби Христос заявив, що був посланий Богом, то це би було те саме, якби Він сказав, що є Самим Богом, оскільки Він уже раніше заявляв, що має право прощати гріхи (2:1-12).

Питання, які лідери ставили Ісусові, не потребували прямої відповіді. Усім, кому правда була справді важливою, було ясно, що Ісус діяв під Божою владою, бо, як визнав Никодим, ніхто не міг робити те, що робив Ісус, не будучи посланим від Господа (Івана 3:2). Глибоко в душі священики, книжники і старшини знали

правду, але приховували її в собі через злобу. Жан Кальвін коментує: «Христос не відповів їм прямо... тому що вони грубо й безсоромно допитували Його про те, що було добре всім відомо».

Тому Ісус відповів їм непрямо, запитуючи напамість про Іванове хрещення (Марка 11:29-33). Небажання лідерів відповідати, аби не опинитися в пастці через свої слова і вчинки, свідчить про те, що вони взагалі не дуже вже й хотіли почути Ісусову відповідь, тож Христос не вважав за потрібне відповідати їм.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Ісусова відповідь єврейським релігійним лідерам також підтверджує Його силу. Він мав більше влади, ніж вони, тому не змушений був відповідати. Для християнина Христос є найвищою силою, тому ми підкоряємося Його словам, усьому Писанню як нашому найвищому авторитету.

Для подальшого вивчення:

Псалом 46:2-3
Приповісті 26:4-5
Матвія 21:23-27
Марка 14:53-65

ПРИТЧА ПРО ВИНАРІВ

Марка 12:1-9: І почав Він у припцях до них промовляти: «Насадив був один чоловік виноградника, муром обгородив, видовбав у ньому чавило, башту поставив, — і віддав його винарям, та й пішов. А певного часу послав він раба до своїх винарів, щоб прийняти частину плоду з виноградника в тих винарів. Та вони схопили його та й побили, і відіслали ні з чим. І знову послав він до них раба іншого, — та й того вони зранили в голову та зневажили. Тоді вислав він іншого, — і того вони вбили. І багатьох іще інших, набили одних, а одних повбивали. І він мав ще одного, — сина улюбленого. Наостанок послав і того він до них і сказав: "Посоромляться сина мого!" А ті винарі міркували собі: "Це спадкоємець; ходім, замордуймо його, — і нашою спадщина буде!" І вони схопили його та й убили, і викинули його за виноградник... Отож, що пан виноградника зробить? — Він прибуде та й вигубить тих винарів, і віддасть виноградника іншим».

Характерною ознакою сільського господарства Галилеї першого століття було те, що землевласники самі не наглядали за своїми виноградниками. Напомість вони зазвичай наймали для цього фермерів. У сьогоднішньому уривку міститься припцка Ісуса про найманих винарів — знайому для всіх реальність.

У цій припчці Ісус також використовує образи з книг пророків, які є головними в розумінні Його науки. В Ісаї 5:1-7 Ізраїль описано як особливий виноградник, який Бог посадив, тому в Марка 12:1-9 бачимо аналогію між виноградником і старозавітною спільнотою та між власником виноградника і Господом. В Ісаї 5 виноградник засуджено за те, що він не міг дати належні плоди — чітке попередження для тих, хто твердить, що є Божою людиною: вони повинні приносити плоди служіння Богові і ближньому в любові. Проте в припчці про винарів, як бачимо, засуджено самих винарів (Марка 12:9). Не позбавляючи окремих виноградин у Божому саду відповідальності давати хороший плід, засудження винарів вказує на велику роль тих, хто піклується про Господній народ. Неспроможність Божого народу давати плоди пов'язана з нездатністю їхніх лідерів навчати і дисциплінувати належним чином.

У будь-якому разі винарі в нашій припчці засуджені за жорстоке поводження з першими слугами власника виноградника, а потім за вбивство сина власника. Зрозуміло, що слуги є аналогією до пророків Старого Заповіту, яких часто відкидали лідери стародавньої спільноти (Амоса 3:7; Захарії 1:4-6). Син власника виноградника є не хто інший як сам Христос, «Син Бога Всевишнього» (Марка 5:7). По суті, припцка про винарів відтворює історію Ізраїлю зі Старого Запо-

віту. Бог покликав народ із єгипетського рабства, посадив його, як виноградник, щоб він приносив для Нього плоди, залишивши його під наглядом винарів — царів, священників та інших лідерів. Періодично Господь посилав пророків, які мали перевірити виноградник, але зазвичай винарі, яким було доручено піклуватися про добрий врожай, відкидали їх. Однак замість того щоб знищити народ, Бог вирішив відправити останнього посланця — Свого Сина. Але Його прийняли з іще більшою ненавистю, ніж пророків. Винарі жорстоко вбили Його, намагаючись заволодіти Його спадком (Марка 12:1-9).

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Для перших слухачів припча про винарів була пророцтвом про смерть Христа, вона також показує, наскільки неспасенні люди ненавидять Бога. Як зазначає Р. Ч. Спроул, те, що люди вбили Христа, втіленого Бога, доводить, що грішники могли б убити Бога, якщо їм би це зійшло з рук. Тільки через благодать ми можемо бути прихильними до Господа і не ненавидіти Його. Подякуймо Йому за те, що Він дав нам серця, сповнені любов'ю до Нього.

Для подальшого вивчення:

Єремії 35:15

Даніїла 9:6

Матвія 21:33-41

Луки 20:9-16

ВІДКИНУТИЙ НАРІЖНИЙ КАМІНЬ

Марка 12:10-12: «Чи ви не читали в Писанні:

"Камінь, що його будівничі відкинули, —
той наріжним став каменем!
Від Господа сталося це, —
і дивне воно в очах наших"».

І шукали Його, щоб схопити, але побоялись народу. Бо вони зрозуміли, що про них Він цю припчу сказав. І, лишивши Його, відійшли.

Коментуючи припчу про винарів із Марка 12:1-12, один з авторів звертає увагу на те, як суверенне Боже провидіння проявляється упродовж усієї цієї історії. Ми бачимо його в дії на початку припчі, коли Ісус описує власника, тобто Господа, який насаджує і облаштовує виноградник, будує захисний мур і призначає винарів. Подібно до нього й Бог встановлює Своє Царство у створенні Всесвіту і кличе Ізраїль з єгипетської неволі, щоб той став Його народом.

Звичайно, що неправильний догляд за виноградником з боку винарів (єврейських лідерів), їхнє жорстоке поводження з посланцями власника (пророками) і вбивство сина власника (Христа) піднімає питання про міру Господнього панування. Через таку умисну наругу над Його владою з боку лідерів старо-завітної спільноти чи можемо ми дійсно сказати, що Він повністю контролював ситуацію? Відповідь, яка подана в сьогоднішньому уривку, є ствердною — так.

Ісус цитує Псалом 117:22-23 у Марка 12:10-12, щоб показати, що незважаючи на ситуацію, Бог повністю контролював навіть тих, хто відкинув Його пророків і тих, хто вбив Його Єдинородного Сина. Також у планах Господа було відкинути камінь, щоб Він міг зробити Його «наріжним каменем». Фраза, яка перекладена як «наріжний камінь», стосується каменя, який ставили на кут, де сходилися дві стіни. Ця частина будівлі була необхідна для цілісності споруди й утримувала всю її структуру. Ісус говорить, що хоча єврейські лідери відкидають Його, це не означає, що виноградник загине; це привід для вірних винарів зайняти місце невірних. Нова структура замінює стару — виноградник залишається, у ньому, як і раніше, є винарі й захисні мури, але все ж відбуваються важливі зміни — серед його лідерів будуть погани (див. вірш 9), а сам Христос опікуватиметься ним і доглядатиме його.

Припчa про винарів вказує на славу і силу Бога в тому, що Він допустив відкинення, а потім прославлення Сина й поширював Своє Царство («Від Господа сталося це»). Ця припчa дуже підбадьорює нас у ситуаціях, коли ми є свідками нападів на церкву з боку лідерів, які насправді є вовками в овечій шкурі. Жан Кальвін зауважує, що «якими б не були замисли людей, Бог все одно проголошує, що у встановленні Христового Царства Його влада буде переможною».

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Ми, безсумнівно, можемо зневірюватися, коли бачимо, яку перевагу мають Божі вороги над нами й над церквою. Але припчa про винарів, як і багато інших біблійних уривків, розповідає нам про те, що кожен позитивний чи негативний момент в історії відбувається під Божим контролем. Ми можемо бути впевненими у майбутньому, тому що знаємо, що нічого не відбувається поза суверенним планом Господа.

Для подальшого вивчення:

Псалом 117

Захарія 10

Матвія 21:42-46

Луки 20:17-18

БОГОВІ – БОЖЕ, А ЦЕЗАРЕВІ – ЦЕЗАРЕВЕ

Марка 12:13-17: І вони вислали деяких із фарисеїв та іродіянів до Нього, щоб зловити на слові Його. Ті ж прийшли та й говорять Йому: «Учителю, знаємо ми, що Ти справедливий, і не зважаєш зовсім ні на кого, бо на людське обличчя не дивишся, а наставляєш на Божу дорогу правдиво. Чи годиться давати податок для кесаря, чи ні? Давати нам, чи не давати?» А Ісус, знаючи їх лицемірство, сказав їм: «Чого ви Мене випробовуєте? Принесіть Мені гріш податковий, щоб бачити». І принесли вони. А Він каже до них: «Чий це образ і напис?» Ті ж Йому відказали: «Кесарів». Ісус тоді каже в відповідь їм: «Віддайте кесареви кесареви, а Богові – Боже!» І дивувалися з Нього вони...

Якби єврейська політична й релігійна влада виконувала свою роботу належним чином, вона не відчувала б загрози від Ісусового служіння чи Його популярності в Єрусалимі. З огляду на неспроможність лідерів бути благочесливими (бо саме їх Христос має на увазі, коли говорить про злобних винарів у попередній припчі), вони справді вбачали в Ісусі загрозу своїй владі і прагнули заарештувати Його (Марка 12:1-12). У сьогоднішньому уривку описано, як вони намагалися впіймати Христа на слові, щоб мати привід затримати Його.

У розмові між Ісусом і «деякими із фарисеїв та іродіянів» відчутна іронія (вірш 13). Ці лідери підійшли до Христа з лестощами, кажучи Йому, що Він був «справедливий, і не зважав зовсім ні на кого, бо на людське обличчя не дивився, а наставляв на Божу дорогу правдиво» (вірш 14). Хоча ці слова були абсолютно правильні, поведінка фарисеїв та іродіянів свідчить про протилежне: вони не вірили, що Христос може провадити Божими дорогами. Іронія полягає в тому, що якби їхні слова були правдивими, Ісуса найменше хвилювала б думка влади і Він не потрапив би в їхню пастку.

Іронічною є й ситуація, коли фарисеї та іродіяни на прохання Ісуса дали Йому денарія (вірші 15-16). Євреї першого століття здебільшого не сприймали римського панування з ентузіазмом. Зокрема багато хто вважав оплату податків однією з форм ідолопоклонства, тому що на римських монетах, якими їх сплачували, був зображений імператор і його титул, близький до статусу божества. Фарисеї й іродіяни знали, що якби Ісус відверто навчав людей платити цей збір, то єврейські громадяни не сприйняли б цього й навіть перестали б Його слухати. Але зауважте, що Ісус не мав такої римської монети, а Його противники, єврейські лідери, які повинні були категорично засуджувати ідолопоклонство, мали. Якщо плата римських податків була за своєю суттю

ідолопоклонництвом, то саме єврейська влада була його співучасником, а не Ісус.

Але, звичайно, наш Спаситель сказав, що сплата податків світському уряду не є ідолопоклонництвом. Він знав, що, захищаючи позицію про несплату податків, викличе гнів з боку Риму, а підтримка позиції про сплату податків спричинить бунт з боку євреїв. Тож Він скористався нагодою й зазначив, що віруючі повинні виконувати те, чого вимагає і Бог, і держава (вірш 17). Цезар — уряд — це призначена влада, і християни повинні підкорятися їй і сплачувати податки.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Хоча Цезар має те, що належить йому, він не має права на все, на що претендує. Віруючі віддають Богу те, що належить Йому, і Він є вищою владою навіть над державою. Таким чином, держава не повинна переступати межі і втручатися в такі питання, як поклоніння чи церковна дисципліна, які Бог не доручив їй.

Для подальшого вивчення:

Даніїла 3:8-30

Матвія 22:15-22

Римлян 13:1-7

1 Петра 2:17

САДУКЕЇ ЗАПИТУЮТЬ ПРО ШЛЮБНІ СТОСУНКИ

Марка 12:18-24: І прийшли до Нього ті саддукеї, що твердять, ніби нема воскресення, і запитали Його та сказали: «Учителю, Мойсей написав нам: "Як помре кому брат, і полишить дружину, а дитини не лишить, то нехай його брат візьме дружину його, та й відновить насіння для брата свого". Було сім братів. І перший взяв дружину й умер, не лишивши дітей. Другий теж її взяв та й помер, — і він не лишив дітей. Так само і третій. І всі семеро не полишили дітей. А по всіх вмерла й жінка. А в воскресенні, як воскреснуть вони, то копрому із них вона дружиною буде? Бо семеро мали за дружину її». Ісус їм відказав: «Чи ви не тому помиляєтесь, що не знаєте ані Писання, ані Божої сили?»

У першому столітті іудаїзм не був монолітним рухом. Звичайно, ідеї монотеїзму об'єднували євреїв, але таких сект було багато, й кожна з них мала свої акценти. Можна було дотримуватися різних політичних поглядів: бути зелотом і відстоювати повалення римського панування над Святою Землею будь-яким способом або ж бути іродіянником і підтримувати династію Ірода, яку Рим настановив над євреями як їхніх правителів. З погляду теології, євреї міг приєднатися до есенів, чернечої секти, яка виступала за відсторонення від суспільства і життя в чистоті у пустелі; або ж наслідувати фарисеїв, які дотримувалися усних традицій рабинів, наголошували на божественній суверенності й вірили у воскресіння мертвих.

Повертаючись до вивчення Євангелія від Марка, бачимо, що садукєї, єврейська секта першого століття, наголошувала на силі нашої вільної волі і вважала, що богослов'я може ґрунтуватися тільки на п'яти книгах Мойсея (Буття — Повторення Закону). Зрозуміло, що садукєї не вірили у воскресіння мертвих, бо в перших п'яти книгах Біблії не знаходимо нічого про це. Але в цих частинах є епізоди, де опосередковано (або шляхом логічних висновків це можна зрозуміти) йдеться про воскресіння, яке Ісус невдовзі нам покаже (Марка 12:25-27).

Наприкінці Свого земного служіння в Єрусалимі Христос у відповідь на запитання садукєїв показав, що п'ять книг Мойсея навчають про воскресіння. Садукєї мали на меті довести, що воскресіння мертвих було неможливим. Їхнє запитання про те, хто із сімох братів матиме за дружину жінку, з якою всі вони були одружені, ґрунтувалося на шлюбних звичаях Левітапу (вірші 18-23). Згідно із законом Мойсея, чоловік повинен був одружитися на жінці свого брата, якщо його брат помер, не залишивши спадкоємця. Дитина, народжена

від живого брата і вдови покійного, вважалася дитиною покійного брата (Повторення Закону 25:5-10; Рут 4).

Вигадана садукєями історія про сімох братів, які одружилися на одній і тій же жінці, тому що жоден з них не мав спадкоємця, була неправдоподібною, але це був ефективний спосіб поставити під сумнів вчення про воскресіння. Якщо доктрина про воскресіння могла спричинити проблему у визначенні, хто з братів мав би у вічності дружину, з якою вони всі були одружені, то, напевно, варто було б обдумати це вчення ретельніше. Але, як зазначає Ісус, ця проблема і заперечення воскресіння ґрунтувалися на незнанні Писання (вірш 24).

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Жан Кальвін коментує сьогоднішній уривок так: «Оскільки Бог чітко об'являє Свою волю в Писанні, то рівень ознайомлення з ним є джерелом і причиною всіх помилок». Якщо ми хочемо знати правду, то повинні уважно читати та знати Біблію. Приділяймо час вивченню Писання і слухаймо розумне проповідування і навчання Слова, щоб не помилятися, як садукєї.

Для подальшого вивчення:

Ісуса Навина 1:8

Псалом 118:9-16

Матвія 22:23-29

2 Тимофія 3:14-15

Марка 12:25-27: «Бо як із мертвих воскреснуть, то не будуть женитись, ані заміж виходити, але будуть, немов Ангели ті на небі. Що ж до мертвих, що воскреснуть, чи ж ви не читали в Мойсеевій книзі, як — при куці — сказав йому Бог, промовляючи: "Я Бог Авраамів, і Бог Ісаїв, і Бог Яковів", Бо Він є Бог не мертвих, а живих! Тим-то ви помиляєтесь дуже».

Писання підтверджує існування загробного життя і воскресіння мертвих (Даниїла 12:2; Луки 16:19-31), але містить мало подробиць про те, яким саме буде це життя. Іван каже, що ми будемо, як Христос, але навіть він небагато розповідає про наш стан після воскресіння, зазначивши, що «ще не виявилось, що ми будемо» (1 Івана 3:2). Однак відсутність конкретної інформації не стримує людей від домислів про загробне життя. Вони часто припускають, що життя у прийдешньому світі буде таким самим, як теперішнє життя на землі, тільки кращим. Ми схильні вважати, що воно буде відрізнятися від нашого теперішнього життя тільки якістю, а не змістом.

Припущення, що прийдешнє життя буде таким самим, як нинішнє, спонукало садукеев поставити Ісусу питання, яке, як вони вважали, спростовувало воскресіння: хто із сімох братів матиме за дружину жінку, з якою всі вони по черзі були у шлюбі перед тим, як померли (Марка 12:18-23)? Садукеев були переконані, що така ситуація доводила, що люди не можуть воскресати з мертвих. Згідно з таким розвитком подій якийсь один або всі брати були б звинувачені у перелюбі, якщо всі вони одружилися й жили з однією жінкою (Левит 18:16; 20:21). Очевидно, Бог не змушував би людей порушувати Його закон, створюючи ситуацію для вчинення гріха.

Ісус розкрипував садукеев за те, що вони не знали Божого Слова (Марка 12:24). По-перше, вони помилково припускали, що життя після воскресіння буде точнo таким самим, як у цьому світі. Після воскресіння буде певне продовження, але не одруження. Ми будемо схожі на ангелів, які не створюють сім'ї (вірш 25).

Важливо, що садукеев помилялися щодо воскресіння мертвих, тому що в Писанні таки сказано, що ми встанемо з могил. Навіть п'ять книг Мойсея, єдина частина Старого Заповіту, яку садукеев використовували для свого богослов'я, навчає про воскресіння. Ісус вказав на Вихід 3 як доказ цього, зазначивши, що Бог сказав Мойсееві: «Я Бог Авраамів, і Бог Ісаїв, і Бог Яковів» (Марка 12:26-27). Цими словами наш Господь неявно підтверджував Свою думку

на основі часу, у якому вжито дієслово, і богослов'я. Якщо б існування папріархів закінчувалося смертю, Бог би сказав: «Я був Богом Авраама, Ісаака і Якова». Те, що наш Творець використовує теперішній час, означає, що вони продовжують жити і поклонятися Йому. Крім того, Господь завжди вірний Своему слову, і Його обіцянка папріархам про довге життя на Землі Обітованій і зрештою про нове творіння (Буття 12:1-3; Мавтія 5:5) може сповинитися тільки тоді, якщо вони житимуть вічно.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Писання називає Господа «живим Богом» (Повторення Закону 5:26) не тільки тому, що Він дійсно є таким (інші боги є мертвими, тому що вони насправді не існують так, як боги); але й тому, що Він є Богом усього живого. Стосунки Бога з обраним народом не закінчуються після фізичної смерті, бо вони продовжують жити і прославляти Його на небесах. Через те, що Господь є Богом усього живого, ми знаємо, що всіх обіцянок, які Він дав нам, Він дотримується або зараз, або в прийдешньому світі.

Для подальшого вивчення:

Псалом 15

Матвія 22:30-33

НАЙВАЖЛИВІШІ ЗАПОВІДІ

Марка 12:28-31: А один із тих книжників, що чув, як вони сперечались, та бачив, як добре Він відповідав їм, приступив та й спитався Його: «Котра заповідь перша з усіх?» Ісус відповів:

«Перша: "Слухай, Ізраїлю: наш Господь Бог — Бог єдиний". І: "Люби Господа, Бога свого, усім серцем своїм, і всією душею своєю, і всім своїм розумом, і з цілої сили своєї!" (Це заповідь перша!) А друга однакова з нею: "Люби свого ближнього, — як самого себе!" Нема іншої більшої заповіді над ці!»

Згідно з іудаїзмом рабинів, Тора (Божий Закон) містить 613 заповідей. З-поміж них 365 є у формі заперечення («не...») і 248 — у формі ствердження («ти повинен»). З огляду на цю складність, не дивно, що стародавні рабини часто шукали способів, як узагальнити закони й визначити найважливіші з них — ті накази, порушуючи які людина зазнавала найсуровішого покарання.

Тому коли книжник підійшов до Ісуса, щоб уточнити, яка із заповідей була найважливішою, він не поставив такого запитання, над яким він чи Ісус ніколи раніше не замислювалися (Марка 12:28). Більше того, перша відповідь Ісуса не була оригінальною для нього. Цитуючи Повторення Закону 6:4-5, фундаментальний постулат іудаїзму, відомий як Шема, Христос відповів, що любов до Бога є найважливішою з усіх заповідей (вірші 29-30). Наступна відповідь нашого Господа про те, що любов до ближнього є другою найважливішою з усіх заповідей, також не була дивною, оскільки багато рабинів до і після Ісуса вважали Тору наукою про любов до ближнього. Унікальним в Ісусовій відповіді було те, як наш Господь об'єднав ті заповіді. Хоча Він пріоритетизував любов до Бога, назвавши її першою, але все ж у відповіді на запитання про найважливішу заповідь Він вказав обидві, отже, Ісус вважав їх різними, але невіддільними. Тобто Христос мав на увазі, що ми не можемо по-справжньому любити Бога, не будучи прихильними до свого ближнього, і ми не можемо по-справжньому любити свого ближнього, не будучи прихильними до Бога.

Ісусова відповідь вказує на те, що ми повинні любити Бога чотирма способами — усім серцем, душею, розумом і силою. Професор Р. Ч. Спроул у своїх коментарях до Марка пише, що любити Бога усім серцем означає любити Його усією глибиною нашого естства; любити Бога усією душею означає любити Його пристрасно, а не літепло; любити Бога усією силою означає любити Його з усією енергією, яку ми можемо в собі знайти; і любити Його усім своїм розумом означає любити Його, вивчаючи шляхи і характер, які Він об'явив у Своему Слові. Якщо ми чесні з собою, то можемо визнати, що ніхто з нас не любить

Бога так, як тут описано. Ми можемо бути прихильними до Бога сьогодні більше, ніж учора, але ми все одно не любимо Його так, як повинні. Саме тому слід щодня каятися в тому, що ми не здатні дотримуватися найважливішої із заповідей.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

У своїх заувагах до Євангелія від Марка професор Р. Ч. Спроул також зазначає: «Ми справді не будемо розвиватися у християнському житті, поки не зрозуміємо, що повинні бути прихильними до Бога лише тому, що Він прекрасний, чудовий і гідний безумовної любові кожного створіння». Любов до Бога, враховуючи те, Ким Він є Сам по Собі, є найвищою формою любові, яку всі живі істоти можуть Йому виявляти. Молімося, щоб Господь сповнив нас таким почуттям до Нього.

Для подальшого вивчення:

Повторення Закону 11:1

Осії 6:6

Матвія 22:34-40

2 Солунян 3:5

НЕДАЛЕКО ВІД БОЖОГО ЦАРСТВА

Марка 12:32-34: І сказав Йому книжник: «Добре, Учителю! Ти поправді сказав, що "Один Він, і нема іншого, окрім Нього", і що "Любити Його всім серцем, і всім розумом, (і всією душою), і з цілої сили", і що "Любити свого ближнього, як самого себе", — це важливіше за всі цілопалення й жертви!» Ісус же, побачивши, що розумно той відповідь дав, промовив до нього: «Ти недалеко від Божого Царства!» І ніхто не насмілювався вже питати Його.

Хоча Ісус часто виступав проти єврейської релігійної влади того часу, деколи й досить різко (Матвія 23), Він не заперечував і не засуджував того, чого вони навчали. Коли ці лідери мали рацію, наш Спаситель схвалював їхні слова. Ми переконуємося в цьому із сьогоднішнього уривка, яким Марко завершує свій опис Ісусової розмови з книжником про найважливішу заповідь.

Книжник, який запитав Ісуса про найважливішу заповідь, був, очевидно, не так вороже налаштований до Нього, як фарисеї і садукєї, що виступали проти Христа в Єрусалимі (Марка 12:1-27). Це особливо відчутно із віршів 32-33 сьогоднішнього уривка, де, як ми бачимо, книжник підтверджує і схвалює відповідь, яку наш Господь дав йому. Своїми словами він демонструє добре знання єврейського Писання, бо цитує Повторення Закону 4:35; 6:4, Левит 19:18, 1 Самуїла 15:22, Ісаї 45:21 і Осії 6:6, які підтверджують істину про те, що найважливішими заповідями в Торі є любов до Бога і до ближнього. Зауважте, що відповідь книжника схвалює й Ісус. Один із коментаторів зазначає, що слова нашого Господа в Марка 12:34 є неявним об'явленням влади нашого Господа. Важко собі уявити, що давній рабин міг би так високо оцінити стан душі людини, а ми бачимо, як Ісус говорить книжнику, що він «не далеко від Божого Царства». Очевидно, Христос дав йому зрозуміти, що Він має владу судити людей і визначати, чи увійдуть вони в Боже Царство.

Важливо, що Ісус не сказав тому чоловікові, що він уже є в Царстві Божому, а тільки те, що він недалеко від нього. Ми не знаємо, що сталося з цим книжником після зустрічі з Господом, але відомо, що на той момент він був на межі отримання спасіння. В іншому епізоді Писання Євангеліє описане як «Євангеліє Царства». У Євангельському посланні йдеться про Царство і його Царя — Господа Бога Всемогутнього. Як і земні царі, Небесний Цар має закон, якому чоловіки й жінки повинні підкорятися, і ніхто не може увійти в Царство Небесне, якщо не визнає авторитет Його закону. Звичайно, Євангеліє ще більше упоч-

нє це: усї люди порушили цей закон і повинні покладатися тїльки на Христа, щоб мешкати в Божому Царствї. Але для цього ми повинні спочатку усвідомити, що зобов'язані дотримуватися Господніх наказів. Книжник збагнув це, тому він наблизився до розуміння решти Євангелїя і до Божого Царства.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

У наш час люди часто не проповідують Божий Закон, бо вважають, що звістка про Божий суд є бар'єром для того, щоб людина вступила до Царства. Утім Сам Ісус показує, що ми не можемо наблизитися до Божого Царства, якщо спочатку не вивчимо Божого Закону і його вимог. Підпримуймо наших пасторів і вчителів у їхньому прагненні проповідувати Закон Божий і навчати його.

Для подальшого вивчення:

Ісуса Навина 24:19-28

Марка 10:17-22

Римлян 3:9-31; 7:7-25

ДАВИДОВЕ ПРОРОЦТВО ПРО ХРИСТА

Марка 12:35-37: Потому Ісус відповів і промовив, у храмі навчаючи: «Як по книжники кажуть, що ніби Христос – син Давидів? Адаже той Давид Святим Духом сказав:

"Промовив Господь Господеві моему:
сядь праворуч Мене,
доки не покладу Я Твоїх ворогів
підніжком ногам Твоїм!"

Сам Давид Його Господом зве, – як же Він йому син?» І багато людей залюбки Його слухали.

Після розмови Ісуса з книжником про найважливішу заповідь Марко зазначає, що «ніхто не насмілювався вже питати Його» (Марка 12:34). По суті, другий євангеліст звертає нашу увагу на те, що Христос не тільки дав переконливу відповідь тим, хто намагався зловити Його на слові, а й зробив це настільки точно, що вони навіть не намагалися сперечатися з Ним (див. вірші 1-34). Однак це не означає, що серія питань і відповідей вже закінчилася. Натомість Ісус, наділений правдивою владою, почав ставити питання Своїм супротивникам.

У храмі, місці, де зосереджувалася єврейська релігійна влада, Христос поставив під сумнів її авторитет, перевіряючи розуміння нею, Ким є Месія. Ісус непрямо сказав, що книжники не врахували головного, коли назвали Месію «сином Давида» (вірш 35). Христос не стверджував, що сама назва була невідповідною, бо Він є Месією і сином Давида (Матвія 1:1-17; 16:13-20). Він сказав, що розуміння книжниками того, що означає бути сином Давида і Месією, було невідповідним. Багато євреїв очікували, що Месія буде просто людиною – великою людиною, але тільки людиною. Проте ця думка була й залишається неправильною, як і показав Ісус того дня, коли поставив це запитання про Месію і сина Давида.

Ісус цитує Псалом 109, уривок Старого Заповіту, який найчастіше згадано в Новому Заповіті. У цьому псалмі, написаному Давидом, цар Ізраїлю пише про двох Господів. В оригінальному варіанті, написаному на івриті, перше слово «Господь» у цьому псалмі є перекладом єврейського Ягве, Божого завітного імені. Друге слово «Господь» є перекладом слова Адонай, назви, яку зазвичай вживають щодо Ягве у Старому Заповіті. Ісус вказує, що Месія, який є одним із синів

Давида, є водночас набагато більшим. Він є Тим, кому Сам Бог дає титул Бога. Іншими словами, Месія є людиною і Богом водночас.

Таким чином, ми не можемо не завершити сьогоднішнє вивчення словами Аврелія Августина з його проповіді, присвяченій подібному уривку із Матвія 22: «Христос є як сином Давида, так і Давидовим Господом: Давидовим Господом – завжди, а Давидовим сином – тимчасово. Як Давидовий Господь, народжений від Свого Небесного Отця, а як Давидовий син, народжений від Діви Марії, зачатий Святим Духом... Якби наш Господь Ісус Христос не вирішив стати людиною, людство загинуло б. Він став тим, кого Він створив, щоб те, що Він створив, не загинуло. Повністю людина, повністю Бог; Бог і людина – це Христос».

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Вірування церкви, що Ісус є по-справжньому Богом і людиною, ґрунтується на розумінні самого Господа. Він проголосив Свою людську й божественну природу, тому й ми повинні це робити. Ми не проповідуємо правдиво про Христа, якщо не визнаємо Його людської й божественної природи. Через те, що Він був людиною, Він зміг спокупувати гріхи людства. Через те, що Він є Богом, ця спокута може покрити всі наші гріхи в минулому, теперішньому й майбутньому.

Для подальшого вивчення:

Ісаї 7:14

Михея 5:2

Івана 1:1-18

Римлян 1:3-4

РЕЛІГІЙНІ ЛІДЕРИ, ЯКІ ПОЛЮЮТЬ НА НУЖДЕНИХ

Марка 12:38-40: Він же казав у науці Своїй: «Стережіться тих книжників, що люблять у довгих одежах проходжуватись, і привітати на ринках, і перші лавки в синагогах, і перші місця на прийняттях, що вдовині хати поїдають, і моляться довго напоказ, — вони тяжче осудження приймуть!»

Скандали про телевізійних євангелістів регулярно з'являються в заголовках новин протягом останніх 40 років. Багато з них стосувалися сексу: проповідників ловили з повіями або визнавали винними в інших видах статевих розпусти. Інші ж були фінансовими махінаторами. Одного телевізійного євангеліста, який зобов'язався молитися за тих, хто пожертвує на його служіння, ввіймали на тому, що він викидав у смітник картки з проханнями одразу після отримання коштів, ніколи не помолившись, як було обіцяно. Ще інші євангелісти закликали людей давати гроші, хоча ті їх не мали й змушені були брати позики в банку. Такі проповідники обіцяли, що жертводавців, які будуть у боргах «для Господа», Бог зробить мільйонерами.

На жаль, спекулянти часто використовують релігію як привід для власного збагачення. Ми не маємо на увазі працівників і благочестивих пасторів і лідерів, яких добре фінансують їхні церкви чи інші організації. Ми говоримо про лицемірів, які вбачають у релігії спосіб швидко заробити гроші та які навмисно полюють на довірливих людей, використовуючи їх для фінансової вигоди. Подібне явище, як читаємо в сьогоднішньому уривку, не є чимось новим. У часи життя Ісуса багато книжників були винними в тому, що «поїдали вдовині хати».

У першому столітті книжники були дуже шанованими людьми, і багато хто з них користувався цією повагою для власного збагачення. Вони зверталися до вдів, які були у скрутному фінансовому становищі й обіцяли їм те, чого не могли дотриматися, аби жінки просто віддавали їм свої гроші. Деякі шахраї одягалися подібно до книжників і переконували багатих удів віддавати їм великі суми пожертв для храму. Потім ті псевдокнижники забирали гроші та втікали.

Ісус суворо засуджував таких недобросовісних осіб, а також усіх книжників за лицемірну поведінку. Їхня віра занадто часто була показною. Вони складали великі молитви й носили довгі шати, щоб показати своє благочестя. Але показні прояви релігійності виходили з сердець, які шукали слави для себе, а не для Господа (Марка 12:38-40).

Справді непокаянне лицемірство є одним із тих гріхів, які роблять нас нерозумними. Коли ми вдаємо, що є благочестивішими, ніж насправді, ми можемо обдурити інших, але нам ніколи не вдасться обманути Бога. Ми повинні берегти своє серце, щоб зовнішнє благочестя не стало маскою прагнення власного успіху.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Ніхто з нас не дотримується сповна Божих стандартів, але ми не є лицемірами, коли намагаємося це робити. Ми є нещирими тільки тоді, коли вдаємо, що є святішими, ніж насправді, коли показуємо, що є скромними, хоча наші серця сповнені гордості й зарозумілості. Треба щодня каятися в будь-якому лицемірстві, яке є в наших серцях, і просити Бога, щоб Він дав нам благодать бути чесними щодо себе з іншими.

Для подальшого вивчення:

Псалом 25

Матвія 6:1-4

Луки 12:1-3

1 Петра 2:1-3

ЖЕРТОВНА ЛЕПТА ВДОВИ

Марка 12:41-44: І сів Він навпроти скарбниці, і дививсь, як народ мідяки до скарбниці вкидає. І багато заможних укидали багатю. І підійшла одна вбога вдовиця, і поклала дві лепті, цебто гріш. І покинав Він учнів Своїх та й промовив до них: «Поправді кажу вам, що ця вбога вдовиця поклала найбільше за всіх, хто клав у скарбницю. Бо всі клали від лишка свого, а вона поклала з убогства свого все, що мала, — свій прожиток увесь...»

Христос приптримав деякі зі Своїх найрізкіших слів для тих, хто сприймав релігію як привід, щоб використати вдів та інших нужденних, які перебували в безвихідній ситуації (Марка 2:38-40). Водночас Він найбільше хвалив тих удів, які охоче і з радістю віддавали все, що мали, на Боже діло. Ми читаємо ці слова в сьогоднішньому уривку.

У першому столітті храм і священники в Єрусалимі отримували фінансову допомогу через десятини й дари людей відповідно до Господніх настанов у Повторенні Закону 12:1-7, згідно з якими євреї повинні були приносити свої пожертви в призначену для поклоніння святиню. У часи Ісуса гроші залишали у спеціальній скарбниці, яка містилась у дворі для жінок, де могли збиратися як чоловіки, так і жінки. Із Марка 12:41-42 дізнаємося, що внесення грошових пожертв у цю скриньку було в певному сенсі публічним вчинком. Люди могли бачити, хто кидав монети. Тож було видно, які великі суми давали багаті люди, і які мізерні — бідні. Мабуть, звук від монет, які падали в скарбничку, свідчив про те, яку суму грошей було внесено.

З кількості монет було зрозуміло, що багаті загалом давали більше для храму і для поклоніння Господу, ніж бідні. Проте Ісус показує, що коли Бог бачить, скільки люди віддають Його Царству, Він бере до уваги не суму, а наміри й жертвовність серця. Ісус хвалить вдову, про яку йдеться в сьогоднішньому уривку, тому що, хоча її дар був мізерним (одна тридцять друга частина від щоденної зарплати), він був справжньою жертвою з її боку. Багаті люди, принаймні в ті часи, віддавали лише частину свого достатку, вони ні від чого не відмовлялися, щоб зробити свій внесок; їхні дари не були для них значними, а отже, вони так насправду нічим не жертвували, щоб прославити Бога. Вдова, навпаки, віддала все, що мала, через свою велику відданість Господу.

Жан Кальвін зауважує: «Що б люди не жертвували Богу, воно повинно оцінюватись не за зовнішніми ознаками, а за тим, з яким серцем людина принесла той дар». Господа меншою мірою турбує те, що ми даємо Його Царству (хоча

десятина є добрим початком), а більше хвилює дух, з яким ми це робимо. Бога можна прославити будь-яким даром, який ми приносимо, якщо робити це зі щирим серцем.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

У коментарях до Євангелія від Марка професор Р. Ч. Спроул пише: «Бога не так хвилює те, що ми даємо, як те, як ми це робимо». Господь насамперед дивиться на наші душі й на тих, хто приходить із серцем, яке готове жертвувати задля Його Царства. Чи жертвujete ви на Боже діло так, що це радує Його?

Для подальшого вивчення:

Луки 21:1-4

2 Коринтян 9

РОЗМОВА НА ОЛИВНІЙ ГОРІ

Марка 13:1-4: І коли Він виходив із храму, говорить Йому один із учнів Його: «Подивися, Учителю яке то каміння та що за будівлі!» Ісус же до нього сказав: «Чи ти бачиш великі будинки оці? — Не залишились тут навіть камінь на камені, який не зруйнується!» Коли ж Він сидів на Оливній горі, проти храму, питали Його насамоті Петро, і Яків, і Іван, і Андрій: «Скажи нам, коли станеться це? І яка буде ознака, коли все це виконається?»

Сьогодні ми розпочинаємо вивчення 13 розділу Євангелія від Марка, також відомого як дискурс на Оливній горі, який є одним із найскладніших для плуначення уривків з усього канону Писання. Цей розділ, у якому Ісус обіцяє Свій прихід протягом життя Свого покоління, став причиною багатьох суперечок (вірші 30-31). 2000 років минуло відтоді, як Христос сказав ці слова (в Марка 13), тобто минуло набагато більше часу, ніж життя одного покоління, тож противники християнства часто стверджують, що цей розділ доводить: не варто довіряти Ісусу як пророку. З іншого боку, багато християн поділяє переконання критиків, що Марка 13 є пророцтвом про Ісусове повернення для остаточного встановлення Свого Царства, але вони стверджують, що деякі аспекти цього розділу вказують на те, що Ісус говорив не про Свое покоління, а про майбутнє. Таким чином, вони не вважають Ісусове пророцтво помилковим, а переконані, що воно просто ще не збулося, тож слід чекати здійснення цих подій у майбутньому.

Як побачимо згодом, є різні підстави вважати, що обидва з цих плуначень Марка 13 є неправильними. Ісус чітко передбачає майбутнє в Марка 13, тому цей уривок потрібно розглядати як пророцтво. Проте передбачення в Писанні мають значення, яке чітко зрозуміле їхнім першим слухачам. Припущення, що те, про що йдеться в уривку, здійснилось в далекому майбутньому, означало б, що для Петра, Якова, Андрія та Івана (вірш 3), перших слухачів, воно було б неактуальне. Таким чином, прихильники другого погляду мають рацію, стверджуючи, що Марка 13 стосується подій, які мали відбутися протягом життя апостолів. Попри це, не слід вважати, що в уривку взагалі не йдеться про далеке майбутнє, що те, що Ісус не повернувся, щоб встановити Свое Царство в першому столітті, спростовує Його слова. Як бачимо з Писання, пророцтва, які стосуються найближчих подій, зазвичай мають типологічне значення поза контекстом, який розглядається. Бог діє подібним чином упродовж усієї історії, тому пізніші події можуть ще дивовижніше доповнити те, що сталося раніше,

повторюючи або вказуючи на попередні факти у спосіб, що надає їм більшої значимості.

Тому краще сприймати уривок Марка 13 як передбачення найближчих подій першого століття, які є прообразом останнього суду. Ісус говорить про знищення Єрусалимського храму в 70 році (вірші 1-2), показуючи, що в цьому розділі йдеться про святиню й підпорядкування міста римській владі.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Складні уривки, зокрема Марка 13, показують, що ми повинні бути обережними, коли читаємо і плумачимо Біблію. Зокрема коли пояснюємо складні уривки, ми не повинні робити поспішні висновки, а старанно обдумати фрагмент, щоб не допустити помилкового розуміння. Старанно вчімося, молимося про Божу допомогу в плумаченні Біблії та дізнаваймося, як окремі епізоди допомагають зрозуміти складніші тексти.

Для подальшого вивчення:

Ездри 7:10

Матвія 24:1-3

2 Тимофія 2:14-15

2 Петра 3:14-18

АЖЕМЕСІЇ, ВІЙНИ І ПРИРОДНІ КАТАКЛІЗМИ

Марка 13:5-8: Ісус же почав промовляти до них: «Стережіться, щоб вас хто не звів. Бо багато-хто прийдуть в Ім'я Моє, кажучи: "Це Я". І зведуть багатьох. І як про війни почуєте ви, і про воєнні чутки, — не лякайтесь, бо стапись належить тому. Та це ще не кінець. "Бо повстане народ на народ, і царство на царство", будуть землетруси місцями, буде голод. Це початок терпінь породільних».

Єрусалимський храмовий комплекс першого століття міг би вмістити двадцять полів для американського футболу. Камені, які використовували для зведення піє будівлі, важили понад 1 000 000 фунтів. Тож будь-якому єврею того часу було важко повірити, що таку величну споруду можна знищити, а це, за словами Ісуса, все ж мало статися. Щоб підтвердити малоїмовірність такої події, Пепро, Яків, Іван і Андрій запитали нашого Господа, якими будуть ознаки падіння Єрусалима (Марка 13:1-4).

Очевидно, учні розуміли, що падіння храму стане подією, яка змінить світ. Грецьке слово, перекладене як «виконапись» у вірші 4, має есхатологічні відтінки; його зазвичай асоціювали з останніми часами, кінцем світу чи завершальним етапом історії перед останнім судом. Учні знали, що падіння храму означатиме наближення кінця віку.

У Євреїв 8-10 йдеться, що смерть Христа ставила кінець системі жертвоприношень і була початком нового завіту — події, що змінила світ. Таким чином, падіння храму мало б стати наочним і переконливим свідченням того, що Бог перестав судити Свій народ згідно із законом Мойсея. Обіцяне викуплення сповнилося. Те, що Христос дав початок «останнім дням» і зіслав Святого Духа (Дії 2:1-41), підтверджувалося тим, що старий храм відходив і відкривав дорогу Церкві — новому храму.

Сьогоднішній уривок показує, що незадовго до руйнування храму з'явиться багато лжевчителів, які будуть стверджувати, що вони є Ісусом. Історики першого століття зазначають про те, що в Палестині багато людей проголошували себе Месією (Марка 13:5-6). Ісус також попереджає про війни (вірш 7). Страх війни був поширений у період між воскресінням Ісуса і падінням Єрусалима. Наприклад, у 40 р. н. е. в Єрусалимі мало не спалахнуло повстання, коли римський імператор Калігула поставив собі статую в єврейському храмі. Також подекуди ставалися землетруси і неврожаї, про які Ісус говорить у вірші

8. Великий голод спалахнув у період правління імператора Клавдія, який перейняв римський трон у Калігули, а в 63 р. н. е. землетрус знищив місто Помпеї в Італії. Ставалися й інші природні катаклізми.

Ці ознаки передували кінцю, але були тільки початком усіх страждань (вірш 8). У майбутньому мало бути ще більше труднощів.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Ісус говорив, що прихід неправдивих месій і природні катаклізми були тільки першими ознаками падіння Єрусалима, тому не слід робити занадто поспішні висновки, коли бачимо щось подібне зараз. Стихійні лиха і лжепророки не обов'язково є ознаками того, що невдовзі настане останній суд. Не вдаваймося до домислів, а будьмо вірними у проголошенні Євангелія, бо час остаточного приходу Христа не відомий нікому.

Для подальшого вивчення:

Даніїла 12:1

Матвія 24:4-8

Марка 13:32-36

Луки 21:5-9

Марка 13:9-10: «Пильнуйте ж самі, бо вас на суди видаватимуть, і бичуватимуть вас у синагогах, і поведуть до правителів та до царів ради Мене, на свідчення їм. Але перше Євангелія

мусить бути народам усім проповідувана».

Після того як Ісус передбачив падіння храму в Єрусалимі, учні запитали Його, коли це станеться і що буде ознакою того, що сповнення Його пророцтва вже близько (Марка 13:1-4). Христос дав розлогу відповідь, яку стали називати дискурсом на Оливній горі. Вражає в ньому те, що тут подано короткий опис історії церкви і світової історії від часу смерті та воскресіння Ісуса приблизно в 30-му році н. е. до підпорядкування Єрусалима владі Риму в 70 році н. е. Події, які Ісус описав, справді відбулися так, як Він передбачив, це підтвердження того, щоб Він є Сином Божим.

Оскільки наш Господь мав на увазі увесь хід історії до руйнування Єрусалима, не все, що Він сказав, було ознакою наближення кінця храму, навіть якщо все, що Він передбачив, відбулося. Ми вже в цьому переконалися, вивчаючи Марка 13:5-8, де йдеться про Ісусові пророцтва на Оливній горі щодо неправдивих месій, стихійні лиха та війни. Але ніщо з цього не було ознакою близького падіння Єрусалима; це були лише передвісники усіх страждань.

Вірші 9-10 розповідають про більше подій, які відбудуться у той 40-річний проміжок історії від 30 до 70 року н. е., хоча вони також не були доказом близького кінця Єрусалима. Напоміть вони були частиною цілої низки епізодів, які мали відбутися перед Божим судом святого міста за те, що його жителі відкинули Месію. Щоб переконатися в правдивості Христових слів про те, що «вас поведуть до правителів та до царів ради Мене» (вірш 9), нам потрібно звернутися до книги Дій. Там знаходимо фрагменти про свідчення Петра й Івана перед синедріоном (Дії 4:1-22), апостолів перед Гамалієм (5:17-42) і Стефана перед первосвященником (6:8-7:60).

Марка 13:10 містить запевнення Ісуса в тому, що євангеліє буде «проголошене усім народам». Це може здатися пророцтвом про євангелізацію кожної нації на землі, але під словом «народи» не мають на увазі всі народи світу. Воно може означати просто територію, яка була відома першим слухачам Ісуса, тобто середземноморський світ. Це найкращий спосіб зрозуміти слова Христа, бо в Колосян 1:6 Павло пише, що за його життя Євангеліє поширилося по всьому світу, а він помер протягом цього 40-річного періоду (від 30 до

70 року н. е.). Павло міг би таке стверджувати тільки тоді, якщо мав на увазі відомі йому землі.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Хоча те, про що йдеться в сьогоднішньому уривку, сповнилося ще 2000 років тому, цей фрагмент є актуальним для нас і сьогодні. Він показує, що за вірність Христу керівна влада може заарештувати й засудити нас. Чи готові ви бути вірними Ісусу, навіть якщо земні правителі можуть змусити вас страждати через це?

Для подальшого вивчення:

Даниїла 6

Матвія 24:14

Луки 21:12-13

Дії 21:30

СТОЯТИ ДО КІНЦЯ

Марка 13:11-13: «Коли ж видадуть вас і поведуть, — не турбуйтеся задалегідь, що вам говорити, — а що дане вам буде тієї години, то те говоріть: бо не ви промовлятимете, але Дух

Святий. І видасть на смерть брата брата, а батько — дитину. І

«Діти повстануть навпроти батьків», —

і їм смерть заподіють. І за Ім'я Моє будуть усі вас ненавидіти. А хто виперпить аж до кінця, той буде спасений!»

Метою Христової проповіді на горі було сказати Своїм учням, аби після Його вознесіння вони були на сторожі (Марка 13:9). Ісус хотів, щоб вони були свідомими того, що їх очікує багато випробувань і спраждань, які відбуватимуться за десять років до руйнування Єрусалима. Однак інформація про те, що певні випробування передуватимуть падінню Єрусалима, не була на заваді намаганням визначити конкретну дату цієї події (вірші 32-37). Це також не було приводом відсторонюватися від світу і чекати, поки на храм і місто приїде суд, оскільки Ісус зазначає, що віруючі продовжуватимуть свідчити світові.

Ці уроки стосуються також і нас. Хоча Ісусові пророцтва про падіння Єрусалима сповнилися в 70 році, варто розуміти всю низку подій, про які Він говорить у Своїй проповіді на Оливній горі як передбачення останнього суду для всього людства й остаточного встановлення Царства нашого Спасителя. Ми не знаємо всіх тих подій і випробувань, які передуватимуть Його остаточному, видимому поверненню, але знаємо, що повинні бути вірними Господу будь-де й будь-коли, очікуючи на Його появу.

В уривку, який розглядаємо сьогодні, наш Спаситель закликає Своїх учнів не турбуватися про те, що вони скажуть, коли їх видадуть, бо Святий Дух дасть їм потрібні слова (Марка 13:11). Ісус не заохочує Своїх послідовників бути лінивими, не вивчати Писання й не готуватися до дня суду. Натомість Він закликає Свій народ не непокоїтися й турбуватися щодо того, що свідчити перед судом, аби не хestувати звичайним, повсякденним послухом у дрібницях, які Він доручив нам робити. Жан Кальвін пояснює: «Цими словами наш Господь мав намір дати учням полегшення від занепокоєння й сумнівів у тому, що вони здатні витримати п'ягар, адже такі вагання заважали їм успішно виконувати свій обов'язок».

Вірші 12-13 сьогоднішнього уривка застерігають християн, що через Христове Ім'я їх будуть ненавидіти всі люди, і навіть члени сім'ї відвертатимуться

від них, коли тиск стане ще сильнішим. Такі випадки в першому столітті були непоодинокими. Коли християн заарештовували під час римських переслідувань, вони часто видавали імена й місцезнаходження інших віруючих зі своїх громад і сімей. В умовах такої зради справжні християни не повинні втрачати мужність, бо залишаючись вірним Ісусу означатиме здобути спасіння, навіть якщо це може бути причиною смерті (вірш 13).

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

І сьогодні в багатьох частинах світу віруючі християни видають інших своїх однодумців органам влади. Ми не знаємо, яким буде майбутнє, але знаємо, що Божа благодать підпримуватиме Його народ. Молімося, щоб ми ніколи не видавали інших християн і щоб мали мудрість покладатися тільки на божественну благодать.

Для подальшого вивчення:

2 Самуїла 15

1 Хроніки 12:17

Марка 14:10-11

Луки 21:16-18

ГИДОТА В ХРАМІ

Марка 13:14-20: «Коли ж ви побачите ту "гидоту спустошення", — що про неї звіщав пророк Даниїл, — що вона залягла, де не слід, — хто читає, нехай розуміє, — тоді ті, хто в Юдеї, нехай в гори втікають. І хто на покрівлі, нехай той не сходить, і нехай не входить узяти щось із дому свого. І хто на полі, — хай назад не вертається взяти одягу свого. Горе ж вагітним і тим, хто годує грудьми, у ті дні! Моліться ж, щоб не трапилося це зимою! Будуть-бо ті дні такою

"скорботою, що їй не було з первопочину світу",

що його Бог створив, "аж досі", і не буде. І коли б Господь не вкоротив був тих днів, — не спаслася б ніяка людина; але ради вибраних, кого вибрав, укоротив Він ті дні».

У 168 році до н. е. грецький цар Антіох IV Епіфан напав на Єрусалим і захопив місто. Він рушив у єврейський храм, звів статую грецького бога Зевса і приніс у жертву свиню на жертівнику для пахошів. Це викликало повстання в Юдеї, бо євреї всіма силами намагалися позбутися ідола Антіоха. Під проводом Макавеїв євреї вигнали Антіоха і його армію і повернули собі контроль над своєю землею на близько 100 років, поки Помпей, відомий римський генерал, не захопив Святу Землю і не підпорядкував її імперському пануванню.

Багато стародавніх євреїв розглядали дії Антіоха Епіфана як сповнення Даниїла 9:27, у якому зазначено: «І на святиню прийде гидота спустошення, поки знищення й рішучий суд кари не вилетіть на спустошителя». Проте у віршах 24-27 йдеться про час, коли за наказом Кіра євреїв відправили назад на свою землю після вигнання (Ездри 1). Це спростовує припущення, що пророцтво Даниїла може стосуватися Антіоха Епіфана. 186 рік до н. е. був задовго до тих подій, про які йдеться в пророцтві, але 70 рік — ні. Того ж року римський генерал Тіто напав на Єрусалим, щоб придушити єврейське повстання, увійшов у храм, зруйнував його і забрав зі собою лампу та інші артефакти.

Безсумнівно, що дії Тита були сповненням Ісусового попередження в Марка 13:14 про «гидоту спустошення, що про неї звіщав пророк Даниїл». Врешті-решт у вірші в Євангелії від Матвія 24:15 про ці події зазначено, що гидота стоятиме «на місці святому», що є чіткою вказівкою на храм. Христос сказав учням, що коли вони побачать гидоту, слід утікати з міста. Якщо в цей момент вони будуть на полі й збиратимуть урожай, то не повинні повертатися додому по свої речі. А якщо вони будуть на даху свого будинку, то не повинні заходити додому перед тим, як утікати, а збігти вниз зовнішніми сходами (більшість

будинків у Юдеї мали плоскі дахи, на які люди потрапляли через зовнішні сходи). Впечча буде особливо небезпечною в зимовий час, зокрема для вагітних жінок (Марка 13:14-20).

Йосип Флавій, єврейський історик, який з перших уст подає нам чіткий опис падіння Єрусалима, повідомляє, що єврейські християни в Юдеї прислухалися до Ісусового попередження. Коли місто і храм впали, понад 1 000 000 євреїв померло. Але єврейських християн серед них переважно не було, бо вони вже втекли з міста, коли римляни прийшли.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Храму в Єрусалимі вже немає, але це зовсім не означає, що осквернення святого місця зараз є неможливим. Як свідчить історія, еретики інколи досягали керівного або іншого впливу в церкві Христа, псуючи людей своїми огидними доктринами. Будьмо пильними, щоб ми могли розпізнати таких вовків.

Для подальшого вивчення:

Матвія 24:15-22

Луки 21:20-24

ФАЛЬШИВІ ОЗНАКИ І ПРОРОКИ

Марка 13:21-23: «Тоді ж, як хто скаже до вас: "Ото, Христос тут", "Ото там", – не йміть віри. Бо повстануть христии неправдиві, і неправдиві пророки, і будуть чинити ознаки та чуда, щоб спокусити, як можна, і вибраних. Але ви стережіться! Я сказав вам усе наперед».

Фальшиві пророки і вчителі є найбільшою загрозою для Церкви Ісуса Христа. Зовнішніх ворогів, які нахабно атакують народ Божий, можна легко визначити, їх простіше розпізнати, а отже, легше чинити опір їхній загрозі. Проте з внутрішніми ворогами не все так просто. Вони можуть протягом привалого часу ходити в овечій шкурі, перш ніж їх таки викриють. Фальшиві вчителі, які говорять, що прийшли в ім'я Христа, входять у довіру до своїх учнів, а їхнє зіпсоване вчення послаблює віру тих, хто їх слухає.

Визнання фальшивих вчителів як загрозу можна простежити ще в поколінні Виходу, коли Мойсей прямо застерігав ізраїльтян від тих, хто стверджував, що був пророком, але спонукав людей поклонятися іншим богам. У Повторенні Закону 13:1-5 зазначено, що ознакою справжнього пророка не є його здатність чинити неймовірні речі й чуда; радше справжніх пророків визначають за їхньою здоровою наукою. Іншими словами, незалежно від того, наскільки переконливими можуть бути ознаки й чуда пророка або вчителя, таку людину потрібно відкидати, якщо вона навчає ересі.

Принцип Мойсея працює для кожного часу. Він є правдивим для нашого покоління і для періоду, що передував падінню Єрусалима в 70 році. Ісус попередив, що після того як римляни нападуть на місто, багато фальшивих учителів благатиме свій народ не тікати в гори. Ці лжеповідники спробують обдурити учнів Христа, закликаючи їх слідувати за іншими людьми, які визнають себе Месіями. Багато хто з цих лжевчителів, за словами Ісуса, буде «чинити ознаки та чуда, щоб спокусити, як можна, і вибраних» (Марка 13:14-22).

Зверніть увагу на фразу «як можна» в Марка 13:22. Ісус мав на увазі те, що фальшиві ознаки будуть настільки переконливими, що зможуть ввести в оману навіть обраних Божих людей. Однак вибраних все ж не переконують, тому що нікому не вдасться це зробити. Це пов'язано з Господнім милосердям, яке оберігає, а не із силою вибраних. Жан Кальвін коментує: «Яким би крихким і неміцним не був стан благочестивих, є тверда основа, на якій вони можуть встояти; бо ж неможливо, щоб вони втратили можливість для спасіння, вірним

охоронцем якого є Син Божий... Непорушність нашого спасіння залежить не від нас, а від таємного Божого вибору».

Бог береже завжди тих, кого Він обрав для спасіння. Як ми можемо визначити, чи є вибраними? Через віру в Христа й остерігання тих, хто виступає проти Нього (Марка 13:23). Вибраними є ті, хто у своєму спасінні покладається тільки на Христа (Римлян 8:28-30).

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Істина слів учителя визначається не великими ділами, які він може чинити, а здоровою наукою, якої він навчає. Ми ніколи не повинні слідувати за тими, хто перекручує істину слова Божого, незалежно від того, якою б обдарованою не була ця людина, якою б великою організацією ця людина не керувала або якими б дивовижними не здавалися її діяння.

Для подальшого вивчення:

Вихід 7:1 -13

Матвія 24:24-28

2 Солунян 2:1-12

Марка 13:24-26: «Але за тих днів, по скорботі отій,

"сонце затьмиться, і місяць не дасть свого світла і зорі
спадатимуть з неба, і сили небесні порушаться..."

І побачать поді

"Сина Людського, що йтиме на хмарах"

із великою попугою й славою».

«І вдруге прийде судити живих і мертвих, а Його царству не буде кінця». Ці рядки з нікейського символу віри фактично підсумовують ортодоксальне християнське переконання, що людська історія рухається до кульмінаційного судного дня. Того дня Ісус повернеться у видимій подобі, щоб остаточно встановити Своє Царство, судити світ і оновити творіння (Дії 1:6-11; Євреїв 9:27-28; Об'явлення 20-21).

Багато хто з християн також сприймає Марка 13, а особливо вірші 24-27, як посилення на останній судний день. Це зрозуміло, оскільки в цьому фрагменті описано неймовірно апокаліптичні ознаки на небесах — потемніння сонця й місяця, зірки, які падають, та небеса, які зрушуються, — і прихід Сина Людського, Ісуса Христа «на хмарах із великою попугою й славою». Проте через вірш 30, де сказано, що перші слухачі Ісусової науки на Оливній горі не помруть, поки не побачать такі ознаки, дуже мало ймовірно, що в більшій частині 13 розділу Марка йдеться про останній суд. Те, що Ісус описує, принаймні до вірша 30, мало статися протягом першого століття, до смерті останнього апостола.

Таким чином, ознаки в сьогодинньому уривку потрібно плумачити образно або символічно. Для цього є низка підстав. Старозавітні пророки часто використовують образи небесних потрясінь, щоб описати, як Бог карав народи в минулому. Наприклад, в Ісаї 13 використано подібні символи, щоб передбачити падіння Вавилону, яке сталося в шостому столітті до нашої ери. Щоб зрозуміти, чому пророки іноді використовували образні вислови для опису падіння імперії, ми повинні поставити себе на місце давніх людей. Кожна імперія древнього світу (і Вавилон не виняток) була завойована іншою, ті, хто раніше не жив під контролем завойовника, очевидно, сприймали всі зміни як епохальні, як кінець одного світу й початок іншого. Нова імперія мала б встановити свої вимоги й застороги. Ті, хто жив безтурботним життям у старій імперії, будуть зазнавати великих страждань у складі нової держави. Пропорційність світової влади зміниться, розпочнеться нова ера. Навіть сьогодні,

коли одна нація перемагає іншу, це стає початком нової епохи для завойованого народу.

Існують й інші докази того, що в Марка 13:24-27 не йдеться про кінець історії. У записах першого століття розповідається про загрозливі рухи небесних тіл, зокрема комет, у 70 році н. е. Єврейський історик Йосип Флавій зазначає, що деякі люди бачили колісниці в хмарах під час облоги Єрусалима. Такі записи, схоже, підтверджують, що в дискурсі на Оливній горі міститься пророцтво про Боже покарання Єрусалима за відкинення Месії.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Ісус прийде вдруге, щоб судити живих і мертвих, але це не означає, що в кожному уривку, який передбачає цю подію, насправді говориться про друге пришествя Христа. Ми повинні бути обережними, коли вивчаємо Біблію, і прагнути робити висновки тільки на основі тих уривків, які насправді навчають про це. Так ми зможемо захистити наші переконання через Боже Слово, коли хтось запитуватиме нас про нашу віру.

Для подальшого вивчення:

Єзекіїля 32:1-11

Амоса 8

Авакума 3:1-15

Матвія 24:29-30

Марка 13:27-31: «І поді Він пошле Анголів і зберуть Його вибраних

"від віпрів чотирьох, від краю землі до крайнеба".

Від дерева ж фігового навчіться прикладу: коли віття його вже розпукується, і кинеться листя, то знаєте, що близько літо. Так і ви: коли тільки побачите, що діється це, то знайте, що близько, — під дверима. Поправді кажу вам: не перейде цей рік, аж усе оце станеться! Небо й земля проминуться, але не минуться слова Мої!»

Образні, апокаліптичні слова, як ми вже переконалися, іноді використовують у Біблії для розповіді про падіння імперії та Божого покарання певного народу. Іншими словами, багато уривків, у яких описано ознаки катаклізмів на небі, стосуються не кінця світу, а знакових подій, що змінюють його і свідчать про перехід від однієї епохи до іншої (див. Ісаї 13; Єзекіїля 32:1-11). Це, схоже, найкращий варіант тлумачення Марка 13:24-26. Ісус пророкує Свій прихід не для остаточного встановлення Свого Царства в кінці історії, а для суду над Єрусалимом за те, що він відкинув Його як Месію. Цим судом закінчується одна епоха в історії Божих стосунків з людством, а починається нова.

Луки 21:20-24, у якому теж описано дискурс на Оливній горі, вочевидь, підтверджує це. У вірші 24 йдеться про епоху після падіння Єрусалима як про «час тих поган», що наводить на думку, що період до 70 року був «часом євреїв». Очевидно, що до того, як Рим придушив єврейське повстання в 70 р. н. е., Господь здійснював Свої спасенні діяння переважно серед єврейського народу. Деякі язичники, такі як Рут і Рахав, були спасенні за часів євреїв, але вони були радше винятком. З приходом Христа, а особливо після 70 року н. е., спасіння прийшло до поган. Євангеліє поширювалося по всьому світу, і вибрані від «віпрів чотирьох» почали входити в Царство Боже так, як, за словами Ісуса, мало статися після падіння Єрусалима (Марка 13:27). Слово, яке перекладене як «ангели» у вірші 27 сьогоденішнього уривка, не стосується надприродних істот; воно може просто означати «посланці». Найімовірніше, у вірші 27 сказано про людських посланців Євангелія, які існують по всьому світу.

У Марка 13:28-31 зазначено, що Ісус навчав Своєї науки на Оливній горі, щоб Його учнів не застала зненацька новина про падіння Єрусалима. Він хотів, щоб вони були готові до тих подій, які відбудуться ще за їхнього життя. Це означає, що більша частина, якщо не весь розділ Марка 13, стосується першого

століття. Сповнення Ісусових передбачень у 70 році н. е. було цілковитим підтвердженням правдивості Його слів. Професор Р. Ч. Спроул так коментує сьогоднішній уривок із Євангелія від Марка: «Ісус сказав, що Його слова є живучішими за все створене, міцнішими, надійнішими і певнішими. Дійсно, якщо Ісус щось говорить, це точно станеться, і так було у випадку з Його пророцтвом про руйнування храму і Єрусалима».

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Після падіння Єрусалима в 70 році н. е. Євангеліє дало більшу частину своїх плодів серед поган. Однак це не означає, що Господь відкинув Свій народ. У Нього є Свої обрані люди серед євреїв і язичників, тому наша місія повинна бути спрямована на навчання і одних, й інших. Робімо все можливе, щоб підтримати місію поширення Євангелія серед усіх народів.

Для подальшого вивчення:

Ісаї 40:8

Матвія 23:29-35; 24:32-35

Луки 21:29-33

ЗАКЛИК ПИЛЬНУВАТИ

Марка 13:32-37: «Про день же той чи про годину не знає ніхто: ні Анголи на небі, ні Син, — тільки Отець. Уважайте, чуйте, й моліться: бо не знає, коли час той настане! Як той чоловік, що від'їхав, і залишив свій дім, і дав рабам своїм владу й кожному працю свою, а воратареві звелів пильнувати. Тож пильнуйте, — не знаєте-бо, коли прийде пан дому: увечорі, чи опівночі, чи як півні співатимуть, чи ранком. Щоб вас не застав, що спите, коли вернеться він несподівано. А що вам Я кажу, те всім Я кажу: Пильнуйте!»

Марковий виклад науки на Оливній горі завершується попередженням, щоб слухачі нашого Господа пильнували прихід Ісуса й очікували його (вірші 33-37). Проте перш ніж сказати це, Ісус зазначає, що не знає дня й години Свого пришествя (вірш 32).

Спочатку розгляньмо, про що Ісус говорить. У контексті науки на Оливній горі та припущення, що це є пророцтво про Христовий суд Єрусалима в 70 році, може здаватися, що вірш 32 відноситься до часу руйнування міста протягом першого століття. Матвій, розповідаючи про ці події, ставить Христове попередження в контекст Його остаточного повернення для суду над живими й мертвими (Матвія 24:36-50), хоча це точно не відомо. Якщо це справді так, то не потрібно дивуватися, бо якщо Христос не знав дня чи години падіння Єрусалима, що мало статися через близько 40 років після Його науки на Оливній горі, то, очевидно, Він не знав часу Свого остаточного повернення. У будь-якому разі те, що Ісус не міг визначити дня чи години падіння Єрусалима, не суперечить Його словам про те, що люди першого століття побачать руйнування того міста (Марка 13:30). Хоча Йому були відомі загальні часові рамки тих подій, Він не знав, коли саме це мало б статися.

Ісусове незнання часто викликає велику стурбованість у чипачів, бо ж як втілений Бог міг чогось не знати? Однак ми пам'ятаємо, що під час втілення Син Божий, не відмовляючись від жодних божественних рис, прийняв справжню людську природу й розум (Івана 1:14), який, проте, не всезнаючий. Коли наш Спаситель визнав, що не знає часу падіння Єрусалима, Він проявив нам Свою справжню людську природу з усіма можливими обмеженнями, які їй властиві.

Заключні слова нашого Спасителя під час навчання на Оливній горі в Марка 13:33-37 свідчать, що метою цієї проповіді було не заохотити учнів до встановлення певної дати, а бути готовими до майбутніх подій. Хоча ми живемо 2000

років по тому, як Ісусові передбачення здійснилися, це попередження стосується нас і сьогодні. Бо якщо суд над Єрусалимом був прототипом остаточного повернення Христа, щоб вершити суд над усім творінням, то нам вкрай важливо бути пильними. Ми не хочемо бути несвідомими й непередготовленими під час остаточного приходу Господа.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Як ми можемо підготуватися до другого пришествя Христа? Відповідь є відносно простою: ми повинні бути певні, що належимо Ісусу як Його викуплений народ, як Його учні. Якщо ви не християнин, то не будете готові до повернення Господа. Покайтеся і довіртеся Ісусу вже сьогодні. Якщо ви віруючий, прагніть бути плідним учнем, щоб ви могли почути похвальні слова Христа в час Його повернення.

Для подальшого вивчення:

Еклезіаста 9:11-12

Матвія 25:1-13

1 Солунян 5:1-11

БОЯГУЗЛИВИ ПЕРВОСВЯЩЕНИКИ І КНИЖНИКИ

Марка 14:1-2: За два ж дні була Пасха й Опрісноки. А первосвященики й книжники стали шукати, як би підступом взяти Його та забити. Вони говорили: «Та не в свято, щоб була колопнеча в народі не спалась».

Вкотре священики й книжники показують себе ворогами Христа в Марка 14:1-2, де описано, як ці люди замислювали арешт і смерть Ісуса. Сьогоднішній уривок говорить нам про те, що це зібрання релігійних лідерів відбулося «за два дні до Пасхи й Опрісноків», що випадало в середу останнього тижня земного життя Ісуса. Для цих чоловіків живий Ісус був занадто небезпечним. Очищення Ним храму було загрозою для авторитету влади і могло спричинити заворушення в наповні, що, своєю чергою, викликало б жорстоку помсту з боку Риму (11:15-19). Крім того, народ із радістю слухав Його науку, а от більшості релігійних лідерів Його слова були не до вподоби (розділ 12).

Незважаючи на те, що книжники і первосвященики бажали вбити Ісуса, вони боялися відкрито йти проти Нього. Вони остерігалися реакції людей, яку спричинило б убивство улюбленого вчителя народу (14:1-2), що свідчить про боягузтво ворогів нашого Господа. Їхня поведінка була викликана страхом перед народом. Вони б діяли перед прийдешніми єврейськими святами тільки тоді, коли б їх щось змусило до цього. Жан Кальвін наголошує на тому, що Ісус був розп'ятий під час свят, стверджуючи, що це демонструє суверенну владу Бога над подіями. Крім того, цей факт підтверджує, що наш Господь помер насамперед тому, що Отець віддав Свого Сина в призначений час як жертву за наші гріхи. Бог запланував, що розп'яття стане спокутуванням гріха, а Ісус мав бути нашим пасхальним ягням (1 Коринтян 5:7). Він заповів, що так мало стапися під час цих свят, незважаючи на бажання Христових супротивників.

Те, що Ісус помер під час великих свят, є важливим з погляду богослов'я. У Марка 14:1-2 згадано як Пасху, так і свято Опрісноків. Пасха розпочинала тиждень Опрісноків, а обидва ці свята були на честь визволення Богом Свого народу від єгипетського рабства (Вихід 12). Під час першої Пасхи в жертву приносили ягнят, а їхньою кров'ю ізраїльтяни вимазували двері своїх будинків, щоб Господь оминув їх і вилив Свій гнів тільки на первістків єгиптян. Це була жертва спокути, кров якої символічно покривала гріхи ізраїльтян. Зрозуміло, що всезнаючому і всюдисущому Господу не потрібно бачити кров, щоб визна-

чити, де знаходиться Його народ, і визволити його. Але Його люди потребували крові, яка б захистила їх від суду. Христова смерть — це сповнення цієї жертви, а Його кров — єдина річ, яка може захистити нас від вічного Божого суду.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Ісус помер під час Пасхи, щоб показати нам, що є Агнцем Божим, Який захищає нас від Божого гніву і звільняє від рабства гріха. Це те, що сам Бог заповів, оскільки спасіння вийшло тільки від Нього, мотивоване Його великою любов'ю до Свого народу. Дякуймо Йому й прославляймо Його за благодать і любов, які захищають нас від гніву, якого ми заслуговуємо.

Для подальшого вивчення:

Осії 12:13

Матвія 26:2

ПОМАЗАННЯ ІСУСА У ВІФАНІЇ

Марка 14:3-9: Коли ж Ісус був у Віфанії, у домі Симона, на проказу слабого, і сидів при столі, підійшла одна жінка, алябастрову пляшечку маючи щирого народного дуже цінного мира. І розбила вона алябастрову пляшечку, і вилила миро на голову Йому! А дехто обурювались між собою й казали: «Нащо таке марнопратство на миро? Бо можна було б це миро продати більше, як за три сотні динаріїв, і вбогим роздати». І нарікали на неї. Ісус же сказав: «Залишіть її! Чого прикрість їй робите? Вона добрий учинок зробила Мені. Бо вбогих ви маєте завжди з собою, і коли схочете, можете їм робити добро, – Мене ж не постійно ви маєте. Що могла, те зробила вона: заздалегідь намастила Мое тіло на похорон... Поправді кажу вам: де тільки ця Євангелія проповідувана буде в цілому світі, на пам'ятку їй буде сказане й те, що зробила вона!»

Віфанія, яка розташовувалася недалеко від Єрусалима, була домівкою для Ісуса і Його учнів в останні дні Його земного служіння (Марка 11:1; див. Матвія 21:17). Там, у Віфанії, незадовго до того як наш Спаситель пішов на хрест, стався один із найвідоміших епізодів Євангелія, коли Ісуса було помазано миром. Ми розглядатимемо цю історію в сьогоднішньому уривку.

Марко зазначає, що це помазання відбулося в будинку Симона прокаженого (Марка 14:3). Оскільки проказа була такою хворобою, з якою людина була змушена жити окремо від суспільства (Левит 13:45-46), очевидно, згідно з розповіддю Марка, Симон був колишнім хворим, який одужав. У подібній історії в Івана 12:1-8 сказано, що це помазання сталося в будинку Марії, Марти і Лазаря, тому, цілком імовірно, що Симон був їхнім батьком. Іван також говорить нам, що жінку, яка помазала Ісуса миром, звали Марія.

Щоб усвідомити природу вчинку Марії, ми повинні зрозуміти цінність мира, яке вона використала. У Марка 14:5 сказано, що воно коштувало «більше, ніж 300 динаріїв», що було еквівалентом річної заробітної плати. Те, що жінка володіла чимось настільки цінним, у той час було великою рідкістю, тому деякі коментатори припускають, що алябастрова пляшечка з миром була сімейною реліквією, що додає до грошової цінності мира почуттєвої. Іншими словами, помазавши Ісуса миром у своєму будинку, Марія зробила Йому дуже дорогий подарунок. У Марка 14:8 написано, що вона мала якесь богословське розуміння того, що мало статися з нашим Господом, бо Ісус сказав, що, помазавши, вона підготувала Його до поховання.

Як відомо, учні обурилися таким марнотрапним подарунком, сказавши, що було б краще продати це миро і віддати гроші бідним (вірш 5). Але Ісус виправив їх, похваливши Марію за її вчинок (вірш 6). Один із коментаторів зазначає, що цим самим Ісус поставив любов до Нього вище за любов до ближнього, бо в Біблії часто згадується наказ допомагати бідним. Отже, таке зауваження було непрямим одкровенням Його божественної природи, бо єдина заповідь, яка є важливішою за любов до ближніх, це заповідь любити Бога (12:28-34). Те, що Ісус прийняв подарунок Марії (14:6-9), означає, що давати Господу надзвичайні і, як дехто може сказати, марнотрапні подарунки є цілком доречно. Коли ми віддаємо нашому Творцю щось дуже цінне для нас, Він приймає це з радістю.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Наш великий і святий Бог є володарем усього творіння, тому все, що ми маємо, і так належить Йому. Але Він дає нам ресурси, щоб ми ними управляли, і один зі способів виявити Йому свою подяку за дари — віддати Йому ті речі, які є дуже цінними для нас. Будьмо вірними у тому, щоб повертати нашому Творцю Його добрі дари, і будьмо готові відмовитися від того, що є дорогим для нас, заради Божого Царства.

Для подальшого вивчення:

Вихід 35:4-29

Псалом 44:7-10

Матвія 26:6-13

Марка 12:41-44

Марка 14:10-11: Юда ж Іскаріотський, один із Дванадцятьох, подався до первосвящеників, щоб їм Його видати. А вони, як почули, зраділи, і обіцяли йому срібняків за те дати. І він став вишукувати, як би слушного часу їм видати Його.

Дуже часто найкращим способом зрозуміти природу якоїсь речі є розглянути її в порівнянні з чимось іншим. Яскравість світла найкраще відчутна у зіставленні з повною темрявою. Силу Божого спасіння можна найкраще зрозуміти тоді, коли порівняти її з повною нездатністю людей врятувати себе.

Коли ми розглядаємо сьогоднішній уривок у світлі віршів, які передують йому, то краще розуміємо, наскільки злобною була умисна зрада Юдою нашого Спасителя. Марія продемонструвала свою відданість Христу публічно, перед багатьма людьми намастивши Ісуса миром. А Юда напамість таємно зустрівся з «первосвящениками», щоб остаточно спланувати ганебне діло. Марія віддала те, що мало для неї велике значення, щоб показати свою велику любов до Господа. А Юді заплатили криваві гроші, що свідчить про його глибоку ненависть до Сина Божого (Марка 14:3-11). Зіставляючи Маріїну відданість і Юдину зраду, Марко допомагає нам зрозуміти, як справді гідний похвали вчинок Марії, так і надзвичайну жахливість Юдиних осудливих дій.

З людського погляду, зустріч Юди з головними первосвящениками запустила в рух останні події, кульмінацією яких було розп'яття нашого Спасителя. Однак, згідно з Діями 2:22-23, Юда не діяв поза Божою суверенною волею. Господь визначив неминучість цих подій, але це не усуває вини Юди за його зраду. Злобні люди, зокрема Юда, заподіяли Ісусові смерть (вірш 23), і вони несуть повну відповідальність за нечестивість своїх сердець. Людські істоти є морально винними за свої гріховні вчинки і навіть за те, що насамперед готові скоїти велике зло.

Жан Кальвін висловлює цю важливу думку у своїх коментарях щодо цієї теми. Він пише: «Юда загорівся бажанням вкрасити; привала практика загартувала його у злочестивості. А тепер, коли він не мав іншої жертви, він навіть не вагався перед тим, як підло зрадити Сина Божого, Творця життя. Хоча його і стримувало святе застереження, він все одно люто кинувся до діла». Як читаємо в Івана 12:6, Юда любив гроші й охоче міг красити кошти, призначені для допомоги бідним, аби збагатити себе. Вдаючись до такого ідолопоклонства,

Юда зробив своє серце настільки затверділим, що передав втіленого Бога в руки безбожних людей.

Sorati Deo: життя перед Божим обличчям

Юда є прикладом того, наскільки небезпечним для нас є гріх. Коли ми не вгамовуємо свої злочестиві бажання, а навпаки, потураємо їм, ми робимо глухими наші серця і стаємо готовими до невимовно жорстоких вчинків. Каймося в наших гріхах і чинімо опір дияволу, бо, відмовляючись потураати своїм гріховним бажанням, ми зростаємо у святості, і Божа благодать оберігає нас від великої злоби.

Для подальшого вивчення:

Вихід 8:32

Марка 14:43-49

Луки 22:3-6

Якова 1:12-15

Марка 14:12-16: А першого дня Опрісноків, коли пасху приношено в жертву, сказали Йому Його учні: «Куди хочеш, щоб пішли й приготували ми Тобі пасху спожити?» І посилає Він двох із Своїх учнів, і каже до них: «Підіть до міста, і спірне вас чоловік, що нестиме в глекові воду, — то йдіть за ним. І там, куди він увійде, скажіть до господаря дому: "Учитель питає: "Де кімната Моя, в якій Я споживу зо Своїми учнями пасху?" І він вам покаже велику горницю, вистелену та готову: там приготуйте для нас». І учні пішли, і до міста прийшли, і знайшли, як Він їм сказав, — і зачали вони пасху готувати.

У давнину євреї щовесни покидали свої домівки і здійснювали паломництво до Єрусалима, щоб відсвяткувати Пасху. Вони це робили згідно з тим, що було вказано в Повторенні Закону 16:1-8: «Не будеш заколювати пасху в одному з пих твоїх міст, які Господь, Бог твій дає тобі. Але тільки на тому місці, яке вибере Господь, Бог твій, щоб там перебувало Ім'я Його». За словами єврейського історика першого століття Йосипа Флавія, понад 2 000 000 євреїв прямувало в Єрусалим на це свято, хоча, очевидно, автор міг трохи перебільшити з цією кількістю. У будь-якому разі Єрусалим, безумовно, був переповнений паломниками. Єврейські жителі цього міста зазвичай відчиняли свої будинки, щоб прийняти звідусіль паломників на Пасху, давали їм місце для ночівлі або принаймні місце, де вони могли б скуштувати святкової трапези.

Це контекст сьогоднішнього уривка, у якому Марко починає свій опис Таємної Вечері. Ісус доручає Своїм учням піти до міста, щоб знайти місце, де вони могли б провести пасхальну трапезу. У певному сенсі це може здаватися незначною деталлю, але те, що наш Господь настільки бажав дотриматися традиції, є підтвердженням того, що Він ідеально виконував Божі Закони. Ісус народився «під законом» (Галатів 4:4-5) і був зобов'язаний дотримуватися всіх Божих заповідей від імені Свого народу. Таким чином, наш Спаситель досягнув праведності, яка передається нам, коли ми увіруємо в Христа для спасіння (2 Коринтян 5:21). Ісус готувався святкувати Пасху для нашого порятунку і для сповнення Свого месіанського покликання.

Христос дає вказівки знайти людину, що нестиме в глекові воду, пояснюючи Своїм учням, що цей чоловік покаже їм місце, підготовлене для того, щоб Він міг відсвяткувати Пасху з дванадцятьма апостолами. Це можна вважати чудом, бо ж цей чоловік не знав, що повинен був підготувати кімнату для Ісуса, але завдяки Божій силі одразу це зробив, коли учні поговорили з ним. Або ж, мож-

ливо, Ісус попередньо розмовляв із цим чоловіком і попросив його підготувати кімнату. У будь-якому разі Ісусовий намір піти на Таємну Вечерю, де Він встановить таїнство Господньої Вечері та зазнає Юдиної зради, показує, що Христос не був пасивним учасником подій, пов'язаних зі смертю. Хоча виглядає, що люди вчинили з ним жорстоко, Христос, правду кажучи, Сам віддав Себе в їхні руки; коли Його схопили, Він не був бездіяльним виконавцем тих подій.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Христос був намірений слідувати Божому закону не тільки тому, що хотів порадувати Свого Батька, а й тому, що хотів відкупити нас від гріхів. Ісус діяв з любові до Свого Отця на небесах і з любові до Свого народу. Ця неймовірна істина повинна спонукати нас прославляти Його сьогодні та щодня.

Для подальшого вивчення:

2 Хронік 30

Ездри 6:19-22

Єзекіїля 45:21-24

Луки 22:7-13

ІСУС ПРОРОКУЄ ГОРЕ

Марка 14:17-21: А коли настав вечір, Він приходить із Дванадцятьма. І як сиділи вони при столі й споживали, промовив Ісус: «По правді кажу вам, що один з-поміж вас, "який споживає зо Мною", видасть Мене...» Вони почали сумувати, і один по одному питати Його: «Чи не я?» А Він їм сказав: «Один із Дванадцятьох, що в миску мачає зо Мною... Людський Син справді йде, як про Нього написано; та горе тому чоловікові, що видасть Він Людського Сина! Було б краще тому чоловікові, коли б він не родився!...»

Пасха була зазвичай радісною подією для Ісуса і Його учнів. Того дня вони відзначали величне визволення Богом ізраїльтян з єгипетського рабства і раділи любові Господа до народу. Проте остання Пасха, яку святкував наш Спаситель перед тим, як піти на хрест, не була веселим днем. Звичайно, те, що сталося під час пасхальної трапези, призвело до спокути й нашого спасіння, тому в цьому сенсі остання Пасха в земному служінні нашого Господа була найрадіснішою, однак святкова атмосфера була сповнена передчуття страху.

Сьогоднішній уривок пояснює, чому так було. Під час пасхальної вечері, як бачимо в Марка 14:17-21, Ісус передбачив, що один із учнів зрадить Його. Коли учні почули передбачення нашого Господа, то намагалися дізнатися, кого Він має на увазі. Ісус же сказав, що це один із тих, хто вечеряє із Ним того вечора. Саме проголошення горя на цього чоловіка буде в центрі уваги нашого сьогоднішнього вивчення. Ісус сказав Своїм учням, що зрада була наперед визначена Господом і тому, хто зрадить Його, було б краще ніколи не народитися (вірш 21).

Але як так може бути? Якщо Бог постановив, що Юда зрадить Ісуса, то чому на нього мало б чекати щось жахливе? Він просто робив те, що Господь визначив для нього, тож чому він повинен нести відповідальність? Чи не так?

Ми повинні визнати, що це таємниця, яку ми ніколи не будемо в змозі повністю збагнути. Попри це, Біблія чітко каже, що люди не можуть звинувачувати Бога за свій гріх, навіть якщо він є частиною наперед визначеного Господом плану для Його створіння. Господь і грішник можуть діяти так само, але їхні мотиви будуть відрізнятися, і це є підставою для моральної провини. Жан Кальвін коментує сьогоднішній уривок так: «Хоча Бог скеровує [грішників]... але їхні наміри є якнайдалі від того, щоб підкорятися Його наказам». Іншими словами, грішники роблять те, що Господь постановив, але чинять так через нечесливі причини, поді як наміри нашого Творця є завжди добрими. Бог

постановив, що Юда зрадить Ісуса, але Він це зробив заради нашого спасіння. Юда зрадив Ісуса не через те, що бажав спасіння грішникам, а тому, що любив гроші більше за Господа.

Те, що грішники чинять зло, Бог використовує на добро (Буття 50:20). Господь панує над усім, навіть над гріхом, але Він не винен у зlobі, бо Його наміром є використати зло заради добра (Римлян 8:28).

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Професор Р. Ч. Спроул у коментарях до Євангелія від Марка пише: «Неправда, що Бог у Своїй суверенності примусив Юду злочестиво зрадити Ісуса. Радше суверенний Бог здійснив Свою волю через вибір Свого створіння. Юда зробив саме те, що хотів, але Бог породив добро зі зла, відкуплення зі зради. Ми не можемо звинувачувати Господа в наших гріхах. Ми порушуємо Його заповіді, тому що хочемо зробити те, що є неправильним».

Для подальшого вивчення:

Приповісті 16:9

Авакума 1-2

Матвія 26:20-25

Дії 2:22-23

ІСУСОВА КРОВ ЗАПОВІТУ

Марка 14:22-25: Як вони ж споживали, Ісус узяв хліб, і поблагословив, поламав, і дав їм, і сказав: «Прийміть, споживайте, це — тіло Мое!» І взяв Він чашу, і, вчинивши подяку, подав їм, — і пили з неї всі. І промовив до них: «Це — кров Моя Нового Заповіту, що за багатьох проливається. Поправді кажу вам, що віднині не питиму Я від плоду виноградного до того дня, як новим буду пити його в Царстві Божім!»

Євангеліст Марко коротко описує Таємну Вечерю нашого Господа в Марка 14:17-25. Ми вже пересвідчилися, що багато в чому то була важка подія, бо під час цієї пасхальної вечері Ісус передбачив, що один з учнів видасть Його (вірші 17-21). Але насправді всі вони зрадять нашого Господа до того, як та ніч закінчиться. Коли Його заарештували, вони всі втекли, ніхто з них не залишився з Ним перед синедріоном (вірш 50). Петро на словах відрікся від Христа (вірші 66-72). Навіть учня, якого Ісус найбільше любив, не було тоді, коли наш Господь цього дуже потребував, зносячи несправедливий суд, хоча пізніше він таки повернувся, щоб побачити розп'яття (Івана 19:24-27).

Один з учених пояснює значущість того факту, що всі учні, які були присутні на Таємній Вечері, відвернулися від Христа. На його думку, це показує нам, що суттю таїнства, яке Ісус встановив у ту ніч, є благодать. «Господня Вечеря — це їжа для грішників, бо тільки грішники потребують крові Христа, яка покриває їхні гріхи. Його стіл відкритий для всіх, хто кається за свій гріх і покладається на Ісуса для спасіння».

Далі ми детальніше вивчатимемо таїнство Господньої Вечері. Розглядаючи, що сьогоднішній уривок говорить про ніч, у яку було встановлене це таїнство, важливо зазначити, що Ісус узяв на Себе сміливість змінити пасхальну традицію та її порядок. Він удосконалив церемонію так, щоб вона чітко вказувала на Нього, сказавши, що Пасха сповнилася, коли Він пролив Свою кров за багатьох (Марка 14:22-23). Зміна пасхальної традиції у такий спосіб вражає. Саме Бог постановив Пасху і наказав, як її дотримуватися (Вихід 12), тому тільки Він міг її змінити. Відповідно те, що Ісус зробив, було свідченням Його божественної природи, бо Він вчинив таке, що було до сили тільки Богу.

Наше вивчення сьогодні завершимо розглядом того, що Господня Вечеря говорить нам про Ісуса. Крім усього іншого, це яскраве нагадування про нашу потребу в Христі та в Його вчинках. Жан Кальвін зазначає, що наші тіла потребують «м'яса і пиття для поживи і підтримки. Щоб показати, що Христос Сам здатний виконати абсолютно все, що необхідне для спасіння, Він

каже, що є тим м'ясом і питтям». Споживання хліба і пиття вина під час Господньої Вечері нагадує нам, що ми не можемо мати духовного життя без Нього, як і не можемо підтримувати наше фізичне життя без їжі.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Ми не можемо жити, якщо не маємо Христа. Справді, ми потребуємо Його більше за їжу й пиття. Господня Вечеря нагадує нам про повну залежність від Спасителя, тож варто усвідомити, наскільки ми потребуємо Його сьогодні та щодня.

Для подальшого вивчення:

Єремії 31:31-34

Луки 22:14-20

РОЗПОРОШЕННЯ ОВЕЦЬ

Марка 14:26-31: А коли відспівали вони, на гору Оливну пішли. Промовляє тоді їм Ісус: «Усі ви спокуситесь ночі цієї, як написано:

"Уражу пастиря, — і розпорозаються вівці!"

По воскресенні ж Своїм Я вас випереджу в Галілеї». І відізався до Нього Петро: «Хоч спокусяться й усі, — та не я!» Ісус же йому відказав: «Поправді кажу тобі, що сьогодні, цієї ось ночі, перше ніж заспіває півень двічі, відречешся ти тричі від Мене!» А він ще сильніш запевняв: «Коли б мені й умерти з Тобою, я не відречуся Тебе!» Так же само сказали й усі...

В останню ніч перед розп'яттям Ісуса світ накрила велика темрява, тому що наш Господь передбачив не тільки Свою неминучу смерть, а й зраду Юди (Марка 14:12-25). Але, як бачимо в сьогоднішньому уривку, Христос сказав Своїм учням, що Юда не буде єдиним, хто відречеться від Нього. У Марка 14:27 Ісус передбачає, що всі учні відступляться від Нього тієї ночі.

Ісус говорив, що коли учні відречуться від Нього, сповниться пророцтво Захарія 13:7. Згідно з ним (Захарія 13:7-9), остаточне спасіння Ізраїлевого народу настане, коли буде покараний Пастир-Месія, якого Господь призначив вести Його народ і доглядати за ним. Цитуючи цей уривок, Ісус робить явним те, що було приховане в Захарієвих словах, а саме: пастиря покарає Сам Бог Всемогутній (Марка 14:27). Хоча люди наказали розп'яти Ісуса, це не було зроблено поза божественним провидінням. Насправді саме Бог наказав мечу «збудитися» на Доброго Пастиря (Захарія 13:7). Первосвященники та лідери євреїв, які вбили Ісуса, вчинили так, керуючись власними зловними цілями, але Господь, діючи через них, панував над усім цим, щоб Стражденний Слуга витерпів Його гнів і врятував Свій народ від гріха (Дії 2:22-24).

Таким чином, розпорозення Господніх овець, що стало наслідком спрати Доброго Пастиря, не було самоціллю. Воно було засобом для їхнього викуплення. Захарія 13:8-9 також вказує на це, тому що передбачає очищення розпорозених овець і повернення їх до Божої отари. Ісус теж підтвердив це, говорячи учням, що хоча вони й розійдуться, Він знову їх зустріне в Галілеї (Марка 14:27-28). Ісус не перебуватиме під владою смерті, Він воскресне, і Його вівці повернуться до Нього. Дійсно, надією всіх вірних слуг Божих, які відійшли від гурту, є те, що вони «на короткий час нагадуватимуть розпорозених і заблукалих овець, але згодом повернуться до отари» (Жан Кальвін).

Ті, хто був справді прихильний до Христа завдяки вірі, не можуть відійти від Нього назавжди. Не будьмо занадто самовпевненими в тому, що ми не можемо на деякий час упасти в серйозний гріх. Якщо ми впевнені в собі, а не в Господі, це таки станеться. Петро вважав, що ніколи й ні за яких обставин не відречеться від Христа, але Ісус передбачив, що він це таки зробить (Марка 14:29-31).

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Оскільки Бог прославляє всіх, кого Він виправдовує (8:28-30), ми знаємо, що жодна людина з правдивою вірою, не може втратити спасіння. Однак навіть обрані можуть впасти у важкий гріх, відрікаючись від Ісуса, як це зробив Петро. Хоча вони можуть покаятися, все ж краще ніколи не відвертатися від Христа, навіть тимчасово. Звертаймося до Ісуса за силою, щоб постійно перебувати у вірі й послуху.

Для подальшого вивчення:

Ісаї 52:13-53:12

Єзекіїля 34:23

Матвія 26:30-34

Івана 13:36-38

ІСУС У ГЕФСИМАНІЇ

Марка 14:32-36: І приходять вони до місцевости, на ім'я Гефсиманія, і каже Він учням Своїм: «Посидьте ви тут, поки Я помолюся». І, взявши з Собою Петра, і Якова та Івана, Він зачав сумувати й тужити... І сказав Він до них: «Обгорнена сумом смертельним душа Моя! Залишіться тут і пильнуйте!» І Він відійшов трохи далі, припав до землі, та й благав, щоб, як можна, минула Його ця година. І благав Він: «Авва-Отче, — Тобі все можливе: прonesи мимо Мене цю чашу!.. А проте, не чого хочу Я, але чого Ти...»

Послух об'явленій Божій волі є обов'язковим для людей. Його заповіді не є пропозиціями, які ми або можемо прийняти, або проігнорувати ними, коли нам захочеться. Багато біблійних уривків вказує на цю істину, обіцяючи благословення за послух і прокляття за непокору (наприклад, Повторення Закону 28). Проте ніщо не ілюструє незліченних наслідків слідування за Богом краще, ніж порівняння між послухом першого Адама й останнього.

Перше відкинення Господньої об'явленої волі відбулося в саду, в Едемі, коли Адам порушив Божий Закон і з'їв заборонений плід. Як наслідок, людство стало поневолене у гріху й смерті (Буття 3). Тисячоліття по тому останній Адам повинен був зробити в саду вибір і підкоритися Богу, наслідком чого стало спасіння Його народу. У Марка 14:32-36 читаємо про те, як важко Йому було це зробити.

Зверніть увагу, що ми вжили слово «важко». Ісусовий послух волі Свого Отця не виявлявся у стійкій покірності долі; нашому Спасителю складно дався вибір, який стояв перед Ним. Він просив, щоб чаша оминула Його, і був настільки емоційно виснажений, що замість поту в Нього виступала кров (14:35-36; див. Луки 22:39-46). Такі факти свідчать про те, що наскільки б важливими не були випробування, з якими Ісус зіткнувся, вони не просто фізичні. Багато людей протягом усієї історії в подібній ситуації були більш холоднокровними, але Ісус переживав сум'яття, тому що пішов на смерть, взявши на Себе весь гріх, як Агнець Божий, прийнявши Господній гнів, щоб спокутувати вину Свого народу. Ми навряд чи можемо собі уявити жах цієї перспективи. Богочоловік, чистий і незаплямований, вирішив стати грішником, щоб у Ньому Його народ прийняв Божу праведність (2 Коринтян 5:21). Спаситель мав сповна зазнати покарання за всі гріхи Свого народу. Він мав пережити позбавлення Божого благословення, як непокаянні грішники в пеклі. Не дивно, що Він попросив про інший спосіб здобути спасіння для Свого народу.

В Ісусовій молитві в Гефсиманському саду виявляється Його справжня людська природа. Згідно зі Своею божественною природою, Син Божий знав, що хрест був єдиним способом врятувати Його народ. Але Його людська природа запитувала, чи існує якийсь інший спосіб здобути наше спасіння не за такою високою ціною. У цьому Ісус не згрішив, тому що присвятив Себе послуху Божій об'явленій волі, навіть якщо б це коштувало Йому життя (Марка 14:35-36).

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Жан Кальвін коментує сьогоднішній уривок так: «Христос, сповнений страху і смутку, був слабким без крихти гріха». Ісус попросив про інший спосіб урятувати нас, але зробив це не через уперту непокору чи відмову підкоритися Господу. Він був готовий підкорятися Отцю, чого б це не коштувало. Молімося, щоб Бог дав нам таку саму готовність.

Для подальшого вивчення:

Псалом 39:9

Приповісті 16:3

Матвія 26:36-46

Євреїв 10:7

ОХОЧИЙ ДУХ І СЛАБКА ПЛОТЬ

Марка 14:37-42: І вернувся, і знайшов їх, що спали, та й каже

Петрові: «Симоне, спиш ти? Однієї години не зміг попилювати? Пилюйте й моліться, щоб не впасти в спокусу, — бадьорий-бо дух, але немічне тіло!» І знову пішов і молився, те саме промовивши слово. А вернувшись, ізнову знайшов їх, що спали, бо зважніли їм очі були. І не знали вони, що Йому відказати... І вернувся Він утретє, та й каже до них: «Ви ще далі спите й спочиваєте? Скінчено, — надійшла та година: у руки грішникам — ось видається Син Людський!.. Уставайте, ходім, — ось наблизився Мій зрадник...»

Ніхто з нас ніколи не зможе сповна уявити горе і страх, які наш Спаситель пережив тієї ночі в Гефсиманському саду перед розп'яттям. Навіть Ісус не міг висловити глибину Свого смутку і страху, кажучи, що «обгорнена сумом смертельним душа Моя!» (Марка 14:34). Його сум був настільки глибоким, що Він хотів померти в той момент, коли мав пережити Божий суд за гріхи Свого народу. Син Божий, який жив у досконалих стосунках зі Своїм Отцем, мав зазнати, як втілений Спаситель, божественне відкинення, яке непокаянні грішники переживають у пеклі. Він, як досконала людина і представник грішного людства, повинен був бути покинутим (15:34). Такою була ціна нашого спасіння, пиптя чаші Божого гніву, позбавлення себе божественного схвалення (14:36; див. Ісаї 51:17; Єремії 25:15). І ми навряд чи зможемо зрозуміти ті відчуття, коли безгрішна людина мала терпіти відкинення, ніби була грішною.

Неймовірно жажливим для нашого Господа було розп'яття на хресті в Божому гніві, а самотність, яку Він відчував, посилювалася через те, що Його земні друзі відреклися від Нього в час, коли Він найбільше потребував їхньої уваги. Знаючи про муки свого вчителя, Петро, Яків та Іван повинні були б не спати всю ніч і пилювати, поки Ісус не повернеться після молитви. Вони мали бути готові втішити Його — це те, що власне й роблять справжні друзі. Ісус не менше трьох разів відходив від трьох учнів, але щоразу, коли Він повертався, вони спали (Марка 14:37-41). Незважаючи на те, що учні почули, що Ісуса чекає попереду, вони не розуміли власної слабкості (вірші 12-31). Вони не могли зрозуміти своєї потреби покласти на Господа, а не на свої сили в тому, щоб пережити всі випробування. Учні були готові залишитися з Ісусом, але не взяли до уваги силу своєї гріховності, свою плоть, яка перемогла їхню відданість Христу.

Жан Кальвін щодо сьогоднішнього уривка зазначає, що віруючі, «відроджені Духом Божим, бажать робити те, що є правильним, але все ще діють під владою слабкої плоті, бо, незважаючи на те, що вони сповнені благодаті Духа, залишаються слабкими у плоті». Даруючи нове духовне життя, Бог сповнює наше серце прагненням до добра, бажанням вірності. Але наша воля постійно перебуває в боротьбі із залишками гріха в нашому серці та з нашою плоттю. Якщо ми не молитимемося проти тілесних бажань, вони переможуть наше прагнення робити те, що є правильним.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Метью Генрі коментує сьогоднішній уривок так: «Розуміння власної слабкості та немочі своєї плоті повинно спонукати і стимулювати нас до молитви й пильності». Навіть коли ми горимо бажанням робити те, що є добрим, ми повинні молитися, щоб наша плоть не завадила нам. Шукаймо Боже обличчя і в служінні Господу не покладаймося лише на власні сили.

Для подальшого вивчення:

Буття 4:7

Приповісті 23:17

Римлян 7:7-25

Галатів 5:16-26

СХОПЛЕНИЙ ПІД ПОКРОВОМ НОЧІ

Марка 14:43-49: І зараз, як Він ще говорив, прийшов Юда, один із Дванадцятьох, а з ним люди з мечами та киями від первосвящеників, і книжників, і старших. А зрадник Його дав був знака їм, кажучи: «Кого я поцілую, то Він, — беріть Його, і обережно ведіть». І, прийшовши, підійшов він негайно та й каже: «Учителю!» І поцілував Його... Вони ж руки свої наклали на Нього, — і схопили Його. А один із тих, що стояли навколо, меч вихопив та й рубонув раба первосвященика, — і відтяв йому вухо. А Ісус їм промовив у відповідь: «Немов на розбійника вийшли з мечами та киями, щоб узяти Мене. Я щодня був із вами у храмі, навчаючи, — і Мене не взяли ви. Але, щоб збулися Писання».

Ісус попередив Петра, Якова та Івана, щоб вони у ніч, коли Його зрадили, були пильними, а причина цього, безумовно, стала очевидною для них, коли Юда прийшов до саду Гефсиманського. Разом із Юдою прибули «люди з мечами та киями від первосвящеників, і книжників, і старших», щоб схопити нашого Спасителя (Марка 14:43). Серед них були представники синедріону, єврейського керівного релігійного органу, і римські солдати — поточасні правоохоронці. Слова Христа, що Його передадуть у руки грішників, почали справджуватися (вірш 41).

Зрада Юдою Спасителя виглядає ще ганебнішою через те, що він був нібито другом нашого Господа. Погано, коли тебе зраджує знайомий, але коли це робить близька людина — це дійсно жахливо. Юда ще більше обтяжив свій гріх, зрадивши Ісуса поцілунком, знаком любові, і шанобливо назвавши Його вчителем (вірші 44-45). Один із коментаторів зазначає, що це перші гіркі насмішки, які пізніше ще більше відчує наш Спаситель під час суду і страстей. Вчинки Юди підтверджують, що він по-справжньому не любив Ісуса і не шанував Його так, як Він цього заслуговував.

Під час сутичок один із солдатів втратив вухо, але Ісус не підняв бійку, коли злобні люди заарештували Його (вірші 46-50). Він охоче пішов до Своїх ворогів і навіть проявив любов до них. У Луки 22:50-51 написано, що Ісус зцілив вухо солдата. Жан Кальвін приділяє цьому моменту велику увагу у своїх коментарях до історії, поданої в сьогоднішньому уривку. Незважаючи на те, що Ісус зцілив солдата, арешт все ж таки продовжився, а це, говорить Ж. Кальвін, показує глибину людської зіпсованості. Злобні люди були засліплені наміром схопити Ісуса, тож їх не зупинило навіть те, що Він об'явив Свою божественну сутність, зціливши солдата.

Наш Господь висловив подив під час Свого арешту, зазначивши, що із Ним повелися, як із розбійником, і схопили вночі, хоча могли заарештувати посеред дня (Марка 14:52-53). Солдати діяли так, ніби Він був злочинцем, хоча добре знали, що це було не так. Вони заарештували Його вночі, а отже, розуміли, що Він не був винен у жодному гріху. Вони мусили прийти тоді, коли ніхто не бачив, щоб не викликати обурення народу, який знав, що Ісус був невинним чоловіком. Солдати повинні були приховати свої несправедливі дії під покрывом темряви.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

В Ісаї 53:12 міститься пророцтво, що Месія «з злочинцями буде порохований», до Нього ставитимуться так, ніби Він був грішником, хоча насправді Він не буде таким. Це передбачення почало здійснюватися, коли Ісуса заарештували так, ніби Він був злочинцем, і завершилося на хресті, коли Ісус зазнав покарання, якого ми заслуговували за свої гріхи. Чи прославляли ви сьогодні Бога за велику жертву нашого Спасителя?

Для подальшого вивчення:

Ісаї 24:16

Івана 18:1-11

Марка 14:50-52: Тоді всі полишили Його й повтікали... Один же юнак, по нагому загорнений у покривало, ішов услід за Ним. І хапають його. Але він, покривало покинувши, утік нагий.

Через те що людська природа є занепалою, нам легко переоцінити власну доброту й вірність. Ми припускаємо, що будемо готові стояти за Христа в час випробувань, вважаючи, що навіть якщо всі інші відречуться, ми залишимося відданими учнями. Досить часто ми припускаємо, що є більш добродішними і краще підготовленими, ніж інші ближні, щоб залишатися на вузькій стежці.

За іронією долі, така впевненість може обернутися тим, що ми будемо одними з перших, хто відречеться від своєї віри у час випробувань. Урешті-решт, якщо ми переконані, що витримаємо, бо сповнені якоїсь внутрішньої сили, якої не мають інші християни, то ми стоїмо на крихкій основі. Учні засвоїли цей урок у ту ніч, коли зрадили нашого Спасителя. Звичайно, що жоден з учнів (окрім Юди) не вважав себе зрадником, який, за словами Ісуса, відрікся від Нього. Принаймні нам відомо про впевненість Петра в тому, що він не відкине Христа і не залишить Його (Марка 14:17-21, 26-31). Але, як бачимо із сьогоденного уривка, коли настав момент істини, навіть Петро не виявився достатньо сміливим, щоб залишитися з Ісусом. Під час арешту Ісуса всі учні втекли з місця події (вірш 50).

Оскільки Писання було створене не тільки для того, щоб розкрити істини про Бога, а й про нас самих, не варто думати, що ми за жодних обставин не продемонструємо подібного боягузтва й невірності. Тлумачачи певні біблійні уривки, не питаймо себе, чим ми кращі за грішників, про яких читаємо в Біблії, а чи схильні бути такими, як вони. Коли ми робитимемо це, то будемо пам'ятати, що в нас немає достатньо сил слідувати за Ісусом і ми повинні покладатися тільки на Його допомогу, щоб вистояти у нашій вірності.

Ми можемо краще зрозуміти цю істину, читаючи в сьогоденньому уривку цікаву історію про юнака, який утік з місця арешту Ісуса, коли солдати схопили його за покривало, яким він був обмотаний (вірші 51-52). Пастори й учені роблять різні припущення щодо особистості цієї людини, дехто зокрема заявляє, що це був Іван Марко, автор Євангелія від Марка. Це припущення слушне, як і, врешті, всі інші, але особистість цього чоловіка насправді не є такою важливою. Як зазначає один із коментаторів, ми повинні взяти до уваги той факт, що автор навмисно не розповідає, ким є цей юнак. Чи, може, Марко навмисне

не називає цього чоловіка, щоб ми могли в ньому побачити вибір, який можемо зробити у час випробування своєї віри?

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Беззаперечно, що був такий молодий хлопець, який після арешту Ісуса кинув свій одяг на дорозі та втік. Згадка про нього в історії, однак, не скасовує того факту, що ми можемо побачити в ньому попередження для себе. Спокуса відректися від своєї християнської віри є сильною, коли наш послух має реальну ціну, і якщо ми покладаємося тільки на власні сили, — не вприймаємося. Просімо Господа про силу і благодать для того, щоб зберегти віру в часи випробувань.

Для подальшого вивчення:

Псалом 26:10

Приповісті 19:4

Матвія 26:56

2 Тимофія 4:16-18

Марка 14:53-60: А Ісуса вони повели до первосвященика. І зійшлися всі первосвященики й старші та книжники. Петро ж здалека йшов услід за Ним до середини двору первосвященика; і сидів він із службою, і грівсь при огні. А первосвященики та весь синедріон шукали посвідчення на Ісуса, щоб Йому заподіяти смерть, — і не знаходили. Бо багато-хто свідчив фальшиво на Нього, але не було згідних свідчень. Тоді деякі встали, і кривосвідчили супроти Нього й казали: «Ми чули, як Він говорив: Я зруйную цей храм рукотворний, — і за три дні збудую інший, нерукотворний». Але й так не було їхнє свідчення згідне. Тоді встав на середині первосвященик, та й Ісуса спитав і сказав: «Ти нічого не відповідаєш, що свідчать вони проти Тебе?»

Коли ми вивчаємо опис Марком останніх двох днів життя Ісуса — ніч у четвер, коли Його судили, і п'ятницю, день Його розп'яття, — може здатися, що Ісус був пасивним учасником тих подій. Його відвели до первосвященика (Марка 14:53). Він постав перед Пилатом (15:1). Його повели на розп'яття (вірш 15). Його побили й висміяли солдати (вірші 16-20). Його вбила єврейська та римська влада, які для цього співпрацювали (вірші 21-39). Його тіло зняли з хреста й поховали (вірші 42-47).

Але те, що Ісус був у певному сенсі пасивним учасником під час суду і смерті, не означає, що Він активно не контролював усе, що відбувалося навколо. Усі ці події були сповненням Писання, написаного сотні років до того (14:49). Це Писання було натхненне Святим Духом, який разом з Отцем і Сином діяв через земних авторів, щоб передати нам слова Триєдиного Бога. «Бо пророцтва ніколи не було з волі людської, а звіщали його святі Божі мужі, проваджені Духом Святим» (2 Петра 1:21). Іншими словами, у Писанні Син Божий передбачив власну смерть від рук грішників, тому що знав, що це станеться, і хотів, щоб так було. Він перетерпів несправедливість від рук грішних людей, але не страждав через те, що усе відбувалося поза Його контролем.

Найбільш неймовірним у суді і смерті нашого Господа було Його бажання не просто страждати, а страждати від найгірших несправедливостей, з якими коли-небудь стикалася людина. У своїх коментарях до Євангелія від Марка професор Р. Ч. Спроул пише про суд Ісуса так: «Майже все у цьому слуханні суперечило єврейському закону». Відповідно до Марка 14:53-65, Ісус був позбавлений права на належну правову процедуру, якої євреї першого століття допримувалися під час розгляду смертних покарань. Вони не повинні були проводити

суд у вечір перед суботою чи святом, але все ж таки судили Ісуса напередодні Пасхи. Судовий розгляд повинен був відбутися протягом дня в громадському місці, а Христа судили вночі у приватному будинку первосвященника. Смертне покарання потрібно було відхилити одразу, оскільки не було свідків, покази яких збігалися б. Але, незважаючи на це, суд тривав навіть тоді, коли було надано суперечливі докази. Це був суд, який не бажав досягнути справедливості.

Попри це, те, що Ісус зазнав від злочинних людей такої несправедливості, допомагає нам більше цінувати Його милість. Він спокутував кожен гріх, навіть наше несправедливе ставлення до оточення. І якщо люди повірять у Нього, Він пробачить усім, незалежно від гріха, який вони вчинили.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Чи повірив у Ісуса хтось із тих, хто судив Його, — невідомо. Але ми знаємо, що Ісусової жертви було достатньо для спокутування навіть найбільших гріхів. Щоб отримати благодать Його жертви, усе, що нам потрібно зробити, — звернутися до Нього у вірі й покаятися. Якщо ви сьогодні обтяжені гріхом, знайте, що благодать Христа є достатньою, щоб очистити вас незалежно від того, що ви зробили. Вам треба лише звернутися до Нього у вірі.

Для подальшого вивчення:

Левит 19:15

Повторення Закону 17:6

Матвія 26:57-63

Луки 23:44-47

СИН ЛЮДСЬКИЙ ПО ПРАВИЦІ СИЛИ БОЖОЇ

Марка 14:61-62: Він же мовчав, і нічого не відповідав. Первосвященик ізнову спитав Його, до Нього говорячи: «Чи Христос Ти, Син Благословенного?» А Ісус відказав: «Я! І побачите ви Сина Людського, що сидітиме по правиці сили Божої, і на хмарах небесних приходитиме!»

Під час привалого суду Ісус нічого не відповідав на запит первосвященика і мовчав, коли лжесвідки неправдиво свідчили проти Нього (Марка 14:53-61). Цим самим наш Господь сповнив пророцтво Ісаї 53:7, у якому написано, що Спражdenний Слуга буде мовчати, коли Його поведуть на смерть. Один із коментаторів зазначає, що Ісусове мовчання було визнанням Своєї невинності, свідченням того, що Він дійсно не зробив нічого, вартого смерті.

Проте наприкінці суду над Ісусом перед первосвящеником Кайяфою (Матвія 26:3) Ісус таки відповів на одне запитання, яке Йому поставили. Кайяфа вимагав відповіді, чи Ісус справді визнавав Себе Христом — обіцямим єврейським Месією — та «Сином Благословенного». Слово «Благословенний» було перифразом, способом сказати про щось або про когось, не використовуючи його імені чи назви. Кайяфа вжив це слово замість лексеми «Бог», мабуть, тому, що євреї першого століття дуже обережно ставилися до вживання Господнього імені, аби навіть випадково не зневажити Його. На це запитання Ісус також відповів перифразом, використавши слово «сила», а не «Бог», ствердивши, що Він є Месією і Сином Божим. Христос також додав, що Він є Сином Людським, який прийде на хмарах небесних (Марка 14:61-62).

Те, що Ісус використав словосполучення «Син Людський», є важливим фактом, особливо якщо врахувати, що воно була назвою, яку Він найчастіше використовував щодо Себе. У книзі пророка Єзекіїля самого автора часто згадано як «сина людського» (наприклад, Єзекіїля 2:1, 47:6), тобто так називали тих, хто здійснював пророче служіння. Використання Ісусом цієї фрази бере свій початок із Даниїла 7:13-14 і, безумовно, не применшує значущість того, що Він порівнює Себе з пророком. У тому уривку ми читаємо про «ніби Сина Людського», який йшов із небесними хмарами до «Старого днями» — Бога — а «панування Його — панування вічне, яке не спиниться, а царство Його не буде зруйноване». Цей «Син Людський» у розділі 7 книги пророка Даниїла відрізняється від Господа, але розуміємо з цих рядків, що Його потрібно отождествлювати з Богом. Зрештою уривки, такі як Псалом 144:13, пояснюють, що Господь має «вічне цар-

ство» і стійке панування. Новозавітне одкровення Трійці чітко показує, що цей «Син Людський» у Даниїла 7 є, по суті, втіленим Богом. Назвавши Себе «Сином Людським», Ісус спверджував, що був Господом.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Ми не повинні оцінювати Ісуса нижче, ніж Він Сам Себе. Ісус об'явив Себе не просто чудовим учителем чи чудотворцем, хоча Він був таким. Він об'явив Себе Богом, Творцем усього сущого. Коли ми розповідаємо іншим про Ісуса, переконаймося, що самі віруємо в Його божественну природу.

Для подальшого вивчення:

Єзекіїля 3:1; 20:27

Івана 5:26-27

Дії 7:56

Об'явлення 1:9-18

ПРИНИЖЕННЯ ХРИСТА

Марка 14:63-65: Роздер поді первосвященик одержу свою та й сказав: «На що нам ще свідки потрібні? Ви чули цю богозневагу. Як вам здається?» Вони ж усі присудили, що Він умерти повинен... Тоді деякі стали плювати на Нього, і закривати обличчя Йому, і бити Його та казати Йому: «Пророкуй!» Служба теж Його була по щокрах...

Мусульмани, Свідки Єгови та ліберальні християнські богослови мають небагато спільного між собою в богословському сенсі, але є одне, у чому вони схожі: вони заперечують, що Ісус був втіленим Богом. Усі вони глибоко поважають Його. Мусульмани вважають Ісуса найважливішим пророком після Мухамеда. Свідки Єгови навчають, що Христос був створений першим з усього ества. Ліберальні християнські мислителі стверджують, що Він був великим учителем, мабуть, найбільшим учителем, який коли-небудь жив на землі. Але жодна з цих груп не вірить, що Господь Бог Вседержитель воплотився дві тисячі років тому в особі Ісуса Христа і що Ісус є Богом.

Проте після аналізу історії стає зрозуміло, що переконання жодної з цих груп не мають достатньо міцної основи. Що б ми не говорили про Ісусових супротивників, вони були переконані в тому, що Він стверджував Свою рівність із Богом. Сьогоднішній уривок доводить це. Після того як Ісус під час суду перед єврейською владою сказав, що є Сином Божим і Сином Людським, який прийде на хмарах небесних, первосвященик розірвав свою одержу і звинувачив Ісуса в богозневазі (Марка 14:63-64). Розриваючи на собі одяг, первосвященик слідував єврейській традиції вираження глибокого жалю і смутку (див. Буття 37:29; Йова 1:20). Кайяфа засмутився через начебто Ісусову богозневагу — звинувачення, яке можна було би висунути тільки у випадку сприйняття Ісусових слів про Його рівність із Богом. Первосвященик вважав Ісуса простою людиною, і для такого чоловіка звинувачення в богохульстві було б законним. Звичайно, ми знаємо, що Ісус був і залишається втіленим Богом (Івана 1:1-18), тому винити Його в богозневазі було помилковим. Попри це, Кайяфа, без сумніву, зрозумів твердження Ісуса про те, що він був Ягве у плоті.

Інші члени синедріону, які були присутні на суді, також розуміли, що Ісус приписував Собі божественну природу. Вони відреагували криками, що Він, за законом Мойсея, заслуговував смерті, максимального покарання за богохульство (Марка 14:64; див. Левит 24:16). Вони також плювали на Нього, били й висміювали Його (Марка 14:65). Таким чином, приниження нашого Господа — Його добровільне бажання прийти на землю, жити в людській плоті за Законом

Божим і постраждати за наше спасіння – перейшли на складніший етап. Вони наближалися до свого апогею і, врешті, завершилися смертним покаранням на хресті.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Бог є суверенним над усім творінням, але Він не стоїть осторонь чи далеко від нього. Втілення є доказом того, що хоча ми служимо Господу, який не є елементом Свого створіння, але все ж Він охоче стає його частиною заради нашого спасіння. Як говорить нам Павло в Посланні до Филип'ян 2, Божий Син прийняв життя раба. Він полюбив нас настільки, що прийшов туди, де ми були, і врятував нас. Прославляймо Його сьогодні за безмежну любов і милість.

Для подальшого вивчення:

Вихід 2:23-25

Псалом 35:8-10

Матвія 23:11

Филип'ян 2:5-11

Марка 14:66-72: А коли Петро був на подвір'ї надолі, приходять одна із служниць первосвященика, і як Петра вона вгледіла, що грівся, подивилась на нього та й каже: «І ти був із Ісусом Назарянином!» Він же відрікся, говорячи: «Не відаю, і не розумію, що кажеш...» І вийшов назовні, на переддвір'я. І заспівав поді півень. Служниця ж, коли його вгледіла, стала знов говорити приявним: «Цей із них!» І він знову відрікся. Незабаром же знов говорили приявні Петрові: «Поправді, ти з них, — бо ти галілеянин. Та й мова твоя така сама». А він став клястись та божитись: «Не знаю Цього Чоловіка, про Якого говорите ви!» І заспівав півень хвилі тиєї подруге. І згадав Петро слово, що Ісус був промовив йому: «Перше ніж заспіває півень двічі, — відречешся ти тричі від Мене». І кинувся він, та й плакати став...

Пізньої ночі у четвер та зранку в п'ятницю в тиждень страстей Ісус Христос стояв перед єврейською владою, яка судила Його за скоєння злочину і послала на смерть (Марка 14:53-65).

Проте Ісус не був єдиною людиною, яка зазнавала страждань тієї ночі. Як свідчить сьогоднішній уривок, Петро, головний учень Христа, також проходив перевірку перед іншими. Петра допитували служниця й перехожі, які не мали законної влади синедріону, тому його випробування були не такими серйозними, як Ісусові. Це тим більше не виправдовує відречення Петра. Коли він відрікся від Христа (як Ісус і передбачав), він це зробив не тому, що перебував під загрозою смерті (Марка 14:66-72, див. вірші 26-31). Він це зробив через вигоду, безсумнівно, керуючись частково страхом, що дружба з Ісусом могла призвести до можливого покарання, але все-таки відречення не було продиктовано явною і реальною небезпекою.

Грецьке слово, яке Марко вживає, описуючи Петрове відречення, показує, що учень особливо рішуче відкидав усі твердження про його зв'язок з Ісусом. У вірші 68 з'являються два різних грецьких слова на позначення знання і розуміння: одне означає теоретичні знання, а друге — практичний досвід. Поки півень заспівав удруге, Петро відрікся і від того, що чув про Ісуса, і від того, що знав Його особисто.

Коли півень прокричав, Петро збагнув, що накоїв, і заплакав гіркими сльозами покаяття. Ч. Х. Сперджен ділиться деякими корисними зауваженнями щодо сьогоднішнього уривка у своїй проповіді «Фонтани сліз каяття». Він нагадує нам, що «правдиве покаяття є завжди даром Божим і дією Святого Духа в

душі». Петро, як відомо, щиро покався за вчинене, тобто пошкодував за те, що образив Господа, а не просто засмутився, що його впіймали на гріху. Тільки сам Бог може спонукає до правдивого покаяння, бо спасительна віра в каятті є Господнім даром, а не підставою для самовихваляння (2 Тимофія 2:25; Ефесян 2:8-9).

Покаяння відновило Петра (Івана 21:15-19). Ч. Х. Сперджен також зазначає, що «саме Дух Божий спонукає людину до покаяння, Він зазвичай використовує різні засоби, які би дали такий результат». У цьому випадку ним була згадка про Ісусові слова. Спів півня нагадав Петрові слова нашого Господа (Марка 14:72) і завдяки тому, що Петро усвідомив Ісусове передбачення й визнав свою помилку, Дух змусив його серце розкаятися.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Ч. Х. Сперджен пише: «Пам'ять про вчинений гріх є методом, за допомогою якого часто (якщо не постійно) Дух Святий спонукає людей до оплакування своїх переступів і відвернення від них». Нам корисно думати про свій гріх, тому що це дає нам можливість покаятися і відчутти, як Дух Святий діє через нашу совість. Чи приділяєте ви час на розмірковування над гріхами і покаяння в переступах?

Для подальшого вивчення:

Псалом 31

1 Івана 1:8-9

ВІДВЕДЕНИЙ ДО ПИЛАТА

Марка 15:1-5: А первосвященики з старшими й книжниками, та ввесь синедріон, зараз уранці, нараду вчинивши, зв'язали Ісуса, повели та й Пилатові видали. А Пилат запитався Його:

«Чи Ти Цар Юдейський?» А Він йому в відповідь каже: «Сам ти кажеш...» А первосвященики міцно Його винували. Тоді Пилат знову Його запитав і сказав: «Ти нічого не відповідаєш? Дивись, — як багато проти Тебе свідкують!» А Ісус більш нічого не відповідав, так що Пилат дивувався.

Після того як римський генерал Помпей встряг у суперечку між керівними угрупованнями Юдеї у 63 році до нашої ери, території, що належали євреям, увійшли до складу Римської імперії. Рим дозволив завойованим народам мати свій орган самоврядування, і у випадку з євреями таким вищим судом був синедріон. До складу синедріону входили «первосвященики й старші та книжники» (Марка 14:53), які вирішували релігійні питання, але не мали повноважень застосовувати смертну кару.

Хоча римляни дозволили завойованим народам здійснювати самоврядування у багатьох сферах, римський закон мав вищу силу, ніж місцевий. Рим розподіляв начальників над різними територіями, які стежили за своїм населенням і слугували «апеляційним судом» для громадян. Тільки римляни мали владу виголошувати і виконувати смертні вироки. Ось чому після прийняття рішення про те, що Ісус заслуговував на смерть (Марка 14:53-65), синедріон відправив Його до Понтія Пилата (15:1). Пилат був римським правителем або, іншими словами, прокуратором Юдеї та фактично служив на цій посаді довше, ніж будь-який інший правитель. Зазвичай Пилат проживав у місті Кесарія, але під час великих єврейських свят переселявся до Єрусалима. Мільйони паломників прямували до цього міста під час пасхальних та інших важливих релігійних свят, тому ризик заворушень був високим. Пилат залишався в місті, щоб мати змогу швидко вирішити будь-які проблеми, і саме тому синедріон міг зустрітись з ним одразу після того, як звершив свій суд над Ісусом.

Єврейська влада хотіла стратити Ісуса за богохульство, але такий проступок мало що означав би для римлян. Тому Пилатові повідомили, що Ісус називав себе Царем Юдейським (вірш 2). Перед Пилатом синедріон звинувачив Ісуса в заколоті, у спробі скинути владу Цезаря. Саме таке звинувачення могло зацікавити Пилата, а Христос не заперечував того, що був Царем. Він мовчав протягом майже всього допиту, не відповівши на жоден неправдивий закид. Це дуже вразило Пилата (вірші 3-5).

Дві тисячі років тому у п'ятницю вранці Ісус постав у суді перед Пилатом. Більшість свідків цього могли б подумати, що це був звичайний судовий розгляд. Але це був надзвичайно важливий момент, що призвів до розп'яття Христа задля нашого примирення з Богом. Жан Кальвін коментує: «Син Божий постав перед смертною людиною як злочинець і дозволив Себе звинуватити і засудити, щоб ми могли сміливо стати перед Богом».

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Ісус пережив допит перед смертною людиною і був спрачений, щоб виправдати Свій народ перед небесним судом. Поставши перед судом і зазнавши страждань за наші провини, Ісус приписав нам Свою праведність, щоб ми без страху стояли перед Творцем. Жодна жертва не могла бути більшою за цю, і ми повинні невтомно дякувати нашому Спасителеві за спокуту. Будьмо вдячні Йому і хвалімо Його в цей день.

Для подальшого вивчення:

Єремії 12:7

Луки 23:1-5

Івана 18:33-40

Дії 13:27-28

ПИЛАТ ІДЕ НА ПОСТУПКИ ПЕРЕД НАРОДОМ

Марка 15:6-15: На свято ж він їм відпускав був одного із в'язнів, когрого просили вони. Був же один, що звався Варавва, ув'язнений разом із повстанцями, які за повстання вчинили були душогубство. Коли ж наповп зібрався, він став просити Пилата зробити, як він завжди робив їм. Пилат же сказав їм у відповідь: «Хочете, — відпущу вам Царя Юдейського?» Бо він знав, що Його через заздрощі видали первосвященики. А первосвященики наповп підмовили, щоб краще пустив їм Варавву. Пилат же промовив ізнов їм у відповідь: «А що ж я чинитиму з Тим, що Його ви Юдейським Царем називаєте?» Вони ж стали кричати знов: «Розіпни Його!» Пилат же сказав їм: «Яке ж зло вчинив Він?» А вони ще сильніше кричали: «Розіпни Його!...» Пилат же хотів догодити народові, — і відпустив їм Варавву. І видав Ісуса, збичувавши, щоб розп'ятий був.

Понтій Пилат, призначений Римом правитель Юдеї, відповідав насамперед за збереження миру у своєму регіоні. Усім було відомо, що євреї не були задоволені римським правлінням. Хоча деякі з них, зокрема садукєї, не були проти римської влади і фактично співпрацювали з нею, щоб втримали власні позиції як лідерів народу і партії, яка становила більшість у синедріоні. Але вони були винятком. Інші євреї або неохоче сприймали римське панування, або відкрито вороже, силоміць намагаючись повалити уряд. Історія першого та другого століть багата на історії заколотників, які намагалися зі зброєю в руках скинути римську владу і відновити єврейську монархію.

Тому Пилат мав причину для занепокоєння щодо Ісуса, коли первосвященик і решта єврейських лідерів привели Його зі звинуваченнями в тому, що Він називав Себе «Царем Юдейським» (Марка 15:1-2). Але невдовзі він зрозумів справжні наміри релігійних лідерів, бо усвідомив, що вони були мотивовані не бажанням запобігти потенційному повстанню, а прагненням усунути конкурента (вірш 10). Під час суду Пилат показав себе не людиною честі та гідності, якому було важливо встановити справедливість, а хитрим політиком, який віддав на смерть невинну людину, щоб зберегти спокій. Перед тим як Ісус постав перед Пилатом, синедріон зумів підбурити наповп звичайних євреїв, щоб ті вимагали смерті нашого Господа (вірш 11). Як їм це вдалося — невідомо, хоча для того, щоб звернути увагу Пилата, потрібно було небагато людей, тож скликати абсолютно всіх євреїв у Єрусалимі було зайвим. У всякому разі римський правитель Юдеї здався перед вимогами наповпу, відпустивши Варавву замість Ісуса, щоб запобігти повстанню (вірші 12-15).

Після несправедливого вироку синедріону й політично мотивованого допиту перед Пилатом Ісуса було засуджено до смерті. Римська та єврейська влади змовилися проти Нього, а наповп вимагав спрапити Його. Люди вважали за краще відпустити жорстокого заколотника (вірш 7), який міг спровокувати війну з Римом, ніж Князя Миру, бо ці люди цінували земні речі більше за скарги на небесах. Професор Р. Ч. Спроул у своїх коментарях до Євангелія від Марка пише, що народ вибрав того, хто, на його думку, міг дати політичну свободу (Варавву), а не того, хто міг дати духовну свободу (Ісуса).

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Щоб занадто поспішно не критикувати наповп, який вимагав смерті Ісуса, згадаймо спокуси, з якими ми стикаємося, коли робимо царство цього світу важливішим за Боже. Щоразу, коли ми покладаємо надію на політичну владу чи матеріальний комфорт, ми показуємо, що потребуємо чогось іншого, але не Ісуса. Слухаймо свої серця, щоб зрозуміти, у чому ми не віримо Господу і потребуємо покаяння, якщо покладаємо надію на земних князів.

Для подальшого вивчення:

Псалом 117:8-9

Матвія 27:11-26

Луки 23:6-25

1 Тимофія 6:11-16

ЗНУЩАННЯ ВОЯКІВ

Марка 15:16-20: Вояки ж повели Його до середини двору, щобто в преторій, і цілий відділ скликають. І вони зодягли Його в багрянницю і, сплівши з тернини вінка, поклали на Нього. І віпати Його зачали: «Радій, Царю Юдейський!» І простиною по голові Його били, і плювали на Нього. І навколішки кидалися та вклонялись Йому... І коли назуцалися з Нього, зняли з Нього багрянницю, і наділи на Нього одежу Його. І Його повели, щоб розп'ясти Його.

У всій історії відносин Бога з Його старозавітним народом ми бачимо принцип покарання, який здійснювали через поган. Тобто коли Господь хотів покарати членів спільноти за гріхи, Він часто передавав їх у руки язичницьких ворогів. У Повторенні Закону 28:68, наприклад, міститься попередження ізраїльтянам, що якщо вони зухвало і без покаяння порушуватимуть Божий заповіт, то «верне їх Господь до Єгипту на кораблях тією дорогою». Цю метафору слід розуміти так, що люди знову стануть рабами язичницької влади. У 2 Царів 17:7-23 описано поневолення Ізраїлю під владою Ассирії і вислання його до цієї землі як знак того, що Бог вигнав північне царство, щоб «відкинути їх від Свого лица». В Авакума 1:1-11 описано звернення Бога до пророка про те, що Вавилон був Його вибраним інструментом для покарання Юдеї.

Звичайно, язичницька влада, яку Бог призначив для покарання старозавітного народу, взагалі не знала, що є інструментом у Його руках. Погани завоювали ізраїльтян, керуючись власними егоїстичними інтересами. Варто зазначити, що суверенний Господь використовує різних людей для Своїх цілей, і язичники часто були інструментами для покарання Ізраїлю. Нам важливо пам'ятати цей принцип, коли розглядаємо Ісусове розп'яття. Те, що Ісус стояв перед Пилатом, було не випадковим і не було пов'язане з неможливістю синедріону здійснити смертну кару. Ні, суд над Ісусом перед язичником є ще одним свідченням мети Його смерті. Бог-Отець віддав Свого Сина в руки поган, виявляючи Свій гнів проти гріха — не Христового (бо Він насправді безгрішний), а нашого, приписаного Спасителю.

Сьогоднішній уривок описує жакливі глузування, які пережив Христос, коли був переданий язичникам. Його вже майже побили до смерті (Марка 15:15), коли Він опинився в руках римських вояків, які «повеселилися», знущаючись і насміхаючись із нашого Спасителя (вірші 16-20). Навряд чи можна уявити собі сором, який пережив наш Господь, але, як коментує Жан Кальвін, Христова готовність пройти через такий фізичний, психічний і духовний біль є доказом

Його любові до нас. «Тут... яскраво відображається незбагненна милість Бога, який змусив Свого Єдинородного Сина так страждати заради нас. Ще одним доказом дивовижної Христової любові до людей було те, що Він не відмовився пережити ганьбу і приниження заради нашого спасіння».

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Як ми переконаємося згодом, найбільше страждання, яке Христос пережив, не було фізичним чи емоційним болем, якого Йому завдали люди; найважчим був біль від Божого гніву, коли Він висів на хресті. Але всі страждання нашого Господа демонструють Його велику любов до нас. Захоплюймося величчю Бога, Якому ми служимо, Бога, Який віддав Себе в Христі заради нашого спасіння.

Для подальшого вивчення:

2 Хронік 36:15-21

Ісаї 50:5-6

Матвія 27:27-31

Івана 19:1-16

ЦАР НА ХРЕСТІ

Марка 15:21-26: І одного перехожого, що з поля вертався, Симона Кірінеянина, батька Олександра та Руфа, змусили, щоб хреста Йому ніс. І Його привели на місце Голгофу, що значить «Череповище». І давали Йому пипи вина, із миррою змішаного, але Він не прийняв. І Його розп'яли,

«і поділили одежу Його, кинувши жереб про неї»,

хто що візьме. Була ж третя година, як Його розп'яли. І був написаний напис провини Його: «Цар Юдейський».

Римське право передбачало страту злочинців на хресті, який складався із вертикального стовпа, який називають шпальтою, і поперечної балки — патібулума (*patibulum*). Ув'язнені, яких вели на розп'яття, зазвичай несли свій патібулум, який прибивали до шпальти, як тільки вони прибували на місце страти.

Як бачимо із сьогоднішнього уривка, через жажливі побої Ісус став занадто слабким, щоб нести Свій хрест (*патібулум*) самостійно. Тож солдати, які вели нашого Господа до місця Його смерті, «змусили Симона Кірінеянина, щоб хреста Йому ніс». Марко додає, що Симон був «батьком Олександра та Руфа», двох чоловіків, які, мабуть, були відомі Марку і його першим слухачам (Марка 15:21). Ціком імовірно, це той самий Руф, про якого пізніше згадано як про члена церкви в Римі (Римлян 16:13), що підтверджує думку про те, що Марко писав для людей, які мешкали в цьому місті. Отже, той факт, що Руф був віруючим, показує, що Симон та його сім'я ніколи не забували наказ Ісуса взяти свої хрести і слідувати за Ним (Марка 8:34). Симон буквально ніс хрест Ісуса, а Руф — образно, бо був учнем Христа.

У сьогоднішньому уривку також зазначено, що Ісуса розп'яли на «місці Голгофа» (Марка 15:22) і після цього повісили знак «Цар Юдейський» над Його головою (вірш 26). Римляни зазвичай розміщували таблички з назвою злочину, за який людину було розп'ято, над її головою. Отже, Ісус був розп'ятий римлянами за підбурювання до заколоту, за ствердження, що Він є Царем, хоча справжнім імператором був Цезар. Проте, діючи так, римляни не усвідомлювали, що проголошували правду про Христа. Він був і залишається Царем Ізраїлю, Божим Помазанцем, і, таким чином, є Господом як євреїв, так і поган (Псалом 2).

Сьогоднішнє вивчення завершимо коментарями Жана Кальвіна щодо поділення одягу Христа (Марка 15:24): «Бог вирішив, що з Його Єдинородного Сина знімуть одяг, щоб ми, одягнені у Його праведність і наділені достатком благ,

могли сміливо поспати поруч з ангелами, поді як раніше наша огидна й ганебна природа в обірваній одежі не дозволяла нам наблизитися до небес. Сам Христос дозволив розірвати Його одежу на шматки, як здобич, щоб Він міг наділити нас багатством Своєї перемоги».

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Наш Спаситель, втілений Бог, пережив ганьбу, коли на Голгофі з Нього здерли одяг заради того, щоб ми могли одягнутися в царське вбрання Його праведності. Покриті Його досконалим послухом, ми не тільки стали праведними в Божих очах, а й отримали можливість правити світом разом з Ісусом (2 Тимофія 2:1-13). Хоча в земному житті ми можемо страждати заради Христа, але одного дня ми зацарюємо з Ним. Нехай ця істина спонукає нас бути стійкими у своїй вірі.

Для подальшого вивчення:

Ісаї 14:1-2

Івана 19:16-24

Колосян 3:1-4

Об'явлення 5

Марка 15:27-32: Тоді розп'ято з Ним двох розбійників, — одного праворуч, і одного ліворуч Його. І збулося Писання, що каже:

«До злочинців Його зараховано!»

А хто побіч проходив, то Його лихословили, головами своїми хитали й казали: «Отак! Ти, що храма руйнуєш та за три дні будуєш, — зійди із хреста, та спаси Самого Себе!» Теж і первосвященики з книжниками глузували й один до одного казали: «Він інших спасав, — а Самого Себе не може спасти! Христос, Цар Ізраїлів, — нехай зійде тепер із хреста, щоб побачили ми та й увірували». Навіть ті, що разом із Ним були розп'яті, насміхалися з Нього...

Смерть через розп'яття була особливо важкою. Болісне навантаження на суглоби, пруднощі дихання, вплив різких променів сонця та інших погодних умов — усе це робило фізичні страждання нестерпними. Однак у випадку з Ісусом Його муки вийшли далеко за межі фізичного болю. Висіпи на хресті означало померти під Божим прокляттям, бо ж людина, яка була повішена на дереві, була проклята Богом (Повторення Закону 21:22-23).

Ісус поніс Боже прокляття як спокутну жертву за наш гріх, і ми згодом детальніше розглянемо цей аспект смерті нашого Господа. Сьогодні ми знову говоритимемо про емоційні страждання, яких зазнав Христос, бо в уривку, який вивчаємо, йдеться про те, як Ісус пережив на хресті відкинення Свого народу. По-перше, бачимо, як перехожі, які проходили біля Голгофи, насміхалися з Нього. Вони глузували з нашого Господа, закликаючи Його продемонструвати Свою силу, знищити храм і врятувати Себе від хреста (Марка 15:27-30). Такі насмішки свідчать про нерозуміння ними слів Ісуса про те, що Він зруйнує храм і відновить його протягом трьох днів (див. Івана 2:13-22), проте це незнання не зробило їхніх слів менш болісними. За іронією долі, заклики перехожого до Ісуса спасти Самого Себе не були лише егоїстичною вимогою. Тільки завдяки тому, що наш Господь залишився на хресті, ті люди мали надію на спасіння. Як пише в своїх коментарях до Євангелія від Марка професор Р. Ч. Спроул: «Ісус не думав про те, як врятувати Себе. Він думав про спасіння Свого народу, а це вимагало від Нього залишатися на хресті до гіркого кінця».

Крім того, над нашим Господом насміхалися первосвященики й книжники, а їхні слова свідчать про затверділість сердець (Марка 15:31). «Він інших спасав», — казали вони, тобто, очевидно, знали про Його силу. Замість побачити добрі причини в тому, що Ісус не сходить з хреста, хоча Його чуда явно засвід-

чили, що Він міг би це зробити, релігійна влада вирішила підняти свій голос проти Спасителя. Наскільки небезпечно, коли люди, які знають Божу силу, відкидають її (див. 3:22-30).

Нарешті, опис глузування народу з Ісуса розкриває найбільшу іронію цієї ситуації. Грецьке слово, яке перекладене як «лихословили» у Марка 15:29, є тим самим, яке використовували для позначення богохульства. Ісус, якого засудили за богозневагу (14:64), був невинним. Ті ж, хто зневажав Його, були справжніми богохульниками.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Те, що Марко описує глузування з Ісуса як богохульство, показує нам, наскільки серйозно ми повинні сприймати Христа. Не слід легковажити, промовляючи Його ім'я або пишучи на папері. Ми повинні з пошаною говорити про Ісуса, бо зневажити Його означає зневажити Бога. Чи ставитеся ви до Ісусового імені з благоговінням?

Для подальшого вивчення:

Псалом 88:51-52

Луки 23:32-43

Марка 15:33-34: А як шоста година настала, то аж до години дев'ятої темрява стала по цілій землі. О годині ж дев'ятій Ісус скрикнув голосом гучним та й вимовив: «Елої, Елої, — лама савахтані», що в перекладі значить: «Боже Мій, Боже Мій, нащо Мене Ти покинув?»

Відкинення — це те, що кожному з нас довелося пережити в той чи той момент свого життя. Крім того, це те, чого ми всі прагнемо уникнути, коли іноді робимо найбезглуздіші речі, щоб завоювати чийсь прихильність. Хто б це не був — чоловік, дружина, друг, співробітник, член сім'ї чи будь-яка інша людина — ми відчуваємо біль і глибоке почуття самотності, коли він нас відштовхує.

Нам відоме відчуття болю, коли нас відкидає людина, але якщо ми покаємося і не потрапимо в пекло, то не пізнаємо болю повного відсторонення, не відчуємо самотності, відречення і прокляття від того, що були позбавлені Божої благодаті. Ми, хто перебуває в Христі, ніколи не пізнаємо такого божественного гніву, тому що Христос зазнав його замість нас.

У цьому полягає головний урок сьогоднішнього уривка. Ісус помирав від шостої до дев'ятої години вечора, у цей час над Голгофою запала глибока, непроглядна і страшна темрява. Це було не просто сонячне затемнення, а темнота Божого гніву, спрямованого на грішників. Уривки, зокрема Амоса 5:18-20, зображують день Господнього суду і формують підґрунтя для правильного тлумачення значення хреста. Хрест був актом божественного суду, він був покаранням судного дня, яке відбулося завчасно заради порятунку Божого народу. Бог не може просто пробачити гріх, не покаравши за нього. Його гнів повинен бути умиловиставлений — задоволений і вичерпаний (Римлян 3:9-26). Цей гнів або впаде на нас останнього дня і вічно перебуватиме над нами, або впаде на Христа, щоб ми могли отримати прощення й уникнути вічного покарання. Ісус повинен був стати грішником, щоб ми могли стати Божими праведниками (2 Коринтян 5:21). Через те, що Божий есхатологічний гнів (гнів останніх часів) вилився на Христа за всіх, хто вірить у Нього, ті, хто довіряє Йому, не зазнають його в судний день. Жан Кальвін коментує: «Наш Господь Ісус... був позбавлений світла сонця, коли зносив страждання, а це означає, що від Нього відвернулося світло Божого обличчя».

Ісусів крик словами із Псалма 21 («Боже Мій, Боже Мій, нащо Мене Ти покинув?») є підтвердженням цієї думки. Це був крик болю Того, Хто всю вічність

перебував у прихильності Свого Отця. Син Божий прийняв людську подобу, що дозволило Йому сповна відчутти, що означає бути відкинутим Отцем. Його людська природа дає Йому змогу представляти нас перед Богом і приймати прокляття, на яке заслуговує наш гріх, щоб ми могли насолоджуватися Господнім благословенням.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Професор Р. Ч. Спроул у своїх коментарях до Євангелія від Марка пише: «У кульмінаційний момент того періоду темряви Ісус скрикнув гучним голосом, страждаючи не від болю бичування, тернового вінка чи цвяхів, а від відкинення». Втілений Господь був відкинений, щоб ми, люди, могли завжди насолоджуватися перебуванням із Богом. Жодною іншою ціною не можна було здобути цього. А ми покликані ніколи не переставати любити Його і постійно дякувати Йому за Його жертву.

Для подальшого вивчення:

Плач Єремії 3:1-3

Єзекіїля 32:7-8

Йоїла 2:31

Матвія 27:45-46

Марка 15:35-39: Дехто ж із тих, що стояли навколо, це почули й казали: «Ось Він кличе Іллю!» А один із них побіг, намочив губку оцтом, настромив на проростину, і давав Йому пипи й казав: «Чекайте, побачим, — чи прийде Ілля Його зняпи!» А Ісус скрикнув голосом гучним, і духа віддав!.. І в храмі завіса роздерлась надвое, від верху аж додолу. А сотник, що насупроти Нього стояв, як побачив, що Він отак духа віддав, то промовив: «Чоловік Цей був справді Син Божий!»

Ілля, один із найвідоміших єврейських пророків, не помер фізичною смертю. Бог у вихорі підняв його просто на небеса (2 Царів 2:1-14). Та подія, а також слава про чуда Іллі, зокрема те, як він викликав вогонь із небес (1 Царів 18:20-40), породили багато спекуляцій. До першого століття нашої ери багато євреїв вірило, що Ілля прийде в їхнє життя в час надзвичайної потреби, спустившись із небес, і допоможе надприродним способом.

З огляду на таке вірування не дивно, що деякі перехожі, які дивилися, як Ісус висів на хресті, вважали, що Він кликав на допомогу Іллю (Марка 15:35-36). Мабуть, вони помилково сприйняли крик Ісуса «Елої, Елої» за «Ілля, Ілля» або просто думали, що Він намагався вимовляти ім'я пророка під час Своїх спраждань. Насправді ж Ісус не кликав Іллю, а просто кричав, спійко зносячи Божий гнів за гріх Свого народу.

У багатьох аспектах розп'яття Ісуса відрізнялося від розп'яття інших людей у стародавньому світі. Кожне таке покарання супроводжувалося такими самими процесами бичування і висінням на хресті. Проте Марко розповідає про два незвичайних моменти в розп'ятті Христа (у Матвія 27:51-54 йдеться про третій аспект — землетрус). По-перше, землю огорнула темрява. Це, як ми вже переконалися, свідчить про те, що смерть Ісуса була під божественним прокляттям (вірш 33). По-друге, в Марка 15:37-38 ми читаємо, що «завіса храму» розірвалася надвое. Марко не розповідає, чи це була завіса, яка відокремлювала Святеє Сятих від святині, чи завіса, яка відділяла двір жінок від двору Ізраїлю. Ніхто не міг пройти за тодішню завісу у Святеє Сятих, окрім первосвященника, і то лише раз на рік (Левит 16). І тільки чоловіки-євреї могли пройти крізь завісу, яка відділяла двір жінок від двору Ізраїлю, жінок туди не допускали. Існують різні припущення щодо того, яка завіса була розірвана, але, незважаючи на це, основна суть залишається зрозумілою: смерть Ісуса відкрила людям доступ до того, чого вони раніше не мали. У Євреїв 10:19-22 чітко зазначено, що йшлося про доступ до небесного трону.

Без божественного одкровення темряву, розірвання храмової завіси і землетрус, який стався після смерті Ісуса, можна плумачити як простий збіг обставин. Більшість людей, які спостерігали за тими подіями, мабуть, думали, що це лише чергове розп'яття. Проте один чоловік, сотник, знав краще, він зрозумів, що всі ці ознаки, які супроводжували смерть Ісуса, свідчать про те, що Він є Сином Божим (Марка 15:39).

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Професор Р. Ч. Спроул у коментарях до Євангелія від Марка зазначає, що сотник був «першим, хто усвідомив, що того дня на околицях Єрусалима відбувалося щось надзвичайне». Сотник був серед тих, хто з найменшою ймовірністю міг розпізнати Ісуса, але сам Бог об'явив Йому Христа. Будьмо вдячні Богу за те, що Він поширює благодать навіть на тих, хто, як нам здається, найменше готовий прийняти Його.

Для подальшого вивчення:

Матвія 27:47-54

Євреїв 6:19-20

Марка 15:40-41: Були ж і жінки, що дивились здалека, між ними Марія Магдалина, і Марія, мами Якова Молодшого та Йосії, і Саломія, що вони, як Він був у Галілеї, ходили за Ним та Йому прислужували; і інших багато, що до Єрусалиму прийшли з Ним.

В описі останніх кількох днів життя Ісуса ми знаходимо свідчення того, що Його жертва була принесена за всіх грішників, навіть за тих, хто продемонстрував глибоку невірність Йому. Можливо, найкращим підтвердженням цього є Таємна Вечеря, де Ісус сказав, що Його тіло і кров – Його спокупна смерть – були принесені за учнів, за тих самих учнів, які пізніше покинуть Його й відречуться від Нього (Марка 14:12-72). Нам, звичайно, відомо, що учні, за винятком Юди, надалі були вірними Ісусу до кінця, а деякі з них навіть померли мученицькою смертю заради Нього. Отже, бачимо свідчення того, що відхилення від віри не є доказом того, що вона не є справжньою. Усіх тих, кого Бог виправдав, Він також і прославив (Римлян 8:28-30), тому всі, хто плекає в собі рятувну віру, навіть якщо й тимчасово відійде від неї, повернеться до неї. Але все ж відречення від Христа перед іншими чи відвернення від віри у важкі моменти життя є серйозним гріхом і це те, чого ми не повинні допускати.

Відрікаєшся від Ісуса чи відкидаєш Його навіть тимчасово є ганебним явищем, як переконуємося із сьогоденішнього уривка. Коли Ісуса було заарештовано, усі дванадцять апостолів утекли (Марка 14:50). (Однак зауважте, що Іван повернувся до хреста ще до того, як Ісус зробив Свій останній подих (Івана 19:25-27). Проте одна група послідовників Христа залишалася поруч із Ним до кінця – це вірні жінки, які любили Ісуса і служили Йому. Марко говорить нам, що коли Ісус помирав, біля Нього було багато жінок, зокрема «Марія Магдалина, і Марія, мами Якова Молодшого та Йосії, і Саломія» (Марка 14:40-41). Марія Магдалина, з якої Христос прогнав сім демонів, була, звичайно, Його найвідомішою ученицею. Деякі вчені вважають, що інша Марія була матір'ю Ісуса (6:3). Саломія була матір'ю синів Зеведея Якова та Івана (Матвія 4:21; 27:56). Згадка про жінок є дуже важливою, оскільки вони не завжди були високоповажними в культурі першого століття, тож ніхто на сподівався, що вони будуть сповнені настільки сміливої віри, що залишаться біля Ісуса, коли всі чоловіки втечуть. Жан Кальвін зазначає, що Марко згадує про жінок, щоб засудити поведінку учнів-чоловіків. Ті, кого Ісус покликав і постановив бути апостолами, виявилися менш вірними, ніж ті, хто не мав такого доручення.

Апостоли потребували прощення й отримали його так само, як і ми — через спокутну смерть Христа. Ч. Х. Сперджен у своїй проповіді «Розірвана завіса» зазначає, що «до Бога можна досягнути тільки через розірвану смертю Ісуса завісу».

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Навіть якщо ми відкидаємо Бога перед іншими, Він пробачить нам, якщо ми покаємося. Проте свідомо відмова визнавати себе послідовником Ісуса є свідченням відсутності рятівної віри. Чи готові ви твердо стояти за Ісуса незалежно від ціни, яку доведеться за це заплатити? Моліться, щоб Господь давав вам сили бути вірними Йому. І якщо ви відрікалися від Христа, покайтеся і наверніться до Нього сьогодні.

Для подальшого вивчення:

Рут 1

Матвія 27:55-56

Луки 8:1-3; 23:49

Дії 1:14

БАГАТИЙ ЧОЛОВІК ПІСЛЯ СМЕРТІ ІСУСА

Марка 15:42-47: А коли настав вечір, — через те, що було Приго-товлення, цебто перед суботою, — прийшов Йосип із Ариматеї, радник поважний, що сам сподівався Царства Божого, і сміливо ввійшов до Пилата, — і просив тіла Ісусового. А Пилат здивувався, щоб Він міг уже вмерти. І, поклик-авши сотника, запитався його, чи давно вже Розп'ятий помер. І, дізнавшись від сотника, він подарував тіло Йосипові. А Йосип купив плащаницю, і, знявши Його, обгорнув плащаницю, та й поклав Його в гробі, що в скелі був висічений. І каменя привалив до могильних дверей. Марія ж Магдалина й Марія, мати Йосієва, дивилися, де ховали Його.

Не кожен член синедріону — ради, яка визнала Ісуса гідним смертної кари і передала Його Пилату для розп'яття (Марка 14:53-65; 15:1-15) — був вороже налаштованим до Ісуса. Принаймні двоє членів зібрання були послідовниками Христа. Євангеліє від Івана розповідає нам про Никодима, одного з єврейських правителів, який принаймні один раз таємно слухав науку Ісуса, а пізніше він допоміг поховати тіло Христа (Івана 3:1-21; 19:38-42). Усі чотири Євангелія роз-повідають нам про Йосипа з Ариматеї, члена єврейської ради, якого називають «учнем Ісуса» (Матвія 27:57; Івана 19:38) і тим, хто «шукає Царства Божого» (Марка 15:43; Луки 23:50-51). Він очікував месіанського Царства і вірив, що саме Ісус є обіцямим Месією, який встановить його.

Крім того, що Йосип був членом синедріону і походив із міста Ариматеї, яке розташовувалося приблизно за двадцять миль на північний захід від Єруса-лима, у Новому Заповіті йдеться про те, що цей чоловік був багатим (Матвія 27:57). Коли Ісус помер, Йосип поховав Його. Зазвичай розп'ятих людей вики-дали в рови, але євреї вважали, що їхні громадяни заслуговували на належне поховання. Римські чиновники іноді віддавали тіла розп'ятих їхнім друзям або родичам. Те, що Пилат дозволив Йосипу з Ариматеї поховати Ісуса, може вка-зувати на те, що він не сумнівався в невинуватості Ісуса (Марка 15:45). У Марка 15:44 показано здивування Пилата, що Ісус був уже мертвий у п'ятницю після обіду, тому що зазвичай розп'ятий кілька днів мучився на хресті. Але оскільки Христос був досконалою жертвою за гріхи людства, Він помер, як тільки Бог умиротворив гнів проти Свого народу, а це зайняло лише кілька годин. Одна з великих таємниць хреста полягає в тому, що покарання, яке грішники не змо-гли б задовольнити у вічному стражданні в пеклі, було спокутуване Христом

за короткий час. Тільки Його муки мали вічну цінність і могли задовольнити Божу справедливість.

Йосип, багатий чоловік, поховав Ісуса в могилі, яку заздалегідь приготував (Марка 15:46). Це був початок звеличення нашого Господа. Хоча Ісуса засудили до смертної кари як звичайного злочинця, Його поховали з величчю, якої не заслуговував жоден порушник закону. Але Ісус не зневажив закон; Він, єдиний праведний чоловік із тих, які коли-небудь жили на землі, зазнав прокляття замість нас, хоча Сам ніколи не згрішив (1 Петра 2:22-24). Таким чином, Отець не міг дозволити, щоб Ісуса поховали як звичайну людину. Христос був вартий бути звеличеним у Своему похованні і не заслуговував чогось меншого.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Жан Кальвін зазначає, що під час поховання Ісуса «прокляття, яке Він зазнав протягом короткого часу, почало зникати, бо ж Його тіло не було кинуто в канаву, як це зазвичай робили, а почесно покладене у висічений гріб». Поховання Христа доводить, що Його спокутна жертва була досконалою, тому в бажанні примиритися з Богом ми покликані звертатися тільки до Нього. Діла не можуть спокутувати наші гріхи.

Для подальшого вивчення:

Буття 50:22-26

Ісаї 53:9

Матвія 27:57-61

Луки 23:50-56

Марка 16:1-4: Як минула ж субота, Марія Магдалина, і Марія Яковова, і Саломія накупили пахощів, щоб піпи й намастити Його. І на світанку дня першого в тиждні, як сходило сонце, до гробу вони прибули, і говорили одна одній: «Хто відвалить нам каменя від могильних дверей?» А зиркнувши, побачили, що камінь відвалений; був же він дуже великий...

Ісус помер у п'ятницю ввечері майже дві тисячі років тому. Зазвичай того дня євреї помазували тіла померлих миром і пахощами на знак поваги і для того, щоб приховати запах плоті, яка розкладалася. Але оскільки перед суботою не було достатньо часу, щоб підготувати покійника до поховання згідно з усіма тогочасними звичаями, тіло нашого Господа просто загорнули в тканину і перед заходом сонця та початком дня відпочинку поклали в гріб (Марка 15:46). У стародавніх євреїв день притав від заходу до заходу сонця. Ісус помер у п'ятницю, лежав у гробі з пізнього вечора п'ятниці до ранку неділі, а на світанку в неділю воскрес (Марка 16:1-8), тобто від часу смерті минуло три дні: п'ятниця, субота та неділя. Отже, коли євреї казали про три дні від п'ятниці, вони враховували і її як один із тих днів.

Першими свідками воскресіння Ісуса були ті самі жінки, які були біля хреста, коли Він помер: Марія, Марія Магдалина і Саломія. Вони відправилися до гробу, щоб завершити похоронні рипуали й помазати тіло Христа, очевидно, не очікуючи знайти там нічого, окрім Його тіла. Як бачимо в Євангелії від Марка 16:1-4, вони найбільше хвилювалися, хто відкине їм камінь від гробу. Оскільки євреї іноді використовували для поховання печери, видовбані в скелі, потрібно було відразу декількох чоловіків, щоб відвалити камінь, який закривав вхід до Ісусового гробу. Жінки переймалися тим, де знайти когось, хто б відкинув їм камінь, бо всі учні переховувалися. Цікаво, що Марія, Марія Магдалина і Саломія вирушили до могили, не маючи жодного плану, як відсунути той камінь. Мабуть, вони, спантеличені і згорьовані, сподівалися зустріти незнайомця, який допоможе їм. Втрата Господа настільки глибоко вразила їх, що вони не могли думати ні про що інше, окрім того, щоб виконати похоронні звичаї, навіть до кінця не уявляючи, як вони потраплять до могили померлого.

Коли жінки прибули до гробу, то побачили несподівану картину: камінь був уже відвалений (вірш 4). Короткий опис цієї події в Марка наштовхує на висновки, що це Бог відкотив камінь, а в Євангеліє від Матвія чітко сказано, що наш Творець послав ангела, який відвалив камінь і впустив жінок до могили Ісуса

(Матвія 28:2). Ісусове пророцтво про те, що Він воскресне з мертвих через три дні, сповнилося, про що жінки незабаром дізнаються (Марка 10:34; 16:5-8).

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Жінки пішли до гробу, не сподіваючись побачити щось незвичайне. Часто ми також подібним чином проживаємо свої дні. Проте коли ми служимо Богу, який нас радує, дивує добрими речами, ми іноді отримуємо блага з Його рук поді, коли найменше цього очікуємо. Жінки пережили це біля гробу і сповнилися страхом Божим. Шануймо Господа і сповнюймося страхом перед Ним, коли Він несподівано, але потужно втручається в наше життя.

Для подальшого вивчення:

Псалми 90:11-12

Матвія 28:1-2

Луки 24:1-2

Івана 20:1

СПІЛЬНА ДІЯ У ВОСКРЕСІННІ

Марка 16:5-7: І, ввійшовши до гробу, побачили там юнака, що праворуч сидів, і був одягнений в білу одягу, — і жахнулись вони... А він промовляє до них: «Не жахайтесь! Ви шукаєте Розп'ятого, Ісуса Назарянина. Він воскрес, — нема Його тут! Ось місце, де Його поховали були. Але йдіть, скажіть учням Його та Петрові: Він іде в Галілею попереду вас, — там Його ви побачите, як Він вам говорив».

Марія Магдалина, Марія і Саломія прийшли до гробу Ісуса вранці першого дня тижня після Його смерті, сподіваючись знайти тільки тіло Христа (Марка 16:1-4). Проте вони побачили, що гріб був порожнім, а праворуч сидів «юнак», який був «одягнений у білу одягу» (вірш 5). У позабіблійній єврейській літературі того часу юнаком часто називали небесних істот, і саме таку істоту жінки зустріли, бо в інших Євангеліях юнака названо ангелом. Якщо порівняємо всі чотири описи воскресіння, то побачимо, що біля гробу було більше ангелів. Але в цьому немає протиріччя, адже Марко жодного разу не говорив, що біля гробу був тільки один. Марко згадує лише про одного ангела з певною літературною й теологічною метою.

Юнак, або ангел, приніс неймовірне послання: Ісус воскрес із мертвих! Так, як Він і сказав, смерть не могла утримати Його (8:31). Але важливо зазначити, що в грецькому тексті Марка 16:6 не йдеться буквально, що «Він воскрес». Грецькою мовою ця фраза вжито в пасивному стані, тобто «Він був воскрешений», і свідчить це про те, що Ісус був об'єктом дії. Бог воскресив Ісуса з мертвих. Через Свою людську природу наш Господь не повернувся Сам до життя — Бог Його воскресив.

Оскільки воскресіння Ісуса було Божою дією, Син, відповідно до Своєї божественної природи, також спричинився до цього. Бог воскресив Ісуса з мертвих, але це не було справою тільки однієї особи — Бога-Отця. Отець, Син і Святий Дух разом після розп'яття воскресили Ісуса до нового життя. Згідно з Галатів 1:1, Бог-Отець воскресив Христа з мертвих. В Івана 10:17-18 Божий Син говорить нам, що Він має владу віддати Своє життя і знову прийняти його. А в Посланні до Римлян 8:11 Павло пояснює, що Дух Божий воскресив нашого Спасителя.

Ця спільна дія трьох Божественних Осіб ілюструє принцип Трійці, що в усіх зовнішніх (*adextra*) Божих справах Отець, Син і Дух діють як одне ціле. Ми не можемо сказати, що одна Особа діє окремо від Інших; бо оскільки всі трое наділені однаковою божественною природою, на що б їхня сила не впливала, вона лине

від Них прьох. Це не означає, що між Ними немає відмінностей. У воскресінні, наприклад, Отець є виконавцем дії, Син є одночасно виконавцем і об'єктом (тому що Христос є втіленим Богочоловіком, який повернувся до життя), а Дух є одночасно виконавцем і активною силою, яка перебуває у Христі, через якого Отець і Син оживили тіло Сина.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Оскільки Отець, Син і Святий Дух мають однакову сутність, вони повинні бути єдиними у творінні. Одна Особа Трійці не є сильнішою за іншу, і жодна божественна дія не є виключною дією лише однієї Особи. Таким чином, усі три Особи однаково гідні нашого поклоніння і ми довіку прославлятимемо Святу Трійцю й поклонятимемося їй.

Для подальшого вивчення:

Буття 1:1-2

Луки 24:3-7

Івана 5:17

2 Коринтян 13:14

Марка 16:8: А як вийшли вони, то побігли від гробу, бо їх трепет та страх обгорнув. І не сказали нікому нічого, — бо боялись...

Християнство сформоване й ґрунтується на історичності воскресіння Ісуса з мертвих. Таким, безперечно, був погляд апостола Павла. У його розмові в 1 Коринтян 15 він зазначає, що Христове воскресіння є надзвичайно важливим для євангелія. Якби не було його, не було би євангелія, і якби не було євангелія, не було би надії для людства.

Враховуючи важливість воскресіння, не дивно, що противники християнської віри часто критикують описи воскресіння і захисників віри, які доводять історичну правдивість цієї події. У чотирьох Євангеліях по-різному описано порожній гріб і з'явлення Ісуса після воскресіння, але ці відмінності не є непримирними. Багато було зроблено для того, щоб виявити спільні риси цих описів, тож віруючим добре мати базові знання про такі речі, зважаючи на те, що ми живемо в культурі, яка дедалі ворожіше ставиться до християнської віри. Ми повинні відповідати надії, покладеній на нас (1 Петра 3:15-16). Для цього зазначимо один важливий факт, який слугує доказом історичної достовірності воскресіння Ісуса. У кожному Євангелії розповідається, що жінки були першими свідками порожнього гробу. Це заслуговує на увагу, оскільки у єврейській культурі першого століття свідчення жінок не сприймали як достовірні. Тому якщо хтось і вигадав історію про воскресіння, було б нерозумним рішенням взяти жінок як перших свідків її. Тож, очевидно, вони таки були першими, хто побачив порожній гріб і воскреслого Господа. Євангелісти зазначили цей факт, тому що повинні були так зробити. Це те, що насправді сталося, тож вони вказують на присутність жінок, тому що достовірно передають історію.

Згодом ми детальніше обговоримо питання, пов'язані з кінцівкою Євангелія від Марка. Сьогодні зазначимо, що найстаріші рукописи Марка завершуються віршем 16:8, де розповідається, що жінок охопив страх і трепет. З інших Євангелій нам відомо, що вони довго не мовчали про воскресіння. Але якщо Марка 16:8 є останнім, завершальним віршем книги, це спонукає нас поставити собі такі запитання: Чи довірятимемо ми Божим словам, даним через Його посланців (у цьому випадку ангела), що Христос воскрес із мертвих? Чи будемо ми проголошувати воскресіння, чи мовчатимемо?

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Наші дії виявляють те, у що ми справді віримо, тому якщо ми віримо, що Христос воскрес із мертвих, то ми повинні сказати про це усім. І ми розповідаємо про цю новину світові, розказуємо про Ісуса тим, із ким особисто контактуємо, і підтримуємо працю Церкви, навчаючи учнів з усіх народів. Чи ділитесь ви доброю звісткою про воскресіння Ісуса? Чи підтримуєте ви світові місії і чи молитесь за них?

Для подальшого вивчення:

Луки 24:8-9

Дії 4:20

Марка 16:9-12: Як воскрес Він уранці дня першого в тиждні, то з'явився найперше Марії Магдалині, із якої був вигнав сім демонів. Пішовши, вона повідомила тих, що були з Ним, які сумували та плакали. А вони, як почувли, що живий Він, і вона Його бачила, не йняли тому віри. По цьому з'явився Він двом із них у поспаті інший в дорозі, як ішли вони на село.

Живучи у двадцять першому столітті, ми сприймаємо за належне технології, які дозволяють робити точні копії оригінальних документів. Сканери, принтери, копіювальні апарати — усі вони дозволяють нам дублювати тексти з мінімальними зусиллями і за низькою ціною. Проте ці технології, а також друкарська машина, яка передувала їм, з'явилися відносно недавно. Друкарська машинка існує вже близько п'ятисот років, а інші пристрої ще новіші.

Тисяча п'ятсот років минуло між часом написання апостолами Нового Заповіту та винайденням друкарської машинки. Таким чином, протягом тисячі п'ятисот років єдиним способом отримати копію Нового Заповіту було попросити писаря зробити це вручну. А це означає, що рукописи, створені в період між першим і шістнадцятим століттями, часто відрізнялися. Сьогодні існує багато тисяч копій Нового Заповіту, неповних і повних, і часто між ними є розбіжності.

Якщо Біблія є Словом Божим, ми повинні знати слова, які фактично написали апостоли. Наука «текстологія» допомагає нам дослідити оригінальний текст. Використовуючи її засоби, бачимо, що переважна більшість цих відмінностей є незначною, до них належать легко розпізнавані орфографічні помилки, інший порядок слів (хоча для грецької мови він не є таким важливим, як для англійської) тощо. Ніяка з більш суттєвих відмінностей не впливає на жодну з суттєвих християнських доктрин, хоча певні розбіжності залишаються, і вони, зазвичай, зазначені в будь-якому якісному англійському перекладі Біблії. Щодо сьогоднішнього уривка, бачимо, що більшість учених вважає, що вірші Марка 16:9-20 не були написані тим самим Марком, який є автором решти Євангелія. Дехто стверджує, що цей фрагмент написала та сама особа, але є вагомі підстави вважати, що це не так.

Враховуючи, що за давньою традицією цей розділ вважається частиною Євангелія від Марка, і оскільки Марка 16:9-20 містить відомості від Матвія і Луки, які, як ми знаємо, є оригінальною інформацією з цих книг, ми вважаємо доречним додати цей розділ до нашого вивчення Євангелія від Марка. Щоб

зрозуміти діяння Христа, ми повинні врахувати не тільки порожній гріб, а й з'явлення нашого Господа Своїм учням після воскресіння. Ці деталі, які є надзвичайно важливими для проголошення євангелія, збережені для нас, бо Бог не може дозволити, щоб якась частина Його одкровення зникла (Матвія 24:35).

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Новий Заповіт зберігся краще, ніж будь-яка інша стародавня книга. Зважаючи на кількість його рукописних варіантів, ми можемо бути певні, що це послання, яке Бог об'явив Своїм апостолам. Нові дослідження підтверджують, що перед нами текст, написаний апостолами. Цього і слід було очікувати, бо наш вірний Бог оберігатиме Своє Слово. Ми можемо покладатися на нього як на дороговказ у всіх сферах віри й життя.

Для подальшого вивчення:

2 Царів 22:8-20

Псалом 11:6-7

Ісаї 40:8

Матвія 5:18

З'ЯВЛЕННЯ ВОСКРЕСЛОГО ГОСПОДА

Марка 16:12-13: По цьому з'явився Він двом із них у постаті іншій в дорозі, як ішли вони на село. А вони, як вернулися, інших про те сповістили, але не повірено їм.

Бог у різний спосіб виявляє Своїм людям благодать, один із них полягає в тому, що Він не відкидає невіруючу людину, яку хоче спасти. У реформатській традиції ми часто говоримо про непереборну благодать як про ту, якою Господь Своєю суверенною владою переконує обраних у Своїй істині. Однак було б точніше назвати її остаточно непереборною благодаттю, бо навіть обрані можуть чинити опір Божому поклику й таки роблять це. Але вибрані не можуть опиратися Господу. Він обов'язково спасе тих, кого хоче. Вибрані можуть боротися зі Святим Духом тимчасово, але Він у підсумку подолає їхній опір, бо всі, кого Отець дав Синові, прийдуть до Сина (Івана 6:37). Прикладом може слугувати Савл, який «бив ногою колючку», борючися з Господом, перед тим, як врешті навернувся до Христа (Дії 26:12-18).

Що стосується воскресіння нашого Господа, бачимо, що учні спочатку відкинули звістку про те, що Христос воскрес із мертвих, але пізніше вони визнали Боже діяння. Чому? Звісно, ми мусимо відзначити дію Святого Духа. Але іншим чинником було те, що Христос продовжував з'являтися учням, поки вони не прийняли Його. Наприклад, у Марка 16:9-11 йдеться, що Ісус явився спочатку Марії Магдалині, яка потім розповіла цю звістку учням. Вона була переконана у воскресінні Христа, хоча учні не одразу повірили їй. Зверніть увагу, що той факт, що Марія Магдалина стала свідком воскресіння, підтверджує історичність цієї події. Якби автор вигадав це чудо, він ніколи б не зробив жінку очевидцем воскресіння, тому що в першому столітті свідчення жінки в цілому не сприймали як надійні. Такий факт зробив би цю історію малоймовірною. Але якщо ваша мета — написати правдиву історію, то слід долучити всі факти, навіть якщо деякі з них не є прийнятними для певної культури.

У віршах 12-13 зазначено, як після Свого воскресіння Ісус з'явився двом чоловікам, які йшли за місто. Без сумніву, це ще одна розповідь про подію, описану в Євангелії від Луки 24:13-35: як Ісус з'являється подорожнім, що прямували до селища Еммаус. Коли це сталося, чоловіки, напевно, отримали духовне прозріння й упевнилися, що це був Ісус. Щоразу, коли хтось приймає Божу правду у вірі, це стається через те, що Господь відкрив їм очі, серце й розум, щоб сприй-

мати Його. Жан Кальвін пояснює, що «вміння розпізнавати істину і брехню не виникає завдяки нашій мудрості, а приходить до нас від Духа мудрості».

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Коли Бог вирішує дарувати комусь спасіння, ніщо не може зупинити Його, навіть «вільна воля». Господь ефективно переконує всіх тих, кого Він вибрав, оновлюючи їх Своїм Духом, даючи їм дар віри і діючи в них так, щоб вони перебували в ній. Наше спасіння насправді не в наших руках, а це дозволяє нам бути впевненими, що коли ми служимо Йому, будь-які наші невдачі не можуть завадити поширенню Його Царства.

Для подальшого вивчення:

Псалом 138:7-12

Осії 1:7

Матвія 28:1-10

Івана 20:11-18

Марка 16:14-15: Нарешті, Він з'явився Одинадцятьом, як сиділи вони при столі, і докоряв їм за недовірство їхнє та твердо-серця, що вони не йняли віри тим, хто воскреслого бачив Його.

І казав Він до них: «Ідіть по цілому світові, та всьому створінню Євангелію проповідуйте!»

Євангеліє від Марка цілком однозначно показує, що не через велику віру учнів Ісус покликав їх слідувати за Ним під час Свого земного служіння. Навіть після того, коли вони побачили, як Господь творив великі чуда, зокрема нагодування тисяч людей кількома рибинами і хлібами (свідками цього вони були двічі), серця їхні були нечувими й вони по-справжньому не зрозуміли, Ким був Ісус (Марка 6:30-44, 52; 8:1-10, 17). Учням настільки важко давалася віра, що навіть Петро, чие визнання в Кесарії Пилиповій вказує на більше розуміння того, Ким Він був, не повірив словам Христа про смерть і воскресіння (8:27-33). Це невірство тривало і після воскресіння нашого Господа, адже останні вірші Євангелія від Марка ясно свідчать про сумніви людей навіть тоді, коли свідки цієї події розповідали їм про порожній гріб (16:9-13).

Як переконуємося із сьогоднішнього уривка, сумніви і невірство не є незачисними гріхами. Коли Ісус нарешті видимо з'явився одинадцятьом учням після воскресіння (Юда незадовго до цього покінчив життя самогубством; див. Матвія 27:3-10), то докорив їм за недовірство (Марка 16:14). Зауважте, що Ісус не виправдав їхнє невір'я відсутністю доказів про Його воскресіння чи тим, що свідчень очевидців було недостатньо. Він щиро очікував, що вони повірять, перш ніж побачать Його на власні очі. Ні, Ісус не виправдав їх через відсутність доказів, бо були свідчення Його воскресіння, зокрема порожній гріб і слова Марії Магдалини та інших. Він докорив їм тому, що вони через затвердість сердець не змогли прийняти звістку про Його воскресіння. Люди не вірять у Євангеліє не через відсутність доказів, а тому, що люблять свій гріх. Метью Генрі зазначає: «Доказів істинності Євангелія є так багато, що ті, хто не приймає його, просто зіпсовані своїм невір'ям не через слабкість чи недостатність аргументів, а через закам'янілість своїх сердець, через власну нетямущість і безглуздість».

Навіть ті, хто слідує за Ісусом, можуть мати сумніви і малу віру, тому слід протидіяти цим переступам. Але завдяки Богу ці гріхи хоча й серйозні, але не є вирішальні. Зрештою, тим самим людям, яким Ісус докоряв за їхні сумніви, Він згодом доручив проповідувати Своє Євангеліє по всьому світу (Марка

16:15). Попередні невдачі у вірі не означають, що Бог уже не може прийняти нас сьогодні.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Багато християн проходить через періоди сумнівів і вважає, що це робить їх неспроможними служити Господу або бути прийнятим Ним для великих діл. Однак не варто вірити в таку неправду. Важливо те, чи ми зараз віримо в Христа. Якщо ми довіряємо Йому сьогодні, Він може використати нас для блага Свого Царства, незалежно від того, яких помилок ми припускалися в минулому.

Для подальшого вивчення:

Буття 16-17

Числа 13:25-14:38

Івана 20:24-29

Дії 22:1-21

Марка 16:16: «Хто увірує й охреститься, — буде спасений, а хто не ввірує — засуджений буде».

Навіть найвідданіші послідовники Христа часом не вірять Його Слово, як, наприклад, у випадку з першими учнями (Марка 16:9-13). Але милостивий Господь не сприймає цей гріх як такий, що робить нас нездатними служити Йому за умови, звичайно, якщо ми покаємося в наших сумнівах і попросимо Його допомогти в нашому невір'ї (див. 9:24). Переконаємося в цьому з епізоду, який міститься наприкінці Євангелія від Марка: Ісус доручив тим самим учням, які спочатку не повірили, що Він воскрес із мертвих, «проповідувати Євангеліє всьому творінню» (16:15). Послідовники Христа повинні доносити Євангеліє до всіх людей — багатих і бідних, чоловіків і жінок, старших і молодих, освічених і неосвічених. Усі соціальні класи та етнічні групи повинні почути звістку про спасіння.

Решта Євангелія від Марка пояснює, що Ісус має на увазі під словом «Євангеліє». По-перше, це проголошення того, що Христос є Сином Божим (1:1; 15:39). Називати Ісуса Сином Божим означає визнавати, що Він є дійсно Богом і одним цілим зі Своїм Отцем, Він володіє тими ж здібностями і владою, що й Отець (2:1-12). Син є істинним Богом, а не менш значущою Божественною Особою. Крім того, Євангеліє говорить, що Ісус прийшов, аби віддати Своє життя як викуп за багатьох, заплатити ціну за їхній гріх, і воскрес із мертвих, аби довести, що Його жертва була прийнята Богом як ідеальна спокута за гріхи (8:31; 10:45). І нарешті, проголошувати Євангеліє означає закликати людей вірити в Ісуса і доводити цю віру своїм життям (8:27-37). Доктор Р. Ч. Спроул пише у своїх коментарях до Євангелія від Марка: «Євангеліє є проголошенням про Особу і служіння Ісуса, і про те, як можна успадкувати благословення Його життя і смерті через віру».

Розповідаймо людям, що те, як вони відповідатимуть на проголошення Євангелія, є найважливішим рішенням, яке вони коли-небудь приймуть у своєму житті. Той, хто повірить і охреститься, спасеться назавжди. Той, хто помре, не повіривши в Євангеліє, буде засуджений навечно (16:16). Хрещення туп згадано у зв'язку з вірою, тому що Новий Заповіт дуже тісно пов'язує ці два поняття, але не отожднює їх. Іншими словами, акт хрещення сам по собі не рятує, якщо немає віри. Більше того, як у випадку зі злодієм на хресті, можна спастися без хрещення (Луки 23:39-43). Але все ж це не робить його питанням вибору. Спасіння без хрещення може відбутися за особливих обставин. Якщо ми

відмовляємося від хрещення, ми засвідчуємо небажання підкорятися Христу, а отже, недовіру до Нього (Івана 14:15).

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Віра в євангелії є питанням вічного життя або смерті. Слухняне слідування за Ісусом не спасає нас, але доводить, що ми маємо віру (Якова 2:14-26). Тож потрібно вірити й охреститися (Марка 16:16). Якщо ви вірите в Ісуса, але не були охрещені, зробіть це якомога швидше. Якщо ви були охрещені, пам'ятайте, що ви відокремлені від світу, щоб вірити в Ісуса і слідувати за Ним.

Для подальшого вивчення:

Псалом 77:21-22

Івана 3:16-18

2 Солунян 2:11-12

АПОСТОЛЬСЬКІ ОЗНАКИ І ЧУДА

Марка 16:17-18 «А тих, хто ввірує, супроводити будуть ознаки такі: у Ім'я Моє демонів будуть вигонити, говоритимуть мовами новими, братимуть змії; а коли смертодійне що вип'ють, — не буде їм шкодити; класти-муть руки на хворих, — і добре їм буде!»

П'ятдесятництво, яке зародилося в перші роки двадцятого століття, відтоді набуло великого впливу по всьому світу. Це дуже розгалужений і неоднорідний рух, у якому деякі групи є відносно близькими до історичного християнського правовірства, а інші відомі тим, що використовують дивні практики у своєму поклонінні. Так, одна група п'ятдесятників, що, правду кажучи, є виявом крайнощів цього руху, використовує отруйних змії і споживає отрупу під час богослужіння.

За основу подібних практик такі групи беруть вірші Марка 16:17-18, у яких Ісус говорить учням, що ті, хто прийматиме їхнє послання, бачитимуть різні ознаки й чудеса. І коли ми читаємо історію ранньої церкви в Книзі Дій, переконуємося, що багато речей, про які Ісус згадував, відбулися. У Книзі Дій немає свідчень про те, як люди споживали отрупу й виживали, але там описано випадки зцілення хворих (наприклад, Дії 3:1-10). У Діях 28:1-6 йдеться, що тоді, коли після корабельної аварії Павло перебував на острові Мальта, його вкусила гадюка, але він не постраждав.

Що стосується практики навмисного використання змії і споживання отрупи, варто зазначити, що сьогоднішній уривок є описом, а не наказом, тобто він не змушує нас займатися такими експериментами, у ньому лише йдеться про те, що деякі віруючі під час свого служіння зазнаватимуть впливу різних видів отрупи, але виживуть. Ми повинні засуджувати навмисне використання отрупи як випробування віри чи як практику поклоніння, бо робити такі речі означає випробовувати Бога, що заборонено (Повторення Закону 6:16; Матвія 4:7).

Але які чуда вони творитимуть? Чи Бог і сьогодні продовжує наділяти певних віруючих здатністю зцілювати чи демонструвати інші ознаки й чудеса? Ми не запитуємо, чи Господь і далі зцілює людей у надприродний спосіб у відповідь на молитву або чи існують приклади порятунку від нещасних випадків та інших небезпек, що не мають природного пояснення. Але ж це точно відбувається, бо багато християн бачило зцілення людей від смертельних хвороб або

навіть самі отримали його. Ні, ми запитуємо, чи працює такий дар вчинення чуд сьогодні. І відповідь на це питання, здається, є — ні. Прикладів надзвичайних ознак і чуд, які описані в Писанні, після апостольської епохи уже немає, бо їхньою метою було підтверджувати Євангеліє (Марка 16:20).

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Жан Кальвін пише: «Чудеса були обіцяні тільки на деякий час, щоб додати слави Євангелії, коли воно було ще новим і невідомим». Дива підтверджують, що ті, хто поширює божественне одкровення, насправді походять від Бога, і коли це одкровення було дане, чудеса вже більше не були потрібні. Але Бог продовжує втручатися у Своє творіння надприродним способом, тому ми молимося за хворих і віримо, що Господь здатний зцілити їх.

Для подальшого вивчення:

Дії 28:7-10

Якова 5:13-18

ВОЗНЕСІННЯ І ПОСІДАННЯ ПО БОЖІЙ ПРАВИЦІ

Марка 16:19: Господь же Ісус, по розмові із ними, вознісся на небо, — і сів по Божій правиці.

Після того як Ісус воскрес із мертвих, Він явився Своїм послідовникам і доручив їм проголошувати Євангеліє всьому творінню, кожному чоловікові, жінці та дитині (Марка 16:9-18). Євангеліє, про яке ми говоримо, охоплює визнання того, що Ісус є Сином Божим, який спокутував гріх і воскрес із мертвих, щоб спасти Свій народ. Але є ще один важливий аспект, який подає нам Новий Заповіт. Про нього йдеться у всій книзі Дій і в посланнях. Ми маємо на увазі проголошення Ісуса Господом. Як Петро проповідував у день П'ятдесятниці: «...що і Господом, і Христом учинив Бог Його, Того Ісуса, що Його розп'яли ви!» (Дії 2:36).

Проголошення Ісуса Господом є фундаментальним християнським постулатом. Теза про те, що Месія є Господом усього світу, бере свої витoki із Псалма 109, у якому Бог Ізраїлю, Творець усього, говорить Давидовому Цареві, котрий також є Давидовим Господом, посісти по правиці в місці вищої влади. Ісус нап'якає на цю важливу подію, коли пророкує прихід Сина Людського на хмарах із небес, тобто Його вознесіння, а також руйнування Єрусалима в 70 році н. е., що було видимим підтвердженням того, що Христос є Господом (Марка 13:26). Про вознесіння на небеса і возсідання на престолі по правиці Отця зазначено в багатьох епізодах, зокрема й у сьогоденішньому уривку (16:19).

Євангеліє — це не просто послання про особисте спасіння чи духовне визнання. Це і те, й інше, і водночас набагато більше. Євангеліє також стверджує, що Бог посадив Христа «на небі праворуч Себе, вище від усякого уряду, і влади, і сили, і панування, і всякого ймення, що назване не тільки в цій віці, але й у майбутньому» (Ефесян 1:20-21). Син Божий наділений такою вічною владою завдяки Своїй божественній природі. У втіленні Син Божий прийняв людську природу і впокорився владі Отця як людина, володіючи повновладдям, як Бог. Виконавши Свою місію, Христос почав правити над усім творінням. У Своїй людській і божественній природі Богочоловік є Царем над усім, що Він створив. Він є Господом над усіма правителями землі. Жоден земний лідер не панує над Ним, і тільки Його закон є повновладний. Ніхто не гідний більшої вірності, ніж Христос, і у випадках, коли Його закон суперечить законам нижчої влади, ми повинні підкорятися Ісусові, а не людині.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Християни покликані бути добросовісними громадянами, які сплачують податки і моляться за своїх політичних лідерів (Римлян 13:1-7; 1 Тимофія 2:1-2). Але тільки одна особа заслуговує на безсумнівну вірність – це Ісус Христос. Приймімо у своєму серці рішення служити Йому як Господу всього, щоб бути готовим висповідати, якщо коли-небудь змушені будемо страждати за свою віру.

Для подальшого вивчення:

Псалом 109

1 Коринтян 15:20-28

Об'явлення 11:15

Марка 16:20: І пішли вони, і скрізь проповідували. А Господь помагав їм, і стверджував слово ознаками, що його супроводили. Амінь.

Ось ми й дійшли до останнього вірша Євангелія від Марка, а отже, і до кінця вивчення цієї новозавітної книги. Марка 16:20 одним коротким реченням розповідає про те, про що йдеться в інших частинах Нового Заповіту, а саме, що перші учні Ісуса як Його апостоли пішли проповідувати повсюди, і Сам Господь Ісус діяв у них і через них, щоб підкріплювати послання Євангелія «ознаками, що його супроводили».

Те, що Христос підкріплює євангельське послання чудесними ознаками, підтверджує наше вивчення Марка 16:17-18, у якому йшлося про те, що дар творення чуд був активним тільки в апостольську епоху для доказу того, що апостоли були Божими представниками і посланцями Його одкровення. Такий шаблон ми спостерігаємо під час усієї історії спокупи. Біблія не дає жодної підстави вважати, що чуда були повсякденним явищем від часу створення світу і під час першого століття. Натомість бачимо певні періоди, під час яких було безліч чуд, а потім наставали періоди спокою. Так, зокрема, відбувалося під час Мойсеевого служіння, коли Бог об'явив закон Ізраїлю. Багато чудес відбувалося під час життя Іллі, коли Бог підкріплював його пророче служіння під час розділеної монархії. І епоха Ісуса та апостолів, коли Бог встановив Новий Заповіт, також знала багато чудес. Господь, безумовно, продовжує правити над Своїм творінням і навіть час від часу робить це надзвичайними способами. Але сьогодні не дано нового особливого божественного одкровення, а тому й не відбуваються чуда на його підтвердження.

У Марка 16:20 значної уваги заслуговує очевидний ентузіазм, із яким апостоли проповідували по світу. Зрештою, Євангелія від Марка неодноразово розповідає нам, що учні не одразу зрозуміли Ісуса й пізнали, Ким Він є (4:41; 6:52; 8:14-21; 9:32). Коли вони повинні були сміливо стояти поруч із Христом, вони втекли або відреклися від Нього (14:50, 66-72). Навіть після того, як Ісус воскрес із мертвих, учні сумнівалися (16:9-13). Тільки одного разу під час служіння Господа вони збагнули, що Він є Сином Божим, і поді це сталося тільки тому, що Отець дав їм таке розуміння (8:27-30; див. Матвія 16:13-20).

Цього й потрібно було очікувати. Хоча в Євангелії від Марка та в інших книгах існує багато доказів того, що Ісус є Сином Божим, ніхто не повірить у

це, якщо Бог не дасть їм цієї віри (Марка 1:1; 3:11; 15:39; див. Івана 3:1-8). Але ті, кому Він її таки дає, уже не можуть не проголошувати Євангеліє.

Coram Deo: життя перед Божим обличчям

Коли Бог спасає Свій народ, Він готує його проповідувати Євангеліє згідно зі здібностями там, де він перебуває. Євангельське послання не є чимось, що можна примати в таємниці, ми повинні проголошувати Панування Христа своїм дітям, дружинам чи чоловікам, друзям, родині й громаді. Молімося за сміливість проповідувати Євангеліє і навчаймо учнів там, куди Бог покликав нас.

Для подальшого вивчення:

Ісаї 48:20

Дії 8:1-4

1 Солунян 1:4-5

www.kraynebo.com

Видавництво «Крайнебо»
Львів, Україна